

V. Kosmáka
KUKÁTKO.
Díl IV.
Číslo 36.
1890.

KUKÁTKO

čili

Život v obrazích.

Sepsal

Václav Kosmák.

Díl čtvrtý.

Nákladem „Dědictví ss. Cyrilla a Methoda“
na rok 1890.

Cena 1 zl. 20 kr.

V BRNĚ 1890.

V komisi K. Winikra v Brně, Bedřicha Grossa v Olomouci
a Karla Rívnáče v Praze.

Tiskem mor. akciové knihtiskárny v Brně.

Bibliotéka poučná a zábavná
vydávaná

Dědictvím ss. Cyrilla a Methoděje.

Veškerých Dědictvím vydaných spisů čís. 36 na rok 1890.

KUKÁTKO

čili

ŽIVOT V OBRAZÍCH.

Díl čtvrtý.

Sepsal

VÁCLAV KOSMÁK.

V BRNĚ 1890.

V komisi u K. Winikra v Brně, Bedřicha Grosse v Olomouci
a Frant. Řivnáče v Praze.

KUKÁTKO

ěli

ŽIVOT V OBRAZÍCH.

Číslo I.

Jak ten čas utíká!

(Poklona čtenářům.)

Dnes již po čtvrté představuji se Vám, vzácní příznivci, ve svátečním oděvu, vlasy načesané a klobouk v ruce — přát Vám šťastného nového roku!

Jak ten čas utíká!

Když jsem k Vám poprvé s kukátkem přišel, byl jsem mladý chlapík, teď však, když se někdy zapomenu a mezi řečí prohodím: „my mladí“, usměje se mnohý z těch novopečených, drbne druhého loktem a „zašeptá“ tak hlasitě, abych to zaslechl: „Slyšel's? Ten se čítá ještě mezi mladé!“

Ano, sestárl jsem o čtrnáct let*) a nemám-li podnes ani jednoho šedivého vlasu, mají toho zásluhu: má lehká mysl a pak má spořivost, která těm vlasům nikdy pomády nedopřeje — jinak jsem přetrpěl a zakusil za těch čtrnáct let naší známosti dost a dost. Mnohému by byla z toho hlava zbělala!

Však Tobě, milý čtenáři a milá čtenářko, nevede se líp; sestárlí jste právě o tolik jako já

*) První svazek „Kukátka“ vyšel nákladem „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ roku 1876.

a třeba to některá z roztomilých čtenářek upírala a za mladší se vydávala, není přec jinak, než jak jsem řekl.

„Však to matrika poví!“ jak ten cikán povídal. —

Tolik let již Vám ty obrázky ukazují a vždy jste se na ně rádi dívali, doufám tedy, že i teď nevěrnými mně nebudete.

Vím dobře, že jsem mnohého někdy zašimral tam, kde se mu nelíbilo a že pak mně nadal, aneb aspoň řekl: „Kukátkář lže!“

No, když jsem se o tom prášení zmínil, v té věci nemohl bych na každé slovo přísahati, ale na kukátkáře jsem pravdomluvný až mnoho. Kdybyste měli jiného kukátkáře, pak byste teprv poznali, co je kukátkářská řeč; pak byste chodili zamodření, jako barvíři!

Nemyslete, že se jen vymlouvám. — Dokážu Vám to.

Asi týden po „všech Svatých“ zazvonil kdosi u mých dveří.

Pes zaštěkal a služka šla otevřít. Přinesla štafetu, že prý je venku jakýsi pantáta.

Vyjdou ven a vidím obstárlého vousáče s al-márkou na zádech.

Ve mně hrklo. Járku: „Co pak byste rád?“

„Prosím uctivě, jsem kukátkář, mám tuze krásné obrázky: kdyby bylo libo, ukážu Vám za laciný peníz, k vůli čemu páni daleko do světa jezdívají.“

„Kukátkář? I vítám Vás! Toť jsme z jednoho cechu. Jen dále, jen dál! Toť jste mi vzácný host! Uhostil jsem již mnoho lidí, ale sobě rovného,

kukátkáře, ještě ne. Ženské pečte a smažte, co máte!“

Zavedl jsem hosta do pokoje: „Odložte, příteli. Těší mě velice, že si mohu konečně promluvit se sobě rovným. Jsem také vašeho řemesla.“

Kukátkář stavěl právě kukátko na stůl. Pohlédl na mne po oku a usmál se vyslékaje se ze šráků: „Pán ráčí špásovat.“

„Nešpásuji. Nač bych si z Vás, starého člověka žerty tropil? Mám však kukátko jinšího druhu, než Vy. Později Vám je ukážu. — Teď si odpočnete a zůstaňte u mne k obědu. Natlučete se tím světem bez toho až dost a někdy nedostanete po celý den ani na lžičku teplého do žaludka. Zatím vypijeme sklínku vína.“ Nalil jsem do dvou sklínek. „No, chutě do toho; víno není od žida! Na zdar nám kukátkářům! Ťukněme si!“

Vousáč povstal na polo a řekl nesměle: „Dovolíte-li, pane — —“

„Nic tak! Mluvte se mnou, jak se sobě rovným! Dej nám pán Bůh zdraví!“

„Ku zdraví! jak v Náměšti říkají,“ odvětil můj soudruh.

„Ano, tak říkají v Náměšti,“ přisvědčil jsem mu. „Vidím, že jste světa zkušený člověk a že máte všude uši a oči otevřené. Jaký pak jste krajan?“

A kukátkář mně vypravoval, že je z Čech, z Náchoda, že chodí s kukátkem již osmnáct roků, od té doby, co ovdověl.

„A jak se Vám daří!“

„Inu, tak tak, jak kde. — Dovolí-li mně p. učitel a velebný pán do školy k dětem, pak si

vydělám nějaký ten groš, ale někdy chodím celý den a nevidím ani krejcaru.“

„Tedy také školákům ukazujete? Jaké pak máte ty obrázky?“

„Prosím, tuze krásné; račte se podívat.“
Vstal, otevřel almárku, stoupl si ke klíče a počal vykládati.

„Toto tady jsou města Pešt a Budín v uher-
ské zemi, prosím. V prostředku ta řeka, to je
Dunaj, co teče také přes Vídeň; to je ona, ano!
a ten most, to je řetězový most, kettensbruk, jako
v Praze. — Bez pochyby Prahu znáte?“

„Znám. No dále,“ řekl jsem.

Kukátkář zatočil: „Toto je prosím Paříž, hlavní
město v zemi francouzské, největší město v Evropě.
Londýn prý je ještě větší, ale ten již není v Evropě;
v Evropě je největší město Paříž a to je ono tady;
ano! Kdo je chce objet, musí jeti čtrnáct hodin
na koni, než je objede! Jen si rozvažte, čtrnáct
hodin! — A v tom městě jsou nejbohatší měšťané
v celém světě. V celém městě nemá žádný dům
střechy a místo střech mají na domech zahrady,
rybníky, ba i chlévy!“

„No, no, pane kollego, to jsem ještě nikdy
neslyšel.“

„Ano, svatá pravda, je tomu tak! Jen se po-
dívejte, nikde není viděti střechy v celém městě.“ —

Město bylo vymalováno z tak zv. „ptačí per-
spektivy“, to jest s hora, takže střechy takřka
zmizely.

Dal jsem mu však za pravdu, abych se do-
zvěděl ještě více. „No dobrá. Jen dále.“

Zatočil opět klikou: „A toto tady jsou skalní
vlci. Ona je trojí sorta vlků: šedí, hnědí a skalní.
A toto jsou ti skalní, ty nejhorší potvory. To jsou
ony; ano! Ti se zdržují jen ve skalách, kam málo
který člověk přijde, ale běda tomu, kdo mezi ně
padne! Oni se na člověka jen podívají a člověk
juž padá bez sebe k zemi. Takové jedovaté oči
mají ty obludy!“

Dal jsem se do hlasitého smíchu. „Příteli, teď
juž dost! Já si také někdy zapráším, je-li toho
potřeba; proti Vám jsem však nemluvnátko, ne-
viňátko!“

A doufám, slavné obecenstvo, že jsi též toho
náhledu. Proto důvěřuji pevně, že i při čtení tohoto
nového svazku zamhouříte oko, pakli mně některé
slovo vyklouzne, na které bych přísáhati nemohl.
— O to nic!

Ale nač zde před Vámi tak dlouho stojím a
na plano klábosím? Podejme si v duchu ruce
a přejme sobě, by nám bylo toto opětné sejítí se
tělesně i duševně „ku zdraví“, jak prý Náměštští
říkávají. —

Číslo II.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 a 12.

Až tolikrát kladivo o sv. Sylvestře v noci na
velký zvon na věži udeří, bude opět starý rok
ukončen a nastane nový. A bydlíš-li v nějaké ne-
patrné vesničce, kde není věže s hodinami, ba
stojí-li tvá chaloupka někde v lesním zátiší, kam

jen málo kdy někdo zabloudí, buď jist, neunavně kráčící čas přijde i tam a když malé kladivečko v dřevěných hodinách na stěně dvanáctkráté na rezovaté, chraplavé péro udeří, otevrou se dvírka, kukačka vyskočí a zakuká dvanáctkráté: „Kuku, kuku! ještě dvanáct roků!“ a ty se snad pokřičuješ a zavzdychneš: „Dejž to Pán Bůh, abych byl ještě dvanáct roků! Juž tedy opět máme nový rok! Co nám asi přinese?“ — A jsi-li tak chud, že nemáš hodin na stěně, nemysli, že si tě čas nevšimne! Právě v půlnoc, ani o minutu dřív neb později — přijde starý rok k tvému okénku a zaklepá: „S Bohem!“ Jdu již ze světa na věčnost! S Bohem!“ — A odcházejí zaspívá si:

„De mundo
iucundo,
de mundo
fletu faecundo
de mundo —
moribundo,
de mundo — — — —“

t. j. „Odcházím ze světa radostí a žalostí plného, ze světa marného“.

Ty pak procitneš a zašeptáš: „To tam venku vítr hvízdá a hučí a stromy klátí, div mi haluze okno nerozbijou!“ — Netloukla to však borová chvoj na tvé okno a neskučel vítr, ale klepal a zpíval loučící se rok!

Každému z nás udeří, dá-li Pán Bůh, dvanáctá — půlnoční hodina, kdy nový rok se starým se vystřídá, a přece bude každému jinak bítí. Na ciferníku jest dvanáct hodin: ukážu vám v dvanácti malých obrázcích rozdílný zvuk té půlnoční hodiny.

1.

Pojďte se mnou v duchu do ulice velkého města. Blíží se půlnoc. V nárožním domě jest ještě plno světla. V třetím poschodí chodí muž v předpokoji rozčilen a přes chvíli naslouchá zvědavě u dveří k pokoji. Konečně po dlouhé, trapné době otevřela přistárlá paní dvěře a zvěstovala se zářícím obličejem: „Milý zeti, zaplať Pán Bůh, máme synáčka.“

Mladý muž objal ji rozniceně a spěchal do pokoje. Na posteli ležela mladinká matka a pohledla na manžela mdlýma, ale radostnýma očima — a babička podávala mu novorozeňátko k políbení. Otec vtiskl mu první políbení na nevinné rtíčky. Hodiny byly právě dvanáctou.

„Zlaté dítě, to jest tvá hodina první!“ vzdychl z hluboka — „dejž Bůh, by byla šťastnou!“

2.

V tomtéž domě sedí v prvním poschodí kolem stola kupec N. s manželkou, s dvěma dcerami a pak mladý malíř. Malíř sedí vedle starší slečny Bohumily. Baví se veselým hovorem a usmívají se štěstím a spokojeností. Když ukazovala rafička pět minut před půlnoci, pošeptala matka mladší dceři: „Angelo, jdi a dones čaj.“

Malíř vstal, odkašlal si a řekl jaksí rozpačitě: „Nový rok již nastává. Ctěný pane, prosím, dostojte slibu svému a dovolte, abych podal slečně Bohumile ruku k zasnoubení.“

Kupec pohledl taktéž na hodiny, vstal a řekl chvějícím se hlasem: „Podejte si ruce, milé děti, v masopustě bude svatba.“

Hodiny byly dvanáctou a nad stolem tiskly se dvě bílé ruce. Malířovi a Bohumile odbila právě hodina druhá.

3.

Dole v témže domě je hostinec. Nálevna je plna kouře a hluku a smíchu. Od stolu ke stolu chodí starý, shrbený, šedovousý muž a nabízí hostům noviny ke koupení. Hosté si ho však ani nevšímají, nikdo nechce koupiti. Když všechny stoly obešel a ničeho neprodal, vzdychl si, vzal tlustou svou hůl u dveří a vlekl se umdleně ven na ulici. Hodiny na věži hlásají právě dvanáctou a starý muž kráčí o své holi smutně dále. Na dláždění cvakají jehc těžké boty a okovaná hůl — jedna, dvě, tři — jedna, dvě, tři — —

Chudáku, ač bije dvanáctá, pro tebe je to třetí doba života lidského. V první době chodíme po čtyrech, t. j. lezeme po ruce a nohou, v druhé po dvou a když stařec běře hůl k podpoře, nadešla mu doba třetí.

4.

Nedaleko stojí továrna. Vrata se otevřela a celý zástup umouněných postav vyřítil se ven. Zapínali se těsněji do kabátů a strkali ruce do kapes.

„Brr, to je venku zima!“ zvolal jeden a otřásl se.

„A poslouchej bije již půlnoc,“ zvolal druhý. „Zlořečené živobyť! Měli nás pustiti o čtyřech a drželi nás do půlnoci!“

„Inu, pomysli si, že nám dělníkům bije teprv

čtvrtá hodina,“ vykládal třetí. „Také dobře, aspoň můžeme zůstat v hospodě vším právem až do osmi hodin do rána; — pak nastane teprv naše půlnoc!“

5.

Většina dělníků šla také skutečně do hospody, někteří však spíchali domů ku svým rodinám a jeden zabočil stranou ke kostelu. Dvěře byly sice zavřeny, ale věčné světlo před oltářem prokmitálo oknem nade dveřmi. Dělník klekl si v portálu (v sloupové bráně) a modlil se: „Pane Bože, děkuji ti za všechno, cos mi v minulém roce uděliti ráčil. Odpusť, že jsem nemohl o 5. hodině přijíti na slavné Te Deum.“

Světlo věčné u oltáře zaplápolalo jasněji a ta krátká modlitbička platila zbožnému dělníkovi tam nad hvězdami tolik, jak by byl církve, jež do chrámu Páně volala, uposlechl.

Ta dvanáctá hodina, jež právě na věži odbila, byla pro něho hodinou páto u, kdy lidé v poslední den roku chodívají na „Te Deum“. Bůh dobrotivý dá mu zajisté ještě dlouhý život a štěstí!

6.

V hostinci je veselo a hlučno, ústa oplývají vtipem a žertem, stoly jsou sestaveny v jednu velikánskou tabuli a na prvním místě sedí pán jiskrných očí, kvetoucích tváří, ale šedých vousů a holé hlavy.

Když ukazovala ručička tři čtvrtě na dvanáctou, pokynul předseda sklepníkovi: „Teď doneste čaj, — půlnoc nastává.“

Sklepník pokynul svým podřízeným a než hodiny dvanáctou udeřily, stála před každým hostem sklinka čaje.

Předseda zaklepal lžičkou o sklinku, vstal a promluvil takto:

„Pánové:

Důležitý okamžik blíží se. Starý rok se loučí a nový nám podává ruku. — Ty staré chlapisko, jež se s námi loučíš, měj se dobře; odpouštíme Ti všechno, cos nám zlého natropil a přejeme ti šťastnou cestu —“

„Adie!“ křičeli veselí páni se smíchem.

„A ty, nový roku, to ti povídám, ať se nám dobře chováš! Dones nám štěstí, zdraví, veselou mysl a peněz dostatek. Jiného od Tebe nežádáme. — Pánové, já myslím, že tak veselým hochům, jako my jsme, ten nový rok tak skrovných přání odepřítí nemůže a proto zdvím svůj pohár a vyzývám Vás, abyste se mnou z plných hrdel novému roku zvolali „Na zdar!“

A hosté volali vesele na zdar, jak by měli jistotu, že jsou teprve v polovičce své poutě životem, že jim bije teprv hodina šestá. Ani jeden z nich nepomyslel na to, že již nastávající hodina může přijít s kosou, že mu může být osudnou.

7.

Žička podobá se kose a znamená smrt.

Právě když páni v hostinci nejhlučněji „na zdar“ volali a na věži půlnoční hodina bila, tiskl naproti v nemocnici na kostru sešchlý muž milosrdné sestře naposledy ruku a šeptal: „Zaplat

Pán Bůh!“ — Na to vzdechl ještě jednou a skonal nežli dvanáctá rána udeřila. — Tomu byla hodinou sedmou. — Bůh buď jeho duši milostiv!

8.

Milosrdná sestra zatlačila mu oči a šla otevřít okno. Zahledla se k jasným hvězdám a bylo jí, jakby nějaký anděl šeptal: „Za to, že jsi až do půlnoci u nemocného bděla a s láskou oči mu zatlačila, budeš vřaděna mezi osm sborů blahoslavených. Blahoslavena jsi, že jsi byla milosrdná, nebo milosrdenství dojdeš. Tato půlnoční hodina bude ti na věčnosti přičtena za osmou!“

9.

V poboční uličce je smrdutá, začuzená kořalna. Za stolem sedí plno otrhaných mužů s nabuřelými obličejí. Popíjejí kořalku, kouří a hrají s ušpiněnými kartami. Hluk, chechtot a klení.

V nálevně sedí Aron jako v nějaké pevnosti a rozhlíží se pátravýma očima po jizbě.

Právě o půlnoci otevřel podezřelý chlap dvéře a vběhl k židovi do nálevny. Podával mu cosi v hadře zamotaného. „Pantáto, tady je dvanáct stříbrných lžic.“

„Dobře,“ zašeptal žid. „Co za ně chcete?“

„Dvanáct zlatých.“

„Zde jsou.“

Žid dal vousáčovi peníze a zmizel ve dveřích do kuchyně.

Na věži odbila právě dvanáctá. Pro žida to byla devátá: dopustil se právě jednoho z devatera cizích hříchů.

10.

V tomtéž okamžiku chytli policajti vousáčova pomocníka při krádeži.

„Aha, máme tě konečně, darebáku?“

„Jaký já darebák?“ odvětil zloděj rozhorleně.

Policajti svázali mu ruce a vedli jej do radnice. Panu dlouhoprstákovi nechtělo se však jaksi, proto mu pomáhali pěstmi do zád.

„No, no, jen se mnou nenakládejte jako katané s Kristem Pánem!“ napomínal je zloděj.

„Chlape, nerouhej se!“ okřikl ho policajt. „Nekrad' a budeš pak moci volně choditi jako každý pořádný člověk; žes však chtěl kupovati za deset prstů, tu máš odplatu!“

Na radnici bilo kladivo na zvon dvanáct a policajt tloukl zlodějovi na záda pěstí desátou.

11.

Oho! Lidé dobří, to je peněz! Podívejte se, velká, železná bedna plná stříbrníků! — Starý, hubený muž sedí vedle ní a hrabe se zalíbením v řinčícím kovu. Usmívá se, hledí k míkavému kahanci a zimou se chvěje a šeptá: „Dnes hloupý svět slaví Sylvestra hýřením a plýtváním.“ Naklonil zemdlelou hlavu k hříchonosným penězům a přizlulá tvář zachvěla se křečovitě bolestí.

A s věže bila půlnoc a zvon volal: „Ó ty blázne, již jsi přede dveřmi věčnosti, — již ti odbila jedenáctá!“

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, — 12!

Co co? Již bije dvanáct? Již je půlnoc? Tak dlouho jsem psal? Odkládám tedy rychle péro a přeji Vám, ctění moji přátelé, všem společně

šťastný nový rok, — šťastný pro duši i pro tělo! Přijměte to od kukátkáře zde v kukátku. Tím uspořím já mnoho psaní a peněz a vy také. Vím totiž, že jste zdvořilí a že byste mně na mé přání písemně poděkovali se; uspořme si toho tedy všichni a zůstaňme si v novém roce starou láskou nakloněni.

Číslo III.

Dvě snadné odpovědi.

Hned po novém roce šel jsem do Brna k panu redaktorovi na domluvu. Hustá smrdutá mlha ležela na celé krajině, jako zlé svědomí na duši člověka a přimrzala na všech cestách a stezkách. Kamkoli noha stoupla, všudy bylo kluzko a zlá příležitost k pádu a zlomení nohy. Stromy u cesty a lidé, které jsem potkával, objevovali se náhle, z nenadání, jako příšery z tmavé mlhy vystupující.

Byla to nemilá cesta!

Abych nešel sám, vytáhl jsem dýmku, a vykračoval pozorně k městu, bodaje okutou holí vši silou do země. Prosím Vás, kdybych tak upadl a nohu zlomil — co by ze mne bylo? Chromý kukátkář je jako chraptivý kazatel nebo bázlivý voják, neb hluchý učitel a nebo — jako bezruký berní: nic po něm!

Došel jsem šťastně do redakce, a učinil panu redaktorovi poklonu. „Dej Pán Bůh šťastný nový rok, pane redaktore! Jak pak, necháte mne letos zase ve službě?“

„Vítám Vás!“ odvětil pan redaktor podávaje

mi ruku. Víte, pan redaktor je velice přívětivý, zvláště k těm, kdo mu peníze nesou.

Ač jsem mu peněz nenesl, naopak! — přivítal mne přece vřelým a řekl: „Toť se rozumí, že tak starému spolupracovníku nevypovíme, avšak pod jednou výminkou!“

„Aha!“ pravím, „nejsem vám již vzácný, že mně počínáte podmínky klásti!“

„To právě ne; ale obecenstvo si na vás nařiká.“

„Obecenstvo?! Oho! A proč?“

„Že prý zasíláte obrázky velmi nepravidelně.“

Udeřil jsem se v prsa a řekl skroušeně: „Mea culpa!“

„Tož vidíte; sám to uznáváte. Chcete-li tedy zůstatí naším kukátkářem, slibte, že budete na každou neděli obrázek posýlati.“

„Zde je ruka! Přislubuji vám to slavně. V loni jsem stavěl chalupu a při takové práci, víte snad sám jak to jde: Pořád aby se člověk zlobil: dnes se zedníkem, zítra s tesařem — a ve zlosti člověk málo obrazů namaluje! Letos budu mítí snad svatý pokoj a proto — ruku na to: před každou nedělí Vám pošlu kukátko!“

„Dobrá! Oznamte to také slavnému obecenstvu,“ poroučel pan redaktor.

„O to se postarám s radostí!“

A teď stojím před Tebou, slavné publikum, a opakuji slib panu redaktorovi učiněný. Každou sobotu dostaneš v „Hlasu“ čerstvé kukátko, jako uzenky u řezníka. — Porovnání to můžeš si sám šíře rozepřísti: někdy ti bude chutnati a někdy, ne, — jak ty uzenky; někdy budou s křenem

někdy s jalovou bramborovou kaší; někdy ze starého, někdy z fryšlete, někdy dlouhé, někdy krátké atd.

Na to mně dal pan redaktor závdavek a já šel s Pánem Bohem po svých — t. j. do restaurace k panu Křížovi na malý guláš a sklínku plzenského.

Když jsem snědl a vypil, vyšel jsem zadními dveřmi (aby mne závistivý svět nepomlouval, že chodím na vidličkovou snídani, ač jsem jen sprostým kukátkářem) ven k německému gymnasiu.

Před německým gymnasiem stály dva kočáry. — Myslil jsem si: „na koho pak ty tady čekají?“

Na protestantské věži bilo právě jedenáct hodin. V gymnasiu zazvonil zvonek a za malou chvíli vyhrnuli se studenti s křikem a hulákáním.

Kočí seskočil s kozlíka a držel koně za uzdy, aby se mu nesplašili.

Ze dveří vyšel pyšně a naduté asi patnáctiletý hošík, podle zdání židáček. Šel se dvěma spolužáky. Před dveřmi se zastavili a hovořili jako staří. Konečně ukázal rukou na kočár a řekl jednomu z těch dvou, který byl vkusněji oblečen: „Chceš se kousek se mnou svésti?“

Otázaný přisvědčil.

„Jakob, fahren!“ rozkázal kočímu.

Kočí smekl klobouk, otevřel dvířka, mladí páni vhoupli do měkkého kočáru, vozka na kozlík, šlehl do hnědoušů a ujížděli.

Několik studentů hledělo závistivě za povozem. —

Jářku: „Podívejme se, takové klučisko a vozí

se to ze školy v kočáře, jak by neměl zdravých nohou ke chodění.“

A přemýšlel jsem sám u sebe, jak tak mnohé dítě vším, čeho se mu jen zachce, oplývá! Má jídlo, co chce a mnoho-li chce; krásné šaty, knihy, všemožné zábavy a pohody, ba i vlastní kočár, — a jiné trpí hlad a bídu ve všem! —

Hledíme-li však na to s rozumem, není takovému rozhejčkanému dítěti proč záviděti. Právě, že vším oplývá, netěší ho nic; přesycenost je hrob radostí! — A pak, přijde-li na takové dítě doba utrpení, nemoc, nutnost sebezapírání? co po tom? Potom jest takový člověk nejnešťastnější a stává se často zločincem nebo sebevrahem! — Kéž by to povážili rodiče, kteří jsou toho mylného náhledu, že dítkám nejlépe se zavděčí, pakli jim ve všem vyhovují!

Nechme však toho uvažování; sem to nepatří.

Od gymnasia šel jsem do Koblišné ulice k národnému bradýřovi, jak naši předkové říkali, či po novoměstsku k holičovi, abych v tom novém roce mým vlasům nový strůžek dát a strniště v obličej odstraniti poručil.

Seděl jsem v pohodlné lenošce s namydlenou bradou a pomocník holičův chytl mě právě za nos a počal svou práci, tu otevřela bledá, chudě oděná žena dvéře a vstoupila nesměle.

Pan principál se jí tázal, co by ráda?

„Ráda bych s vámi beze svědků promluvila.“

Holič odhrnul oponu a zavedl ji do vedlejší místnosti, do tak zvaného „dámského kabinetu“.

Přes tenkou oponu bylo slyšeti přidušený hovor.

„Milý pane, jsem ve veliké bídě, a nevím jak si k penězům pomoci. Prosím vás, nekoupil byste mé vlasy? Nerada si je nechám ustříhnouti, ale což neobětuje člověk k vůli dětem?“ —

„Vlasy nejsou teď právě ve velké ceně, ale vaše jsou pěkné, — dejte šátek dolů.“

Po chvíli jsem slyšel cvakati nůžky a pak peníze řinčeti.

Žena odešla druhými dveřmi. — —

Když jsem se odpoledne po třetí hodině domů vracel, dohonil jsem na „Křenové“ děvčata, vracející se ze školy.

Přede mnou šlo děvčátko se sotůrkem na ruce. Šlo zvolna se sklopenou hlavou. Smutek zrcadlil se v mladém obličejí. Nebohé dítě, na tvé mladé srdéčko padl mráz utrpení; podobáš se zmrzlému jarnímu kvítku!

Najednou zaslechnu rychlé, dětské cupání. Pozdvihnu oči. Naproti nám běžel asi čtyřletý chlapeček s obličejem radostí zářícím a volal na děvčátko: „Marjánko, honem pojď! Maminka koupila dříví a mouky a zatopila a uvařila polívku a napekla buchty a to je u nás pěkně teplounko! Honem pojď!“ A chlapeček vzal děvče za ruku a skákal vedle ní jak hříbátko k domovu.

Spíchal jsem za nimi. Vběhli do nepatrného domku. Ve dveřích čekala na ně matka a vítala je s blaženým úsměvem. Byla to táž žena, která před polednem vlastní své vlasy prodala!! —

* * *

Teď se ptám: pocítil-li ten študent, který z gymnasia v kočáře jel, kdy takovou radost, jak tento malý chlapeček a jeho sestra? — A pak

kdo obětuje více pro své dítky: tam ti bohatí rodiče, nebo zde ta chudá matka? A kdo je vlastně ctihodnější?! — Odpověď je snadná! —

Číslo IV.

Svatba na vsi.

Před našejma okny
růste z růže květ.
„Pověz mi, má milá,
proč tě mrzí svět?“
„Mne svět nic nemrzí,
mě jen srdce bolí,
mě jen srdce bolí,
plakala bych hned.““

(Moravská národní.)

Asi před rokem vytáhli z Moravy u Hodonína mrtvolu mladé slečny. Obličej kdysi krásný a ruměnný byl vodou nabubřelý, oči kdysi plamenné hleděly strašně, mrtvě, až se každý mimoděk zachvěl, v kaštanových kdysi vonných vlasích bylo plno bahna a mladé, předevčírem ještě křepké a hebké tělo — — ne, nemohu věty dopsati!

Jak jsi se proměnilo, ty krásné tělo, za ty dva krátké dni, co ses rozloučilo se svou duší! A z jaké příčiny hledalas, mladá slečno, ve vlnách předčasnou smrt?

Na tu otázku dal odpověď list, jenž našli v kapse utopené.

„Srdce mé vyvolilo si muže, ježž mou lásku neopětoval. Bez něho nemohu žítí, proto umírám dobrovolně, umírajíc, žehnám tomu, ježž mé srdce miluje a prosím jej, aby položil aspoň skrovný věneček na můj hrob. Rodičové a přátelé

milí, odpusťte mi, že jsem vás zarmoutila, nemohla jsem však jinak.“

Položili ji do pěkné rakve, rakev ozdobili věnci a pochovali pak nešťastnou — za zvuků smutné hudby. Potom na ni zapomněli, vyjma rodiče, všichni brzo — nejdříve snad ten, k vůli kterému se utopila.

Podobných případů udává se teď mnoho, proto již zevšedněly a pozbyly hrůzy, která dříve kolem každého samovraha netopýřímá křídloma poletovala. — Ba mnozí prohlašují takovou smrt do konce za poetickou.

Inu, každý má svůj vkus! Ale já jsem přítelem docela jiné poesie, na př. takové, jaká vane z následujícího obrázku.

* * *

Šťastný každý, kdo může v krásném měsíci červnu bezstarostně choditi světem. Jarní pršky přestaly, louky a stráně jsou jeden květ, ptáci zpívají s každé halouzky, vonný vánek vlní se celým světem jako moře zdravoty a slunko září blaženě a oblažujíc s jasně oblohy.

Za krásného měsíce června šel jsem jednou kráté v úterý cestou mezi lesy. Bylo asi k deváté hodině po ránu. Chladivá rosa třeptala se na každém listě, na každé květině; na jedlích u cesty hořely mladé, útlé šišky jako purpurové květy, v lese pískali drozdi a kosi, kukavěnky kukaly, tu a tam zasmála se sojka, zavrkal divoký holub — i ty můj Bože, bylo tam jako v ráji!

Necítil jsem ani, že jdu, zdálo se mi, jak bych se v té kráse vznášel.

Pojednou zazněla z hlubokého lesa hudba. Hráli jakýsi veselý pochod, ale zvuky plechových nástrojů, dálkou a hustým lesem tlumené, dolehaly k sluchu mému nevyslovně sladce a tklivě.

Zastavil jsem se mimovolně a naslouchal. Les, před okamžikem ještě plný čistého veselí, jakby byl pojednou zesmutněl. Tklivé zvuky hudby žalovaly v hlubokém lese jako bolest v srdci člověka.

O, že ozvěnou veselosti lidské bývá vždy smutek!

Hudba zaznívala blíž a blíže, zpěv ženských a mužských hlasů mísil se mezi ni a za chvíli vyjelo z lesa na cestu, kterou jsem šel, několik vozů. Na prvním jeli hudebníci, na druhém ženich a družbové, na třetím družičky a na ostatních rozliční svatebčané. Koně měly hřívy a ohony pentlemi propletené, svadebčané za klobouky kytky a fábory, vše výskalo a zpívalo, — jen ten, který měl na prsou největší kytici a za kloboukem nejvíce fáborů, seděl tiše, bez mála smutně. — ^A to byl ženich!

Co mu zabraňovalo být veselým? Přemýšlel snad o tom vážném, osudném, pro celý život rozhodném kroku, který právě učiniti se chystal? Či jel snad podat před oltářem ruku nevěstě, ku které jej nutili, které nemiloval?

Svadebčané ujížděli tryskem k osadě, která za lesem v jasném slunku se leskla.

Pospíchal jsem za nimi.

Když jsem z lesa vykročil, zahlaholily právě zvony s věže velebným hlaholem a z farní osady zaznívala hudba.

Za malou chvíli dorazil jsem do vsi. Vše tam bylo na nohou. Před výstavným domem stály vozy

a hudba zněla z otevřených oken. Z toho jsem poznal, že v tom domě bydlí nevěsta a že si ženich pro ni přijel, aby ji zavedl do chrámu Páně.

Kde který kluk stál u svadebního domu a díval se zvědavě do oken. Ve vratech stály babky, hospodyně a děvečky, které nebyly pozvány. a pohlížely závistně, jak ostatní v svadebním rouše radostným krokem na svadbu chvátají.

Viděl jsem podobných svadeb mnoho, proto jsem šel cestou svou dále.

U posledního domu stály před vraty u zahrádky dvě ženy, jedna stařena a druhá v prostředních letech a dívaly se s jaksi kyselými obličejí do osady.

„To je mi slávy a parády!“ řekla mladší.

„Je,“ přisvědčila starší, „ale vši tou parádou nezakryjou, milá kmotřenko, nevěstinu hloupost' a škaredou tvář!“

„Ba že ne! Ráda bych věděla, jak tomu Honzíkovi dnes okolo srdce je? To přece není možné, aby si tu Bětku rád bral!“

„On chudák musí!“ vzdychla stařena. „Jeho matka shání se jen po penězích. Nebohý Honzík, měla jsem jej tak ráda, když za vaší Marjánkou chodíval! — Kde pak je to děvče?“

„Šla s kolářovou Francinou pryč, kamsi na trávu, aby ničeho neviděla.“

„Nebohé děvče, je mi jí líto.“

Mladší žena utírala si cípem šátku oči.

„Nic si z toho nedělejte, zlatá kmotřenko,“ těšila ji starší, „však on se Marjánce ženich najde a třebaš hezcí a hodnější, než je Honzík.“

„O to bych neměla starostí,“ řekla mladší,
„jen kdyby měla hodně peněz.“

„Každý na peníze nejde. — Podívejte se, tamhle jde pulmistrová. Ta je naškrobená!“

Zašel jsem za roh a dal se v pravo k hájku, který se zelenal vedle luk. Slunko již notně pražilo. Usedl jsem si na kraji háje pod kvetoucí hloh a odpočíval.

Nedaleko mne žala dvě děvčata trávu. Kypěla obě silou a zdravím, ale jedna z nich, děvče jako lusk, byla jaksi smutna.

Zvony z osady zahlaholily znovu, hudba zahrála na návsi, travařky stouply si a pohlížely k osadě. Mne neviděly.

Teď jsem teprv mohl pozorovati krásný vzrůst té smutné, její ušlechtilý obličej a tmavé, velké ale smutné oči.

Hudba pojednou umkla, nastalo ticho a jenom hluboký hlas pedálů nesl se po rose od kostela až k nám.

„Slyšíš, Marjánko, varhany?“ tázala se druhá travařka své smutné družky. „Jsou již u oltáře.“

Marjánka zakryla si oči dlaněma, klesla na zem, strhla si šátek s hlavy a počala hlasitě plakati.

Druhá přisedla k ní, hladila jí kaštanové husté vlasy a přimlouvala jí láskyplně: „Neplač, Marjánko. Snad by tě pro toho Honzíka nemrzela svět?“

„O ne, zlatá Františko, mne svět nemrzí,“ zvolala Marjánka a objala kamarádku kolem krku, „ale mě jen srdce bolí, že mě tak opustil!“

Františka přitiskla přítelkyni k prsoum a počala přidušeně zpívati:

„Před našejma okny
růste z růže květ.
„Pověz mi, má milá,
proč tě mrzí svět?“

V tom padla Marjánka hlubším, slzami ještě se chvějícím hlasem a zpívala s Františkou:

„Mne svět nic nemrzí,
mě jen srdce bolí, —
mě jen srdce bolí, —
plakala bych hned.““

*

Před našejma okny
růste oliva.
„Pověz mi, má milá,
kdo k vám chodívá?“
„K nám nikdo nechodí,
mne se každý bojí,
mne se každý bojí,
že jsem chudobná.““

Když dozpívaly, vyskočila Marjánka, utřela si trucovitě slzy a řekla: „Když si bral Honzík peníze, ať si je má! Proto zůstanu přece hodnou panenkou!“

A daly se znovu do žatí.

Náš lid pláče a zpívá, když jej srdce bolí, ale nezoufá si.

Není to tak v pořádku? — A není to zároveň poetické?

Číslo V.

Sklamaná.

V Nové Vsi u Podivína byla v neděli muzika. — Tehdy netroubívali ještě hudebníci na takové roztodivné trouby jako dnes, ale hrávali na poctivé

husle, cimbál a basu. Nevřískalo to arci a nehučelo, jako ty dnešní „plechy“, ale stará ta hudba byla jaksi upřímnější, zdravější: šohaji při ní vyskakovali, až se dotýkali hlavami stropu a točili se s děvčaty až radost. A zazpíval-li šohaj hudebníkům jakoukoliv píseň, třeba z brusu novou, kterou si teprve večer „na touláče“ při měsíčku i s nápevem složil, huslista ji pochytl hned, cimbalista s basistou vpadli do toho a píseň zněla hospodou, až všem radostí oči hořely.

Nejlepším zpěvákem, nejkrásnějším šohajem a největším silákem v celé Nové Vsi byl Forejtníkův Janík. Za širáčkem nosíval tři pára kosárky na znamení, že tři šohaje najednou zmohl a že se kterýchkoli třech neleká. Proto jej zvolili ostatní za stárka a jako stárek měl v hospodě první právo.

A toho práva užíval v neděli o muzice plnou měrou, předzpěvoval hudebníkům, pil víno z mázu a točil se bez mála neustále jen se Šujanových Maryšou. A běda tomu, kdo by mu ji byl v kole vytrhl!

Lidé se divili, proč tentokráte právě s Maryšou tolik tančí, vždyť si jí jindy ani nevšímal a Šujanova věru pomilování hodna ani nebyla. Byla pihovitá a lidé si o ní vyprávěli, že lencstí někdy ještě shnije.

Ale Janík věděl dobře, proč ji bere do kola. —

Šujanová přišla onehdy k Forejtníkům na besedu.

Forejtníková byla právě sama doma. Zasedly k teplým kamnům a daly se do řeči: napřed o ho-

spodářství, pak o lidech a konečně vyjela Šujanová s tím, co měla na srdci:

„Prosím vás, sousedko, co pak udělala naše Maryša vašemu Janíkovi?“

„Maryša Janíkovi? Nic! — Což pak se hněvají?“ divila se Forejtníková.

„Naše Maryša se nehněvá, ale váš Janík.“

„Já nevím o ničem, má zlatá. Doma neřekl živého slova. To se vám jen tak zdá.“

„Ó nezdá! Všichni lidé na to ukazují. O muzice bere do kola všechny, jednu vedle druhé, jen naši Maryšu ne. Což pak je ta nejhorší? Onehdy vzal i pastýřovu a naši přece ne! Maryša tenkrát plakala celou noc a já s ní. Takovou hanbu jí udělal, jakoby byla nějaká nezachovalá. — Za ni se nemusí nikdo stydět!“ A Šujanové chvíl se hlas, jakoby jí bylo zase do pláče.

„To já, milá dušičko, nevím, čím se to stalo?“ počala ji Forejtníková chlácholiti. „Proč by se za ni styděl? Vždyť je vaše Maryška hodné děvče a robka jako malovaná. Snad stála někde v koutku, že ji neviděl.“

„Ó nestála, tlačila se do předu dosti!“ vyrazila neopatrná Šujanová.

Forejtníková div nepropukla v smích, ale přemohla se a slíbila: „Nic si z toho nedělejte, sousedko, však já Janíkovi naporučím, aby si nevšímal jen některých, ale aby tancoval se všemi. Nebohá Maryška, tak ona se nad tím trápila?“

„Jak pak by ne? To by každou trápilo. Však ona nechce, by si ji vzal, taková není, ale by si jí aspoň všiml!“ —

Když pak přišel Janík domů, vzala jej matka stranou: „Ty, Janíku, proč pak nebereš nikdy Šujanové Maryše do kola?“

Janík pohlédl na matku udiveně a zasmál se: „Co pak vám to vlezlo do hlavy, že se staráte i o to, s kým tančívám?“

„Já se o to nikdy nestarám, však víš, ale byla tady Šujanová a hořekovala mi, že prý onehdy jejich Maryša celou noc plakala proto, žes ji nevezl do kola. Všecky vzals, jen ji ne.“

„Kdo pak by s takovým nemeblem tančil!“ pohodil Janík hlavou. „Neumí se ani jak se patří otočiti. Není to ani do práce, ani do tance.“

„No, tak tuze škaredá není“ přemlouvala Forejtníková syna, „a ostatní nejsou také všechny krásny. Janíčku, jen ji v neděli vem do kola, bychom měli se Šujanovými svatý pokoj.“

„Snad se nedám nutiti, s kterou mám tančiti?“ vzdoroval Janík. „Co je nám po Šujanových, ať se třeba desetkrát hněvají.“

„O to by nebylo, ale víš, v jaké pověsti Šujanová jest, že umí čarovati. Ze msty by mohla našim kravám udělati, a co bych si já nebohák pak počala? Prosím tě, vem ji v neděli do tance.“

Janík se zasmál: „Dáte-li mi dvacetník na víno, budu se s ní točiti třeba do rána. Co mi na tom sejde?“

„Dám, synku, dám!“

Proto bral tentokráte Janík Maryšu pořád do kola. Chudera byla na kraji v nebi a stará Šujanová přešlapovala radostí z nohy na nohu a div si krk nevyvrátila, jak se ostatním sousedkám přes hlavy dívala, by jí ani jeden pohyb dceřin, ani

jeden pohled Janíkův neušel. Teprve po půlnoci šla domů. Usnula všecka blažená.

K ránu zaklepala Maryša na okno. Pes pod lavicí zaštěkal. Šujanová se probudila a běžela dceři rychle otevřít.

„Vítám tě, zlaté dítě. Doprovodil tě Janíček?“

„Ne,“ řekla Maryša všecka udýchaná.

„Ne?!“ podivila se matka. „Pořád byl s tebou v kole a pak tebe ani nedoprovodil?“

„Já jsem utekla. Chasa se v hospodě pere a k vůli mně, mamičko,“ jásala Maryša.

„Co povídáš, zlaté dítě, k vůli tobě?“ spráskla matka radostí ruce. „Toto je pro nás šťastný den!“

„Ano,“ vypravovala Maryša. „Před chvílí vstoupil si Ondřej Papírník před Janíka. „Ty, Janíku, netancuj pořád jen sám s Maryšou, nech také jiné.“

A Janík na něho: „Co je ti po tom, ty mrzáku?“ A již byli v sobě. Včil se bije celá hospoda.“

„Šťastné dítě! Jak se chasa o tebe bije, to se již jistotně vdáš. No, lehni si na pec, je tam pěkně teplo, já zaskočím do hospody podívat se, jak to tam dopadne.“

Oblekla se rychle do kožichu a spěchala do hospody.

Maryša si lehla na pec, ale radostným rozčilením nemohla usnout. Chvillemi hlasitě zajásala, jako když dítě nemluvně něco pěkného uvidí.

Po chvíli vrátila se matka z hospody.

„Jak je tam?“ tázala se Maryša s pece.

„Dobře. Janík, dobrý šohaj, Ondřeje a jeho kamarády vyhodil a včil zpívá muzikantům, až se

svět rozléhá. Na toho můžeš, Marušenko, býti pyšná. A včil spi, jak dlouho chceš — však jsi unavena —, já ráno všechno sama popravím.“

Maryša spokojeně usnula a spala, až ji probudil hlad.

Bylo před samým polednem.

Vstala, najedla se a skládala si pak sváteční šaty do trubly. Na ranní modlitbu zapomněla, až se jindy vždy modlívala. Dnes však měla hlavu plnou jiných myšlenek. Matka byla v chlévě u krávy, otec, hajný, jak obyčejně v lese, měla tedy na rozmyšlení pokdy. Sedla si na lavici u kamen, vzala kočku na klín a přemýšlela o předešlé noci. Zdála se jí býti čarovnou pohádkou. Janík byl princem, ona princeznou a začazená, nízká hospoda zlatým palácem.

Když přišla matka z chléva, sedla si vedle ní.

„Abychom obědvaly, poledne již odzvonilo,“ řekla matka.

„Já nebudu, teprve jsem jedla.“

„Já budu. Od rána jsem vyhladověla.“

Šujanová vytáhla z trouby hrnec, nalila si na misku bramborové polévky, sedla za stůl a jedla. Pes se na ni díval z jedné a kocour z druhé strany.

„Maryško, sedni se sem vedle mne a povídej mi, jak včera co bylo.“

Maryša posadila se k oknu a vypravovala matce věrně, kolikrát s Janíkem tančila a kolikrát jí na nohu šlápl. „A to on ne nerad,“ chlubila se, „ale naschvál.“

„Šelma, to on tak z lásky,“ usmála se matka.

„A co ti všechno povídal?“

„On se mnou mnoho nemluvil. Jen se mnou vždycky zatancoval, postavil mne a pak mi pokračé zaval: „Na pij, však mám nalito k vůli tobě.“

„Vidíš, dceruško, to je velké slovo. Toho si važ! No bude včil jistotně za tebou choditi. Neříkal ti nic?“

„Ne. Však může přijíti bez říkání. A pro Boha, tamto jde, jistotně už jde k nám. A my nemáme ještě zameteno: Matičko, jděte honem ven, zabavte ho tam nějak, já zatím zametu.“

Šujanová popadla misku, postavila ji na kobku, pak utřela stůl zástěrou, oblekla kožich a běžela ven. Stoupla si před vrata a dívala se po osadě jako z dlouhé chvíle.

Janík šel okolo ní a pozdravil.

„Na věky, Janičku. Kam pak, kam?“

„Do hospody na víno.“

Zasmál se a šel dále.

Kdyby byla měla Šujanová v očích broky, byl by Janík zajisté v témž okamžiku mrtev k zemi klesl. Tak za ním zrakoma střelila. Běžela domů.

„Nech zametání,“ kázala dceři. „Lump nešel k nám, jde již zase na víno — a ještě se nám vysmál.“

Maryša praštila koštětem a dala se do pláce. Za chvíli se však vzpamatovala. „A nechť, ať k nám nechodí, však k nám může Ondřej choditi, není o nic horší, než Janík.“

„Lepší, dceruško, lepší: Toho se drž. Vidíš, pral se k vůli tobě. Že nevyhrál, za to chudák nemůže. Kdo pak tomu Forejtníkovému zbujníkovi odolá?“

A po chvíli šla sousedce, své kamarádce, vy-
liti zarmoucené své srdce. Vypověděla jí všechno
věrně, jak na Janíka čekaly, jak Maryška zametala
a on šelma jak je ošidil.

Sousedka neměla ovšem nic pilnějšího a dů-
ležitějšího, než že to ještě večer zanesla Forejt-
níkové. Druhého dne vypravovala si o tom celá
osada.

Za týden na to byla svadba v osadě. Janík
byl na ní za družbu.

Odpoledne zpíval v hospodě muzikantům z brusu
novou píseň, kterou sám složil.

Se - dí má - ti na roh sto - lu,
dce - ra po - dle ní, dí - va - jú sa
ven z o - ken - ka, i - de - li kdo k ním?

„Ide, ide, má maměnko,
šohaj švárný k nám,
naša izba nemetena,
co on řekne nám.

Vyndite vy, má maměnko,
vyndite vy ven,
zabavte ho na suovečko,
až zametu zem.“

„Má dceruško roztomiuá,
on ide mimo,
kuobúk smyká, nic neříká,
ide na víno.“

(Sušil čís. 448.)

Celá hospoda se smála. Každý věděl, na koho
Janík tou písní bil. A od těch dob zpívá se v Nové
Vsi až do dneška.

Číslo VI.

Komedie světa.

Výstup I. — Intrada.

Byla krásná, čarokrásná byla to princezna!
Seděla bokem na bělouši, dlouhé zelené šaty splý-
valy jí až k zemi, útlé tělo objímal purpurový ka-
batec, zlatem protkaný, v řásných černých vlasech
leskly se perly a s podivného širokého kloboučku
kývalo bílé peří a shýbalo se až k těm zářivým,
zázračným očím! k těm hrdým, a přece tak vlídně
na nás dolů hledícím očím! Jí po boku jel vážný
král v šarlatovém plášti s korunou na hlavě. Před
nimi skákal šašek a rozháněl nezbedné kluky, aby
hudebníci, kteří v lesklých šatech kráčeli, pohodlně
hráli mohli. — A hráli vám ti hudebníci, hráli —
div mi srdce nepuklo! Nástroje jim jen mluvily! —
řečí sladkou, lahodnou — až k pláči! jak by vě-
děly, že nejkrásnější princezně nejsladší hudba sluší!
A za princeznu jeli na hnědouších dva myslivci
v zelených šatech s lesními rohy na plecích, s ko-
pími v rukou.

Lesklý ten průvod jezdil roku 1855 ulicemi
jihlavskými. Na rožních domech byli veliké červené
cedule nalepeny, že slavná společnost p. ředitele N.
na krátkou dobu do Jihlavy zavítala, by slavné
publikum svými zde zajisté ještě nikdy nevidanými
produkciemi a výkony pobavila. Teď se právě přední

členové slavnému publiku za hlaholu hudby veřejně představovali.

Kluci jásalí a skákali na přivítanou a mně se srdce radostí, úžasem a úctou chvělo.

Nepochybuje zajisté nikdo z vás, že jsem si umínil, stůj co stůj, na tu krásu a na ty zákraky do plátěného koliště, které ti na drhovém náměstí postavili, se podívatí. — Myslíl jsem, že by mně srdce puklo, kdybych té princezny a toho krále ještě jednou neviděl. Nedivte se tomu! Byl jsem tehdy mladý studentík a jsou velcí studenti, ba vyštudovaní lidé, kteří také více rozumu nemají, nežli jsem já tehdy měl

Umíněno bylo: půjdeš na komedii; ale kde vzítí peníze? Stálo to 15 krejcarů a já měl pouze pět!

Kdo chce kam, pomůže si tam — pakli jen opravdově chce.

Poprosil jsem paní, u níž jsem byl na stravě, by mně místo večere dala peníze.

„A proč?“ tázala se přísně. „Což ti večere u mne nechutná?“

„I ano, ale já bych dnes rád na komedii a nemám dosti peněz. Chci si něco přisporiti.“

„Co stojí komedie?“ — „Patnáct krejcarů.“

„A mnoho-li máš?“ — „Pět.“

„Pak si, milý chlapče, málo přisporíš! — Za večeri ti nedám víc než tři krejcare, proto že ti musím dát aspoň kus chleba, sice bys mi hladem omdlél.“

„O je!“ zajásal jsem — „pak mám vyhráno! Dejte mi třeba po celý den suchý chléb k večeri, půjdu-li jen dnes na komedii!“

Paní se usmála. „Ty hloupé děcko! — Tuhle máš 10 krejcarů a jdi, když tě to tak těší, ale vícekrát nepůjdeš! Otec tě sem dal na studie a ne na rozkoše. Takový chlapec, kdyby jej nechal — —“

Paní mluvila ještě dlouho a krásně, rozumně, moudře, ale — do větru! Neposlouchal jsem jí. Byl jsem myslí svou v plátěném kolišti.

Odpoledne jsem byl ve škole tolik platen, jako můj kalamář. V kalamári dřímaly světové myšlenky, které nějaký veleduch z něho vykouzlití mohl, a ve mně dřímala všecka věda, kterou pan profesor do hlavy mé pracně vštípil.

S bolestí jsem se dočkal sedmé hodiny, kdy představení započítí mělo. Koliště bylo naplněno a já hleděl s tlukoucím srdcem k zácloně, která tu krásu, ty divy nám zahalovala.

Tak asi čeká hladový žebrák u dveří boháče, od něhož očekává sytný oběd.

Konečně zahrála hudba, zvonec zazvonil, opona se rozhrnula a veselý šašek vběhna udělal tři kotrmelece. Za ním vjel na vraníku jezdec v úzkých přilehajících šatech pleťové barvy, že vypadal jako nahý. Přeskočil s koněm vřešticího šaška a jezdil do kola tryskem, hned seskočiv dolů, hned na horu. Dlouhé vlasy mu litaly větrem, prsa se mu dmula a mně bylo, jak bych letěl

Za ním přijela jakási krasavice v krátkých sukýnkách. Stála na koni jednou nohou, v rukou držela růžový závoj, oplítala se jím, klonila se v pravo, v levo a konečně proskočila papírem potaženou obručí, kterou jí šatek jako na vzdory před koně nastrčil. — Obecenstvo zajásalo, za-

tleskalo, krasavice seskočila s koně, položila dva prsty na rty, uklonila se a hodila kolem do kola políbení. — Teď jsem ji teprv poznal. Byla to princezna!

Rozhněval jsem se. „Co že? Princezka hází hubičkami, jakby to byl hrách?! Vždyť jsou zde lidé rozliční, jsou zde i ševcovští kluci — a ona hubičky všem! Ona — princezna! To se nesluší!“ Zlost mi v srdci vřela a byl bych všem klukům s chutí vypohlavčil, kdyby — — v tom však přišel jakýsi Herkules, počal velikými kulemi jak babkami házetí a upoutal celou mou pozornost. Pak přišly ještě jiné kumšty, a na konec příběhlo několik sluhů s ratolestmi v rukou. Postavili se do pozadí. Představovali les.

Lesní rohy zazněly a z toho lesa vyjela princezna s králem a dvěma myslivci, jak jsem je v poledne v městě viděl. Dech se mi zatajil a srdce mi bušilo, div že nepuklo. — Myslivci vlekli jakéhosi chlapa, který na rameně mrtvého srnce nesl. Byl to pytlák. Král byl rozhněván a poručil myslivcům toho zlosyna za trest šípem zastřeliti. Tu vyběhl z lesa starý, vousatý žebrák, otec pytláka, padl před králem na kolena a prosil s pláčem za život jediného syna.

Princezna slzami starcovými pohnuta, naklonila se k otcí, hladila mu tvář a prosila o milost. Král se usmál, políbil dceru, daroval pytlákovi život a samou radostí nad tím milosrdenstvím počal s dcerou koňmo tančiti. Šašek skákal vřestě sem a tam. Obecenstvo tleskalo a já — já nadšením plakal. — —

Představení bylo ukončeno. Diváci se rozešli,

mně však táhla jakási touha k druhé plátěné boudě, kde měla společnost koně a vozy. Nakukoval jsem dírkou, co se tam as děje.

Král, princezna, myslivci, šašek, — všickni tam stáli v praobyčejných šatech a jakýsi tlustý pán, kterého jsem na jevišti ani neviděl, dával jim peníze.

„Ty Janku,“ řekl královi, „co to dnes zase s tebou bylo? Každý tovaryš by byl toho krále krásněji dělal, než ty! — A ty, Máro“, obrátil se k princezně, „což tě ta noha ještě bolí, žes ji tak nešikovně nazdvihovala, jak bys v ní olovo měla? — Nejlip se dnes Jakub držel. Tak vypadá pravý žebrák.“ —

Vyvaloval jsem oči. Co to? Král a princezna v obyčejných šatech a plísňeni? A žebrák chválen?! — Bylo mi, jak bych byl s nebe spadl.

Výstup II. — Proslov.

Tehdy, když jsem se divil, vida „princeznu“ v obyčejných šatech a plísňenou k tomu, byl jsem ovšem nerozumným chlapcem. Dnes mám již půl života za zády a notný ranec zkušeností na zádech, dobrých i zlých, jaké kdo chce. Dnes vím, že divadelní herci a komedianti, vyjma některé ve velkých divadlech, venkoncem chudí lidé jsou, kteří od večera k večeru (večer jest jim dnem, kdy pracují) chléb, často přebídný, si vydělávají, a že každého večera bývá každý tím, čím mu ředitel býti naporučí: dnes králem, zítra sluhou, dnes bohatcem, zítra žebrákem, dnes mudrcem, zítra hlupákem — — a když je po divadle, když opona spadne, svleknou se všichni ze šatů, v nichž hráli,

a jsou sobě vespolek rovni. A pan ředitel pak chválí nebo haní, jak si kdo zasloužil a nebeře ohledu na stav nebo hodnost, v které kdo na jevišti divadelním účinkoval, nýbrž na to, jak účinkoval, dobře-li nebo špatně. Král bývá pak často plísněn a sluha chválen; boháč jde hladov spát, ten však, který žebráka dělal, jde do hospody na chutnou pečení a plzeňské pivo.

Tak to chodívá na divadlech v městě i po venkově, na těch prkenných jevištích, kde hra pouze dvě až tři hodiny trvá.

Znám však ještě jiné divadlo, které jest veliké, velikánské, jako celý svět a na němž hry 5, 10, 20 až i sto roků trvávají. Divadlo to jest naše země a ředitelem jeho jest Ten, jenž řídí slunce, měsíc i hvězdy. Ten jest ředitel nade všechny ředitele! Tomu není kalafuny k umělým bleskům potřeba, ani bubnů a plechů k hřímání, ani malovaných krajin, ani placených hudebníků: On vládne živým bleskem a hromem, větrem i deštěm, světlem i tmou; kouzlí úžasné obrazy po celém oboru světa, kamkoli zrak náš pohlédne; zpěváci jeho zpívají a hudba jeho hrá všudy, kde jaký les šumí, kde který potůček hrčí, kde obrovské moře duní, kde v travičce větérek šelestí a v modrém vzduchu brouček bzučí — — všudy! A na toto světové jeviště poslal nás všechny, abychom zde své úlohy hráli, k jaké koho z nás za schopného uznal.

Jsme my zde na tom světě pěkná strakatina! Jen otevřte oči a poohlédněte se kolem sebe! Jeden jezdí v kočáře, druhý jde po silnici v blátě s těžkým břemenem na zádech a dvě otrhané děti za ním; ten je vojákem, onen knězem; někteří

spisují knihy, jiní neumí ani čísti; jedni bují silou a zdravím, druzí se vlekou choří a bídni — a bez mála každý myslí, že tím skutečně jest, čím se býti zdá.

Pán v kočáře nasadiv si sklíčka na oči nafukuje se a myslí, že mu není na světě nic rovného. Pocestný chudák s rancem na zádech a s hladovými dítkami proklíná celý svět a myslí, že zůstane žebrákem na věky věkův. A podobně jde to s celou řadou člověčenstva. Ó bláhovi! Za krátko zazvoní zvonec, umíráček, hra života našeho bude dohrána, opona spadne, velké světlo v pozemském divadle, zářivé slunko pro vás shasne, ples i stesk, radost i žal života utichnou, vysvekou vás ze šatů, v nichž jste zde hráli a oblekou vás do domácích šatů věčnosti — do rubáše! Přijde věčný ředitel a ten neřekne: „Vítám tě, boháči; vítám tě, žebráku; vítám tě, učenče; vítám tě, prostáčku! On řekne: „Vítám tě, človče, křesťane! Pojď, vydej počet akýms byl boháčem, jakým žebrákem? Jakým učencem? Jakým prostákem?“

Pak odplatí každému, jak kdo zasloužil. Jak kdo svou úlohu hrál, tak bude pochválen. Kdo proměnnou hru tohoto života za stálost měl, bude pak v hanbu uveden.

Já, starý kukátkář, ač mám oči jinak slabé, přece dosti pozorně tu komedii vůkol sebe jsem pozoroval a chci vám teď celou řadu takových herců na tom světovém divadle vykreslit. Viděli jste je zajisté již také, nepovím vám tedy nic nového, doufám však, že popisováním těch komediantů ve mně se snaha upevní, bych nebyl sám hercem ve svém povolání a možná že mnohému z vás ty obrázky též srdcem zatřesou.

To je můj úmysl, můj cíl.

Nezlobte se, pak-li sem tam ostré slovo padne.
Inu ty můj! brousí-li se nůž, litají jiskry.

V ý s t u p III. — K r á l.

Bez mála v každé starší divadelní hře objevovali se král a šašek. Ač vím, že toto kukátko žádnému králi do rukou se nedostane, leda takovému, který má příjmení Král: přece hned na prvním místě vám osobu královskou představím, za jedno, aby toto moje divadlo nejen patu, ale také hlavu mělo, by bylo důstojno a pak proto, že v králích se celý svět zrcadlí.

Šašci nescházivali v žádné starší hře a byli takřka zosobněným rozumem. Mluvili všem, králům — nekrálům, pravdu do očí, ať si byla trpka, nebo sladka a vystupovali obyčejně na konci hry zvláště před obecnost, aby se mu poděkovali a smysl, jádro celé hry mu vyložili. Proto též v mé komedii na konci každého výstupu šašek se objeví a poví mému ctěnému obecnstvu, co uzná za vhodné.

Počínám tedy s představením a předvádím vám, jak se sluší, napřed krále. —

* * *

Ve veliké síni před komnatami krále francouzského ukazují hodiny tři čtvrtě na osmou.

Sem tam ve skupinách po pokoji stojí mnoho pánů v drahých, zlatem a stříbrem vyšíváných šatech. Kloní se jeden druhému a rozmlouvají vespolek polohlasitě, s vážným výrazem v obličejí, jakby jednali o událostech světoborných.

Nejvyšší královský podkoní kloní se před kan-

clérem: „Dovoluji si, Jasnosti, otázku: jak jste ráčil spáti?“

Kanclér: „Děkuji, Excellenci! — Pokud starosti v službě našeho nejjasnějšího Pána a krále“ (a kanclér se uklonil v tu stranu, kde královské komnaty byly), — „pokud starosti o říši dovolují, spal jsem dobře. — A Vaše Excellence spala?“

Podkoní zamhoužil oči, naklonil hlavu a usmál se blaženě: „Děkuji za milostivý dotaz! — Jasnostin sluha spal výborně.“

Kanclér se ohledl a zašeptal: „Vyslanec španělský se nám blíží.“

Uklonili se vespolek hluboce a kanclér se přichozího tázal: „Jak se daří Španělskému Majestátu? Ráčí býti zdrav?“

Vyslanec: „Tisíceré díky! — Jeho Veličenstvo, můj nejmilostivější Pán a Král ráčí býti úplně zdrav. — A Veličenstvo krásné Francie, slavný Ludvík, ráčí se zajisté též úplněmu zdraví těšiti?“

Kanclér: „Mnoho díky! — Doufám, že ano, jak nám budoucí okamžik poví.“

V tom se otevřely dvěře znovu a jakýsi mladý prelát krásné, vysoké postavy vstoupil ve fialovém taláru. Sluha mu nesl vlečku. Prelát se uklonil hrdě a vlídně zároveň — na vše strany a přistoupil pružným krokem k jedné skupině.

„Jasnosti, kdo je ten prelát?“ tázal se francouzský vyslanec kancléře.

Kanclér pokrčil nosem a řekl ledabyle: „Je to jakýsi bohatý šlechtic. Vymohl si v Římě — nevím, jakým způsobem — titul preláta a teď zde zametá fialovou svou vlečkou všechny předsíně, aby se ještě nějakého tučného místa dožebrał.“

„Má velice pěknou postavu a duchaplné vze-
řzení,“ podotkl vyslanec.

„Ano. Je to pěkná, ale prázdná nádoba. Co
s ní? Naplníme ji; dáme mu nějakou prebendu,
aby nás déle neobtěžoval.“

Náhle hovor v předsíni utichl a bylo slyšet
šoupání nohou.

Hodiny byly osm.

Hlavní dvěře se rozlítly a vešla staříčká, při-
tloustlá paní v průvodu dvou sluhů. Dvořané se
jí uklonili.

Šla ku dveřím, které vedly ku královským
komnatám. Otevřely se jí jakoby samy. Vešla do
komnaty, kde již čekali královský nejvyšší a vrchní
bradyř a královský nejvyšší vlásenkář.

Z té komnaty vešla do druhé, kde čekali krá-
lovští dvorní lékaři, pak do třetí, v níž stáli dva
osobní královští komorníci, z té pak konečně do
čtvrté, v níž ležel král sám.

V té komnatě bylo temno, protože těžké,
spuštěné záclony světla denního nepropouštěly.

Stará paní, bývalá kojná králova, měla dle
dvorních zákonů jediná právo krále buditi a na
čelo jej políbiti, byla-li živa, jak se samo sebou
rozumí. Plížila se po prstech k velikánské posteli,
na níž král ležel, ohrnula zelené, sametové záclony
a zašeptala sladkým hlasem, jakby budila děťátko,
které kdysi kojívala: „Spí můj zlatý ptáček, spí
mé roztomilé poupátko ještě? Vstávat! Vstávat!
Juž je čas!“

Král si protřel oči: „Je již osm hodin?“

„Ano. — Jak se vyspalo mé srdce?“

„Dobře,“ odvětil král.

„Chvála Bohu!“ zvolala kojná a políbila krále
na čelo. „Zavolám sluhy. Ano?“

Král kývl hlavou a kojná otevřela dvěře do
první komnaty.

Komorníci vešli a kloníce se hluboce před
králem poklekli k posteli. Kojná vzala stříbrnou
nádobu se svěcenou vodou a podávala ji královi.
Král se posadil na posteli, svěsil nohy dolů a omočil
prsty ve svěcené vodě, pokropil se.

Komorníci oblekli pak králi nítěné, bílé pun-
čochy a zavolali lékaře. Lékaři přišli a tázali se
krále po zdraví. Shledali, že je úplně zdrav. Na
to mu dovolili vstáti. Král vstal a popošel několik
kroků k velké, pohodlné lenošce, na níž se posadil.

Zatím spíchali lékaři do velké síně, aby shro-
mážděným velmožům radostnou zvěst přinesli, že
oko Francie, nejjasnější Pán a Král úplně zdrav
býti ráčí a že zvláště dnes v tváři jen jen kvete,
což od pánů s velikým nadšením přijato bylo.

Když se král posadil, poklekli komorníci před
ním poznovu a oblekli mu na nítěné — punčochy
z nejjemnější vlny a přes ty konečně hedbávné.
Přinesli jich celou sbírku rozličných barev. Král
si tenkrát vyvolil barvu růžovou.

Zatím se vrátili lékaři s několika pány. Jeden
z nich byl nejvyšší číšník. Poklekli před králem
na jedno koleno. Nejvyšší číšník kývnul sluhům.
Donesli na stříbrných podložkách láhev vody a
červeného vína. Číšník nalil do sklínky vína i vody
a vypil oboje před králem, aby se Veličenstvo ne-
bálo otrávení. Pak teprv nalil do zvláštních vzácných
pohárů a podal králi. Jeho Majestát okusil obého,
bezpochyby aby „spláchnul noční slínu“.

Pak oblékli Jeho Veličenstvu kalhoty barvy též růžové a poslové rozběhli se na vše strany zvěstovat, že král pro dnešek barvu lásky vyznamenati ráčil, že tedy dnes růžová je barvou královskou!

Teď pokynul nejvyšší komoří královskému nadbradýřovi a bradýřovi. Oba padli před králem na koleno. Bradýř nastavil pod královský podbradek stříbrnou mísku a natřel nejjasnější obličej vonnými mydlinami.

Po něm přistoupil nadbradýř, položil levou ruku na královské čelo a počal pravou nabubřelé tváře jeho Veličenstva holti. Mezi holením vypravoval králi po právu všech holičů nejnovější klepy. Na to umyl bradýř nejjasnější tvář čerstvou vodou a utřel ji hebounkým utěrákem nejuctivěji.

A teď nadešel okamžik vznešený: král měl oblékati košili!

Takového pohledu nesnese oko každého smrtelníka! — Proto vzali dva komorníci široký koberec, rozvinuli jej a postavili se s ním za králova záda, by nikdo z nepovoláných zvědavými svými zraky nezabloudil, kam mu dvoleno nebylo. — Zvláště k tomu určený hodnostář přistoupil, vzal košili z vyhřáté stříbrné mísy a pomohl ji královi oblékati.

Na to přistoupil dvorní vlásenkář a přinesl celý mandel vlásenek rozličně načechraných a pudrovaných. Král si jednu vyvolil a vlásenkář mu ji na hlavu posadil.

Pak oblékli králi vestu a kabátec, připnuli mu na krk mašli, opásali jej kordem — a teď teprv každému dvořenínu vyšlo slunko opravdově; král

povstal ze sedadla oblečen v slávě své a pánové měli k němu přístup.

Než ale věcmi pozemskými zabývati se počal, vzdal povinnou úctu Tomu, jenž je poněkud ještě vyšším pánem, než král francouzský. Přinesli klekátka a král ráčil na ně pokleknouti. Mladý prelát se rychle přitočil a odříkal krátkou modlitbičku. Král ji mlčky ráčil vyslyšeti, rtoma však nehnul, aby se přílišně nepokořil. Ten tam nahoře mohl si to bez toho za čest pokládati, když Majestát francouzský koleno své před ním ohnul, — ovšem že jen ze slušnosti — z etykety. (Musíme tuto připomenouti, že v době tehdejší přemrštěná, až pohanská úcta k osobě panovníkové při dvoře francouzském panovala.)

A teď, oddechni si, Francie a přestaň se starati. Teď se o tebe tvůj král stará! — A jak se stará!!

Předně přijímal hodnostáře a pochlebníky a naslouchal jejich vylhaným chválám a přáním. Pak šel k snídání, by svůj drahocenný život své říši zachoval, pak — pracoval t. j. podpisoval šmahem listiny, které mu kancléř předkládal, čta málo kterou, byť by na nich životy tisíců lidí závisely!

Po práci se bavil buď lovem, neb hrou, nebo milkováním s krásnými dámami, jedl, pil, hrál — — až do noci.

Tak se staral o svou říši dlouhá léta, až se najednou lístek obrátil.

Pyšného, lehkovážného krále navštívila nemoc, nemoc šeredná, na kterou umřel kdysi ukrutný král Herodes.

Jsem opět v královské ložnici. Francouzský král leží na tomtéž lůžku se zelenými sametovými

záclonami, ale nespí klidně! Jeho Majestát se bolestí svíjí a řve, seč hrdlo jest: „Kde je kdo? Což nemá francouzský král žádného sluby? Kde jsou lékaři? Sem, vy psi!“

Lékaři vešli, zůstali však v nápadné dálce od lůžka státi.

„Čeho si přejete? Veličenstvo?“

„Uzdravte mě!“

„To není v naší moci.“

„Vy psi! Vy otroci! — — Ne, ne, — — odpuste mně nemocnému! Nevím, co mluvím. Vy nejste psi, ne! — Prosím vás, pro všecko na světě, nemůžete-li mne uzdravit, dejte mi aspoň jedu! Jed! — Jedu mi dejte, kterého jsem se tak bával! Já bláhový!“

„Vaše Veličenstvo, nesmíme. — Byl by to hřích!“

„Hřích! Hřích!“ a král se otrásl — „ano hřích! — — Pošlete mně zpovědníka.“

„Ctihodný Váš zpovědník, čeká venku Vašeho pokynutí.“

„Ne, toho nechci. — Ten mně mluvíval mnoho o posledním soudu.“

„Vaše Veličenstvo,“ řekl starší lékař vážně, „myslím, že je na čase, abyste na soud boží pamatoval. — Zavolám Vašemu Veličenstvu lékaře jediného Vám ještě prospěšného.“ — Odešel.

Za chvílku přišel zpovědník. Pohledl na krále, svěsil smutně hlavu zalomiv rukama vzdychl: „Něšťastný člověče!“

V královi se vzpříčila stará pýcha. Řekl zhurta:

„Jaký já člověk? Jsem francouzský král!“

„Chudáku!“

„Knězi, nezlob mne! Mě poslouchá celá Francie!“

„Chudáku! Chudáku!!“

„Proč chudáku?“

„Proto že Ti celá Francie poslušnost vypověděla. — Služebnictvo i lékaři štítí se Tě; nemohou snést zápachu hniloby, kterou Bůh Tě za živého těla potrestal, aby Ti ukázal, jak šeredně tvá duše již dávno hnila. — Každý se Ti vyhýbá jako mrtvému, jen já zde stojím, ale věř mi, ne z lásky k Tvému bohatství a k Tvé slávě, ty byly a jsou jen prach země a pára, ale z lásky k Bohu a k tvé nesmrtelné duši, kterou ještě zachrániti lze kajícím vyznáním.“

„Znáte celý můj život, ctihodný otče: ušetřte mne pokořování — vyznání.“

„Nemohu. Nestojí zde před francouzským králem chudý kněz, stojí zde před hříšníkem kněz na místě milosrdného Boha. Králi Ludvíku, vyznej se, aby byla řada tvých hříchů smazána.“

Král zamhouřil oči — — — a po chvíli vyšel kněz z královské komnaty a řekl sluhům: „Král francouzský umřel.“

Položili jej do rakve dávno již přichystané a zanesli s velkým chvatem, kam dávno již patřil, do hrobky.

Král dohrál, opona spadne.

* * *

Šašek vystoupí.

„Ctěné obecenstvo! Já jsem šašek a jediná osoba v celé této komedii, která komedii nehrá, ale skutečně tím je, čím se dělá. Děláním blázna

a bláznem vskutku také jsem. Ne takovým, který patří do nemocnice, nýbrž takovým, jakých mnoho po naší zemi běhá a kterým lidé bláznů spílají, proto že prý každému pravdu do očí povídají.

Že takovým bláznem skutečně jsem a nikterak se nepřetvařuji, poznáte brzo; mnohý snad pozdě, až mu trpkou pravdu vysypu.

Toto jsem pověděl pouze proto, abych se vám představil; nyní počnu svoji úlohu.

Viděli jste krále „z milosti Boží,“ t. j. člověka, kterému Bůh zde na zemi svěřil meč spravedlnosti, aby mocným ramenem bezpráví trestal a pravdu hájil. Takovým lidem jsme jako náměstkům Božím „po meči“ svrchovanou úctu povinni, kdykoliv jako králové na místě Božím spravedlnost vykonávají. Tento král žádal však poctu takřka Božskou i tehdy, kdy se ukázal takovým člověkem jako nejnižší z jeho poddaných, při oblíkání, jídle a pod. Myslil, že je vždy a ve všem nejvyšší úcty hoden, jako Bůh sám. A jak přemrštěně žádal poctu, tak přenedbale vykonával své královské povinnosti. Proto mu Bůh ukázal, že je ničím, že je člověkem jako každý druhý a poslal naň nemoc nejhorší.

A viděli jste jej v té nemoci bezmocného, bídneho! Že dříve druhých lidí nemiloval, proto ho teď všichni opustili. Milovaliť dříve pouze jeho moc, bohatství, nikoliv však jeho osobu! —

Teď tam leží a práchniví v hrobce neoplakáván, nepolitován, bídnejší než kterýkoliv žebrák. — Inu, jak si kdo ustele, tak leží a pýcha předchází pád, říkám já. Proto varujte se pýchy!

Hlas z obecnstva:

„Toho kázání jste si, pane šašku, mohl ušetřit. To my všechno všichni dávno víme a pak z nás nikdo není králem a tak pyšným a zpozdilým jako onen Ludvík.“

Šašek: „Kdo to mluvil?“

Hlas: „Já.“

Šašek: „A kdo je to ten já?“

Hlas: „Pan správce z Foukalova.“

Šašek: „Těší mě, milostpane! — Jest mi srdečně líto, že jste mne nepochopil! Neztracujte toho krále až do horoucího pekla a nevynásejte se příliš nad něj. —

Aby Vám hřebínek trochu sklapnul, poprosím Kukátkáře, aby Vám teď obrázek jiný ukázal. — Jste pane správce úředníkem, proto pozor!

Výstup IV. — Úředník.

Pokoj v bytu panského důchodního ve Vdávalově.

Hodiny ukazují půl dvanácté.

Slečna Elsa povaluje se na pohovce a čte ospalýma očima jakýsi román. Slečna Adelina sedí u klavíru, bříská a popěvuje. Chvilkami běže tužku a píše na notovém papíře. Paní důchodňová prostírá mrzutě na stůl.

Pan důchodní právě vchází.

„No jakž, děti, vyspaly jste se již?“

Slečny dcery povstaly a vznášely se otci vstříc.

Plavovlasá, tlustá Elsa políbila mu ruku: „Dobrý den, papá! — Vyspala jsem se tak na polo.“

Cernovlasá, hubená Adelína přiskočila a obejmula otce a políbila vroucně jako nějakého mi-

lence: „Dobrý den, tatínečku! Ty dnes pěkně vypadáš, jak bys byl na bále ani nebyl! — Já jsem se již také dávno vyspala a již jsem také pracovala! — Odlož klobouk a hůl a pojď, poslechni, co jsem již dnes udělala!“

„Juž pracovala? Aj, aj, můj černohlávk. A co pak?“

„Víš, tatínečku, uchvátil mě básnický duch a složila jsem píseň i s nápěvem. Pojď, poslechni!“

„To jsou muka!“ hubovala Elsa po tajmu. „Od rána tady bříinká a teď ještě bude kokrhati. — Hned bych utekla pryč, kdybych mohla!“

Pan důchodní se posadil vedle klavíru, opřel se rukama o kolena, naklonil hlavu a jal se s celou pobožností modloslužebného srdce otcovského poslouchati. — Adelina byla jeho modlou.

Udeřila na klávesy, klavír zakvičel a zařval zároveň a slečinka otevřela ústa, ukázala roztomilé falešné zoubky a počala zpívati, ovšem že německy. Pokusím se pověditi Vám to po česku :

„V loubí večerníček šeptá,
Měsíc nad les vychází;
A můj milý se mne neptá,
Milý můj již odchází.
Ó zůstaň zde a nespíchej,
Na srdce mé si hlavu dej.“

„V srdci mém ti láska zpívá,
Kvete ti tam rajský květ,
Srdce mé ti věrnost skrývá,
Jaké nezná celý svět!
Ó zůstaň zde a nespíchej,
Na srdce mé si hlavu dej.“

Slečna Adelína ustala ve zpěvu a pohlédla zvědavě na otce: „Nuž, tatínečku, jak se ti to líbí?“

„Překrásné, můj slavičku. Zpívej dále.“

„Ostatní sloky nejsou ještě přibásněny. V hlavě je již mám, potřebují však ještě vypilování. Až přijedeš na večer, zazpívám ti je.“

„To je příliš naivní (hloupé)!“ zasmála se Elsa kysele. „Můžeš si ty ostatní sloky uspořiti: vždyť je celá ta píseň padělána.“

„Elso, neurážej mne!“ zvolala slečna Adelina prudce. „Podle čeho je padělána?“

„Prosím tě, nemysli, že jsem tak zpozdlá. Vždyť všichni vrabci na střechách zpívají :

„Wie die Blumen draussen zittern,
Wie die Abendwinde weh'n!“

Dle té „básnilas“ tu svoji píseň. — Básnila! Totě k smíchu!“

Adelíně vyhrkly zlostí slzy. „To je přílišné, Elso! Ty dvě písně jsou si podobny, že jednájí o tomtéž citu, má však má docela nové, původní myšlenky, jakým ty ani nerozumíš; abys věděla! Z tebe mluví závist. Že sama ničeho podobného nedovedeš, proto mě tupíš!“

„Nu ovšem! Že se jmenuješ Adelína, chceš se ve zpěvu Adelíně Patti*) rovnati. Chudero!“

„Ale, děti, prosím vás, ticho!“ napomínal otec. „Proč se vždy spolu hádáte? Vidíte, Irma je z vás nejmladší a nenadělá nikdy takových výstupu. Kde pak je?“

„Kde by byla?“ odsekla Elsa. „Kam patří, tam je: v kuchyni. Vždycky jen Irma, Irma, jak by nám to hloupé žábě mělo ve všem vzorem býti!“

*) Adelína Patti je te dnejšproslavenější zpěvačkou. Zpívala nedávno po delší dobu v Paříži a dostala za jedno vystoupení 10.000 franků.

Kdybysme se tak chovaly jako ona, měly bychom málo úcty u lidí.“

„Elso, silence (ticho)!“ ozvala se paní důchodňová klidně a vzdělaně. „Pamatuj, že je Irma nejmladší a nediv se, že je proto tatínkův mazílek.“

Služka odevřela dvěře od kuchyně a boubelatá, asi osmnáctiletá Irma vešla do pokoje. Nesla mísu s polévkou.

Postavila ji na stůl a usmála se vesele na otce: „Tatínku, dnes jsem ti uvařila tvé zamilované játrové knedlíky, aby sis napravil žaludek. — Chudáku, vyspal ses dnes málo k vůli nám.“

„Děti, pojdte jísti,“ řekla matka a počala rozdávat na talíře.

Pan důchodní se pokřižoval, starší dvě sestry a matka sedly si však beze všeho ke stolu, jak to u „vzdělaných lidí“ ve zvyku bývá; jen Irma se na rychlo pomodlila otčenášek. —

Když dojedli polévku a p. důchodní mrzutost spláchl, tázal se vlídně slečen dcer:

„Která pak jste nejvíce tančila?“

„Děkujeme, tatínečku,“ odpověděla Adelína, „vždyť jsi viděl, že jsme všechny tři dost se natančily.“

„Ušlo to,“ prohodila Elsa. „Bývalo však líp, pokud v městě vojsko leželo. Takový taneček s mladým důstojníkem, ah, to je nejvyšší rozkoš!“

„Já tančím s každým ráda,“ řekla Adelína. „Včera jsem se s p. officialem znamenitě bavila.“

Elsa pokrčila nosem.

„A jak ty ses bavila, má Irmičko?“ ptal se otec svého miláčka.

„Což já! Já jsem ani nestačila všem prosbám vyhovět. Natančila jsem se až do údechu!“

„Nepochopuji, jaký to ti nynější mladí páni vkus mají,“ obrátila se Elsa k matce. „Čím je děvče mladší, tím více je obstupují. Půjde-li to tak dále, budou školačky brzo na plesu nejmilovanějšími.“

„Žel Bohu,“ vzdychla paní důchodňová. „Jak překročí děvče teď dvacátý rok, je již staré.“

„A já myslím, že od dvaceti do třiceti je právě nejkrásnější věk,“ pravila Elsa.

„Ovšem!“ přisvědčila matka Else, své nejstarší. „Co pak je to pětadvacet let!“

„Milostpane! je zde listonoš,“ ozvala se služka ve dveřích.

„Listonoš? — Co pak mi nese, že nečeká až budu v kanceláři?“

Vyšel ven a vrátil se po chvílce s velikou, okrouhlou krabicí.

„Děti, děti, podívejte se, co pak to asi je?“

Elsa vyskočila, vzala krabici, rozřízla rychle špagát, odtrhla pečeť a otevřela krabici.

„Ah, to je krása!“ zvolaly čtyři ženské hlasy najednou.

„Kytice, kytice!“ jásala Elsa a vyňala velikou, krásnou kytici ze živých květin.

„Toto je elegantní, právě kavalírské.“

„Kdo pak to posílá?“ zvěděla matka.

„Zde je lístek!“ zvolala Adelína.

Vytáhla z kytice malý lístek a četla: „Královně plesu — —“

„Královna plesu!“ zavýskla matka.

„Velecténé, ušlechtilé slečně Irmě podává v největší úctě — —“

Slečna Irma se zapýřila až po uři a Elsa zlostř seřloutla.

„A kdo to posřlá?“ řázala se matka.

Adelřna obrřtřla lřstek, podřvala se na druhou stranu a vytřřřtila oři, jakby byla strařidlo uzřela.

„Tak mluv, kdo to posřlá?“ zvolala Elsa.

„Skadřl!“ řinulo se Adelřnř z nejhlubřřch prsou. Pak dolořila polořeptmo: „Karel Prokeř, mistr obuvnickř.“

„Haha, haha?“ zasmřla se Elsa křřčovitř a hodila kytici před Irmu.

Panř dřchodňovř pohlřdla ku stropu, zalomila rukama a klesla na lenořku.

„Ne třto hanby nepřřřiju! řvec opovřřzi se mř dceři kytici poslati. Tatřnku, hned ji posleř tomu řlovřku zpřt, hned na tom mřřtř a napřřeř mu hrubř psanř. řvec se opovřřzi mř dceři se blřřiti. Ne, řeho se řlovřk s touto hloupou sprostou husiřkou nedořkř, to je přliřnř! — Irmo, přoř jsi s nřm vřera veřer tolikrřte tanřila?“

„Mřla jsem břti hrubou? — A vřdyř on nenř řřdnřm sprostřm řevcem. Mř vlastnř dřm, osm tovaryřř a obchod s kořemi.“

„Přyř s tou kytici! Je přre jen od řevce!“ křřřela milostpanř.

„Myslřm, ře bychom se nemřli tak přnřhliti,“ ozval se otec. „Pan Prokeř mřře se jřř tovřrnřkem nazřvati, mř, jak je vidřti, uhlazenř mravy —“

„Nic, nic!“ volala Elsa. „řvec je!“

„A pak — —“

„No a co jeřtř?“ řázala se milostpanř přřsnř. Mrzelo ji, ře se jejř manřel opovřřřil jř odpovřvati.

„A pak,“ dolořil p. dřchodnř nesmřle, „a pak jsem mu jeřtř na lonskř konto dluřen.“

„Jeřtř? — Tedy mu zaplař hned a posři mu s penři kytici.“

„Mř milř, rřd bych, ale nemřm — — penř!“

Ted panř dřchodňovř skutečně omdlela a Elsa zastřnala: „řkadřl! Ta hanba!“

Po tak bouřlivřm vřstupu nechutnal obřd nikomu. Elsa s Adelřnou vytrřtily se do druhřho pokoje a Irma odnesla mřsy bezmřla nedotknutř do kuchynř.

V pokoji nastalo trapnř ticho. Pan dřchodnř klopile oři a tořil palcama. Milostpanř řkytala křřčovitř.

Na řtřstř byla řenou jako kařdř jinř; nevydrřela dlouhřho mlřeni. Z nenadřni odhodila řřtek, jřmř si byla oři zakřřvala a slzy utřrala: „Kvapile“ (milostpanř oslovovala svřho manřela, kdykoli se na nřj hnřvala, vřdy pouze přřjmenřm) — „Kvapile, nemřř skutečně penř?“

Pan dřchodnř pohledl na svou „panř“ jako muřednřk s prosebnou předhřřzkou a řekl smutnř: „Andřlřno!“ (pan dřchodnř oslovoval svou panř, kdykoli byla rozhnřvanř, křřstnřm jmenem), „Andřlřno, přosřm tř, netrap mne! Kdybych zaplatiti mohl, coř bych tř zarmucoval?“

„Ale muři, kam pak ti penři dávář!“

„Jakř penři, Andřlřnko? Vřdyř vřř, mř srdce, ře ti dřvřm celř sluřnř do rukou. Sřm nekouřřm, neřřupu, nepiju, nehrřm — krejcara neutřtřm; ale nřs je mnoho a vaře řaty jsou hroznř drahř!“

„Naře řaty! Vřdycky naře řaty! Coř mřřeme choditi jako dřveřky? Inu mřř Boře, je to přřvř hroznř neřtřstř, provdř-li se dřvře za muře, kterř

mimo svého služného ničeho si vydělati neumí. Jiní nemají také více platu než my a jaký vedou dům! — Odkud to berou? — Muž to zaopatří! Ano, milý Kvapile, muž! Ale ty nejsi mužem!“

„Andělino“, šeptal p. důchodní zoufale, „mám se stát nepoctivým?“

„Staň se čím chceš, jen zaopatř penize, abych mohla tomu ševcovi zaplatiti a za tu dnešní urážku se mu pomstíti.“

„Ale dušinko, snad má opravdový úmysl a naše Irma —“

V tom slečna Irma vběhla a byla uplakána. Sepjala před matkou ruce a prosila: „Maminko drahá, nezlob se. Vidíš, kdyby o mě ten pan Prokeš opravdu žádal, nebylo by tak zle. Beztoho říkáváš, že jsme tři na vdávání a že nevíš, kde ti hlava stojí a já že prý jsem sprostá ještě ke všemu; kdybych si jej vzala, ubylo by ti starosti a já bych byla dobře zaopatřena.“

„Nemluv mi! Já tě ševcovi dáti? Raděj zůstaň také doma než-li bych se tak ponížila?!“

Pan důchodní obrátil též a řekl Irmě vlídně: „Ne, ne, milé dítě. Ty jsi dcera úředníková a řemeslníka si vzítí, to nejde!“

* * *

Druhého dne donesl p. důchodní peníze. Milostpaní je poslala obuvníkovi a hrubý list i s kyticí k tomu.

Za půl roku, když byla vrchnostenská pokladna zkoumána, vyšlo na jevo, že pan důchodní peníze zpronevěřil. — — To nebyla hanba? — (Opona spadne.)

* * *

Šašek (vystoupí).

„Pane správčí z Foukalova, jak se vám to líbilo?“

Hlas z obecenstva: „Není zde. Odešel mezi hrou.“

Šašek: „Aha, bezpochyby mu nevoněla! — Vidíte, ctění pánové a krásné dámy, jak vás nazývá svět: pýcha nebývá jen u těch nejvyšších, ale také u těch nižších. Ten pan správce zatracoval po-bloudilého krále, že se měl za něco vyššího než druhé lidi a já jsem mu nastrčil obrázek před oči, na němž sobě rovné lidi nad druhými nosem kroužití viděl. — Onen král byl ovšem pyšný, ale slušno mírně jej posuzovati. Byl králem a věděl, že má moc i bohatství. Co však je takový úředníček? Nepatrný človíček, jenž se každodenně o svůj chlebiček třese, — a přece pyšný?! To je mnoho! — Zpyšní-li král, nedivme se. Sotva že se takové královské dítě narodí, již dvořeninové před ním se hrbatí, jakby byly všickni z kočičího plemene a koří se tomu bezbrannému červíčkovi jako nějakému bohu.

Povyroste-li princ, vštěpují mu vychovatelé pýchu a pánovitost do srdce, poučují jej, že bude neobmezeným pánem a vladařem a že mu vše se kořiti má.*) Pak byly ty přehnané obyčeje a ceremonie, ta tak zvaná „etiketa“ za dřívějších dob u královských dvorů zákonem, kterému se král podrobiti musil, ať již chtěl neb nechtěl. Byl dvořaniny k hrdosti vypěstován, jako pyšný, lesklý

*) U některých dvorů je ovšem rozumnější vychování.

tulipán zahradníkem, — ba skoro nucen! Kdo však v takovém úředníku pýchu pěstuje? Nikdo, leč on sám. Rád by se rovnal vyšším a proto se vypíná. Vrabec vylítl jelenovi na paroh a volá: „Já jsem větší, než jelen!“

Rolník z obecnstva volá: „Co bývá má řeč? Každý púlpán je horší, nežli pán pravý.“

Šašek: „A myslíte, strýčku, že vy a vám rovni pýchy nemají? Pomalu s tou flintou! Abyste neměl druhým co vytýkati, podívejte se na tento obrázek.“

Výstup V. — Sedlák.

„Tedy, sousede Kropáčku, že jste mne poprosil, abych slavný výbor a všechny pány sousedy svolal a se u nich za vás přimluvil, aby vás mezi sebe přijali, tak jsem podle dobrého starého zvyku vaši prosbu vyslyšel a pány sousedy obecním poslem obeslal. Jsme tady všichni?“ „Jsme; jenom Lojkásek schází, ale přijde hned; má doma řezníka, chce mu prodati tele“ odvětil druhý radní.

„Tož tedy, když jsme tak všichni pohromadě a vy naším spolusousedem býti chcete, tak, sousede Kropáčku, poslechněte, jak se pravý soused v naší počestné obci chovati má. Předně bude vaší povinností, jako pravý katolický křesťan ve svém domě svatý pořádek zachovávat a pilností, střídmostí, pobožností všem svým domácím dobrým příkladem býti. Za druhé máte svého starého otce, (matku vám pán Bůh vzal, a dejž jí lehké odpočinutí; škoda jí, byla hodná žena) tedy máte otce svého v největší uctivosti až do nejdělsí smrti chovati. Ne abychom snad slyšeli, že mu nechcete

výměnu dávat! Pak, jak se samo sebou rozumí, musíte také duchovní i světské vrchnosti poslouchati a jí úctu prokazovati, to je: velebnému panu faráři, panu kaplanovi, p. učitelovi, mně, jakožto starostovi a všem mým nástupcům, a pak všem starším sousedům, než jste vy. Potom nám slibte, že nebudete sousedům uvorávati, že nebudete dobytka svého na škodě pásti a že se chcete všemu podrobiti jak v obci pořádek býval, jest a bude. Slibujete to?“

Tato slova pronesl Vratnický pan starosta v obecní hospodě, stoje za úředním stolem a opíraje se oň oběma rukama k mladému pololáníku Kropáčkovi, kterému otec před nedávnem dům odstoupil. Po pravici i po levici pana přednosta seděli páni radní a pan učitel jakožto obecní tajemník čili písař. Ostatní sousedé seděli podél stěn prostranné nálevny za dlouhými „tabulami“. U dveří ležela na nosítkách dvojvěderka.

Mladý Kropáček stál s čepicí v ruce před úředním stolem jako u nějakého výslechu a naslouchal pozorně a uctivě slovům, která přednosta k němu mluvil. Když přednosta s otázkou „slibujete to?“ ukončil, naklonil mladý soused hlavu a řekl nesměle jako nevěsta: „Slibuji“.

„No tož tedy,“ pokračoval pan přednosta, „že vás známe jako pořádného a počestného člověka (to jste ukázal, když jste byl stárkem a ještě více, když jste císaři Pánu sloužil), tak vám na vaše slovo věřím a na ztvrzení toho slibu podejte tady před celou počestnou obcí ruku napřed mně, pak pánům radním a všem ostatním sousedům podle stáří. Soused Smola, jakožto nejmladší, podá vám paličku.“

Kropáček podal tedy ruku panu přednostovi a ostatním u úředního stolu a odtud šel k druhým sousedům po pořádku, až přišel ke dveřím, kde seděl Smola s paličkou v ruce.

Smola se na něj již zdaleka smál: „Tu máš, kamaráde, to žezlo; však mám tu slotu již dvě leta! Žádný nechtěl po ten celý čas dávat příjemné. Tak tě pozdrav ruka Páně a nyní tě uvedu do tvého úřadu. Hospodský, kde máte kohoutek?“

Hostinský donesl veliký dřevěný kohoutek, Kropáček jej nasadil na špunt a narazil paličkou po prvé jakožto vratnický nejmladší soused dvojku vína.

Víno vystříklo, Smola držel však dva plecháče v rukou a nastavil je, aby „Boží dar“ nepřišel na zmar.

„Kamaráde, ne tak! Zacházej s tou paličkou pozorněji, ať nám pak před časem nevypoví! Víš, když jsem já byl nejmladším, ani kapky jsem nezmaril. — Teď natoč do dvou mázniích láhví a dones na úřední stůl. Ti druzí dostanou jen v plecháčích, je to dobré pro nás sprosté sedláky. Až budeme představenými, budeme také pít ze sklínek. — Dost, ať ti flaška nepřeteče! A teď rychle! Vidíš, páni sousedé již žízni huby otvírají jak kapři na písku. Pane, chceš li býti nejmladším v počestnosti, tož musíš mít nohy jako „kelner“ v městě.“

Kropáček mezi tím klábosením natočil do dvou mázových láhví a postavil je na úřední stůl, kde již byli malé sklínky a rohlíky. Druhým sousedům nosil v plecháčích. Smola mu při natáčení pomáhal. „Jseš ještě „noviciát“ a nevíš co a jak! Musím ti býti trochu k ruce. Jeden plecháč postav vždycky

ke mně pod stůl do rezervy. Ti tam nahoře mají hlt jak půlroční tele. Kdyby jsme neměli v rezervě neomočil bys si jazyka ani do půl noci.“

Obecná pitka v hospodě podobá se bouři v lese. Z počátku stojí stromy tiše a vážně, jen bílá bříza hovoří, a sem tam některý strom zašelestí, jakoby odpovídal. Po chvíli však, když počnou blesky mezi hustým haluzím svítiti, rozešumí a rozhovoří se celý les. Jeden strom závodí v povídání s druhým, ba rozhučí se, počnou větvemi házetí, jakoby v hněvu, klátí sebou, až některý samým rozčilením padne a padaje souseda porazí. Tak též páni sousedé ve Vratnické hospodě zprvu seděli tiše, jen Smola klábosil a od úředního stolu bylo slyšeti slova moudrosti a rozvahy. Když však kropáček již po druhé do plecháčů nalil, rozvázaly se jazyky všem. Jeden mluvil přes druhého, mnohým sálaly již — blesky z očí a rukama házeli, jakoby se nejvíce hádali.

„No, konečně, Lojkásku,“ vítal Smola právě vcházejícího souseda, „že předce již jdeš, než bude tady bečička prázdná. Prodals tele?“

„Pán Bůh dobrý večer.“ pozdravil Lojkásek do kola. „Prodal.“

„Vítám tě, Josefe,“ kývl příchozímu pan přednost, „pojď, zavdej si ode mne. Sedni si tady vedle. Zač pak's prodal?“

„Za dvacet.“

„To jest dost,“ příchválil druhý radní. „Takové hospodářství vynáší přece víc než řemeslo.“

Druhý radní byl pouze chalupníkem, řemesla svého kovář. Vratničtí sousedé nevolivali již ze zásady a hrdosti žádného chalupníka za přednostu

neb radního, tenkrátě však, když nastala obcím povinnost, vybíratí pro císařské úřady daně, báli se toho všici sedláci, že nebyli tak sběhlí v péře, a vyvolili si proto po prvé, co Vratnice Vratnicemi byly, za radního chalupníka a svěřili mu vybírání daní. —

Lojkásek se usmál, a řekl hrdě: „Toť se rozumí, že vynáší! grunt je grunt, a řemeslo je jen řemeslo.“

„Avšak řemeslo má zlaté dno,“ prohodil pan učitel.

„Co je platno,“ pokrčil kovář rameny, „když mu továrny to dno vyrazily. Nadře se člověk jako otrok, než nějaký ten groš vydělá a když jej do ruky konečně dostane, vysmekne se zas jak mřínek. Gruntovníkovi nikdo pole nevezme, a to rodí přece vždycky. Já říkám, nejlépe je teď sedlákovi.“

„Eh, máme bídy také dost,“ křikl od druhého stolu čtvrtník Strouhal vesele. „Padne-li neúrodný rok, běháme jeden za druhým k židům do města, až se za námi práší.“

„Kdo běhá k židům,“ řekl Lojkásek, obrátiv se hrdě k Strouhalovi. „Já ne, a nikdo z nás. Kdo je rozumným hospodářem, nepotřebuje si na směnky vypůjčovati. Máme chvála Pánu Bohu všeho dost.“

„Ale bídy nejvíc,“ dráždil hrdého Lojkáska jiný soused. „V stodole ničeho, barák padá, žid chodí upomínat —“

Lojkásek poznal, že ho dráždí, proto mu vpadl do řeči.

„Nemluvte tak hloupě. Vám není tak zle, mně také ne, a žádnému z nás. My chvála Bohu

můžeme se bezmála zemanům rovnati; takových sedláků, jako teď jsou, dřív ani nebývalo, a ten, kdo si pokroku všímá, nemůže si ani lepších časův přátí. Onehdy jsem byl u švakra v Chytríně. To je vám rolník! Ne, že bych se chlubil, ale ani jsem sám vlastním očím věřiti nechtěl, tak si svůj dům spravil a zařídil. Krom špásu. Víte, já mám ve vlastním domě také pořádek, a mohu říci, že ve vůkolí mnoho takových domů není, ale to co mám, není ničím proti tomu, co má švakr. To je vám hotová residence! Ve světnici má všechno vymalováno, dvéře na dubovo, u oken záclony, zrcadlo v zlatém rámcí a obrazy jako na výstavě ve Vídni. V kuchyni je všecko ze železa a z mědi, jen se to leskne. Krásný kotel, na kotlu plechové, natírané víko, na zemi mramorový kámen, kliky všechny mosazné. I u chléva má vám mosazné! Nevěříte-li, tak se tam běžte podívat. Spráskl jsem vám ruce a povídal jsem: člověče, kdes to všechno sebral? vždyť v tvém domě by mohl sám kníže pán bydleti a nemusel by se za to styděti.“

„E kuš,“ vyhrklo kovářovi z úst.

„Co kuš“ křikl Lojkásek. „Já mám před vámi kušovat? Proč? Rád bych věděl!“

„Protože se tuze chlubíte,“ odpověděl kovář. „Kníže pán a vy, to je přece trochu veliký fozdíl.“

„Ani ne takový jako mezi mnou a vámi!“ udeřil Lojkásek na stůl. „Já jsem neodvislý, samostatný rolník, mně nemůže nikdo ničeho udělati a vy jste proti mně žebrák, jak jste radním, abyste věděl. Když vám dnes práci vezmeme, přijde zítra vaše děcko žebrat o kus chleba. A vy chcete nás tupit, nás rolníky?“

„Nedáme se,“ zavznělo z několika hrdel okolo stolu.

„Pánové, prosím ticho,“ volal přednosta, „pan radní řekl jen své mínění.“

„Eh co radní! Radním neměl ani býti; bez-toho je jen chalupník a chalupník nás chce kárat, nám se vysmívat?!“

A po celé nálevně rozlehl se křik. Sousedé hrozili pěstmi, ba i Strouhal, který před tím Lojkásku nabíral, byl teď proti druhému radnímu. Kovář vzal čepici a utekl z hospody domů. (Opona spadne.)

Šašek: „Hle, strýčku, co tomuto výstupu říkáte?“

Dělník volá z obecnstva: „Zapáchá to pýchou až hrůza! Kdo více má než druhý, ten se pyšní vždycky. Proto je má zásada: rovnost a bratrství! Pokud se nerozdělí majetek mezi všechny občany stejně, nebude líp!“

Šašek: „Oho! — Nejste vy demokrat?“

Dělník: „Jsem!“

Šašek: „Počkejte, pro vás mám také obrázek. Pane principale, prosím, poručte oponu znovu vytáhnouti.“

Výstup VI. — Demokrat.

Chalupník a havíř Bzíkál vyšel v neděli odpoledne, právě když druzí lidé na požeňání šli, na polo vysvěčen, tak jak od oběda vstal, přede dvířka na návsi a rýpal si vidličkou v zubech, jakby byl kolikeré maso jedl. Rozkročil se po pansku, vyňal z kapsy noviny a dal se do čtení. Bzíkál byl demokratem a odbíral radikální list „Pravdu“. „Pravdou“ nazývá se ten časopis tím

právem, jakým novověká svoboda — svobodou sluje. Však mi již rozumíte!

Pokochav se tím tak poučným a ušlechtilým čtením a pochlubiv se před celou osadou, že čte noviny a kostela že nepotřebuje, zalezl zase do své chalupy, oblekl si kabát, nacpal velikou porcelánovou dýmku s dvěma malovanými kladivy a vydal se na cestu do hospody. — Do kostela nechodil, leč někdy ze zvědavosti. Říkával: „Neděle jest den odpočinku. Chci si v neděli po celotýdenní robotě odpočinouti; do kostela nemám času.“ Do hospody ho však měl, ač se tam napracoval do t a dost, zajisté stokrát více než lidé v kostele. Bzíkál je vám řečník a znamenitý k tomu. V hospodě mívá první a poslední slovo a jak při tom křičí, jak hází rukama, až mu často pot s čela řine, jak by pracoval v nehlubší šachtě! Ale nejen výborným řečníkem, nýbrž i mistrem na kuželně je „občan Bzíkál“. Je-li příznivé počasí, koulívá až do tmy a točí se při tom divně a jinak, div že si všechny kosti z pánvic nevykroutí. Setmí-li se, že již ani „prvního“ viděti není, zasedá ke kartám. V karty hráti, tak jak Bzíkál hraje, není žádnou hračkou! To se mají kotníky po pěti! Někdy zvláště, má-li mnoho trumfů, tluče o stůl, až mu modřiny naskakují. A k tomu to neustálé kouření, to ustavičné popíjení: kdo takovou robotu podstoupiti chce, musí ze zdravých rodičů býti!

Občan Bzíkál putoval tedy do své nedělní robotárny. Bylo tam ještě prázdné.

„Na zdar!“ pozdravil hostinského. „Jaké je dnes?“

„Vítám vás, má úcta, pane Bzíkale,“ stříhl hostinský příchozímu poklonu — polo uctivě, polo kamarádsky. „Dnes je pivo manifik! Plzeňské je proti němu brynda! Kde pak! Plzeňské nemá té sladkosti, jako naše. — Mám donésti sklínku?“

„Co bych počal se sklínkou?“ vtipkoval Bzíkale. „Což jsem sklínkář, abych ji nosil po světě na prodej? Doneste mi do sklínky piva, mám žízeň. Či myslíte, že jsem přišel sem se sušiti jako hňup, nebo slaneček, nebo zaječí kůžka? Nikoliv! Žízním!“ zazpíval posměšně.

„Výborně! haha, výborně!“ smál se hostinský. „Právě tak zpíval dnes pan učitel v kostele při pašijích. Tak, zde je sklínka čerstvého. Jak to po něm pěkně umíte; jak bych jej samého slyšel!“

„Tož vidíte! Proto nechodím do kostela; mohu si doma zazpívati sám. Víím dobře, že je dnes květná neděle, ale nešel jsem na pašije; umím je beztoho nazpamět. Nevím skutečně, proč vy také do toho kostela chodíte.“

Hostinský rozpačitě odkašlal a obrátil se k oknu: „Podívejte se, tamhle jede pan R... A má nové koně! Mordije to jsou chlapíci!“

Bzíkale přiskočil k oknu, hleděl zvědavě za kočárem p. R., majitele dolů a zaskřípal zubama: „Mít já jen 24 hodin moc v rukou, nejezdil bys v šézi! Šel bys pěkně pěšky, jako já. — Ale dá Pán Bůh, přijde čas i na tebe!“ Chopil se sklínky a nahnul si notně. „Ano, i na tebe! Nebudeme stále otroky, chceme býti také jednou pány — a budeme! Však se to v Rusku již hýbe a jinde — — e—e—é, jinde nejsou také samé staré baby, aby jich mohl koštětem zahrnati! Jen dočkejme

času!“ „Bzíkale,“ řekl hostinský polohlasitě, „ta-
kových řečí nemluvte! Předě mnou můžete říci
co chcete, — víte, já jsem hostinský a slyším—
neslyším, vidím — nevidím; mně musí býti všecko
jedno; kdyby vás však někdo jiný slyšel, mohl
byste míti opletačku.“

„Já opletačku? A myslíte, že se jí bojím?
Vím dobře, co mluvím, a zastanu svůj náhled před
celým světem! Ještě sklínku! — To by také bylo,
abysme ani mluvíti nesměli!“

„Mluvíti smíte,“ chlácholil jej hostinský. „ale
křičeti ne! Proč pak jste dnes tak nakvašen? Jindy
tak brzo nekřičíváte.“

„Co bych byl nakvašen! Nejsem! Ale vy nic
nevíte, vy nic nečtete a proto byste mne ani ne-
pochopil, kdybych vám vykládati chtěl, co jsem
tady (a vytáhl „Pravdu“) — tady černé na bílém
četl. Toto jsou noviny! To je jádro!“

„Prosím vás, nekřičte. Tamhle jdou sousedi!“

„A co je mi po nich? Jsem tak dobře svo-
bodným občanem jako oni! Že nemám tolik polí,
mohu za to? Nezdědil jsem jich! Kdybych je byl
zdědil, měl bych také.“

V tom vešlo několik sousedů do nálevny. Bzíkale
křičel tím více: „Lehce jest dělati pána, když tatík
nahospodařil; ale kdo nemá ničeho než ty dvě ruce,
tomu je jinak!“

Radní Rovný, vešed první, ohledl se na roz-
kvašeného Bzíkale a řekl chladně: „Vy jste zde?
Pan přednosta na vás čeká.“

„Co mi chce?“

„Máte zaplatiti daň. Zaplatili již všichni, jen
vy ještě dlužíte.“

„Daň! Juž zase daň? Vždyť jsem teprv onehdy platil. Ty daně nás umoří! Kde máme na ně vzítí?“

„No vždyť vám není tak zle,“ smál se radní.

„V hostinci jste první, vedete zde první slovo, poslední jdete odtud: máte-li na to, budete mítí také na daně.“

„Pane hostinský,“ křikl Bzíkál, „je zde kostel nebo hostinec?“

„Což nevidíte? Hostinec!“

„Tož zakažte zde všechna kázání! Přišel jsem k vám, bych se pobavil a ne proto, bych exhorty poslouchal. Rozumíte? Zde je veřejný hostinec, zde jsou všichni sobě rovni a já prosím o ticho, ať mne zde nikdo neruší! Chci svoji sklínku piva v pokoji vypítí!“

* * *

(Hlas z obecnstva): „Toto je drzost! Přestaňte hrátí! Spuste oponu! Nedáme se urážeti!“ (Opona spadne.)

(Šašek vyběhne): „Co je to za křik? Kdo zde byl uražen? Hlasy: „My dělníci!“

Šašek: „Vy dělníci? Nepochopuji kterak? Počali jsme vám tento výstup ukazovati, protože při posledním představení jeden z vás řekl, že s majetkem bývá vždy pýcha spojena. Chtěli jsme vás pouze přesvědčiti, že je pýcha všudy ve světě, ve všech stavech. Ale tak, jako nejsou všichni dělníci pyšní, tak není také každý rolník, každý úředník, každý král hrd. Je všudy pšenice i koukol, jsme a zůstaneme v každém stavě lidmi. Proto se nevynášej jeden nad druhého, žij každý v tom stavu, do kterého tě Bůh postavil, poslušně a spravedlivě a pamatuj, že jsi jen na chvílku králem,

na chvílku pánem, neb majetníkem anebo dělníkem. Konečně přijde ta s tou kosou a porovná nás všechny, jako žatec o žních obilí. — Mohl bych vám o tom píseň zazpívati, že jste však volali: „konec!“ staň se vůle vaše! Pro dnes je po komedii! Dobrou noc!“

(Druhá řada.)

Šašek: Pane principále!

Ředitel divadla: Co zase chceš?

Šašek: Proč chodíte dnes tak rozježený, jako kočka, když hřmí?

Ředitel: Jak bych se nezlobil? Vynasnažuji se ze všech sil, abych slavnému obecnstvu vyhověl a je pobavil a poučil zároveň, ale marná práce! Ať počnu co počnu, ať představuji veselé nebo smutné obrazy, vždy se někdo [na mne rozhněvá, vždy někdo hubuje. —

Šašek: Hujé! toť sedláte osla od zadu! Milý pane principále, nynější svět poučení nepotřebuje. Teď je každý rozumný a chytrý až dost a kdo na „moudrého naráží“, ten jej uráží! Přestaňte poučovati a bavte pouze, pak se světu zavděčíte. Dnes je moudrost laciná jako hniličky, ba ještě lacinější. Hniliček dostanete letos u Litomyšle za krejcar dvacet, ale jděte si ke komukoliv pro dobré rady, dostanete jich za darmo na kopy! Za takových dob jest nebezpečnou věcí poučovati! Já to znám. Když jsem byl u nebožtíka krále — Bůh jej slav! — dvorním šaškem a srběla mně záda a neměl jsem, kdo by mně je podrbal, řekl jsem královi nějakou pravdu do oči — a škrábl mne sám vlastní vznešenou rukou po zádech tak, že

svrbění na dlouhý čas zašlo; vypravoval-li jsem však šprýmy, třebaš někdy nerozumné aneb i pichlavé, smával se král, až mu slzy po tvářích tekly a říkával knížatům a rytířům kolem sebe: „No což, braši, nemám já nejlepšího šaška na světě? Pojd' sem, kmocháčku, pojd'; tu máš žluták!“ Bavte žertem, pane principále! a uvidíte, že se nám bude dobře dařiti. — Žertem bavte, pravím já, starý šašek.

Ředitel: Žert je jako zpěv: oba se daří jen za doby slunného štěstí. Skřivánek, pěvec modrých nebes, nezná starostí o budoucnost, ani nevděku a urážek světa, ani hlodavé bolesti červa v nitru, — (a to vše nás nešťastné syny lidské tíží!) — a předce zpívá jen tehdy, kdy naň slunko svítí a obloha se usmívá; za chladu a deště sedí pod hrudou a ukrývá smutnou hlavičku pod křídélkem. — Mé srdce nevděk lidí omrazuje a zlé posudky sypou se na mne jako listopadový déšť. Není mně do zpěvu a žertu.

Šašek: (zpívá)

„Sedí vrabčik před stodolou,
vesele si zpívá:
Sedlák mlátí a já zobám,
vysmívám se zimním zlobám,
stodůlka mě zhřívá.“

Znáte tu píseň, pane principále? To je má píseň! Já jak vrabčik: nechám se svět točiti, jak chce, však bych ho beztoho nepředělal a mohu žertovati, kdy chci! — Libo-li vám, budu budoucí představení za vás řídití a uvidíte, že se zavděčím.

Ředitel: Slyšel jsem, že šašci někdy více porídili, než vážní lidé. Přeju ti moudrost Palečkovu a odevzdám ti na čas mé jeviště. (Odejde.)

Šašek: Teď jsem pánem já! — Ale jak do toho, abych s hanbou neskončil? — Říkávají, že jest největším uměním, svět jako v zrcadle vyobraziti. To bych částečně dovedl, ale jakž, ukážu-li nepěknému nepěknou jeho podobiznu? Hněval by se na mne také, jako na mého pána. Vím, co učiním! — Každý se směje rád cizím chybám: ukážu tedy poklesky měšťanů venkovanům a nedostatky venkovanů měšťanům a pak snad všechny pobavím. A proto že celý svět chce teď vzdělaným a rozumným býti, ukážu našemu obecenstvu tentokráte obrázky o tom, jak se lidé chytrými dělají.

(K obecenstvu.)

Prosím, ctěné shromáždění, obrázek, který vám teď ukážu, je pouze pro venkovany, jako jsou: rolníci, řemeslníci, dělníci; pro vznešenější není to nic, ti ať si toho ani nevšímají, nechtějí-li se zlobiti. — Započneme tedy. — Představíme Vám obraz:

Důkladně vzdělaná slečna dcera.

„Sidonie, moje zlaté dítě!“

„Slyším, mamá. — Poroučíš?“

„Máš již nějaký program na večer?“ tázala se paní radová své slečny dcery.

Paní radová byla nevelká tělnatá paní v tom stáří, kdy dámy tancem pohrdati počínají a více karty a jídlo si oblibují. Paní radová seděla u okna, ruce její pletly punčochu, brýlemi ozbrojené oči hleděly ven na náměstí a ústa mluvila hned o tom, co na náměstí se dalo, hned zase o domácích — starostech.

Slečna Sidonie seděla u druhého okna, vyšivala šátek. Byla jako květina ve skleníku; pěkná,

kypící — ale jaksi rozmazlená, ne taková, jakou vlastně býti měla.

Nazdvihla hlavu, pohledla udiveně na matku a řekla: „Program? Nač program?“

„Inu až pan Pinkas přijde. — Dnes jej musíš okouzlit, dnes nebo nikdy.“

Slečna Sidonie vstala, stoupla si před zrcadlo, hleděla zamilovaně na svůj vlastní obraz a hrdý úsměv zahrál jí kolem úst. Vztýčila hlavu, podepřela si levou rukou bok a pravou rozkládala jako nějaká herečka: „Já — a program dělati k vůli Pinkasovi?! Ne a ne! Toho nepotřebuji! Pinkas leží u mých nohou jak otrok! — Přemohla jsem jej jedním pohledem; jako Caesar*) mohu říci: „Veni, vidi, vici!“ (Přišel jsem atd.)

Paní radová byla popudlivá a svéhlavá panička. Strhla si rychle brejle a vyskočila: „Jen aby tě Pan Bůh netrestal, ty pyšná! Chceš býti chytřejší než matka? Myslíš, že pěkná tvář je všecko? Běhá dost pěkných děvčat, hezcích než jsi ty —“

„Mamá!“ zvolala slečna Sidonie, „ty mě urážíš!“

„Pravdu mluvití není urážkou! Rozumíš? — Jsi hezké děvče, co je jen pravda, ale jsou na světě ještě hezcí a přece se nevdaly, proto že ne-uměly mužských upoutati. Ano, mé zlaté dítě,“ počala paní radová opět klidněji, „teď jsou mužští vybíraví a děvče aby zázraky konalo, chce-li se

*) Caesar (čti: césar), první římský císař a znamenitý vojevůdce, který vybojovav jednou velké vítězství, Římanům vzkázal: přišel jsem, viděl jsem a zvítězil jsem.

pod čepeček dostati. — Krásná má býti, vzdělaná — —“

„No, a nejsem?“ vpadla dcera matce do řeči. „Jmenuj mi jen jednu v celém městě, která umí tak zpívat, na klavíře hrát, kreslit jako já! Která umí tak francouzsky, která dovede tak baviti? Která? — Pověz, mamá!“

„Žádná, žádná, to je svatá pravda!“ přisvědčila jí matka. „Ale, milé dítě, některý z těch nynějších mladých pánů chce také, aby jeho paní rozuměla hospodářství, aby uměla zaříditi pohodlnou a lacinou domácnost.“

„Což jsem nestudovala „haushaltungskunde“? (nauka o vedení domácnosti) — řekla slečna Sidonie polo hrdě a polo lehkomyšlně. „Mamá, já ti dnes nerozumím. Mluvíš, jak bych byla hloupou husou.“

„Nevpadej mi do řeči, Sidonko, a nech mě domluvití. — Mladí páni chtějí také, aby jejich paničky uměly dobře vařiti.“

„Vařiti? Já vařiti?“ zasmála se Sidonie. „To by se mně chtělo! Co jsem kuchařka? Mám snad od Beethovenovy sonáty běžeti krájet nudle anebo zahoditi barvy, když právě malují a jíti do kuchyně dělat zásmažku? — To ne! — Až se vdám, vezmu si kuchařku, rozkážu jí, co má vařiti, chvílemi — budu-li mítí pokdy — na ni dohlídnu, — ale sama vařiti — — mamá, ty jsi dnes komická, ty žertuješ.“

„Ach, Sidonko,“ vzdychla paní radová, „přála bych si, kdybych mohla v této věci žertovati. — Kdo chce zvláštní kuchařku mítí, ten potřebuje plnou kasu a víš, že ti papá (otec) mnoho dáti.

nemůže a služné Pinkasovo nedovoluje takových vydání. Chceš-li si Pinkasa vzít, musíš trochu ke kuchyni hledět, abys si po svatbě uměla poradit.“

Slečna Sidonie hryzla se do rtů, hleděla chvíli před sebe, hodila pak hlavou a řekla: „A co! Nač se teď starati? Až budu vdaná, koupím si kuchařskou knihu a budu podle té vařit. Co dovedou jiné, dovedu také.“

„Doufám též,“ přisvědčila jí matka, „ale jakpak, kdyby chtěl Pinkas již před svatbou tvé kuchařské umění zkusit?“

„To by bylo neslušné!“ durdila se Sidonie.

„Páni jsou někdy zvědaví,“ odvětila matka.

„Proto povídám, že je nějakého programu potřeba, aby nás nemohl překvapit a nějakých nesnází nám nadělati. Bylo by to náramně nemilé! — Na podzim budeš již čtyřadvacet: musíme na svatbu pomýšlet, stůj co stůj.“

„Víš co, mamá?“ řekla Sidonie, „mám znamenitý nápad! — Nebojím se kromě toho vaření ničeho, pomohu si ale též z toho. Až Pinkas přijde, zahrám mu nějakou sonatu, zazpívám dvě nebo tři písně a pak jej pozveme k večeři. Připrav zatím něco, služka to může upect a já — —“

„Milostpaní!“ volala služka do dveří, „pan Pinkas již jede, bude brzo v městě.“

„Juž?“ zvolaly obě dámy a Sidonie běžela na chodbu, odkud bylo z okna daleko za město vidět.

Po silnici s kopce jel rychle lehký kočárek. Na kozlíku seděl přemovaný koč, v kočárku jakýsi pán.

Sidonie kývala mu bílým šátkem.

* * *

Pan Pinkas byl důchodním pana barona W... Byl muž asi 28letý, pěkně rostlý, zdravý, veselý a takovému člověku nebývá o samotě volno; proto jezdil častěji do poblížkého města Z... na plesy, koncerty nebo do divadla. Vyjížděl za dvojím účelem: aby se pobavil a pak aby si nějakou družku na dráhu životem vyhledal.

O nevěsty je teď hej, ale pan Pinkas byl vybíravý. Snil o nevěstě, která by mu hrou a zpěvem venkovskou samotu oslazovala, dovedla, která by však zároveň dobrou hospodini a laskavou, vzornou ženou byla. Dlouho nemohl podobné najít. Konečně seznal při jednom koncertě slečnu Sidonii. Hra i krása její jej okouzly. Seznámil se s radovými a teď k nim častěji dojíždí, ač úmysl svůj ještě výslovně neprojevil.

Pan Pinkas má za ušima: zkoumá a rozvažuje, než se rozhodne.

„Umí-li Sidonie tak vařit a hospodařit, jak hraje na klavír a zpívá, pak bych byl nejšťastnějším člověkem, — kdyby si mě totiž vzala. A proč by si mne nevzala? Jsem chlapík k světu, mám pěkné služné, za rok, za dvě leta mohu být správcem — —: vyznám jí dnes lásku a starého poprosím o její ruku!“

A pan Pinkas jel v blaženém zadumání. V duchu klečel před Sidonií, líčil jí slovy vroucnými city srdce svého a slova ta šlehala jako plameny k její nadřím. Tváře cudné slečny hořely zápallem lásky, stála před ním s očima sklopenýma a ústa malinová šepotala: „Jindřichu, já tebe miluji!“

Pan Pinkas pohledl toužebně v tu stranu, kde sídlala růže jeho citů, a hle, tu stálo, dříve

nežli se nadál, poněvadž v zadumání na celý svět kolkolem zapomněl, — tu stálo město před ním.

Na návrší, u staré hradby, pyšnil se vysoký dům a z toho domu kýval kdosi bílým šátkem. Pan Pinkas nasadil kukátko k očím a poznal Sidonii. Srdce se mu na okamžik zastavilo, pak mu vhrkla krev náhle do obličeje, zakýval kloboukem a volal na kočího: „Martine, jeď, jeď co můžeš!“

Martin šlehl do koní a kočárek letěl jako střela. Když přijížděli k mýtu, vyšel si mýtný pro peníze, Pinkas mu však kývl rukou: „Až pojedeme zpátky! Martine, jeď a nezastavuj až u pana rady!“

Koně cválaly dále vzhůru do kopečka, až Martin zavolal „prrr!“ a pan Pinkas s kočárku seskočil. Rozkázal Martinovi, kam má zajeti, podíval se na boty, nemá-li zaprášené, urovnal si manžety a šel zvolna po schodech do prvního poschodí. Bylo mu jaksí divno, jak by šel k nějaké zkoušce.

Paní radová stála se Sidonií nahoře u otevřených dveří a vítaly s milostným úsměvem toužebně očekávaného hosta.

„To je krásné, že se zase jednou na nás jdete podívat; juž jsme myslily, že jste na nás zapomněl,“ volala mu paní radová vstříc.

Pinkas políbil jí ruku, uklonil se hluboce před slečnou a ujišťoval, že by byl velice rád dříve přišel, ale služba prý nedovolovala.

„Oh, kdo dbá, najde vždy volnou chvíli,“ hrozila mu paní radová tlustým prstem.

„Nevaď se, mamá,“ řekla Sidonie, „a buď spokojena, že je zde. — Prosím, pane Pinkas,

raďte dále.“ A při tom pohledla naň tak žhavým pohledem, tak zářivýma očima, že nebohý div se nechytl. Srdce mu beztoho juž hořelo a kdyby byl měl skleněná prsa, mohl svítiti jako lucerna.

Zavedly pana Pinkasa do pokoje. Paní radová posadila se vedle něho na pohovku a Sidonie vyvolila si místo, aby mu mohla dobře do očí hleděti.

„A co jste dělal po celou tu dobu, co jsme se neviděli?“ počala stará. „Jak pak je to dlouho?“

„Čtrnáct dní,“ odpověděl pan Pinkas.

„Teprv čtrnáct dní?“ divila se Sidonie. „Mně se to zdá jak věčnost.“

„Vidíte, pane Pinkasi, jak jsme na vás uvykli,“ řekla matka, „když vás několik dní nevidíme, je nám smutno.“

„To mne nevýslovně oblažuje,“ uklonil se Pinkas a pohledl na Sidonii vroucně, jako na nějakou svěťici.

V tom vešel pan rada, velký, hubený pán s holou hlavou a licousy na bradě po anglicku vyholenými.

Pan Pinkas vstal a šel mu několik kroku vstříc. — Podali si ruce a pan rada vítal s nejvlídnější tváří svého hosta: „Těší mne, těší srdečně. Jak pak se máme? Jsme zdraví?“

„Hohó!“ smála se paní radová, „jak jen se můžeš tak ptáti? Vždyť přece vidíš, že pan Pinkas jen jen kvete.“

„Ano, ano, vypadáte velice dobře,“ přisvědčil pan rada. — „Inu, venkovský vzduch je pravý balsám. — Prosím, raďte se posaditi. Děkuji ti, Sidonie, má milá, jsi velmi pozorná; mohl jsem klobouk odložití sám. — Vítejte mi ještě jednou,

pane Pinkasi!“ a starý pán si sedal, „těší mě, že opět s vámi pohovořiti mohu. Když ke mně přijde člověk z venkova, je mi, jak by kus té svěží přírody ke mně donesl. Ach, ten venkov! vždy býval mou touhou, ale vidím již, že nemilosrdný osud mne na vždy do dusné zaprášené úřadovny odsoudil! Inu, — kdož se může osudu opříti? — Jak pak stojí venku obilí?“

„Ale muži, prosím tě, nech nás také k slovu. Pan Pinkas má hospodářských starostí doma dosti. — Pane Pinkasi, sklínku vína?“

„Líbám ruku.“

„Sklínku piva?“

„Ruku líbám, nemám právě zízne. Není teď můj čas.“

„Vnučovati nechci. Ale vyprosím si vaši společnost při večeři. — Košíčkem mi dáti nesmíte.“

„Nebudu-li obtěžovati — —“

„Oh, nikoli, a by vám dobře chutnalo, budu dnes vařiti já,“ vpadla Sidonie do řeči.

Pinkas div nezajásal. Odpoledne mu v té pro něj tak příjemné společnosti tak uteklo jako sen. Sidonie ukazovala své kresby, pak hrála na klavíře drobnosti od Schumanna, zpívala Pinkasovu zamilovanou píseň „der Frühlingsglaube“*) od Schuberta a hleděla při tom tak významně na svého vyvoleného, že ani nepozoroval, jak paní radová z pokoje odešla. Zůstala dlouho venku.

Když se konečně navrátila, mrkla na dceru: „Sidonko, má zlatá, nebyl by již čas chystat večeři?“

*) Jarní důvěra.

Dcera se jakby uleknutě obrátila a podívala se rychle na hodiny: „Vskutku, jak ten čas utíká! Ne, to bych byla nemyslila. Pane Pinkasi, odpusťte, půjdu do kuchyně.“

Pan Pinkas vstal a řekl: „Dovolíte-li, odstráním se na chvíli. Mám v městě nějakou práci a pořídím si zatím své záležitosti.“

„Proti tomu nemůžeme nic namítati,“ řekl pan rada.

„Ale nezůstaňte dlouho!“ napomínala jej slečna. —

„Poletím na perutech — —“ chtěl říci „lásky“, ale to závažné slůvko uvázlo mu v ústech.

Pan Pinkas se uklonil a šel strouhaje poklony nazpátek, jak Slováci o poutích z kostela, až v předsíni zmizel. Když vyšel na ulici, rozložila se slečna Sidonie v okně a hleděla mezi květinami za ním. — Tak hledí lesklý had krásnýma očima na ptáka, kterého chce polapiti.

Sotva zašel Pinkas za roh, běžela Sidonie do kuchyně: „Mamá, co pak mu dáme k večeři?“

„Usmažíme kuřátka. — Mary je na dvoře již kuchá. — Ty zatím jdi prostřít. Až bude čas, zavolám tě; ustrojíš pak okurkový salát.“

„Jsi hodná, mamá, že to sama usmažíš: nepiplám se s tím ráda! — Ať zatím Mařka ty okurky oloupá, — nechci si zašpinit rukou; já je pak jen postrouhám.“

„Dobře; jak chceš!“ přikyvla matka.

„Tedy zatím adie!“ usmívala se Sidonie a nazdvihnouc si šaty z obou stran, zazpívala: „Du

hast mich nie geliebt.*)“ a tančila kolibajíc se v pravo i v levo do pokoje. — — Matka dívala se za ní a šeptala všecka šťastná: Hotová víla! Jen ulítnout! — K pomilování!

Sidonie tančila až k otci, jenž seděl v lenošce s novinami v ruce, objala jej, vytrhla mu noviny a dupla rozverně nohou: „Papá, dnes politiky nech! dnes buď vesel! Dnes se stanu nevěstou!“

„Ano, ano, mé srdéčko, jen mně ten jeden článek dovol dočísti; rád bych věděl, co s tím Gambettou — —“

Sidonie se zasmála, pleskla otce novinami po hlavě, vrátila mu je a — —

„Du hast mein treues Herz“ — —
tančila zpívajíc znovu — k almaře.

Vyňala bělounek ubrus a dala se do strojení stolu. — Když bylo na stole přistrojeno, vzala bílou zástěrku s náprsníkem a pěkně lemovanými kapsičkami, stoupla si před velké zrcadlo a počala sebe strojiti. Točila se sem a tam a když všecky pentličky a mašličky byly na svém místě, postavila se před „Žoli“ — starého, mrzutého pinčlíčka a ptala se jej: „Jakž pak, Žoli, bude ze mne hezká hospodyňka?“

Žoli pohledl na ni jedním okem, zavrčel cosi a lehl si na druhou stranu.

Pan rada odložil noviny, protáhl se a přistoupil k oknu: „Sidonie, má zlatá, podívej se, nejde tamhle již pan Pinkas?“

„Tys mne nemiloval,
jen mě zarmucoval;
tys v srdce věrné moje
lil žalost nepokoje. (Videňská p seň.)“

„Vskutku! — Přivítej ho, papá; musím do kuchyně.“

Odběhla do kuchyně: „Mamáčinko, Pinkas jde. Jsi už hotova?“

„Juž; jen ještě vhodit do másla. Mařko, dej pozor, aby se neusmažily na tmavo; slečinka zatím ustrojí salát a pak urovná kuřata na mísu. — Sidonko, kdybys mě potřebovala, zavolej na mě. Jdu do pokoje.“

Sotva zavřela dvěře od kuchyně, setkala se s p. Pinkasem.

„A, to je krásné, že již jdete; Sidonka se právě po vás ptala; bude za okamžik s večerí hotova, mám jí jen ještě mísu donésti. Tatínku, bav zatím pana Pinkasa. — Prosím, pane Pinkasi, račte se posaditi.“

Mezi tím strouhala Sidonie okurky a děvečka stála s vidličkou u syčícího kastrolu.

„Slečinko, budou voni ty kuřata vyndávat, nebo já?“ tázala se děvečka. „Vykatí“ slečně nesměla. Sidonie hrála si sice, kde toho bylo třeba, na Slovanku a „vykala“ druhým lidem a nechala si též vykatí, ale jen od vzdělaných, nikdy od děveček a podobných „sprostých“ lidí. — Byla Slovankou jen, jak říkávala, „mezi svými“.

„Vyndej je za tím na starou mísu, mamá donese hned novou, na tu je pak urovnám já!“

V tom paní radová přišla. Šeptala dceři po německy, aby děvečka nerozuměla (jakby byly děvečky tak hloupé a nedovtípily se!) — jak má kousky na sebe položití a jak je zelenou petruželí obložiti.

„Tak, tak, jen to poprav, Sidonko a ty Mařko, až slečinka ty kuřata do pokoje odnese, půjdeš pro dva litry piva, pro půl kila šunky. Zde jsou peníze. Ale dones šunku dobrou! že se nechám poroučet, že máme hosta, řekni — a pivo ať je čerstvé, sic je poneseš zpátky!“

Sidonie si stoupla k míse a napichovala kousek po kousku na vidličku a kladla je na novou mísu. Prstíčky levé ruky držela do výšky a dotýkala se horkých porcíček jen ukazovákem a to velmi jemně a opatrně, aby se nepopálila a nezamastila.

Matka hleděla na ni s uspokojením a poučovala děvečku: „Vidiš, Mařko, tak se to má brát do ruky, jako slečinka a ne celou rukou, jak ty to děláváš.“

Služka pohlédla na slečnu přes rameno a usmála se potutelně.

„No, já juž jdu; přijďte brzo za mnou.“

Sidonie uložila kuřata vkusně na mísu utřela okraj ubrouskem a pohlédla do malého zrcadélka: „Mařko, ale já jsem teď rozpálena.“

„U plotny to jinač nejde“ — odpověděla služka. „Kdyby, slečinko, častěji vařivaly, však by poznaly, zač je toho loket.“

„To by mně tak scházelo!“ ušklíbala se Sidonie. „Teď vezmi salát a půjdeš za mnou, já ponesu kuřata.“

Urovnala si zástěrku, vzala mísu s kuřaty a vstoupila do pokoje krásná, zářivá, jak bohyně krbu domácího.

V panu Pinkasovi se až dech zatajil.

„Ach, ach, drahá slečno, jak jste se to k vůli mně unavila!“ šeptal pan Pinkas hledě všecek blažen na její hořící tváře.

„Prosím, to je maličkost. Těšilo by mě, kdyby vám chutnalo.“

„Prosím, posadte, se pane Pinkasi,“ vybízela paní radová ukazujíc elegantně na židli. „Sem se račte posaditi; ty, tatínku, sem — a Sidonie, má drahá, posluž.“

Sidonie postavila se k panu Pinkasovi po levé straně a podávala mu s nejlibnější úsměvem. —

Pinkas lekl se, jako kdysi apoštol. Mohl bych zde velmi vhodného porovnání z písmá sv. užiti, ale nechci rouhavě psáti, jak to teď mnozí ve zvyku mají, a proto pravím prostě: Pinkas lekl se a zvolal: „Slečno, vy mně chcete sloužiti? Já bych měl vám posluhovati!“

„Uchovej! Dnes jste naším milým hostem,“ šeptala Sidonie.

„Ano!“ přisvědčila paní matka. „Prosím, račte si posloužiti. My vždy, jsme-li s dobrými přátely, vždy docela po domácku.“

„Učiňte našemu stolu čest, než to vychladne.“ doložil pan rada. „Já takové věci nejraději teplé; za studené kuře ani neděkuju.“

Pan Pinkas pohlédl na Sidonii pohledem, v němž se celé moře vděčnosti a obdivu zrcadlilo a napíchl si kousek.

„O, prosím, ten ne, ten není pěkný,“ lichotila Sidonie prosebným hlasem.

„Zde je krásný kousek, prsečka, ten si račte vzíti.“

Pinkas se uklonil a poslechl.

Paní radová posluhovala žemlemi: „Prosím, je libo žemličku? Opuštěte, my zde v městě tak dobrého chleba nedostaneme, jako vy na venkově

máte a než bysme ten pekařský jedli, raděj přikusujem žemličku.“

„Víš, mamá“, prohodila slečna moudře, „ono to vyjde na jedno. Požíváme chléb hlavně k vůli kostíku, který v něm obsažen jest, aby se mohly kosti v těle vyvinovati, — a v pšeničném chlebě čili v žemličce je kostíku ještě více, než v chlebě černém. Ovšem jest domácí černý chléb mnohem chutnější pro každodenní potřebu a — kdybych byla na venku“, doložila významně, „pekla bych domácí chléb. Černý, věrný, — jak říkávají.“

Pinkas zapomněl jísti. „Slečna všemu rozumí!“ zvolal nadšeně.

„M-h-m!“ zachrápal pan rada vesele se usmívaje a polykal velký kus kuřete.

„Nesluší se pro mě, jakožto pro matku, abych vlastní dceru chválila“, řekla paní radová skromně — „Sidonko, má milá, podívej se, kde ta služka s tím pivem vězí! — ale to mohu k našemu uspokojení říci, že jsme vše možné na vzdělání její vynaložili.“

„Vše, vše!“ kýval pan rada. „Pane Pinkasi, prosím, ještě kousek.“

„Osmělím se; je to výborné!“

„Těší nás!“ usmála se paní radová podávajíc mísu. „Naše Sidonie“, pokračovala matka v chvalořeči na dceru, „zná dokonale francouzsky a německy — o češtině ani nemluví.“

Pinkas kývl hlavou.

„K tomu hrá na klavír, jako málo která v městě —“

„Jako málo která?“ nazdvihl Pinkas hlavu.

„Žádná se jí nevyrovná, ani z daleka!“

„Vy přeháníte.“

„Oh ne, milostpaní, ani dost málo! Svatou pravdu povídám: žádná se jí ani nevyrovná! A pak ty slečniny kresby a malby, — ty jsou skutečně akademické!“

„A no, ano,“ vmísil se pan rada do řeči, „sám professor kresby říkával, že je Sidonie jeho nejgenialnější žačkou.“

„A kromě toho všeho je velmi vycvičena ve všech domácích pracích: v šití, vyšívání, háčkování atd. a že kuchyni také rozumí —“

„Toho nejlepším důkazem jest dnešní večeře“ doložil Pinkas přeblažený.

V tom vešla Sidonie s pivem.

„Pst! přestaňme,“ šeptala paní radová. „Ona nerada vlastní chválu slyší.“

„Odpusťte“, volala slečna, „že tak dlouho s pivem nejdu; právě ho služka donesla. Je prý čerstvo naražené. Pane Pinkasi, připijte mně na zdraví!“ řekla čtveračivě, nalévajíc do sklínky. —

„Jak bych nepřipil! Prosím však, nalejte také sobě, abyste také mně připila.“

„Připijeme si všichni vespolek,“ řekl starý pán nazdvihuje sklínku.

„Vzácný pane Pinkasi, na zdraví a delší, lepší známost!“

„Dejž to Bůh!“ zvolal Pinkas z plna srdce a dopil do půl — ač by byl radostí rád až na dno sklínku vyprázdnil, ale slušnost nedovolovala. —

Zasedli opět a rozepředli rozhovor znovu, který jim šel sám a lehce, jako potůček.

Za řeči ptal se Pinkas, nebylo-li by dámám

libo po večeři na procházku do Kopalových sadů, bude prý tam vojenská hudba hrátí. —

Dámy svolily ovšem s největší ochotou, zkrátily večeři, jak paní radová pravila, přistrojily se a vyšly všickni na procházku do jasného večera. Měsíc svítil tak mile, hudba hrála tak sladce a slečna Sidonie vznášela se, opřena o Pinkasovo rámě tak nadpozemsky lehce, že se nemohl déle opakovati a lásku svou jí vyznal — ač s chvějícím se srdcem.

Jak to vyznání učinil a co přitom řekl, ač to vím, nepovím, — aby některá krásná čtenářka nedostala snad laskominy, to ale smím a chci vyraziti, že jej slečna vyslyšela, a že jí Pinkas slibil budoucí neděli o její ruku slavně se ucházeti.

Po desáté hodině vrátil se domů, blažený ženich se vroucně rozloučil, vsedl na kočárek a když vyjel za město do krajiny, stříbrným světlem měsíce ozářené, obrátil ještě jednou zraky k městu a hle, z domu, kde jeho hvězda, jeho Sidonie bydlela, vlálo cosi bílého.

„Oh, na sto tisíckráté dobrou noc, sladká Sidonko!“ volal Pinkas u vytržení. „Ještě mně kývá bílým šátkem!“

Chudák, zapomněl, že by za přidušeného světla měsíce malý, bílý šátek viděti ani nemohl.

To nestála u okna Sidonie, nýbrž děvečka Mařka a vytřepávala bílý ubrus, na němž páni před tím večeřeli.

Sidonie seděla u matky a vypravovala jí s vítěznou tváří, že je vyhráno, Pinkas že je v pasti.

* * *

Jest v neděli odpoledne.

Slečna Sidonie stojí v zadním pokoji s kůrkem u okna a hledí napnutě na silnici, která se mezi zeleným stromovím ztrácí, daleko do daleké dálky, jako národní píseň. —

Najednou radostí poskočila a volala na matku do předního pokoje:

„Mamá, juž jede a má dnes cilindr.“

„Cilindr?“ divil se pan rada. „Pročpak dnes s cilindrem?“

Paní radová pohledla naň velmi soustrastně a zalomila rukama: „Muži, muži, jak se jen můžeš ještě ptát? Cožpak ti ta politika hlavu zabezdnila? — Jede prosit o Sidonii! Celý týden o tom mluvíme a ty se teď ptáš, proč jede s cilindrem!?“

Pan rada složil noviny, hodil je nevrle do kouta a řekl: „Prosím tě, Žofie, nebuď tak nevrla. Myslel jsem si jen, že by k nám také bez cilindru přijeti mohl: my mu Sidonii neodepřeme, kdyby pro ni třeba v čepici přišel.“

„Ah, ah! slyšíš, Sidonko, co papá povídá?“ dělala se paní radová. „Bože, to dítě je jako blázen, juž mu zase šátkem kývá a mne ani neslyší! — Ne, muži, jak ty někdy mluvíš! Odpuť, nechci tě uraziti — ale teď jsi zase ukázal, že jsi jen ze selského rodu. — To by tak bylo, aby Pinkas pro Sidonii přišel bez cilindru! Ale Pinkas je vzdělaný muž, je z dobré rodiny a proto ví, co se sluší, ví, že se sluší pro nevěstu přijíti v salonním obleku. Věř mi, muži, kdyby nepřijel ve fraku a v bílé vestě, že bych mu Sidonii nedala! Ať si má juž čas na vdávání, nechtě! Než bych ji dala sprostému člověku (a paní radová pohledla po-

hrdavě na svého manžela), raději bych ji nechala ještě čekati. Zakusila jsem, žel bohu, co to je, vzítí si člověka ze sprosté rodiny!“

„Ženo,“ rozhorlil se pan rada, „necht' jsem odkud jsem, ale nejsem žádný sprostý člověk, teď jsem panem radou!“

„No, no, nonono — no!“ zvolala paní radová s vyvalenýma očima a nazdvihla ruce jako kazatel, „jen nezačíněj zase melu, právě když jede ženich. — Ty nemůžeš ani slova v tichosti říci. — Vím dobře, že jsi panem radou, ale chovej se také jako rada! To ti povídám, až Pinkas o Sidonii poprosí, ať mu odpovíš, jak já jsem ti řekla a ne, jak ty chceš! Já znám líp, co se sluší, než ty!“

Znala-li paní radová líp, než její manžel, co se sluší, nevím, to však vím jistě, že pan rada znal velmi dobře svou něžnou polovičku, tu hladkou kočičku, jak umí vystrkovati drápy, pakli jí něco po vůli neudělá, a proto se oddal svému osudu a mlčel.

Pan Pinkas přijel. Sidonie setkala se s ním v předpokojí, ztiskla mu na honem ruku, zašeptala: „Papá neví ještě nic!“ a skočila do kuchyně.

Pinkas zaklepal na dvěře u pokoje.

„Dále!“ ozval se pan rada.

Nastávající pan ženich vešel v bálovém obleku se sklapnutým cylindrem v ruce a poklonil se hned u dveří jaksi slavnostně.

„Ah, pan Pinkas!“ zvolala paní radová nejlibeznějším svým hlasem. U varhan jmenují takový hlas „gamba“. —

„Vítejte nám!“ kývl pan rada rukou.

Pinkas šel k divanu a políbil milostpaní ruku.

„Aj, aj,“ divila se tato, „vy jste dnes v gala!“
„Skutečně, právě pozorují: v parádě!“ doložil pan rada.

„Co pak to má za příčinu?“ tázala se paní.
„Prosím, odložte a posadte se, liboli.“

„Děkuji. Rád bych dříve nějakou velmi důležitou záležitost —“ počal p. Pinkas jaksi nesmělým hlasem, obrátiv se k panu radovi.

„Se mnou?“ tázal se pan rada jakoby udiven.
„Prosím, čím mohu posloužiti?“

„Velectěný pane rado,“ počal Pinkas dávno již naštudovanou řeč odříkávatí. Pan rada postavil se, jak říkají, „do positury“ a pí. radová hleděla, tajíc blažený pocit, zvědavě na mladého pána.

„Velectěný pane rado,“ opakoval Pinkas ještě jednou, „nejsem přítelem mnoha slov a také neumím krásně mluvití, proto že to není v oboru mých povinností; odpusťte tedy, že krátce velikou prosbu Vám vyjevím. Zbožňuji dávno již slečnu Sidonii. Velectěný pane rado a milostivá paní matko, smím se ucházeti o ruku té, která jest královnou mého srdce, mým krásným snem, mou hvězdou?“

Pinkasovi vyšel dech. Chvěje se pohnutím sklopil hlavu a očekával rozsudek.

Pan rada odkašlal, zašilhal po své choti a počal: „Vážený pane Pinkasi! Vaše ucházení se o ruku mé dcery ctíme velice, ale —“ a zarazil se.

Pinkas sebou trhl a pohledl naň uleknutě.

„Můj muž chce bezpochyby říci,“ vskočila paní radová do řeči, „že má naše Sidonie na vdávání času dosti, že bysme jí však, kdyby srdce její vám bylo nakloněno, byli nebránili. — Ovšem —“

pane Pinkasi, nežli řekneme my „ano“, musíme s dcerou mluvit. Víte co? Abyste viděl, že Vás mám ráda, půjdu se jí zeptati hned; mně své srdce, jako matce, dříve vyjeví, než otcí. — Prosím, počkejte okamžik.“

Odešla za dcerou.

Páni zůstali sami a oba v rozpacích.

Po chvíli máchl pan rada rukou a řekl Pinkasovi upřímně: „Neníž pravda? to prošení o nevěstu je trapná věc! — Znáš to z mladých let. — No, nic bát, — nějak bylo, nějak bude!“

V tom vešla paní radová se Sidonií. — Vedla ji s pláčem k Pinkasovi a škytala: „Děti, žehnej Vám Bůh! — Pane Pinkasi, Sidonie Vás miluje!“

* * *

U p. rady hodovali a mluvili dlouho do noci. Sidonie se od ženicha ani nehnula. Lnula k němu jako kukavěnka k rozkvětlému stromu a hovořila s ním po celý večer sladkým hlasem žežulky. Kuchyně si ani nevšímla; mamá ustrojila večeři sama.

Domluvili se, že za dva měsíce budou slaviti svatbu.

Po zasnoubení byl pan Pinkas v třetím nebi. Počal si hvízdati a stoupna před zrcadlo, česal se bedlivě, jak by měl jeti zase k nevěstě.

Když byl oblečen, zapálil si doutník a šel k snídání. Snídal v panském pivovare, kde měli úředníci zvláštní hostinskou světnici, tak zvané kasino. Hostinská svobodným pánům vařila a na večer obyčejně i ti ženatí kocouři tam jídali.

Když vstoupil do kasina, mrskla po něm hostinská pátravým okem a usmála se vlídně: „Dobrý

den, pane důchodní. Což pak dnes tak pozdě? Ostatní páni již posnídali.“

„Však mi kancelář neuteče, mám ještě dobré půl hodiny času. — Přišel jsem včera trochu pozdě domů. — Jakž pak, maminko, nedostali bysme k večeři šunku?“

„Je tam ještě jedna, bojím se ji ale uvařiti. Prodám asi dvě, tři porce a co s tím ostatním?“

„Jak pak, kdyby všickni jedli, bylo by jedné šunky dosti?“

„I ano, — leč že by se někdo cizí trefil.“

„Tož, milá hostinská, uvařte dvě. Chci dnes všecky pány k večeři pozvati.“

„O-o-o-oh, gratuluji!“ uklonila se hostinská. „Tedy je pan důchodní již ženichem?“

Pan důchodní vyvalil na buclatou, švitornou žínku oči: „Jak že, vy víte, že jsem ženichem? Což máte telegraf?“

„Ale prosím vás, vy páni myslíte, že je celý svět slepý a hluchý. — Nač bych potřebovala telegraf? Když mladý pán jezdil za krásnou slečnou přes půl roku a pak náhle hostinu objednával, z toho přece i kotě pozná, že se stal ženichem.“

„A jak vy můžete věděti, že jsem za nevěstou jezdil?“

„To nemusím říci, ale vím to dobře a ne jen já, — ví to celý svět.“

Pan důchodní se dal do hlasitého smíchu: „Toto je pěkná věc! Myslíl jsem, že překvapím celý zámek a zatím jest to již na bubně! — No, když všecko víte, pak snad také znáte tu mou budoucí?“

Hostinská ji ovšem znala. Kočí jí, ač měl přísně zakázáno, vyzradil za dobré slovo a vyvětralé pivo ten dům, kam pana důchodního vozívá a zvědavá ženuška vážila schválně cestu do Znojma a přinesla k paní radové, ač doma sama kupovala. několik kuřat na prodej. Při té příležitosti poznala budoucí paní důchodňovou i s paní matkou. Věděla tedy dobře, koho si pan důchodní vezme, nechtěla mu však radost kaziti a proto řekla: „Že to bude nějaká krásná slečna, mohu si mysliti, ale která, to nevím.“

„Aha, tož vás přece aspoň něčím překvapím? — Vezmu si slečnu pana rady Volfa, Sidonie se jmenuje.“

„Snad ne?! Tu já znám! Všecka čest! Takové druhé ve Znojmě nenajdete“

„Vy ji znáte? A jak?“

„Prosím vás, chodím po tolik roků do města, — člověk sezná leckoho. Slečnu Sidonii jsem viděla jednou na ulici a proto že se mně tak tuze líbila, zeptala jsem se, co to je zač?“

„Líbila se vám?“ jásal pan Pinkas.

„No a jak! Což pak byste si něco ledajakého vybral? — Ta má ale také personu a chůzi a oči! Darmo mluvit.“

„Vidíte — a ta je má!! — Ale neříkejte to nikomu; rád bych pány na večer překvapil. Mlčte!“

„Pane důchodní, znáte mě! Jako hrob!“

* * *

Po snídání šel pan důchodní do kanceláře, zasedl za stůl — ale práci mnoho nedal. Hleděl

zamyšleně před sebe na fotografii slečny Sidonie (včera večer mu ji dala) a čas mu mizel jako kdysi tomu mnichovi, který hleděl na rajského ptáčka.

Po dlouhé, dlouhé chvíli vzpamatoval se, vyňal ze šuplíka několik návštěvenek a popisoval je následujícím pozváním: „K jednoduché večeři a přátelské zábavě zve na dnešek večer do kasina — J. Pinkas.“

* * *

Když se slunko k západu chýlilo, chvátal zahradník s velikánskou kyticí do pivovaru. Postavil ji na stůl, kde pro pozvané již bylo prostřeno.

Starý pan lékař, nadučitel a poštministr hráli u malého stolku v bulku:

„Co pak to bude dnes zase za komedii?“ tázal se mrzutý lékař.

„Pan důchodní si pozval pány k večeři.“

„Však jsem také pozván“, odsekl lékař, „ale proč?“

„To je veliké tajemství!“ šeptal zahradník.

„Ale vrabci je štěbetají na střeše,“ ušklíbl se pan nadučitel. „Důchodní vyhrál terno: našel si nevěstu.“

„Chudák!“ politoval ho.

„Hujé, teď bude mítí pošta zase práce!“ vzkřikl pan poštministr. „Vesele! Dále! Mám tři esa.*) — Učiteli, ven!“

V tom se rozlehl v síni hlasitý hovor. Dvěře se rozlily a asi osm mladých pánů vrazilo do světnice.

První byl pan důchodní. Bránil se druhým a volal: „Nepovím! Až budeme všickni pohromadě, pak se teprv dozvíte, proč dnes platím. — Paní, naražte dobré; dnes ať se hory zelenají!“

„Však mi víme, proč chcete dnes platiti,“ ozval se pan učitel.

„Vy že víte!“

„Ovšem!“ přisvědčil doktor, „ale nepovíme!“

„Leč, až se napijeme,“ doložil poštmistr.

Dvěře se opět otevřely. Vešel osmahlý myslivecký mládenec. Ani se ještě nepodíval, kdo ve světnici jest a již volal: „Veliká novina!“

„A jaká?“

„Náš pan důchodní — —“ v tom se však ohlédl, zaškrabal se za ušima a zubručel mrzutě: „Eh čerta, jdu již pozdě! Víte již všecko!“

„Nic nevíme! Co se stalo?“

„Ještě nevíte? Tož tedy: náš pan důchodní jest ženichem!“

Pan důchodní vyskočil: „Jak to víte!“

„Zde to stojí v novinách!“ Vytáhl noviny z kabely. „Byl jsem v městě, kapl jsem tam na to a letěl jsem domů, div dechu popadám.“

Pan Pinkas kousl se do rtu: „Kdo to tam dal?“

„Vím já? — Ale, pane důchodní, vybral jste si! Ta má oheň! Tančil jsem s ní na plesu a povídám vám, — jako laň! Důstojníci se o ni jen trhali!“

„Jací důstojníci?“ zapálil se Pinkas.

„Císařští!“ smál myslivec. „Co je vám po tom? Na takovou každý bere! — Teď je vaše — a co bylo, je pryč. Ať žijou noví zasnoubenci!“

„Ať žijou!“ volali všichni.

„A co stojí vlastně v těch novinách?“ tázal se pan učitel.

„Počkat!“ řekl myslivec slavně. „Netrhejte mně jich z ruky. Já jsem je donesl, chci je také čísti. — Dovídáme se z nejlepšího pramene, že se včera večer všeobecně obdivovaná a ctěná slečna Sidonie Volfova, dcera pana rady Volfa, s panem Pinkasem, důchodním vysokorodého pana barona N. v N., zasnoubila. Naše město ztratí v ní jednu z nejněžnějších a nejduchaplnějších okras krásného pohlaví. Voláme jí se slzou v oku: „Fare well!“ (Měj se dobře.)

„A my voláme s pivem ve sklínce: Vítej nám!“ prohodil pan pojezdňý.

„Výborně!“ voláno za cinkotu sklínek.

Po třech nedělích měli pan důchodní Pinkas a slečna Sidonie Volfových — ohlášky. Muzikanti troubili při tom na choře do trumpet a pan učitel tloukl do bubnů, div klenutí nespadlo, — ale panu Pinkasovi bylo čím dál tím úzkostlivěji.

Blížila se mu sice doba dávno toužená, o které snil, jak o ráji, a teď, když do toho ráje vkročiti měl, chvělo se mu srdce a noha váhala.

Proč to?

Inu budoucnost jest kniha nám neznámá, ještě nerozřezaná; nevíme, jaký její obsah jest, radostný-li — či smutný? Ano, ještě tajuplnější. Pohledneme-li na neznámou knihu, vidíme aspoň, je-li dlouhá nebo krátka, o naší budoucnosti toho nevíme.

Pan Pinkas byl člověk náchylný k veselosti jako ke smutku, proto mu ta nejistota sáhala ledovou rukou na srdce. Postěžovati si neměl komu.

Otec, bývalý učitel, umřel mu již dávno a matku, která po tři leta u něho žila, pochoval před rokem na N—ském hřbitově. — Utajená obava tíží dvojnásobně; nedivte se tedy, že pan ženich často si zasteská, ovšem, byl-li o samotě. Před lidmi se styděl!

Přiblížil se den poslední. Důchodní byl se všemi přípravami hotov: nové šaty visely v almaře, byt dal vyčistiti a vylíčiti, kuchyň a sklep zásobiti, nescházelo nic, než pořádek s Pánem Bohem udělati.

Pan Pinkas byl nábožensky uvědomělý. Šel ku sv. zpovědi z pravého popudu, aby na rozhraní mezi svobodným a manželským svým věkem pohledl vzad i vpřed a pak vzhůru k nebi poprosit Otce za odpuštění poklesků mladosti a za posilu k dalšímu boji.

Po službách Božích zašel si na hřbitov k matce. Klečel u jejího hrobu valnou chvíli. Když se navrátil domů, zamkl za sebou dvéře, sedl k oknu a hledě do zelené zahrady zadumal se.

Po chvíli sáhl po kytáře na stěně a probíraje struny jako v blouznění zazpíval přidušeným hlasem:

Vstaň, povstaň z tvého hrobu
na jedno slovíčko;
potěš mě v smutku době,
zlatá má maménko.

A nemůžeš-li vstáti
za rána bílého,
pak aspoň na mne pohleď
s měsíčka milého.

A nemůžeš-li těšit
mne sladkou řečí svou,
mluv ke mně hudbou zvonů,
když ku modlitbě zvou.

V tom zaklepal sluha na dvéře.

Pan Pinkas nedozpíval. Odložil rychle kytáru, protřel si rukou oči a otevřel.

Sluha podával mu psaníčko v růžové obálce — od slečny Sidonie.

Ta byla po celou dobu svého nevěstství v nejlepším rozmaru. Po městě chodila se vztýčenou hlavou, v krámech vybírala si nejkrásnější látky a ještě se jí nezdály býti dosti pěknými; doma zpívala, rozkazovala švadlenám, které jí svadební výpravu hotovily; když však se blížil poslední den před svatbou, obcházela ji též jakási bázeň.

Inu, měla jíti k svatě zpovědi, — ona slečna Sidonie — a k zpovědi! Nebyla u zpovědi od svých školských let a nač také? vždyť nehřešila! Trochu toho tance, toho milkování, těch pomluv! To přec nestojí za řeč! Dělá to celý svět a pak — slečna nemohla pochopiti, jak od ní ten farář něco takového žádati může! „K němu nepůjdu, just ne!“ dupla nohou, „aby věděl! Když již mám jíti, půjdu ke kapucínům, tam mne neznají. Dají mně cedulku, tu pak farářovi ukážu a bude.“

V tom jí napadla geniální myšlenka

Šla do kuchyně k Maře.

„Mařko, byla jste již letos u sv. zpovědi?“

„Byla, slečinko. Proč se ptají?“

„Myslila jsem si: nebyla-li jste ještě, že byste mohla zítra se mnou ke kapucínům jíti.“

„I ano. Dvakrátě ku zpovědi jíti není žádný hřích.“

„Tož dobrá, půjdeme spolu. A víte, Mařko, proč si to přeju, abyste se mnou šla. Víte, mně bývá někdy na nic, pakli dlouho nesnídám: jak

pak, kdyby se mně zítra udělalo zle? Mohla byste pak jít k sv. zpovědi za mně, poprositi o cedulku, jako byste byla nevěstou; víte, cedulku musím k zdavkám donéstí.“

Mařka pohlédla na Sidonii přísně a řekla: „A to žádají, slečinko, ode mne, abych u sv. zpovědi lhala? Ne, ne, jdou si jen sama, škoditi jim to nebude.“

„Mařko!“ vzkřikla Sidonie zlostně.

„No, no, žádné durdění! Jsou ráda, že to nechám u sebe a po městě to neroztrousím; měly by z toho velkou čest.“

Sidonie zahořela v tváři, bouchla dveřmi a na druhý den šla ke kapucínům sama.

Jak se vyzpovídala, ví Bůh! Cedulku si ovšem donesla. Na faře platila, v nebi však?

* * *

U oltáře stojí,
pěkně se vyznává,
a svému milému
ručenku podává. (Nár. píseň.)

Kdo?

Inu, slečna Sidonie.

Lidé dobří, to vám byla svadba! Co je Znojmo Znojmem, takové svadby — — Ne, abych nepřeháněl! to nerad; proto beru slovo zpátky; — podobných svadeb bylo ve Znojmě již více, ale takové nevěsty ještě nikdy! Jen se na ni podívejte, jak tam u oltáře stojí: bílá, štíhlá, krásná — jako labuť! A kývá také krásnou svou hlavou rozto-mile — jako labuť. Vidíte? — Právě se jí pan farář zeptal, bere-li si pana Pinkasa dobrovolně a beze všeho přinucení, a ona kyvnouc hlavou

pěkně se přiznává, hezky hlasitě a svému milému ručenku podává!

A p. Pinkas se rdí a chvěje štěstím i obavou. —

Když jim kněz ruce štolou vázal, přitulila se Sidonie k ženichovi a stoupla mu bílým atlasovým střevíčkem na nohu, arci jen jemně, sladce. —

Stoupnutí to projelo Pinkasem jako blesk a mladá paní vztýčila hlavu. Byla dle starodávné pověry přesvědčena, že tím šlápnutím vydobyla si panství v manželství.

Člověk by ani nevěřil, kolik nevěst u oltáře lže, když slibují ženichům „věrnost a poddanost manželskou“. S tou věrností to ještě někdy tak tak ujde, ale ta poddanost! Darma mluvit! Však to muži vědí a manželky ještě líp — a svobodní se tomu přiučí, až se ožení.

Nešířme tedy o tom slov a dále.

Juž sedají na kočáry a jedou domů, t. j. do bytu pana rady. Na náměstí, v ulicích, mezi okny — všudy davy zvědavých a ze všech stran slyšeti pochvalné: „A-a ah! to je krásná nevěsta!“

Sidonie se usmívá sebevědomě a myslí si: „Věřím, že se líbím, vždyť jsem Sidonie Volfových — eh, pardon! madame Pinkasova. Mladá, krásná paní jsem a spletu ještě mnohému pánovi hlavu. Jsem žádostiva, bude-li Pinkas žárlivý? Nechtě si, však si jej osedlám.“

To si paní Pinkasová myslila. Jinak ale mluvila. Naklonila se k ženichovi, s nímž dle všeobecného obyčeje z kostela jela šveholíc milostným hlasem: „Mužičku, proč jsi tak zádumčivý?“ Pinkasem to trhlo.

„Odpust, andílku. Napadla mi nebožka maminka, jakou by měla radost, kdyby nás teď viděla.“

Sidonie vzdychla: „Škoda, že jsem ji nepoznala. Avšak přejme mrtvým pokoj; jim je blaze!“

V tom zabočili kolem rohu. V rožním domě, vedle něhož kočár těsně jel, byly květiny ze všech oken uklizeny; za to tam byla rozložena, jak vzdělaní spisovatelé se vyjadřují, celá květena dám, paniček a slečen. A bylo tam toho lidského kvítí všeho druhu: pivoňky, třesky — netřesky, babí mlíč, přížlutlé lilie, hluché fialky, slepičky, plané růže, žihavky a kdož pak je všecky zná!

Když jela Sidonie s manželem kolem, kývaly jí bílými šátky a usmívaly se na ni, jak která mohla: jedna plnou tváří, druhá špičatým nosem, třetí šilhavýma očima, čtvrtá falešnými zuby a jiné jinak, jak měla která dar, nebo zvyk.

Bylo vám to tuze krásné! — Aspoň si to ty dámy tak mysly.

„Ah, to je brilliantní! gloriós!“ volala tlustá židovka. „To je nevěsta!“

„Však nemá bez toho nic jiného, než tu hladkou papulu“, pokrčila pomluvačná paní notářka nosem. „Měla ženichů na tucty a žádný nešel na lep. Může pánu Bohu děkovat, že toho ulovila. Škoda ho, zdá se hodný člověk.“

„Ty nejlétkomyslnější mají největší štěstí. Svatá pravda, co jste řekla, vzácná paní notářko!“ přisvědčila stará lékárnice.

„Mamá“, volala na ni vyzáblá sl. Mathilda, „podívej se, ten myslivec zde v posledním kočáře, to je krásný muž!“

„Mhm“, prohodila matka prohlížejíc jej skrze sklíčka. A tak se bavily vzdělané dámy dále.

Sidonie jich ovšem neslyšela. Stála již doma ve velkém pokoji a pozvaní hosté stáli kolem ní a blahopřáli jí a jejímu manželů. Paničky jí líbaly ústa a páni ruku. Pak si sedli na pohovky a sedadla do polokruhu, hovořili a pohlíželi na svatební dary na zvláštním stole vystavené.

K večeru jeli do hostince, kde ve velké dvořaně svatební hostina uchystána byla. Zasedli ke stolu bez kříže a otčenáše, jedli a pili, žertovali a smáli se — a když byli v nejlepším, rozlítly se hlavní dvěře a zpěvácký sbor zazpíval po německu:

„Znám v lese tiché údolí,
tam mladá růže rozkvítá,
ač šel jsem světem kdekoli,
svět dvou tak krásných neskýtá;
A když jsem na ni pohleděl,
jak bylo mně, jsem nevěděl.
Ó rozmilá ty růžičko,
proč ranila's mé srdcečko?“

Všickni hosté povstali zpěvákům na počest. Nevěsta takovou poctou zpěváckého spolku překvapená, rděla se — opravdu jak rozkvétající růže.

Pinkas hleděl na ni jak v opojení.

Nalili šampaňské. — Pinkas připil si s mladou svou žínkou, v rozechvění udeřil sklínkou silněji a — sklínka padla rozbitá k zemi. —

Sidonie pohledla naň přísně a zašeptala: „Jsi opilý?“ Pinkas nevěděl.

Zpěváci dozpívali a byli pozváni do dvorany. Sklepníci odnesli stoly, hudba zahrála, počal veselý tanec. Nevěsta, v bílý šat oděná, vznášela se brzo v náručí toho, hned zas jiného pána jako bílý

mráček po nebi. Pinkas hleděl na ni a zdálo se mu, že je ještě v nebi. — Zdálo se mu to!

* * *

Novomanželé milují samotu a pokoj. To je juž tak snad na celém světě.

Těž Pinkasovi žili po svatbě v zátíší, nevycházel nikam, ba ani doma nevařili. Služka nosila jídlo z kasina.

„Mužičku,“ lichotila Sidonie (vlastně poroučela) svému manželovi, „několik dní můžeme bráti stravu z kasina, je obstojná a velmi laciná. — Víš, zařídila bych si ráda kuchyň, než počnu sama vařiti, dle mého vkusu a pak si musím to děvče také trochu vycvičiti, není k ničemu. Ani na stůl prostřítí nedovede! Ne s tou musí míti člověk trpělivost, ani ti vypověditi nemohu!“

„Ale dušinko zlatá,“ domlouval Pinkas své rozkošné ženušce, „proč pak chtěla venkovské děvče, proč si nevezala raději nějakou již zkušenou holku z města, která by jí byla k ruce? Teď musí za to trpěti, ona jedna nemoudrá osoba.“

„Pinkasi, dej mi pokoj s těmi městskými! Ty jsou všemi mastmi mazány!“

Pravá příčina proč služby z města nechtěla, byla bázeň, aby jí v druhých domech neroznášela, že ničemu nerozumí, aby snad nevyzradila, co se v městě o bývalé slečně Sidonii sem tam povídalo.

„Dělala, jak se jí líbí, můj slavičku,“ řekl pan Pinkas, hladě jí plnou tvář a tiskna ji k sobě.

Sidonie položila kadeřavou svou hlavu na jeho rameno, zahleděla se naň rozmazlenýma očima, pak vyskočila, běžela se smíchem ke klavíru a hrála

veselou polku. Pinkas rozveselen rozverností své paničky, vstal též a tančil po světnici.

Sidonie dala se do hlasitého smíchu a počala mužičkovi do tance zpívati:

„Poznat, poznat, poznat,
který je mládenec;
a ten dyž jde k tanci,
(jak růžový věnec).

Poznat, poznat, poznat,
který je ženatý;
a ten dyž jde k tanci,
(jak pes cafrňatý).“

Pan Pinkas výskl radostí, dupl o zem a počal na truc zpívati:

„Poznat, poznat, poznat,
která je panenka;
a ta dyž jde k tanci,
(jako majolenka).

Poznat, poznat, poznat,
která je juž vdaná;
a ta dyž jde k tanci,
(jak hus podškubaná).“

„Brávo, děti! výborně! Tak se mně to líbí!“ volal pan rada Volf ve dveřích.

Sidonie pohledla ke dveřím, vykřikla: „Mamá!“ a juž ležela paní radové v náručí.

„Mamá, mamá! Ale ne, to je radost! Tys mě překvapila! — A papáčrle, hodný, dobrý! Ruku líbám mockrát. — Ale proč jste nám ani slovíčkem nevzkázali, že přijdete- Co vám teď dám?“

„Nestarej se, Sidonko; vezeme si studenou kuchyň,“ těšila paní radová dceru.

„Ah, pane zetříčku, těší mne; dejte mi hubičku. Tak! — No, jak pak se vám daří s naší Sidonkou?“

„Jak vidíte, maminko; nemůže líp ani býti“ ujišťoval pan Pinkas, líbaje paní radové ruku.

„Tak se patří“, doložil pan rada. „Dejž Bůh, aby to zůstalo vždy tak.“

„A teď odlož mamá, a ty, tatínku, také. Mužičku, buď tak laskav, postarej se o kočího a zavolej sem Verunku.“

Pan Pinkas odběhl službovolně.

Sotva odběhl, tázala se paní radová zvědavě:

„Jak pak, Sidonko, je hodný?“

„Oh, mamá, jak andílek. Dělá co chce.“

„A jakpak, je s tvou kuchyní spokojen?“

„Až doposud bereme z kasína. — Víš, mamá, nejsem ještě v pořádku a pak ta má služka, — vskutku, pranic neumí!“

„Tož si vezmi naši Mařku,“ prohodil pan rada.

„O to se nestarej, tatíku!“ okřikla jej paní radová. „Na to se doradíme my samy. Mařka se pro Sidonii nehodí. — A jak pak, dělaly jste již vísity?“

„Ještě ne.“

„Dítě, dítě!“ hrozila paní radová „co pak to? Nevíš co se sluší?“

„Ah, bah! Zde je samý sprostý lid!“ řekla Sidonie.

„Nechť je! Ale představití se přece musíte. Hned zítra, však bude neděle. — Tak a teď nám povídej, není-li ti teskno.“

„Oh, ba že je, — ale — — No jakž, Pinkasi, je všechno v pořádku?“ volala na vcházejícího muže.

„Všecko!“

„A teď si uvaříme kávičku. Ano, mamácrle?“ řekla Sidonie.

„Arci, má dušinko. Chci se beztoho na tvou kuchyň jak se patří podívatí, abych přece věděla, v čem jsi. Předešle k tomu nebylo času. Půjč mi nějakou zástěrku a půjdeme. A co budete zatím vy dva páni dělati?“

„My se podíváme po hospodářství,“ řekl p. rada.

Dámy tedy šly do kuchyně.

Verunka, asi osmnáctileté, buclaté děvče, stála před malým zrcadélkem a uvazovala si šátek na hlavu.

„Proč pak's nepřišla hned do pokoje, když tě pán volal?“ vyjela si na ni Sidonie. „Nač se tak dlouho strojíš?“

Verunka sklopila hlavu: „Drhla jsem podlahu, milostpaní!“

„S tou mohlas již být dávno hotova,“ odsekla jí Sidonie.

„Ale, milostpaní, vždyť jsem teprv před půl hodinou...“

„To vím beztoho! Ale půl hodiny je na takovou práci dlouho.“

Děvečka se zapálila až po uši a slzy vystoupily jí do očí.

Matka mrkla na Sidonii a řekla po německu, aby tomu Verunka nerozuměla: „Nevad' se s ní; děvče bylo dost pilno. Moje by si s tím celou hodinu hrála.“ Pak řekla Verunce česky: „Mladá milostpaní vadí se jen proto, žes nepřišla hned. Musíš si navyknout na slovo poslouchati. Víš, jsi teď v panském domě a tu nikdo selských manýrů trpěti nebude. Dej si teď pozor! Já jsem stará,

zkušená paní, povím ti, jak se máš chovati. Poslechni mě a vždy dobře pojeděš.“

Paní radová sedla si jako k přednášce a kývla Verunce rukou, by si stoupla zrovna před ni. Sidonii pošeptala: „Gib acht, dass du anzuschaffen triffst.“ (Poslouchej, abys dovedla rozkazovati.)

Paní důchodňová stoupla si k oknu a stará počala: „Vidíš, Verunko, hned jak jsem do kuchyně vstoupila, uviděla jsem na tobě chybu. Mělas mně přijít ruku políbit. Ode dneška, když některá panička k Vám přijde, vždy jí polib ruku a řekni: „Ruku líbám, milostpaní, prosím špacírujou dále.“ Pak otevři dvéře a zaveď ji do pokoje. Víš, paničky drží mnoho na líbání ruky a také jim to patří. — Mnohá by ti ani diškreci nedala, kdybys jí ruky nepolíbila. — Pánům ale ruky nelíbej, aby si nemyslili, že jsi dotěrná. Mnohý by si s tebou pak tuze mnoho dovolil. Pánům říkej: „Ponížené vítám.“ Jak ti povídám: K paničkám buď vždy zdvořilejší, než k pánům. Rozumíš?“

„Ano, prosím.“

„To je jedno,“ pokračovala paní radová. „Za druhé: Poslouchej mladé milostpaní vždy a ve všem na slovo. Někdy se ti snad bude zdáti, že to, co poručí, není dobře, ale poslechni ji přece: co ti ona poručí, je vždy dobré. Ona ví víc, než ty. Pak nečekej na všecko, až ti poručí. Jak ti poručí jeden den, tak dělej vždycky sama od sebe. Ráno časně vstaň, učeš se, obleč se, dones čerstvé vody, rozdělej oheň a přístav na kávu. Pak zbud' milostpaní a pomoz jí ve všem. Jak máš uklízet pokoje a postele stlátí, to snad již víš?“

„Ano, prosím.“

„A dělá to dobře?“ tázala se paní radová dcery.

„Tak obstojně.“

„Dej si pozor, abys dělala všecko důkladně. — V pondělí začnete doma vařiti. To vždy snes milostpaní k rukoum všecko, co potřebuje: petržel, celer, cibuli, sůl, koření, mouku, vejce, — všecko, všecinko, co potřebuje, aby nemusila sama pro všecko do komory běhati. Víš, ona je útlá a mohla by se lehce zchládit. A pak se dobře dívej. Kde je potřeba nějaký hrnec nebo kastrol zdvihnouti, zdvihni jej sama a nečekej, až ti mladá milostpaní poručí. Rozumíš?“

„Ano, prosím.“

„Dobře, to se mně líbí, že mnoho nemluvíš. Jen tak zůstaň vždy, neodmlouvej nikdy! A pak, — to si pamatuj! co doma uvidíš nebo uslyšíš, nikde o tom ani muk! Víš, některé paničky jsou zvědavý a rády by věděly, co se kde děje, — u nás ve Znojmě je jich dost a tady budou také takové, budou na tobě vyzvídati, — ale Bůh tě uchovej, ani slova nikde nevyzrad! A zvláště cizím děvečkám ničeho neříkej, to jsou ty nejhorší klepny, udělají z komára velblouda! Budeš-li hodná, budeš se zde míti dobře, milostpaní je hodná, bude ti přátí a já sama dám ti k novému roku nějaký pěkný present. A pak buď vždy upřímná. Kdyby se někdy stalo, — však se to nestane — že by milostpán se vadil, zastávej vždycky milostpaní! Ty sloužíš jí a ne pánovi! Pánům slouží jen pacholci. Tak a teď jdi a dones dříví. Uvaříme si svačinu.“

Verunka odešla a matka řekla dceři: „Tak, teď již jsem ti děvče připravila. Juž si, prosím

tě Sidonko, s tím vařením dej pozor, abys muže uspokojila. Pokud si nemůžeš platit kuchařku, musíš sama.“

„Což nemůžeme pořád z kasina bráti?“

„To nejde, má duše! co by řekli lidé a pak co Pinkas!? Jen začni v pondělí, však to není tak těžké — a pak mladé ženušce muž mnohou chybu rád odpustí! A zítra se představte, rozumíš!?“

* * *

„Vstávej slunko a oděj se dnes jasnějším světlem! Dnes chce paní Pinkasová zámeckým a celé osadě v největší své kráse ukázati se. — Sviť slunko, žádný odstín její krásy ať udiveným zrakům neujde!“

Tak volal před slunce východem pyšný kohout na zámeckém dvoře, ovšem že v řeči kohoutí. —

A slunce poslechlo. Vstalo tak krásné a zářilo na chrpové obloze tak vesele, že nelze vypovědět. Vše bylo plno radosti: ptactvo, lidé, ba i ty zvony jaksi vesele klinkaly, když zvaly s věže na ranní služby Boží. Lidé otvírali dvěře a vycházeli ve svátečním oděvu volným krokem do kostela. Též dvěře u bytu pana důchodního se rozlily a ven vyšla — Sidonie!

Je možná, by lidský tvor takovou krásou zářil? — Ta bělostná pleť, ty růžené tváře! ty oči! ty zázračné oči — a ty kadeře, rozvlhčené jako moře lásky! A na nich ten bílý klobouček s tou rúží! A pak ty černé hedbávné šaty, ten sněhobílý límeček. — — Zastav, péro, a nepokoušej se o nemožnost, popsati vnady a krásy, pro něž slov není!

Slovem: vykročila ze dveří jako královna! Z ní šel oddaný její sluha — pan Pinkas. Sidonie kývla mu slunečníkem jako žezlem: „Půjdeme v tuto stranu?“

„Ano, můj andílku. — Buď tak laskava a dej mně ruku.“

Podal jí pravé páže a vedl ji vítězoslavně ke kostelu. Byl v salonním obleku, na hlavě měl cilind a v levé ruce držel Sidončiny vkusně vázané modlitební knížky.

V kostele byl by si zajisté toho dne každý přál, aby měl krk jak velbloud dlouhý! To vám bylo dívání, šeptání a vrtění se, že starý p. farář mezi kázáním učinil přestávku, mrzutě hlavou zakroutil a v duchu toho litoval, že není druhá neděle adventní, aby mohl použití textu: Co jste přišli viděti? Clověka-li měkkým rouchem oděného?“

Po službách Božích zůstali bezmála všickni lidé přede dveřmi státi a čekali, až mladá paní důchodňová vyjde.

„Podívej se, ta je krásná!“ šeptaly si holky.

„No, pan důchodní nemá nejhorší gusto!“ řekli muži.

„Pánbíčku milej, dobrej!“ sepjala stará Koloratka ruce, „ta to hříšné tělo strojí!“

„Šak je někdy červi také snědí!“ doložila stará kovářka.

Sidonie nevšímala si však nikoho a šla s hlavou hříde vztýčenou po boku svého manžela zrovna do fary. Chtěla panu faráři svou poklonu složit. Šli volným krokem, aby nemusili na pana faráře dlouho čekati.

Pan farář jich dohonil u dveří.

Pinkas smekl klobouk hluboko, ukázal levou rukou na Sidonii a počal: „Důstojný pane; mám tu čest —“

„Nemluv dlouho“, usmíval se stařeček tiskna oběma ruce, „jen dál, jen dále. V pokoji si povíme všecko. To mě těší, upřímně, nad míru těší! Však již jsem myslil, že se panička za starého faráře, jako já jsem, stydí. Nebylo by také divu! Tak krásná paní, — co pak je jí do takových starců! — No ne, já jen tak žertem! — Těší mne opravdu! Tak, pěkně vítám u nás! Prosim odložte — a kde pak je tato? — Tony! sestřičko, pojď sem!“ volal pozdviženým hlasem na svou sestru.

„Pojď se podívat, jaké to máme vzácné hosty!“

„Hned, hned!“ zněl ženský hlas z kuchyně.

„Jen chvílenku strpení.“

„Hned přijde má sestra,“ řekl dobrosrdečný pán. „Prosim, posadte se.“

„Odpusťte, důstojný pane,“ ujala se Sidonie slova, „že nepřicházíme právě v hodinu, kdy se sluší. Za jedno nevíme, zdali bychom v poledne Vaši Důstojnost neobtěžovali a pak bychom rádi dnes dopoledne ještě několik návštěv učinili, Vám však chtěli jsme se, jak je slušno,“ a Sidonie se uklonila a pohledla na pana faráře uctivě a vlídně, představití přede všemi ostatními.“

„Příliš veliká čest!“ uklonil se pan farář. „Já jsem nejposlednější. Těší mě, že jste mě poctili a v čem Vám budu moci býti radou a pomocí, buďte přesvědčeni, že s největší radostí posloužím, vždyť jste moji milí farníci.“

„O to prosíme!“ zašeptala Sidonie.

„Bez prošení! — Ale teď se posadte, a něco na zub.“

„Děkujeme! Ne, ne! my musíme dále.“

„To by bylo! Ode mne nikdo bez pocty neodchází. — Ale Tony,“ volal, „kde pak vězíš?“

V tom vešla sestra farářova, vlídná, obstárlá osůbka do pokoje.

„Odpusťte, pane bratře, musím se přec trochu obléci.“

„Ovšem!“ smál se pan farář. „On by svět spadl, kdybys nového čepce na hlavu nevzala! Zde, milostpaní, představuji svou sestru. — Paní důchodňová!“

„Těší nás velice,“ vítala slečna Tony. „Jak pak se líbí tady?“

„Děkuji, velice!“

„To je dobře!“ Jak by mohlo jinak býti? Pan důchodní je moc dobrý pán; známe se dobře! Býval u nás dříve často.“

„A vždy rád,“ uklonil se pan Pinkas.

„Nám byla z toho čest,“ řekla sl. Tony.

„Nedej se zas do plkání, sestřičko“, napomínal ji pan farář „a dones sklínku vína a něco sladkého. A mně mou kávu. — Paní důchodňová odpusť, že posnídám.“

„Prosim, prosím.“

Slečna Tony odběhla.

„Slečna je výborná kuchařka,“ řekl p. Pinkas své ženušce, „od té se můžeš mnohému naučiti.“

„No, pro nás snad dovedu uvařit!“ odsekla Sidonie. „Zítřka uvidíš!“

„O, zajisté!“ přisvědčil pan farář. „V čem pak by také mohlo staré železo, jako je má sestra, tak

mladou a vzdělanou paničku poučovati? Nynější svět je mnohem pokročilejší. Cítím to všude a poznávám, že jsem již jako stará pistola s křesacím zámkem, která se do nynější doby nehodí.“

„Oh, prosím, důstojný pane,“ omlouvala se Sidonie, „tak jsem to nemyslíla! Nechci se slečně rovnati, a chtěla jsem jen zde Pinkasovi říci, že pro nás domácí stravu —“

„Nač tolik řečí?“ chlácholil ji pan farář.
„Známe se!“

Slečna Antonie donesla cukrovinky a víno a bavili se ještě dobrou chvíli.

Pak šli novomanželé ostatním honoracím se představiti.

* * *

V pondělí před polednem bylo v kuchyni u pana důchodního pilno, jako před trachtou. Mladá paní vařila poprvé oběd.

Stála s „cvikrem“ (sedlem) na nose u stola a balila telecí řízky do strouhané žemličky. Cvikr měla na nose proto, že občas do otevřené knihy „kuchařky“ nakukovala. Naučila se sice před svatbou na honem sedmero jednoduchých obědů strojiti, ale neutkvěly jí dobře v paměti, chodila tedy o radu do knihy. Dnes vařila oběd číslo 1., t. j. polévku s rejží, hovězí maso s kyselým křenem a telecí řízky s okurkovým salátem.

„Verunko,“ volala na děvečku, „jdi k panu zahradníkovi, že jej nechám prosit, aby mně poslal míšenské jablko. Potřebuji je do křenu. A honem!“ Verunka poskočila a utíkala, seč jí nohy stačily.

„Kam, kam?“ volala na ni děvečka pana purkrabího, do níž na dvoře div div nevrázila.

„K zahradníkovi.“

„Proč?“

„Pro míšenské jablko.“

„A nač?“

„Do křenu k masu.“

„Kýho kozla! A který blázen tě poslal?“

„Žádný blázen! Milostpaní mne poslala.“

„Tož jí řekni, ať si jde sama a ty nedělej ze sebe blázna. Zahradník by se ti vysmál. Což nevíš, že bys teď míšenské jablko za dukát nedostala? Teď o žních! Vždyť teprv rostou!“

„Na mou duši, to mně nenapadlo!“ zapýřila se Verunka a vrátila se váhavým krokem.

„Neseš je již?“

„Nenesu, milostpaní.“

„Neneseš!? A proč?“

„Není jich k dostání. Rostou teprv.“

Sidonie pleskla řízkem, jež právě v ruce měla, o stůl a zalomila rukama: „Ne! ani míšenského jablka člověk v této díře nedostane! To je hrozné! Jak mohu teď vařiti, když nemám míšenského jablka? Jaký ten křen bude? Jak to mám milostpánovi na stůl postaviti?“

„Ale milostpaní,“ těšila ji Verunka, „nedělejte si z toho tolik: teď byste míšenských jablek nikde nedostala.“

„Co pak ty víš? Ve Znojmě dostanu všechno a kdy chci! Ve Znojmě je lehké vařit, ale zde! — A pak: — jaks mně to zas řekla? Což jsem já nějaká tetka, že mně vykáš? Nepovídala jsem ti to již tisíckrát, že jsem panička a že mně musíš říkat „voni?“ — Což pak jsem s tebou husy pásala, že mně říkáš „vy?“ — Vícekrát ať

toho neslyším! — A teď jdi do pokoje prostírat, pán brzy přijde.“

Verunka odběhla, jak mohla nejrychleji, aby ušla předhůzkám a Sidonie ulehčovala si v samotě: „To zlořečené vaření! Také mě mohla „mamá“, pokud jsem byla hloupým děvčiskem, trochu v tom cvičiti; bylo by mně to teď dobré. Ale to pořádě kreslit a na klavír hráti a teď neumím ani hloupou vařeku do ruky vzíti! Abych se před služkou styděla! Když věděli, že mně nebudou moci tisíce dáti, neměli mne tak hloupě vychovat! Teď jsem tak vzdělaná, že jsou mně všickni lidé hloupí — ba i můj muž a co bych zde potřebovala, toho neumím a nemám k tomu chuti!“

A Sidonie hryzala se do spodního rtu a odhodila poslední řízek. — „Teď zde hrám s tím hloupým obědem již od devíti hodin a nemohu býti s ničím hotova. Zlostí bych pukla! A ke všemu abych se ještě před děvečkou a mužem přetvařovala! Až budu já dceru míti, vychovám si ji docela jinak. Ta bude uměť všecko!“

Verunciny těžké střevice (bosa nesměla choditi!) zacvakaly přede dveřmi.

Sidonie se vzpamatovala ze svého tajného zpytování svědomí a řekla, když děvečka vešla, jakoby ledabyly: „Jsi již hotova?“

„Ano. Mám již jíti pro vodu?“

„Kolik je hodin?“

„Tři čtvrtě na dvanáctou.“

„Tož ještě nechod, aby voda nezteplala. Počkej, můžeš mi něco pomoci.“

Paní Sidonie přitiskla si cvikr těsněji k očím, pohledla do knihy a rozkazovala děvečce: „Vezmi

vejce, roztluč je, dej žloudek do té rejže, kterou máš do polévky uchystanou a rozetři to dobře.“ (Četla to z knihy.)

Děvečka vzala vejce, roztloukla je, dala žloudek do hrnečka s rýží a hleděla jak vyjevená na Sidonii. „A kam ten bílek?“

Sidonie mrskla okem do „Kuchařky“ a řekla rozpačitě: Bílek? — No ten tam dej také: škoditi to nemůže.“

„Milostpán již jde!“ šeptala Verunka, naslouchajíc pozorně blížícím se krokům.

„Juž?“ divila se Sidonie. Utřela si rychle do bílé zástěrky ruce a běžela mužičkovi vstříc.

„Vítám tě, můj milý!“ švitořila vlídně. „Za okamžik bude oběd hotov.“

„O, jak se těším, má dušinko! Ale nespíchej tak, jsi celá rozpálená. Je času ještě dosti. — Dej mi hubinku.“

„Oh!“ smál se Pinkas, „teď jsem jako mlynář! Podívej se, jaks mě zamoučnila.“

Sidonie zachechtala se též a řekla duchaplně: „Čím kdo zachází, tím se pošpiní. — Kdyby tvá ženuška nemusela kuchařkou býti, nezamoučnila by tě.“

Pan Pinkas odešel do pokoje a Sidonie navrátila se do kuchyně.

„Verunko, skoč teď rychle pro vodu, já zatím uchystám polívku.“

Rozmíchala rejži s vajíčkem dle kuchařských pravidel v míse a vlila polívku na to. Pak si utřela ruce, odvázala zašpiněnou svrchní zástěrku a spodní sněhobílou si urovnala.

Zatím Verunka došla.

„Tak děvče. Teď vezmi mlsu s polívkou, takhle — a nes ji za mnou; já půjdu před tebou a otevru ti dvěře. Tak to budeme každodenně dělávatí.“

A mladá panička vznášela se před děvečkou hrdě, sebevědomě, jako generál před svým vojskem.

„Tak, mužíčku, zde je polívečka. Buď tak laskav a podej mi talíř.“

Pan Pinkas jedl a chválil, že mu jakživ polívka tak nechutnala.

„To mě těší. Chceš ještě? Mám polívky dost.“

„Dáš-li mně, přijmu s díkem. Projedl bych se v ní.“

Sidonie dala mu ještě dvě naběračky a vděčný muž uchytil ji za to ruku: „Líbám ti ručinku hodnou, dovednou, pracovitou.“

Sidonie usmála se naň milostně a řekla: „Pro tebe dělám všechno ráda.“

Když polévku snědli, zazvonila Sidonie na zvoneček, který před ní na stole stál a Verunka otevřela dvěře. Nesla dvě sklínky vody. Měla rozkázáno, u dveří státi a čekati, až zvonek zazní. A chudera děvče stálo skroušeně a se strachem, jako dušička u nebeské brány. —

„Vezmi zde ty dva talíře a polívkovou mlsu,“ rozkázala milostpaní a odešla. — Za krátkou chvíli navrátila se v čele své armády, to jest s Verunkou, jež nesla v jedné ruce mísku s masem a v druhé lodičku s křenem.

„Mužíčku, teď ale prosím za odpuštění: křen není, jak má býti. Nemohla jsem ti nikde míšenského jablka dostatí.“

„Ale má dušinko, co na tom? Vždyť jsem jak živ ani neslyšel, že patří do křenu míšenské jablko.“

Sidonie se usmála. Byla ráda, že manželka svými kuchařskými vědomostmi překvapila. — „Nemluv mně, můj milý: křen bez míšenského jablka nemá pravé chuti. Co však si mám počíti, když bydlíme zde v takovém hnězdě!“

„Jen se juž netrap, Sidonko; křen jest převýborný a podívej se, jak mně chutná. — Nikdy jsem nemyslel, že tak znamenitě vařiti dovedeš.“

Když juž hovězí maso s křenem tak chválil, jak pak teprv řízky! Těm nevěděl ani dosti chvály a snědl skutečně tři, tak že Sidonie, ovšem radostí, se zářícíma očima ruce spráskla a zvolala: „Ne, muži, ty jíš jako mlatec! To mám radost! Po druhé musím vařiti více, vždyť nám bezmála nic k večeři nezbylo!“

„Co škodí? K večeři se zase něco najde. A teď, ženuško, že nám tak dobře chutnalo, pošleme si pro pivo. Na dobrý kousek patří dobrý hlt!“

A pan důchodní zapísl na děvečku.

„Ale, ale, muži, co děláš?“ dělala se Sidonie. Snad bys na děvečku nepískal, jako nějaký pacholek? Nač máme zvonek?“

A panička chopila se zvonku a cinkala rozčileně.

Verunka přiběhla bez dechu: „Milostpaní poroučí?“

„Odes to zde a přijď pak se džbánem. Milostpán tě pošle pro pivo.“

* * *

Podobně to chodilo u Pinkasů po delší dobu. Sidonie dovedla, jak jsem již vypravoval, několik obědů obstojně upravit.

Milé čtenářky, které, jak jsem doslechl, ta Sidonie zajímá, jsou snad na ty druhé obědy zvědavý. — Zvědavost je ctnost zvláště u ženských, (kdo by o tom chtěl pochybovati, dostal by od nich co proto!) a této ženské ctnosti chci tímto novou potravu podat.

Oběd č. 1. jsem Vám již popsal.

Číslo 2. Sidoniných obědů bylo: Nudlová polévka, hovězí maso s polívkovým křenem a telecí pečené s bramborovým salátem.

Čís. 3. Flíčková polévka*) hovězí maso s česnekovou máčkou a uzenky s bramborovou kaší.

Číslo 4. Krupičná polévka, hovězí maso s cibulovou máčkou a roštěnou s loupánými brambory.

Číslo 5. Kroupová polévka, hovězí maso s koprovou máčkou a smažená kuřata s okurkovým salátem. (Slavnostní oběd.)

Číslo 6. Polívka se strouhánkem, hovězí maso s kvašenými okurkami (bez máčky) a guláš s rejží — a

číslo 7. Chlebová polívka s vajíčkem, dušené hovězí maso s brambory a — buchty.

„I u všech všudy! Co ten kukátkář chce?!“ podívá se snad mnohá. „Což jsou to špatné obědy?“

Jářku: „Ovšem, že ne — ale počkejte jen, jak to vypadne dále. Nesudte před časem.“

*) Nudlí a flíčků dovezla si Sidonie od maminky v pytlíčcích nasušených, aby si při krájení prsty snad neporežala.

Uplynul asi měsíc.

Pan Pinkas seděl s paničkou opět u stola. Měli právě oběd č. 3.

Pan důchodní sáhl jaksi mrzutě po uzence, nakouzl ji a zakroutil hlavou: „Má drahá, ty uzenky jsou dnes pramizerné.“

Sidonie pokrčila rameny: „Za to nemohu já! Jaké jsem dostala, takové jsou. Do města pro ně schválně pošlali nemohu.“

„Ovšem, že ne a také toho nežádám, ač uzenku z města rád sním: ale, nemůžeš-li dostati je z města, proč neuvaříš něco jiného? Což musíme právě uzenky míti? Pozoruj, že je máme každý týden. Nač to?“

Sidonie se jaksi zarazila a prohodila: „Mně se zdá, že ti dnes přeběhlo v kanceláři něco přes cestu.“

„Nic mně nepřeběhlo, ale myslím si, nač máme jísti jako v nějakém ústavu, nebo v kasárně — po celý týden dle jistého pořádku?“

„Tak je to nejlacinější, můj roztomilý,“ odpověděla Sidonie suše. — „Popřejeme-li si jednou něco lepšího, musíme po druhé spořiti. Dnes je den spoření.“

„Spořiti, arci spořiti! Který důchodní byl by proti spoření? Můžeme však spořiti a přece lépe jísti. Proč neuvaříš někdy na př. šunkové flíčky? Ty přec mnoho nestojí. — Zbytků ze šunky máš dost — uvař flíčky. Ty jsou výborné, stokráte lepší než zde ta uzenka. — Vzpomínám si s pravou rozkoší na šunkové flíčky na naší faře: Jedl jsem je tam několikráte a slečna říkávala, že je to zesamých zbytků.“

„Což ta slečna na faře!“ — trhla sebou Sidonie a odstrčila talíř, „ta slečna na faře tvoří zázraky a my ostatní neumíme všechny dohromady nic!“

„Ale, zlatoušku, nezlob se, vždyť jsem tě nechtěl urazit!“ chlácholil pan Pinkas své krásné trápení, jak Sidonii žertem jmenovával. „Vaříš výborně. Stokrát jsem ti to už povídal.“

„Proč mně tedy vytýkáš?“

„Nevytýkám ti, já ti jen radím, jako dobrý manžel.“

„Uctivě děkuji za tu radu, ale nech si ji po druhé pro sebe. Já se ti nepletu do tvé kanceláře, neplet se ty mně do kuchyně; v kuchyni jsem já paní! Rozumí milostpán?“

„Rozumí, ale — —“

„Nic ale!“ rozkázala Sidonie stoupnouc a natáhla pánovitě ruku proti manželovi. „Já mám „ale“. Poslouchej! Ale abys nemyslil, že ti nechci anebo neumím vyhovět: zítra dostaneš k obědu šunkové flíčky. — Jsi spokojen?“

„Ženuško, podej mně ruku na smířenou.“

„No dobrá, zde jest. Ale teď jez. Ty uzenky nejsou právě nejhorší: mně aspoň chutnají.“

A Sidonie sáhla z nova do mísy.

* * *

Pan farář byl po obědě. Vstal, modlil se, posadil si černou čepičku na šedivou hlavu, zastrčil tabatěrku a šátek do kapsy a řekl: „Sestřičko, jdu do zahrady, podívat se na včely.“ —

„Dobře, velebníčku. Mám vám tam něco poslati?“

„Noviny, až je z pošty donese.“

Pan farář zapísl na Amidora, slečna zavolala na děvečku, aby odklidila se stola a odešla do kuchyně podělovat kočky a psy. — Seděl kolem ní s očima toužebně k ní obrácenýma, — živý to žalm 144.

Kdykoliv spatřím některou hospodyň s mísou v ruce míchatí psům a kočkám zbytky se stola a vidím, jak ta psi a kočičí čeládka oči s ní nespouští, jak netrpělivě kňučí a mňouká, vyskakuje a hospodyň za šaty tahá, napadají mně vždy slova žalmisty: „Oči všech v Tebe doufají, Hospodine a Ty dáváš jim pokrm jejich v čas příhodný. Otvíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.“ Proto se nedivím, že každá hospodyň, která má srdce na pravém místě, tak ráda těm zvířátkům dává: cítí se v takovou chvíli Bohu podobnou.

Jak domácí pes a kočka neuziví se sami a na štědrotu hospodyně se spoléhají a nedávají jim v čas, netrpělivě svou potravu požadují, tak nemáme též my lidé přílišně se starati, ale důvěrně budoucnost svou na Boha složití a přijdeli doba hladu a bída, žebroniti. On má laskavější srdce, než nejmilosrdnější hospodyň a neoslyší nás, pakli že žádost naše beze hříchu.

Po chvíli vrátila se slečna do světnice, vzala staré noviny do ruky, sedla si k oknu, a počala čísti denní zprávy. — Nečetla však dlouho. Přišla na ni dřímota a počala klímati.

Takový spánek sedla jest, jak říkávají, sladký, jak by med lízal. Zdálo se jí, že vybírá z koše mladá kuřátka a že jim sype kaši. V tom ji vyrušilo klepání na dvéře.

Trhla sebou, naslinila si rychle oči a zavolala: „dále“.

Dvěře se otevřely a Sidonie vstoupila z lehkou poklonou a vlídným úsměvem.

Farářova sestra div neupadla; — rychle vstala, a spíchala jí vstříc.

„Totoť je vzácná návštěva. Uctivě vítám, paní důchodňová, těší mě velice, prosím račte se posadit. Pošlu pro velebného pána, je na zahradě, přijde hned. — Bude mít náramnou radost.“ —

„Děkuji; prosím, neračte pro něj hned posylati; ráda bych s Vámi, slečinko, mezi čtyřma očima promluvila.“

„Se mnou?“ divila se slečna.

„Ano, s Vámi, slečinko. Jen si rozvažte, napadlo dnes mému muži — —“

„Prosím, račte se posaditi,“ zvolala sestra farářova opět Sidonii ukazujíc rukou na pohovku.

„Jsem tak smělá.“

„A klobouček si dejte dolů.“

„Ne, nebudu Vás dlouho obtěžovati.“

„Žádné obtěžování, to je mně veliká čest a radost. Bez svačiny Vás nepustím, však nemáte doma beztoho pilno. Jen, prosím, klobouček dolů. To je krásný klobouček; co pak stál, prosím?“

„Již ani sama nevím; zdá se mně, že asi osm zlatých.“

„Osm zlatých? No arcí, je velice krásný a látka na něm drahá. Inu, pro krásné paničky patří krásné věci. A teď prosím, co pak mně dává tu čest?“

„Enu, jak jsem povídala, mému muži napadlo dnes v poledne, že by rád „šunkenflekle“.“

„Flíčky se šunkou?“ smála se sestra farářova, „a jinšího přání nemá? „No, to mu můžete lehkou vyhověti, milostpaní.“

„Ovšem, to je nejmenší starost, ale když si na ty šunkenflekle tak vzpomněl, počal Vás až do nebe vychvalovati, jak výborně, jak delikátně Vy je děláváte — —“

„Ale copak ta maličkost,“ prohodila slečna, „kdybych neuměla jiného — —“

„A víte,“ vpadla jí Sidonie do řeči, „že každá mladá paní svému muži ráda vyhoví, a proto jsem se osmělila, Vás, slečno, ale nesmějte se mně, poprositi, abyste mně řekla, jak je děláte.“

„Ale, milostpaní, vždyť Vy je umíte zajisté líp než já.“

„Arcí dělávali jsme je doma také, ale nevím, nemáte-li nějaký jiný způsob, a poněvadž Pinkasovi u Vás tak tuze chutnaly, udělala bych mu je ráda podle Vaší manýry. Prosím, slečinko, račte mi říci, jak je děláte?“

„Inu, Bože,“ řekla slečna, „když již mermocí chcete, tož Vám to povím, ale zajisté neuslyšíte nic nového. Dělam to, jak vsecky druhé. Smíchám flíčky — ale mohou být větší a hrubší než do polévky, se sekaným uzeným masem, přidám do toho kyselý smetany a dvě nebo tři rozmíchaná vejce — jak je potřeba, a dám to pak do kastrolu. Kastrol ale napřed vymastím a posypu strouhanou žemličkou, aby se mně flíčky nepřipálily, a pak to dám s Pánem Bohem péct. Za malou hodinku jsou upečené, je to poznat po škraloupu.“

„Děkuji Vám, slečinko. Vidíte, my jsme doma vajec nedávali,“ lhala Sidonie, poněvadž se doma vůbec o to nestarávala, jak se co vaří, „jsem Vám povděčna velice.“

„Stalo se s radostí. — A teď pošlu pro velebného pána.“

„Dovolíte-li, půjdeme za ním do zahrady.“

„I ano, beztoho jste ještě, milostpaní, v naší zahradě nebyla.“

* * *

Den na to vařila Sidonie flíčky se šunkou. Řídila se na vlas podle udání slečny z fary, a jásala již v duchu, jak bude Pinkas překvapen a jak se jejímu umění diviti bude.

Když v poledne snědli hovězí maso, zazvonila Sidonie na Verunku, rozkázala jí mísu a špinavé talíře odnésti a odešla s ní do kuchyně. — Jindy nosovala Verunka na stůl, mladá milostpaní šla jen před ní a otvírala jí dvěře. Dnes však otevřela dvěře Verunka a milostpaní nesla vlastními rukama v kastrole na bílé míse výkvět svého umění: flíčky se šunkou.

Usmívala se vítězoslavně a stavíc flíčky před manžela, řekla dobrotivě:

„Tak, mužičku, zde máš zamilované flíčky, abys věděl, že je mně tvé přání zákonem. — Posluž si a dej jim čest. Doufám, že ti budou chutnati.“

Pinkas radostí vyskočil, objal Sidonii a vtiskl jí srdečný polibek na malinové rty.

„O! má zlatá ženuško, větší radost nemohlas mně udělat! Za to tě v neděli zavezu do města.“

Pak chopil se lžice a vjel srdnatě do flíčků, ale lžice náhle vážla a radost s Pinkasova obličejem mizela. Vyvalil si kus flíčků na talíř a na ně pak vyvalil zase oči: „Ale Sidonko, má zlatá, vždyť ty flíčky nejsou upečené. Co pak se ti to stalo? Podívej se, jak se to lepí, jak nedovařený knedlík.“

Sidonie se zapýřila, ale hned zase zesínala. Hněv jí vyšlehl z očí a řekla chvějícím se hlasem: „Prosím, pane manželi, to jsou flíčky podle vaší chutě. Vařila jsem je na vlas tak jak je dělá slečinka na faře.“

Pinkas se usmál trpce a zakroutil hlavou: „Jak slečinka na faře? Mé dítě, farské flíčky a tyto, to je den a noc. Inu, inu,“ povzdychl si, „mladá hospodyňka, jako ty, musí se ještě mnohemu přiučiti. Na ty flíčky měla bys si jít pro recept na faru.“

„Děkuji ponížně za moudrou radu,“ usklíbila se Sidonie; „již jsem tam byla a sice včera odpoledne, tak jsem se ponížila, bych jen milostpánovi udělala za vděk. Kdybych byla zůstala doma, mohla jsem si ušetřiti hanby a zlosti. Byla bych zajisté podle mého ty flíčky líp ustrojila. Tyto zde však jsou podle receptu slečny z fary, té zázračné kuchařky, na vlas podle jejího receptu. Však vidíš, jaké jsou. Dobré chutnání přeji, pane manželi. Já jich jíst nebudu a podruhé si uvařím co budu chtít, řekla hněvivě a odstrčila talíř.“

„Já jich také jíst nemohu,“ řekl Pinkas smutně. Odpustě, ženuško, ale kdyby byly podle způsobu slečniného, chutnaly by nám oběma.“

„Pane Pinkasi,“ rozdurdila se Sidonie ještě víc a povstala hrdě, „snad nemyslíte, že Vám lhu?!

Ještě jedenkráté takové podezřívání a dám zapřáhnouti a odjedu k rodičům na vždy. Proto jsem snad opustila život městský, zřekla se všech příjemností, všech zábav, pocty, kterou mnd vzdělaný svět obsypával, bych od Vás byla podezřívána, že Vás klamu, že jsem lhářkou? Pane manželi, toho jsem si nezasloužila.“ A Sidonie počala plakati. Vzala ve své nesnázi útočiště k tomu jedu, který mate mužům rozum více, než jakýkoliv jed.

„Sidonko, má zlatá,“ volal Pinkas, chtěje ji uchopiti za ruku, „odpusť, vždyť jsem to tak —“

Sidonie se mu vytrhla, poklonila se mu chladně a řekla jizlivě: „Dobré zažití, pane manželi, a jděte se poděkovat k slečně na faru.“ Odešla kvapně do kuchyně bouchnouc zla sebou dveřmi. — Pinkas zůstal jako omráčený.

* * *

A opět seděla sestra farářova u okna s novinami a klímala a opět ji vyrušilo klepání na dvěře. Dvěře se otevřely a paní důchodňová vkročila, ne však vlídně a uctivě jako včera. Kolem rtů pohrával jí jizlivý úsměv.

Slečna se jaksí zarazila a řekla váhavě.

„Paní důchodňová! Těší mne. Prosím, co mně — —“

Sidonie uklonila se dvorně a řekla hlasem jak led studeným: „Slečinko, přicházím se Vám za tu výbornou radu, kterou jste mně včera dala, uctivě poděkovati.“

„No a podařily se flíčky?“

„K neuvěření. Přinesla jsem Vám samou radostí kousek na ukázkou.“ A Sidonie vyňala z kapsy

kus těch osudných flíčků do papíru zaobalených a podala to slečně.

V té se tajil až dech, nevěděla však proč. Rozbalila papír a děsila se. „Ale, milostpaní, pro Boha, vždyť je to svařené! Co pak jste s tím dělala?“

„To, co jste mně kázala. Nadělala jsem flíčků, nasekala uzeneho masa, smíchala oboje a dala do kastrola vymaštěného a postrouhaným rohlíkem posypaného, tak jak jste mně kázala, pak jsem na to vlila tři vejce rozmíchané v kyselé smetaně a dala do trouby péct. Peklo se to celou hodinu, na vlas tak, jak jste mně poručila.“

„Toto je mi přece divná věc,“ šeptala sestra farářova a prohlížela flíčky bedlivěji a náhle se podívala udiveně na Sidonii a řekla:

„Ale ty flíčky a to maso jste napřed snad uvařila, než jste to smíchala?“

„Uvařila?“ zarazila se Sidonie. „Ne — vždyť jste mně neřekla, abych to napřed uvařila.“ Sestra farářova byla dobrosrdečná osoba a nerada se komu vysmívala; tentokrát se však nemohla opakovati a propukla v hlasitý smích. „Arci milostpaní, neřekla jsem vám to, ale jak mně to mohlo jen na mysl přijít, že byste to dala syrové péci, vždyť to ví každá.“

Sidonie počala teď opravdově plakati, studem i hněvem.

„Prosím vás, slečinko, nesmějte se mi ještě; jsem tak dost potrestána.“

* * *

Jest ku podivu, jak rozdílné příhody mohou zakaliti, ba i zničití štěstí člověkovu. Někomu

setře smrt milované osoby všechen radostný pel s květu života; jiného učiní ztráta zdraví nebo statku, nebo cti nešťastným, a p. Pinkasa vyrvaly z manželského nebe nepodařené flíčky. — Nežertuji. Když mu Sidonie donesla ten osudný pokrm na stůl, seznal, že se v ní sklamal, a to tím více, poněvadž odhalená záclona, která zakrývala pochybené její vychování a její nelaskavé, hrdé srdce. Pinkasovi padly šupiny s očí a od té chvíle strpčen mu byl život. Přesvědčil se, že Sidonie se mu přetvařovala, že není k němu upřímná a že jí tedy vlastní srdce otvírati nemůže, jak by si byl přál a jak manžel manželce má.

Odešel od oběda do kanceláře, ale seděl tam, jako bez duše. K večeru šel místo domů, jak jindy, do zámecké zahrady, sedl si tam v houštině na lavičku a hleděl vzhůru k modré obloze, odkud každému potěcha do srdce vane, jako chladivý dšět na vyprahlou zemi. Ale darmo hledal tam útěchy. — Zdálo se mu, že mu štěstí zapadá, jak tam to slunko. Což, slunko ráno zase vyjde, ale vzejde-li mu štěstí prchající, nevěděl.

Bylo mu, jakby všecko listí mělo vybledlou barvu, jakby ten drozd, který tam kdesi v oboře pískal, měl dnes smutný hlas a to stromoví šelestilo mu žalostným vzdýcháním. Velké slzy vyhrkly mu z očí na tváře. Vstal, vyšel zadní brámkou ze zahrady a kradl se okolo osady na hřbitov, kde mu odpočívala pod trávníčkem ta, která mu byla srdcem srdce. Šel si k ní požalovati. Když stál u matčina hrobu v smutném zadumání, položila se mu vlídná ruka na rameno a pan farář tázal se ho soustrastně: „Příteli, proč tak smuten?“

„Velebný pane, dnes jsem poznal, že štěstí života mého jest zničeno.“

„Nemylte se, pane Pinkasi; bouře ještě není koncem světa. Víím, co vás tíží. Vaše panička byla u mne. Mluvil jsem s ní jako otec a doufám, že má slova jí padla do srdce. Pojdte teď domů a smiřte se. Po bouři bývá jasno. — Vidíte, není kostela bez kázání a manželství bez nějakého nedorozumění.“

Číslo VII.

O ptačí svadbě.

Růžička se hněvá,
že listecků nemá.
„Počkej, počkej růžičko:
až dá Pán Bůh teplíčko,
až zahučí hrom,
rozpučí se strom
listem zeleným,
květem červeným.“

Aha! Líbí se vám? Což to! Pane, to je písnička — jako růžička!

Je již teplíčko, jak v té písničce hrom již zahučel, (ba v městě Kála dne 26. dubna blesk již i zápalil, jakby letos jaksí tuze na pilno měl, farní chrám), — strom se obalil listem zeleným, květem červeným — a do mne vjel zase kukátkářský duch.

Zašel jsem si do světa a sice zrovna do lesa. Les je mým pozemským rájem a zvláště na jaře! Potůčky skáčou a žertují jako děti a volají jeden přes druhého: „Hojda, hojda, led a mráz již odešly; pojdte, pospěšme si ven na zelenou louku. Tam

pasou děti housátka a oboje si to rádo s námi hrá.“ Kvítí, dřímající vůkol, procitne tím hlasem a pohonenky, máselky, fialky rozhrnou rychle záclony u svých postýlek, vystrčí zvědavě hlavičky, pohlíží radostně k velikánskému jasnému slunku a tážou se, jakby té blahé zvěsti ani věřiti nechtěly: „Je vskutku již jaro? Je slunečko vskutku již tak teplé?“

„Vskutku! Vskutku!“ svědčí kukačka se stromu nad nimi. Ty můj Bože, je to pak radostí a spěchu v tom lese!

Žádné kvítko nechce býti poslední. Vstávají a strojí se o přítrž a než se nadáš, sedí jich plno po všem lese: žlutých, bílých, modrých, fialových, červených a kdož ví jakých, že jich ani nejstarší a nejzkušenější všech pojmenovati nedovede, tolik je jich! Jen jeden jich zná — Otec na nebi, který je tak překrásně šatičkami nevinných dušiček přioděl.

Ano, květinčky jsou oblečeny v roucha nevinných dušiček. Nevěříte tomu? Počkejte, přešvědčím vás hned.

Když jsem si onehdy do krásného lesa zašel, bylo mi bezmála jako onomu bratru klášterníku, který tři sta let zpěvu rajského ptáka poslouchal a zdálo se mu to jen krátkou chvílkou býti. Zadíval jsem se do všech těch divů krásy, duše má ponořila se do toho moře zpěvů a šumných zvuků, že jsem ani nepozoroval, jak slunko zapadalo a chmury vystupovaly, až mě večerní chlad z toho blaženého zapomenutí probudil. Pohledl jsem vzhůru k obloze. Tam stál ten přítel všech zádumčivých. Byl sice jen jako zlatý srp, ale hleděl na mne

tak vlídně, a šeptal mi do srdce: „Dobrý večer, starý příteli! Jak se líbí letošní jaro?“

„Děkuji. Ty a jaro, vy dva jste čím dále tím krásnější!“ uklonil jsem se panu měsíci dvorně. (Učím se teď dvornosti, aby ze mne něco bylo!) „Vítám tě. — Dovolíš-li, setrvám déle v tvé společnosti.“

Zapnul jsem si kabát, zahalil se do „plaidu“ (vlháka cestovního) a sedl si na pařez.

Kouzelné pološero splývalo nad celým lesem jako průhledný závoj lesní panny, která člověku vše ve světle novém, červeném ukazuje. A ten závoj kladl se poznenáhla též na mé oči a na mou duši.

O, té slasti slovo nevypoví! Vše kolem mne oživilo a mluvilo ke mně řečí srozumitelnou, milou, neslýchanou.

V olši nad rozkvětlým hlohem slavil mladý slavík právě svadbu. Sezval celou svou přízeň a též několik ptáků z cizích rodin. To vám bylo veselí! Pili z hlohových kalíšků a zpívali, až se les rozléhal. Když svadební píseň dozpívali, řekl ženich jednomu ze starších slavíků: „Strýčku, nejsem já nejšťastnější ze všech ptáků?“

„Ano!“ přisvědčil mu strýc. „My slavíci jsme nejvzácnější rodina mezi všemi ptáky a ty jsi teď ten nejšťastnější ze všech slavíků: tedy nejšťastnější pták na celém Božím světě!“

„Jen jedno ti schází,“ prohodila všetečná sestra ženichova, „tak krásný šat, jak mají květiny.“

„Nebud' neskromná!“ ~~karál~~ ji strýc. „Vše mítí nemůžeme. My máme hlasy andělů a květinčky mají šatky nevinných dušiček.“

„Jak to?“ volaly zvědavé slavice. „Strýčku, vypravujte nám o tom. To jsme ještě neslyšely.“

„Což myslíte, že již všecko víte?“ řekl hrdě starý slavík, poskočil na vyšší ratolest a počal sám jediný novou píseň, která v naší řeči takto zní: „V nebi u Boha, našeho Otce, bydlí andělé a nevinné duše. — Oděvy jejich barvami září, jako tam v lese krásné to kvítí. — Před věky dávno povstali mnozí z andělských duchů naproti Bohu. Rozhněval Bůh se, svlekl je z roucha nebeské krásy a vrhl dolů do slepé tmy! Ale co s těmi krásnými rouchy? Ležela darmo v bohatém nebi. Poslal je Pán Bůh na zemi chudou a dal je pyšným, velikým květům. Plakalo malé, skromňoučké kvítí, že má na dále zeleným býti. Pán Bůh je dobrý; bylo mu líto chuderek malých. — Řekl On takto: „Neplačte, kvítí! Stvořím teď lidi a jejich tělům připojím duše nevinné s nebe a šaty duší za oděv vám dám“. A od té doby jakmile duše v mladoucké tílko člověka vstoupí, oděv svůj rajský na zemi nechá, a kde je nechá, tam vzkvete kvítíko milé a skromné. Tomu pak kvítíku člověk ten povždy nakloněn bývá, vždyť jeho duše takovou barvou v bohatém nebi oděna byla. — A když se duše z těla již chystá, uvažá kvítíko, duše však chodí v jeho zas šatě v bohatém nebi, — je-li nevinna. Která však vinou poskvřnila se, ta letí nahá do věčné zimy.“

Slavík dozpíval. Ostatní ptáci přemýšleli rozjímající a já rozjímal též. Kýchby všudy o svadbě podobnou píseň zpívali a o ní rozmýšleli.

Číslo VIII.

Starý učitel.

Kdykoli domů do Martinkova přijdu, navštěvuji též vzorného tamnějšiho pana učitele Řerucha a jsem jist, že mi za řeči řekne: „Pane kukátkáři, můžeme říci, že jste nám ukázal a popsal lidi všeho druhu, jen ještě žádného učitele; prosím vás, vymalujte nám nějakého toho starého, jak říkáme — ze staré gardy.“ On je sám takovým.

Slíbil jsem mu to již kolikráte, nemohl jsem se však nikdy k tomu odhodlati. Jak jsem tolo starého učitele měl líčiti? Takového, kterému byla hudba vším a škola jen vedlejší zaměstnáním a ve škole hlavní pomůckou vyučovací — notná lískovice? To by za jedno nebylo pravda, poněvadž mezi starými učiteli bylo zajisté aspoň tolik dobrých vychovatelů, jako mezi novými, a pak by takové líčení leckterého pana učitele mohlo urazit a to bych nerad. Stav učitelský jest vznešený, předúležitý a zvláště na venkově trpký; zasluhuje vši možné úcty a proto nechvalno, úšklebky jej veřejně snižovati. Rozmýšlel jsem dlouho, z kterého konce bych tu věc měl uchopiti, bych danému slovu dostál, až mi z nenadání šťastná náhoda pravý vzor, originál ukázala, jež vám zde okresliti hodlám, doufaje, že se zavděčím.

Jeden z mých příznivců a sice nejněžnější, je Želetický vp. farář. Zval mě několikráte k sobě na návštěvu, poměry mně však nedovolovaly, až letos na jaře. Zabrousil jsem si tam, bych opět uslyšel lahodnou jeho řeč a uzřel milou jeho tvář.

Jest milo s vlídnými lidmi obcovati, zvláště člověku často zasmušilému, jakým já jsem.

Velebný pan farář přijal mě sladce, smím-li se tak projádríti, jako cukrkandl, pozval mně k počtě několik vůkolních velebných pánů a odpoledne po škole šel pro místního vzorného nadučitele p. Frant. Nováka. Pan učitel Novák je starý, štíhlý pán tichého, uctivého chování. Pohledl jsem naň a první pocit, který mě naplnil, byla úcta. Tvář jeho je bledá, poněkud chorobné barvy, ale krásná. Obličej člověka je průsvitný. Svit krásné duše prozařuje oponou těla a dodává mu krásy nadpřirodné. Z očí pana Nováka hledí srdce šlechetné, duše pokorná, duch vytříbený a vůle, která je zvyklá podrobovati se povinnosti. — Mluvili jsme spolu dlouho a za řeči jsem pronesl přání, slyšeti zpěv jeho žákův, o kterém mi vp. farář tolik krásného vypravoval. Pan nadučitel s největší ochotou se uvolil, vychovance své na faru přivesti a nám zazpívati, prosil mě však hned předkem, bych neměřil přísným měřítkem.

Odešel a za půl hodiny se vrátil asi se čtyřiceti zpěváky a zpěvačkami. Byli všickni již škole odrostlí, ba asi tři již ženati.

Pozdravili uctivě, postavili se do řady, rozžehli si svíce, pan nadučitel rozdal partesy, zafoukl na akkordon*) a zpěváci zanotili smíšeným sborem:

„Bývali Čechové
statní jonáci,
bývali rekové,
muži jak květ!“

*) Hudební nástroj, druh harmoniky, který udává všechny akkordy.

Pak zpívali „Utonulou“ od Křížkovského, Otčenáš a pastorální mši s průvodem flauty a smyčkových nástrojů, nemýlím-li se od Zvonaře a ještě několik písní. Vyznávám upřímně, bez pochlebování: nikde, kromě velkých měst, jsem jakživ takového zpěvu neslyšel! Hlasy vycvičené, jisté a přednáška — darmo mluvíti! Tleskal jsem ze vsí síly a slíbil zpěvákům, že je strčím do kukátka. — Zde již jsou! — Kdo sám zpívati umí, uzná obtíže, které panu učiteli Novákovi překonati bylo. Želetice jsou nevelká osada, od celého světa takřka odloučená, kde lidé těžce pracovati musí, kde nemají mnoho času na cvičení a přece pan učitel takového výsledku docílil. Žasl jsem! — Ano, ano; často hnízdí a zpívá slavík v nějakém zapomenutém koutě světa, kde by se ho člověk nejméně nadál.

Na druhý den jsem šel ráno do kostela. Pan učitel hrál na varhany ne právě výborné — výborně. Hra jeho byla provanuta duchem pravé zbožnosti a lid zpíval jak jedněmi ústy. Zatáček a podivných kudrlinek, které bývají u lidu obyčejem, neslyšel jsem. Zpěv lidu má býti prost všech libovolných přídavek a kroucenin. Co je tráva a pýř na záhoně květinovém, tím jsou takové krouceniny při zpěvu. V Želeticích jsem pozoroval, že pan učitel Novák je dobrým zahradníkem ve zpěvu: pleje zajisté pilně a důkladně.

Muž ten zajímal mě neobyčejně, srdce mé se k němu klonilo.

Poptával jsem se na jeho poměry a dozvěděl jsem se, že z lásky ke škole, aby veškery své síly a všechen svůj čas pouze vyučování věnovati mohl, zůstal panicem. Žije ale velmi skrovně a co uspoří,

věnuje na knihy a školní pomůcky. Po škole cvičívá hudbě a zpěvu až pozdě do večera. Pan E. N. učitel, v Nenkovicích, sdělil mně s neobyčejnou ochotností a laskavostí podrobnější zprávy o životě a působení tohoto neobyčejného muže. Obyčejně bývá mezi lidmi téhož stavu jakási revnivost, následovně též mezi pány učiteli, o panu Novákovi jde však mezi samými pány učiteli jeden hlas chvály, jak z tohoto líčení, která mně pan E. N. zaslal a které zde doslovně kladu, seznáte.

„František Novák narodil se 21. září 1810 v Nové Lhotě, bývalého strážnického panství v kraji hradištském, byl dne 17. května 1832 v Brně za podučitele, dne 22. srpna 1833 též v Brně v české a dne 14. srpna 1834 v německé řeči za učitele zkoušen. Podučitelem byl na následujících školách: v Popovicích u Kosic od 1. června 1832 do 30. června 1833; v Kosicích od 1. července 1833 do 29. května 1837; v Žarošicích od 1. června 1837 do 31. července 1843; v Želeticích od 1. srpna 1843; zde též za prov. učitele od 1. října 1846 až do def. ustanovení za učitele v Želeticích (30. pros. 1845).

Jest dekretem ze dne 10. června 1856, č. 12930 od morav. c. k. místodržitelství potvrzen a dekretem ze dne 28. října 1863, č. 707 „vzorným učitelem“ jmenován; výnosem ze dne 6. března 1871, č. 3937 doplňovací zkoušky sprostěn a výnosem cís. k. zemské školní rady ze dne 16. pros. 1872. č. 25709 „nadučitelem“ v Želeticích ustanoven.

Každoročně odbývaly se zkoušky v třídě jeho, které vždy znamenitě dopadly a kterým posluchači

z blízka i daleka přítomni byli. Stojíž jen jeden příklad zde: Když v úterý svatodušní r. 1876 po ukončené zkoušce bylo, napsal P. F., c. k. okresní školdozorce následující poznámku do školního protokolu: „Poněvadž pan nadučitel Novák pro svou přílišnou skromnost nikde nepodotkl, jak každá v jeho škole odbývaná zkouška dopadla, pokládám to za svou povinnost, svůj úsudek o jeho učitelské činnosti v této památní knize zaznamenati.

Pan učitel Novák, již před mnoha lety čestným titulem „vzorný učitel“ vyznamenán, zasluhuje tohoto vyznamenání v nejšířším slova smyslu; on jest pravý vzor národního učitele. Jeho neunavná pilnost, jeho železná vytrvalost, jeho lidumilné otcovské zacházení se školními dětmi k tomu všemu jeho dokonalá známost všech školních učebních předmětů, spojená s neobyčejným pedagogicko-didaktickým nadáním, staví p. Nováka v řadu nejdovednějších národních učitelů našeho času v milé vlasti Moravě. I dnešní školní zkouška, při níž 40 národních učitelů našeho okresu přítomno bylo, dopadla ve všech předmětech velmi skvěle. Pravý úžas vzbudili žáci svými dopisy, které u přítomnosti všech hostů v 15 minutách, na dané jim ode mne znamení, vyhotovili. A protož souhlasím z plného srdce s naším okresním národním učitelstvem, které u této příležitosti jednohlasně pana Frant. Nováka za nejvýtečnějšího národního učitele našeho okresu prohlásilo.

V Želeticích, 6. června 1876.

Kašpar Pivoda v. r.,
c. k. okr. školdozorce.

Po ukončené zkoušce promluvil školdozorcepan Pivoda k dítkám a k všem shromážděným. Upřímnými a nelíčenými slovy zaslouženou chválu vzdával učitelé a dítkám. Pp. členům místní školní rady ukázal na muže šlechtěného, kterýž, zasvětiv se vychování mládeže obce jejich, více než 30 let v středu jejich dlí a blahodárně působí na obec, celou a věrnou jim pověděl pravdu, že rodiče i děti navždy zůstanou jeho dlužníky. Kdo přesvědčen byl o vznešenosti povolání učitelského a měl aspoň jiskru lásky k mládeži a k člověčenstvu, v tom okamžiku, kdy slavily snaha ušlechtilá a práce a trpělivost vytrvalá triumf svůj nejskvělejší, nezůstal bez myslí pohnutí, jež povzneslo snad i lhostejnou mysl k následování skutečněného ideálu učitele Frant. Nováka. Člověka, který již dávno od sebe odkopnul všeliké idealy dobra a krásy, člověka zoufajícího nad spásou člověčenstva, byla by zkouška ta naučila doufati na časy, kdy svět bude zase rájem, na časy, kdy lidé lidmi sebe znáti budou, naučení byvše tomu učitelé, jakým již jest Novák. Ve škole želetické uvěřiti možno bylo zlatým slovům Komenského: „Pod nebem jiné cesty k napravení žalostí našich není, jediné mládeže-dobré vedení.“ Bohužel ještě na světě tomto skromnost namnoze nepovažuje velká část lidu výsledkem pravého vzdělání a tudíž cností, alebrž spíše stotožňuje ji s nevzdělaností aneb nejméně za příznak této ji považuje; a proč v době naší, kdy v boji života pozemského nejvydatnějšími zbraněmi jsou peníze a statky, mysl drzá a spekulující, v pověsti ne právě dobrá je skromnost, nahlídne každý. A skromný je Frant. Novák, ne-

zištný, obětavý lidumil a vůdce mládeže šlechtěný. A proto tím více váhy přidati jeho zásluhám, čím skromnější jest mysl jeho. Jest zvykem vyznamenávati muže zasloužilé řády, záslužnými kříži a p. Hoden dělník zajisté své mzdy. Avšak stává se, že dlouhá léta zásluhy mnohdy zůstávají neoceněny a neznámy.

Než i na pana Nováka vzpomenuto. J. Vel. císař pán ráčil uděliti jemu pro zásluhy v oboru školství nabyté zlatý záslužný kříž. — Všemohoucí račiž popřáti panu Frant. Novákovi ještě mnohá léta ku blahu mládeže, nám pak zůstaň příkladem a vzorem.“

* * *

No, to je snad dosti?! Či ne?

Nevím, co bych ku chvále a poctě tak zaslužilého a ctného muže ještě řekl. Jen toto:

Čím jsou Svatí mezi křesťany, tím je pan Novák mezi učitelé. Svatým se stává jen ten, kdo křesťanské ctnosti v hrdinné míře vykonal, — a pan vzorný učitel Novák plní své povinnosti zajisté až hrdinně!

Sláva mu zde i někdy tam, kde jej oblaží kříž Spasitelův.

Číslo IX.

Pomoc v nouzi.

Na loukách kvete roztodivné kvítí: modré poměňky, žluté máselničky, prostřouneké bílé sedmikrásky a červené slzičky. Jsou krásny všechny, každá po svém způsobu. Srdce lidské jest také loukou, zdobí je blankytná cnost pobožnosti, zlatá

věrnost, sedmikrása všech cností — pokora a útrpná láska k bližnímu, která nad neštěstím druhého slzí a ráda pomáhá, kde může.

Louku zdobí kvítí po celý rok od prvního zavílece až do posledního ocúnu; nejpestřeji však a nejkrásněji na jaře. Podobně kvetou, nebo aspoň mohou kvésti ctnosti v srdci lidském po celý život, ale vskutku vzkvétají nejčastěji a nejkrásněji za jara, v mladosti, kdy ten nebeský záhůnek rozličným pýřím ještě nezarostl.

Zde jeden příklad.

* * *

V Dobrouňové, dole u samého rybníku, stojí malá chaloupka. Je již chuderka stará, ze dřeva utesaná a stojí jaksi na křivo. Stará, mohutná hruška má ji co držeti. Slaměná střecha je sem tam prohnuta, jak starý klobouk a malá okénka jsou papírem zalepena.

A v té chaloupce bydlí stará, 74letá vdova Dlabalka. Bydlí tam sama samotinka, jako prst. Přistěhovala se s nebožtíkem svým mužem do Dobrouňova, koupili si tu bídnou chaloupku a pod dvě míry kopaninu. Pokud byl muž živ a oba zdraví, neznali bídy, ale před osmi lety umřel starý Dlabal a zanechal vdovu opuštěnou: neměla ani děti, ani příbuzných, ani známých, jen toho Pána Boha v kostele a v chlívků tu kozenku. Pro ty dva žila a ti dva živili ji.

Den ze dne chodívala ráno do kostela a pak sbírala pro svou kozu listí nebo ji vodila po mezích na pastvu. Tam s ní mluvívala, jako s člověkem a vloudila-li se jí tesknost do srdce, pozdvihla oči své vzhůru k Všemohoucímu a žalovala mu svůj

žal. A Všudypřítomný slyšel ji a dával úrody její kopanině, až se lidé divili a říkávali: „Tu starou Dlabalku má Pánbůh rád! Chudera, nemůže hodně pohnouti.“

I letos jí stojí žitečko, až se srdce směje a Dlabalka přece pláče. Postonávala celou zimu a celé jaro a teď, když dal Pánbůh žně, nemá tolik síly, aby si to požeňání požala a domů zanesla, jak to jindy dělávala.

Sekáče vzíti? na to nemá peněz. — Snad přece nějak s pomocí Boží sklídí! — Šla již po dva dni časně z rána se srpem na kopaninu, žala, žala, než však nažala snop, dva — vypadl jí srp z třesoucí se ruky a nebohá klesla zemdlená k zemi.

Dnes vstává opět o svítání z lůžka.

„Panbičku dobrý,“ vzdýchala,“ posilni mě a andělíčku můj strážný, pomahej mi, abych aspoň polovíčku dnes požala!“ tak končila ranní svou modlitbu.

Pak šla na dvůr ke koze. Ta ještě spala.

„Vstávej, kozenko, vstávej! musím na kopaninu. — Tady máš listí, je dnes dobré, lipové — a dej mi hodně mlíčka.“

Koza vstala, třela hlavu o babičku, olízala jí ruku a dala se pak s chutí do žrádla.

Dlabalka ji podojila, posnídala, vzala srp a plachetku pod páži, hůlku do ruky, rozloučila se s kozou: „Kozenko, jdu pryč. Máš tady žrádlo a vodu; neteskní tuze — já brzo přijdu!“ a odešla na pole.

Východ hořel purpurem a když se k nedaleké kopanině došoulala, vyšlehly první paprsky slunka a s věže zazněl zvon.

Babička poklekla, sepnula ruce a pozdravovala Tu, která bezpochyby též kdysi na popluží Nazaretském podobnou práci konala, k jaké se teď Dlabalka strojila.

Vzala srp a počala žati, ale slabá ruka nemohla celé hrsti najednou utíti. Žala téměř po stéblách a přece jí počal pot s čela řinouti a nohy se pod ní chvěly.

Po chvíli pustila srp z ruky, sedla si na plachtu, zakryla oči zástěrou a počala usedavě plakati: „Bože můj, Bože můj, jak já letos to zlaté žitečko požnu? Je již přezralé, a půjde-li to takhle, nedožnu ho ani za týden!“

O, těžko jest slabému tělu pracovati a těžko jest tesknému srdci v slabém těle nebédovati! A stařenka bědovala, až líto povídati, až i veselý zpěv ode vsi zaznívající přeslechl.

Osm děvčat šlo se srpy a hraběmi na panskou nivu, polehlé obilí žat.

Tváře jim kvetly, oči smály se veselím a jarou radostí naplněné srdce kypělo v písni:

„Žala dívka, žala trávu
Na tom panským suchoparn.
Pán se na ni z okna dívá,
On si na ni rukú kývá:
„Širuj kočí, širuj koně,
Pojedeme v širé pole.“ —
Širé pole projížděli
Až se k dívčině dostali.
„Dej nám dívčo, dej nám záloh,
Žes na panském trávu žalo!
Ona dává svou plachtíčku,
Pán ji bere za ručičku:

„Juž jsi dívčo, juž jsi moje,
Líbí se mi líčko Tvoje,
Tobě moje a mně Tvoje,
Líbíjí se nám oboje!“

Když přišli k Dlabalce a viděli ji plakati, zastavily se.

„Proč pak plačete, stařenko?“

Dlabalka nazdvihla hlavu, utřela si oči a řekla: „Pozdrav vás Pán Bůh děvčátka a zachovej vás ve zdraví! — Jak bych nebohá neplakala? Podívejte se; žnu tady již třetí den a nemohu z místa. Kéž by se Pánbíček nade mnou již smiloval a vzal mě z tohoto světa, když již k žádné práci nejsem!“

„No, no, jen tak nebědujte,“ těšila ji šafářova Bětuška. „Jděte jen domů, však to za vás někdo požne!“

„Ba, musím jíti domů, chci-li, nebo ne; tady nejsem nic platná. — Ale škoda toho zlatého žitečka, že zde tak vyprší!“

„Nestarejte se, však se někdo nad ním smiluje. — S Pánem Bohem!“

A děvčata pospíchala dále.

„Víte co, sestry,“ řekla Bětuška, když ušla kus cesty, „až půjdeme na večer z panského, požnem jí ten kousek. Je nás osm, budeme za chvíli hotovy.“

Děvčata radostně přišvědčila a když večer po západu slunka vdovino žito dožívaly, zpívaly si ještě radostněji než ráno. — Dobrý skutek byl jim nejlepší odměnou.

* * *

Ráno přišla Dlabalka po východu slunce opět na nivu a když spatřila žito požaté, vyhrkly jí

slzy a zvolala: „Andělíčku Boží, požals mi to ty a nebos mi sem poslal dobré lidi?“

A ode vsi zazněl opět veselý zpěv.

Když přišla děvčata k Dlabalce, vztáhla k nim ruce a volala s pláčem: „Zlaté panenky, podívejte se, stal se to zázrak.“

„Však jsem vám řekla, že se někdo o to postará!“ smála se Bětuška a spíchala s ostatními dále.

Dlabalka hleděla za nimi a mnoho-li požeňnání mohou lidská ústa vysloviti, vším je žehnala a jim blahořečila.

A žehná-li starý člověk, podobá se stromu, jenž sladké ovoce mimojdoucím do klína sype.

Číslo X.

Chyba tak i tak.

Komu je jako zajícovi v letě.

V zimě běhal chudák hubený po sněhu, hledal, kde by bylo co na zub, ale nikde zelené travičky, nikde ani toho bodláku k spatření. Tamhle vzadu na stráni černá se pichlavé trní. Je to sice pramizerná pastva, ale hlad hlodá v žaloudku ještě krutěji než nejostřejší trn, a proto: Janku, dupni během a „allou“ ku stráni!

Upaluje, seč síly, ubývá mu toho však málo. Sníh se pod ním boří a když se konečně k trní dobrodíl, bylo od jiných Janků už ohlodáno. Přimhouřil oči a zahrabal se do sněhu, aby krutý hlad zaspal.

Byl tenkrátě smutný, ostudný čas!

Za to teď! Teď v letě je zajícovi jako cigánskému koňovi: dobře! Kam se podívá, všude pastvy dost — a jaké! Jetelový květ, sladká pšenička, jak salát křehounká cukrovka, nebo nelíbí-li se pánovi strava sladká, zaběhne si na louku na kyselavý šťovík, na přihořklý puškvorec. Má všude stůl pokrytý a nebezpečností nehrozí odnikud! — Myslivec, ten zaječí četník, v podletí na janka zloděje nečihá, hastroš v poli hrozným se jen zdá (to mrcha zajíc dobře ví a proto mu někdy jako na posměch nepěknou věc na památku k samým nohous ukládá) — a běží-li sedlák, tomu uteče stokrát!

Proto povídám: komu je jako zajícovi v letě?

Víte komu? Tulákům z řemesla! a mezi ty, arci že z lepšího druhu, patřím také já — kukátkář. — Co jsem se v zimě nabrodil blátem i sněhem, v mrazu, v plískavici, v dešti, až mně někdy všecka chuť k tomu kukátkářství zašla — teď však v letě je jiná! Procházím se světem jako zahradou a kam se podívám, kam zaměřím, všady je krásně, až by člověk radostí zpíval. — A ba že si také někdy zazpívám!

Nejmilejší mi však posedění někde na mezi ve vysokém žitě. — To je vám pohoda, rozkoš, jaké nelze popsati. — V žitě to šustí, puká, luská, zvoní a voní jako v pohádce. A ta tichounká, čarovná hudba těch malinkých komárů a zlatých mušek! To je troubení a cinkání a břinkání a táhlých měkkých tonů, jak by p. rektor o Božím Hodě na housle hrál, ale docela jemně a někde hodně daleko. A k tomu ke všemu směje se na mně ze všech stran modrá charpa, nachový

koukol a plamený vlčí mák — — ne, ne! vy tam v městech máte nádherné paláce, krásná divadla, zvukné koncerty — to vše je příjemno a milo v zimě, ale v letě nedám vám za všecku vaši nádheru jedno takové posedění mezi vysokým žitem.

Onehdy jsem si usedl také na širokou mez. Všecky krásy, vůně a zvuky leta kanuly a vanuly na mně a bylo mi blaze, jako stromu v májovém dešti.

Seděl jsem tak, nevím ani sám, jak dlouho. — U cesty napájel chlapec telátko. Byl menší, než to tele a proto držel provázek oběma rukama, aby mu neuteklo. Najednou zaslechnu pádné kroky. Nazdvihnu hlavu a hledím.

Byl to kněz a četl z jakési knihy,

Hošík vida přicházeti kněze, pohledl rozpačitě na kněze, na tele a zas naopak: byl chudák v jakýchsi nesnážích. Konečně se rozhodl a řekl:

„Panáčko, podržte mi to tele, já vám chco dát pac!“

Kněz se usmál a popleskal mu tvář: „Nech jen, nech, holečku, a drž si tele sám. aby ti neuteklo.“

„Dyby tatínek se dozvěděl, že jsem vám nedal pac, byl bych bité.“

„To nechci; raděj ti to telátko podržím.“

Vzal levou rukou provaz a pravici podával hošíkovi. Ten nazdvihl ruku, pleskl z vysoka a políbil, až to mlasklo.

Byla vám to tak veselá podívaná, že jsem se hlasitě zasmál.

Hošík o mně nevěděl, proto že jsem seděl za širokým hlohem, když však uslyšel smích dal se do pláče!

„Co je ti? Proč pláčeš?“ tázal se kněz.

„Juž budo zas bité!“ škytal chlapec. „Tatínek se dozví, že jste mně držel tele a dostanu.“

„Neboj se neboj,“ chlácholil jej kněz, „nedostaneš.“ — —

„Nebohý chlapec, myslil jsem si, ten má trápení! Nedá-li pac, chyba, dá-li, zase chyba! To nešťastné tele!“

A takové „tele“ nadělalo juž mnoho starostí.

Tele, jež nás nejčastěji do rozpaků přivádí, bývá zlaté, t. j. mamona. Jako zlaté tele rozdvojilo Otce nebeského se syny israelskými, tak rozvádjuje často až podnes otce se synem, matku s dcerou, bratra s bratrem, ničí svazky přátelství, pokrevenství, poslušnosti. Zlato je závaží, které tahne duši do pekla a proto jsem rád, že toho statku vezdejšího nemám, nadělal by mně starostí, jako starému Brousilovi. — Tak si však mohu zazpívati:

„Blaze tomu, kdo nic nemá,
nestará se, kam co schová!“

Ano, abych na toho starého Brousila nezapomněl!

Neznali jste ho beztoho, proto vám povím, co on byl zač.

Byl zámožným statkářem v Podivíně (ne v tom u Břeclavy, ale nebyl pouze z Podivína, nýbrž lidé jej také podivínem jmenovali).

Byl, jak praveno, zámožný a starý; měl tři syny a dvě dcery, všecko juž provdané, ale žád-

nému mnoho nedal, leč tak nějaké sto do začátku. Říkával: dokud žiju, na výměnek nepůjdu. Až umru, dostanete každý stejnou částku mého majetku, ale ani o den dříve.

To mu mnozí lidé zazlívali, nejvíce však vlastní děti, netroufali si však toho mu říci, aby si ho nerozhněvali.

Jednou se starý Brousil roznemohl a již mu nehádali, že uslyší ještě jednou kukačku kukati, byl však z dobrého kořene, a proti nadání se uzdravil.

Když povstal, sešli se synové i dcery k němu, aby mu přáli k uzdravení a nejstarší syn odvážil se po všeobecné úradě při té příležitosti s otcem „rozumně“ promluvit.

„Milý tatínku, máme z toho velikou radost, že vás Pánbiček nám zachovati ráčil a modlíme se k Němu, aby vás ještě hodně dlouho mezi námi nechal. — To přání nás všech a víte, že nám jde ze srdce.“

Starý Brousil, sedě pohodlně v lenošce, pokývl hlavou: „Děkuji vám srdečně. Modlíte-li se za mně, konáte svou dětinskou povinnost.“

„Tu konáme,“ pokračoval nejstarší syn, „ale prosím vás, abyste také vy svou povinnost konal.“

Stařec nazdvihl hlavu, pohledl na syna pátravě a tázal se: „Jakou to povinnost?“

„Nehněvejte se, tatínku, že s vámi tak upřímně mluvím. — Víte, každý člověk jest povinen své zdraví šetřiti a přílišným namaháním života si neukracovati. Vy jste již stár a sláb, ta starost o to veliké hospodářství přesahuje vaše síly. — Prosím vás, přejte si již pokoje a odevzdejte práce

i starosti nám. My vás budeme na rukou nositi a co vám na očích uvidíme, to uděláme.“

Starý Brousil si odkašlal, svěsil hlavu a přemýšlel chvíli. Pak mu přelítl úsměv kolem rtů a řekl:

„Tady na hrušce pod okny mají vrabci hnízdo s mladými. Doneste je sem a dejte je tamhle do té klece.“

Mladí pohledli jeden na druhého udiveně a nejmladší šel pro hnízdo.

„Františko,“ řekl Brousil nejstarší dceři, „otevři okno a nasyp na ně zrní.“

Dali hnízdečko s mladými do klece a nasypali na okno zrní.

„Ale tatínku,“ řekla Františka, „snad nechcete místo kanárek vrabce chovati?“

„Sedněte si někam do kouta, buďte pěkně tiše a dávejte pozor, co se bude dít.“

Za krátkou chvíli přilítli vrabci s úzkostlivým křikem k oknu, ale báli se do světnice. Když však mladí hladem počali pištěti, dodali si staří kuráže, vlítli do světnice a nosili jim z okna žrádlo bez strachu a bázně, jak by byli doma.

Starý Brousil pozoroval bedlivě počínání si starých vrabců a pravil: „Vidíte, jak ti staří mláďata krmí.“

„To dělají všickni ptáci tak!“ usmál se nejmladší syn.

„Máš pravdu!“ usmál se stařeček. — „A teď s Pánem Bohem domů, máte beztoho každý nějakou práci. — Ode dneška za týden přijďte v tuto hodinu zase všickni sem, já si mezi tím vaši proslu rozmyslím a dám vám pak odpověď.“

Děti políbily starému jeden po druhém ruku a šly domů.

V síni si šeptali: „Neplete se našemu starému rozum?“

Starý Brousil však sepjál ruce a vzdychl: „Bože, dej mi dobré vnuknutí, abych nechybil.“

Synové a dcery nemohli se konce týhodne ani dočkat. Dnem i nocí přemýšleli o tom, s jakou asi starý je přivítá. Bylo jim, jak by byli do loterie vsadili.

Konečně přišel toužebně očekávaný den a v určitou hodinu sešli se mladí u starého.

Seděl v lenošce u pokrytého stolu a kýval jim vlídně rukou: „Vítám vás, děti, vítám vás. Těší mě, že jste se tak zase sešly. — Posadte se, miloučci.“

Děti mu políbily ruku a posedaly.

„Jak pak se máte, tatínku?“ ptala se nejmladší dcera — Viktorka.

„Chvála Pánu Bohu, dobře se mám! Děkuji ti. Je mi mnohem líp.“

„A také mnohem líp vypadáte,“ potvrdila Viktorka. „Měla jsem po celý týden starost, jak vám je, ale bála jsem se k vám přijít, abych vás nerozhněvala, proto že jste nám kázal přijít až za týden.“

Starý se usmál: „No, no, totě je najednou ze mne strachu! Kde a kdy pak se hněvá otec, pakli ho dítě navštíví?“

Starší si pomyslíla: „Tu máš, falešnice. Chtěla se zalichotit a dostalas co proto.“

Do světnice vešla velká, přitloustlá paní, tak asi v padesáti. Byla to druhá žena Brousilova.

Vzal si ji po smrti nebožky, aby nebyl od dětí, všech již ožených a provdaných, závislým. — To se stalo před třemi lety.

„Vítám vás pěkně! To je dobře, že jste přišli na pantátu se podívat: čeká již na vás.“ Bylo jí viděti dobrotu z očí.

„Byli jsme zde teprv před týdnem,“ omlouvala se Františka.

„Vím, vím; bylo mi velmi líto, že jsem byla tehdy právě na trhu, pantáta nemohl. No, to nic nedělá; povíme si toho za to dnes hodně mnoho!“

„Paňmámo, buď tak laskavá a dones několik lahví vína a něco na zub, oslavíme trochu to mé uzdravení.“

Paní Brousilová odešla, Brousil pak pokračoval: „Ja, ja, milé děti, v mých letech je každá nemoc nebezpečná a proto je mi, jak bych se byl znovu narodil. — Ovšem, bývalé síly nenabudu, ale díky Bohu za to, co mi ještě uděliti ráčí. — Tak, tak paňmámo, sem s tím vínem a ty, Honzíku, nalej; ty tomu nejlíp rozumíš. — Jak pak se ti líbí? Koupil jsem si ho onehdy dvě vědra.“

Jan ho okusil — čichem, zrakem, jazykem a přichvátil si: „Takového kdybych měl aspoň dvě bečky!“

„A přikusujte,“ pobízela paňmáma podávajíc mísu se studenou pečením.

Nejmladší syn se radostí zasmál: „Dnes vstal pantáta pravou nohou, že nám takovou hostinu vystrojil. — Tatínku, živ vás Pán Bůh dlouhá léta!“

„Dejž to Pán Bůh!“ volali ostatní a připíjeli mu.

Počalo hodování a nenucená zábava. Všichni byli veselí myslí; považovali otcovu štědrost za dobré znamení, jen nejstarší syn, znaje otce lépe než ostatní a máje zralejší rozvahu, pohlížel jaksi povážlivě.

Najednou letěl jim mladý vrabčič nad hlavami a pustil na stůl cosi, co před věky starému Tobiášovi do očí padlo.

Viktorie vzkřikla: „Ale tatínku, máte ty ptáky ještě tady?“

„Arci že,“ žalovala paňmáma. „Nevím, co to pantátovi napadlo? Zprvu zavřel do klece mladé vrabce a staré nechal lítati po světnici; dnes ráno vypustil mladé ven a zavřel staré.“

„Nehněvej se, paňmámo,“ řekl Brosil a hleděl pozorně na klec — „víš, že jsem již starý člověk a staří lidé prý přicházívali na dětinská leta. — Ale děti, podívejte se, co právě pozoruji. Staří křičí hladem, div se neroztrhnou a mladí zde mají krmu dost, sami zobou jak o závod, ale starým žádný ani zrnečka nenese! — Divná věc! — Když byli mladí v kleci, krmili je staří o překot, sami na sebe zapomínali, jen aby mladí nepišťeli — však's to Karle viděl! Ne?“ otázal se nejstaršího syna.

Karel sklopil oči: „Ano viděl jsem to.“

„Vida, vida,“ potřepával stařeček hlavou, „člověk se může i od toho ptačtva přiučiti. — Nalámal jsem si po celý týden hlavy, abych jen nějak nechybil, ale teď jsem se od těch ptáčků naučil, že se chybě nevyhnu, že chyba tak i tak! Nepostoupím-li vám statek — chyba: budete se hněvati; postoupím-li, zase chyba: budu snad někdy

naříkati, jak tam ti staří vrabci. — Víte co, děti, nemohu-li se chybě nijak vyhnouti, přidržím se starého přísloví: „Košíle bližší, než kabát“ a zůstanu seděti, kde jsem. — Vy jste mladí: pracujte a vydělávejte si; co vám po mé smrti připadne, bude, jak byste to našli. — Tak to uděláme! A teď to zapijme!“

Mladí připili starému chtěj nechtěj a odešli po chvíli pokoření domů.

Číslo XI.

Neštěstím nezlomený.

Letošní (1882) slavnost našich blahověstů sv. Cyrilla a Metoděje byla pro Brno — pro to křesťanské totiž — svátkem zvláště slavným. Ve stoličném chrámu Páně byly ostatky sv. Cyrilla veřejně účtě vystaveny a k jeho počtě též české odpolední služby Boží konány a slovo Boží hlaholem cyrillo-metodějským hlásáno.

Nával věřících, zvláště Slovanů, byl tak neobyčejný, že velikánský dóm množstvím pojmuti sotva stačil, avšak ač oslava našich sv. apoštolů na Petrově bezmála v též době se dála, v kteréž slavnostní schůze katol. Jednoty zahájena byla, přece byla přízemní dvorana besedního domu posluchačstvem naplněna.

Předseda urozený pan Egbert hrabě Belcredi hlučným potleském byv uvítán, pozdravil po křesťansku, prohlásil schůzi za zahájenou a udělil slovo panu profesoru Fr. Višňákovi, který řečí v každém ohledu mistrovskou obecenstvo k častým a radostným projevům souhlasu a pochvaly unesl.

Pomyslíl jsem si: „Ty, pane, máš vousy jako kapucín a mohl bys také na každé kazatelnici jako ten nejlepší z nich kázati.“ — A kapucíni bývají v kázání chlapci.

Po p. profesorovi byl jsem na řečniště pozván já. Po tak znamenitém řečníku šel jsem tam s dušičkou malou a spustil takto:

Velectěné shromáždění!

Po tak výtečné řeči bylo by každému těžko řečniti, jak pak teprv mně! Na štěstí nejsem od sl. předsednictví této jednoty pozván, abych řečnil: mám prý vám jen nějaké kukátko ukázati.

Tož, když kukátko, tak kukátko!

Ale neočekávejte, že se zase zasmějete!

Pohlídáme-li svými kukadly na svět, vidíme sice dosti veselých obrázků, ale těch smutných jest ještě více, vždyť jest naše země — údolí slzavé.

A z těch smutných kukátek vám dnes jedno ukážu, ač ne to nejsmutnější!

Tedy prosím pozor, je-li libo.

* * *

Před nedávným časem seděl čtvrtník Rozšafný na zahradě pod vysokou, košatou hruškou v hlubokém bolu. — Čtvrťlán, ku kterému ta zahrada patřila, koupil si teprv před čtyřmi roky, ovšem že polo na dluh — a dnes mu jej prodávají veřejnou dražbou!

Rozšafný byl vysoký, ramenatý muž, asi čtyřicátník a byl nejen dle jména, ale také skutkem rozšafný. Pracoval od jakživa seč síly stačily. O práci vypravovaly jeho osmahlé tváře, o práci svědomitě vypravovaly jeho věrné oči, o práci vypravovaly

jeho mozolovité ruce, které teď pokojně na klíně ležely, sepnuty jako k modlitbě.

A věru nebylo daleko široko člověka, jenž by měl tolik příčin, s Tím tam nahoře se poraditi a k němu se pomodliti, jako čtvrtník Rozšafný!

Jest to pro každého člověka těžká rána, když vidí, jak mu nábytek, ježž si těžce kus po kuse pořídil, kus po kuse za žertu a smíchu prodávají.

Jest to pro každého rolníka těžká rána, když vidí, jak jeho žalostně bučící dobytek, ježž si v potu tváře vypěstoval, lidé cizí odvádějí, kteří ani zdání nemají, kolik starostí a mozolů a beze-sných nocí stál!

Ale to nebylo ještě všecko, co mu na srdci leželo. Ještě těžší bolest skládala mu unavené ruce k modlitbě a zdvihala smutné oči vzhůru k nebi.

Rozšafný byl od včerejška vdovcem; jeho milá žena ležela na slámě.

Ach, jeho žena! Sedm let se lopotil a klopotil, aby si mohl nějaké místečko zakoupiti, kde by našel klidný útulek pro svou velikou, hlubokou lásku, která se nad celou jeho bytostí sladce povznášela, jako zvuky zvonů nad zeleným polem a rozkvětlým sadem. Konečně před čtyřmi lety sebral, kde co měl a koupil si od jistého zámožného muže čtvrťlán. Zůstal na něj ovšem skoro polovičku dlužen a byl si dobře povědom, jak jej ten dluh tížiti bude, ale láska dodává zmužilosti a odvahy.

„Dá-li Pán Bůh jen zdraví a požehnání,“ říkával své manželce, „půjde všecko dobře. Přičiním se ze všech sil, zaplatíme po něčem, jak je ujednáno,

svůj dluh, a — —, ženuško, nestarej se, půjde všecko dobře!“

Ale Pán Bůh zdraví nedal!

Manželka, vidouc, že muž její od noci do noci pracuje, chtěla mu býti věrnou pomocnicí. Vstávala ráno přede dnem, chodila na louku za studené rosy; večer pozdě uléhala a následek toho byl, že se jí ukázaly na tvářích ony hrozné „růže“, ty červánky smrti: Rozšafná dostala souchotiny.

Víte, jak to chodí v domě, kde je hospodyň nemocna. Hospodářství hyne, lékař stojí mnoho peněz, — slovem: Rozšafný nemohl určené lhůtě dostáti — a dnes mu prodávají jeho majetek: dům, pole, dobytek, nábytek — všecko!

Měl sice přátel dosti, ale co jsou přátelé platni, když nemohou pomoci? Kamkoli se podíval, všudy viděl budoucnost jako černými mraky zahalenou, až mu bylo u srdce tak teskno, že by byl v úzkosti své k živému Bohu volal!

A nad ním v košaté hrušce zpíval sedmihlásek a pískala žluva, pestré kvítí vůkol hledělo naň nevinnýma očkama, široká hruška dávala milý chlad a slunko s modré oblohy smálo se tak mile — — ale Rozšafnému bylo jak by pro něj vše odumřelo; ti ptáci, to kvítí, ten milý chlad, ba i to nebeské slunko.

Ach, kdysi sedával na tomtéž místě, drže jemnou teplou ručku ženinu ve své mozolovité, tenkrát mu bývalo blaze, tenkrát se naň celý svět smál, tenkrát sníval o té blažené době, až bude poslední dluh zaplacen, až bude moci zvolati: „Chvála Bohu, teď sedím na vlastní půdě!“

Ach, to bylo všechno pryč, na věky pryč! — Statek jeho prodávali právě dražbou a ta jemná, teplá ručka — byla od včerejška studená a stuhlá. A proto mu bylo, jak by celý svět byl umřel, a kdyby bylo jeho srdce se nepovzneslo nad tu vysokou hrušku, ba výše než pták vyletí, ba ještě výše — až nad to zářivé slunko, až tam k Tomu, před Nímž jedinké srdce lidské větší cenu má, než všechny světy, pak by mu bylo hořem a žalem puklo!

Tak seděl ubohý Rozšafný tiše rozpravuje s Pánem Bohem a oči jeho i ruce šly za srdcem a pozdvihly se vzhůru k nebi. V tom se přišoulalo malé, asi dvě leta staré děvčátko, podepřelo se o jeho kolena a podávalo mu hrstičku červených slziček — Rozšafný objal je oběma rukama a přitiskl je vřele k srdci: vždyť bylo to dítě jeho. Pak je vzal na levou ruku, vstal a šel volným krokem zahradou ke dvoru. V pravé ruce nesl červené slzičky a z očí kapaly mu horké slzy — jedna za druhou.

Dole u mladého stromku se zastavil a zamyslel se. Viděl budoucnost svou černými mraky zastřenou, smutnou — až teskno, ale z tmavých těch mraků smálo se naň přece kus modrého nebe, ovšem jen malý kousek, ale ten mu byl tím milejší, poněvadž mu ho nikdo vzítí nemohl! držel jej v náručí. Tím kouskem modrého nebe byla mu očka jeho dítěte.

Přitiskl je k sobě něžněji, pohlédl pak ještě jednou k nebi a šel konečně na dvůr.

Tam se lidé jen jen hemžilo. Smáli se a pronášeli rozmanité šprýmy a vtipy, nejvíce však na-

rázlivé a urážlivé, jak to obyčejně při takových příležitostech bývá.

Úředník vyvolával právě starou almaru, kterou Rozšafný po své matce zdědil.

„Almara z dubového dřeva! Pět zlatých po-nejprv!“

„Ta nestojí ani za zlatku!“ volal kdosi ze zástupu. „Patří již dávno na pensi!“

Nemístný tento žert vzbudil hlučný smích. Rozšafný se rychle odvrátil a šel k plotu, kde byl hladem bučící dobytek uvázán. První v řadě stála „straka“, miláček nebožčín, kterou si sama byla vychovala.

Ohlížela se smutně po hospodářovi. Pohládl ji po hřbetě. Pastýř stál vedle a řekl: „Sousídku, věčná škoda té kravky!“

„Ba, že škoda: Kdo může však pomoci?“

V tom přijel na bryčce tlustý muž s nabubřelou tváří a s ním dva židi. Seskočil s bryčky a tlačil se ku stolu, kde úředník vyvolával.

Úředník jej pozdravil: „Má úcta, pane Víte!“

„Děkuji. Wie geht's? Kde pak je Rozšafný?“

„Tamhle stojí,“ řekl kovář Burda. „Hej, kmotře Rozšafný, pojdte sem, pan Vít by s vámi rád mluvil!“

Rozšafný šel mrzutě ke stolu.

Vít podepřel si boky a spustil s vysoka: „No, Rozšafný, vy jste to pěkně vypravil! Já jsem myslil, že se od vás Bůh ví čemu naučíme, že budete v hospodářství divy tvořiti a zatím vidím, že neumíte než bankroty dělati. — To je pěkná! Inu, kdo se chytí piva a karet, ten v jinší konec při-

jíti nemůže. Budete arci naříkati na mne, ale blázen, kdo by vám uvěřil.“

Ta slova bodla nebohého Rozšafného jako břitký meč. — On karbaníkem a opilcem! On!

V zástupu rozlehlo se také reptání: „Rozšafný není ani karbaník ani opilec. To je hanebná lež!“

„Kdo to tam mluví?“ ozval se mladší žid, jenž s Vítem přijel. „Co pan Vít povídá je svatá pravda!“

„Ticho, žide!“ křikl kolář Strouhal. „Nepleť se do věcí, kterých neznáš. My známe Rozšafného líp.“

Žid sebou trhl a ustoupl za tlustého Víta. Reptání se rozmáhalo a sám úředník řekl: „Ale prosím, pane Víte, co vám to napadlo? Rozšafný je pořádný člověk a zaplatí vám do posledního krejcaru. Co chcete více? A zvláště dnes jste ho neměl urážeti. Je chudák beztoho dosti nešťastný a ke všemu ostatnímu — má ležeti ženu na slámě!“

Vít se zamračil a odpověděl mrzutě: „Kdož to věděl!“ pak se obrátil k židům: „Pojdme stranou, sic zde něco utržíme.“

Rozšafný přistoupil k úředníkovi: „Prosím, pane, prodejte mi také ty věci, které mně soudem ponechány byly.“

„S radostí, pane Rozšafný,“ řekl úředník „ale upozorňuji vás, že byste za ně pod rukou snad víc dostal.“

„Možná. Potřebuji však peněz nutně a byl bych také rád, abych se všeho zbavil!“

„Jak chcete,“ uklonil se úředník. „Jsem vám k službám.“

„Sousedě,“ řekl kolář Strouhal přistoupiv k Rozšafnému, „vím, jak to u vás teď vypadá: prosím vás, pojdte s tím děťátkem na několik dní ke mně, než se rozhodnete, co dále počnete.“

„Děkuji vám, příteli, ale nemohu: mám zde ještě důležité pořízení.“

„A smutné k tomu!“ ozval se kovář Burda.

„Víme všichni, jaké. Bůh vás potěš! Vaše nebožka byla ctihodná žena, jen co je pravda! Víte, sousedě, co? Pojdme jí všichni zítra na pohřeb!“

„Zaplať Pán Bůh!“ řekl Rozšafný, „jak by se stalo. Ale neměl bych vás pak čím uctít a nikdo at' prý neleze, kam nemůže. Pomodlete se za ni „Otčenášek“ a dušička její vám bude vděčna.“

„No, no, příteli, nebudte tak malomyslným a vzmužte se!“ klepal mu soused Ostříhal na rameno. „Pán Bůh dopustí, ale neopustí!“

Rozšafný se mu podíval pevně do očí a pravil: „Příteli, je ten malomyslný, kdo jako já v jedné ruce své dítě drží a v druhé ruce žebračkou hůl a přece pevně a důvěrně k nebi pohlíží? — Je ten malomyslný, kdo chce znovu začít tam, kde před lety začal? A to já chci! Ale zde zůstatí nemohu! Tento kraj mi nedědí a kde prý člověk jednou k úrazu přišel, toho místa se má na vždycky střežiti: proto chci jíti o dům dál a hledati štěstí jinde. Byli jste mi vždycky dobrými přáteli, zaplať vám to Pán Bůh — —, Marjánko, řekni strýčkům s Pánem Bohem!“

Děvčátko zakývlo tlustou ručkou a zažvatlalo:

„Fá, pá!“

Rozšafný se rychle obrátil, sevřel bolestí rty a odešel do světnice.

Ach, v té světnici vypadalo to teď smutně, prázdně! Zdi holé, nikde žádného nábytku, jen v koutě u okna stála velká bedna, na ní černá rakev a v rakvi mladá mrtvá žena, s obličejem smutnou krásou smrti ozářeným. Vedle ní seděla uplakaná nádennice a odháněla s toho bledého, mrtvého obličjeje zelenou ratolestí mouchy.

„Stázo, teď můžeš juž jíti domů,“ řekl Rozšafný.

„Ó ne, strýčku! Zůstanu zde celou noc!“

„Jen jdi, máš doma také práci.“

„Tož mně dejte aspoň to dítě, aby se tady nebálo.“

„Však já je uspím; jen jdi. A ráno přijdi časně.“

Nádennice odešla a Rozšafný usedl v trudném zadumání k oknu. Lidé ze dvora se vytráceli jeden po druhém, konečně přišel úředník do světnice, odevzdal Rozšafnému peníze, poohlédl se soustrastně a odešel.

Nastalo v celém domě hróbové ticho.

Rozšafný čítal na prkénku u okna peníze a mluvil sám se sebou: „Toto dostane kněz, toto učitel, toto hrobař, to za rakev, toto kostelníkům a to ministrantům a zde ty dva toлары mně zbydou, ty mi snad vystačí na cestu k sestře.“

Ve světnici bylo dušno až strach. Otevřel okno a hleděl ven na pustý dvůr. Slunko bylo juž za lesem. Na obloze vystupovaly tmavé mraky, z daleka se blýskalo a hrom hučel. V pšenici za zahradou vrzal chřástal a křepelala křepelice, věstíce brzký dešť. Vlastovky lítaly nad samou louží na dvoře, div se bílými prsíčkami vody nedotýkaly

a za krátkou dobu počaly kapati teplé krůpěje deště — z prvu řídce, zde jedna, tam jedna — později houšť a houšť, až to na vypráhlé zemi šumělo a země vzdávala nebesům za tu úrodnou vláhu svůj dík, onu vůni, kterou každý rolník zná a která jej více blaží než libodechy všeho kvítí — onu vůni úrody, o kteréž již praotec Isák pravil: „Vůně syna mého, jako vůně pole plného, kterému požehnal Hospodin.“ (I. kn. Mojžíšova 27, 27.)

Ó tatěž vůně jej často blaživala a dodávala mu naděje, když naň starosti doléhaly! Těch starostí byl teď ovšem prost, ale s nimi též všech radostí. Největší radost jeho ležela v rakvi a s ní odumřely všechny ostatní, až na to roztomilé dítě.

Ohledl se po něm.

Malá dceruška stála u rakve na prstech a vypínala se jak mohla, by matku pohladila, nemohla však dosáhnouti. — Rozšafný ji vzal do náručí a naklonil k matce. Hladila ji teploučkýma ručkama pěkně učesané vlasy, žvatlala s ní miloučkými slovy a nahnula se konečně na bledá ústa k políbení. Sotva se jich však dotkla, trhla sebou, pohledla udivenýma očima na otce a zašeptala ustrašeně: „Mama — hu!“ —

Rozšafný přivinul dítě k srdci a řekl s pláčem: „Ano, mé srděčko drahé, maminka je studená!“

Dítko, vidouc otce plakati, rozplakalo se též. Sedl si s ním na roh bedny, ovinul je kabátem, aby mu nebylo zima a přimlouval mu tak dlouho slovy laskavými, až slzíc usnulo. — On pak s ním seděl tak celou noc na stráži u svého mrtvého blaha.

Taková stráž je posvátná, stůjme s úctou v povzdálí a rozvažujme bolesti, které té noci jeho ubohým srdcem se řinuly.

Ráno byl pohřeb, a když spustili rakev do hrobu a za mrtvou se byli pomodlili, zaplatil všem, poděkoval a šel zase k hrobu, aby se díval, jak hrobař hrudu za hrudou hází na tu, jež byla tolik let jeho radostí, útěchou, posilou, jeho světem. — Teď ji již více neuvidí, leč v srdci svém, kde její obraz jako v nějaké knize na každé stránce je vymalován. O, v této knize bude čtávati každodenně, až se mu i ona někdy na vždy zavře, ale pak uzří manželku svou v světě a světle krásnějším.

Když hrobař poslední hrudu na rakev hodil, pokřižoval Rozšafný hrob naposled, vzal dítě své na levou ruku, do pravé hůl, pohledl důvěrně k nebi — a šel do světa — hledat sobě i dítěti svému kus chleba! Šel z přima, neštěstím nezlomený! — — —

To je to kukátko, které jsem vám přišel ukázati. Vymaloval jsem je dle starého obrázku, jež jsem v jedné knize našel.*)

A víte, proč jsem vám je ukázal? Abyste si z Rozšafného příklad vzali, jak máme neštěstí, která nás potkávají, snášeti.

Život lidský je nepřetržitý řetěz neštěstí a svízelnů, kterými nás kletba nad Adamem vyřknutá, poutá. Ovšem není každý tak nešťastným, jak byl Rozšafný, ale kdyby tě i tak hrozné neštěstí jako jej stihlo, nezoufej, pohleď jak on dů-

*) Fritz Reuter: Stromtid.

věrně k nebi, přitiskni k prsoum s láskou své dítě, a nemáš-li dítěte vlastního, obětuj lásku svou národu svému, jak vysokorodý a vznešený muž, jež s pýchou svým předsedou nazýváme, vezmi do pravice hůl a putuj zmužile dále údolem světa, až tě Pán povolá. Nezoufej a nehledej smrti dříve, jako Jidáš.

Takových zoufalců je teď žel Bohu až mnoho, juž kolikráte jsem si pomyslíl: půjde-li to s těmi samovraždami tak dále, budu se učiti provazníkem.

Číslo XII.

Kouř.

To je teď kouře na světě!

Kam se člověk podívá, všechno kouří.

Nemluvím zde o tom milém kouři, který z domáciho krbu pokojně k modré obloze vystupuje a klidně se krouží, jako v rodinném kruhu.

Ten kouř bývá blahořečen od věků a bude žehnán až na věky! Když jej uzří pasáček na stráni, poskočí si radostí a zvolá: „Maminka juž vaříjou!“ a počne zpívati:

„Hou, hou, krávy jdou,
nesou mléko pod vodou,
a ta naša jalovička
u božího kostelíčka —“

a krávy dají se bez pobídky k domovu.

Když ten kouř v podvečer před deštěm osadou se rozplývá a celé okolí chvojovou vůní naplňuje, sedávají lidé na kládách před chalupami a přichvalují si: „Chvála Bohu, kouř padá k zemi, do staneme vlašičku!“

Ty, jenž tyto řádky čteš, zalet v duchu do dětinských let, když jsi sedával v kuchyni na lavici u ohniska a přikládal chrastí na oheň, aby brambory brzo vřely: jakou míval jsi radost, když se z přiloženého hroždí hodně hustý kouř vyvalil! — Není-liž pravda, že přál bys sobě, tu rozkoš ještě jednou pocítiti?! — Ale darmo! léta mladosti jsou ta tam, jako kouř, jenž se v modrém vzduchu rozplynul. — Možná, že tam na hoře s některým mračnem splyne a k nám dolů zase spadne — ale v dešťových krůpějích! — Tak navštěvuje nás někdy vzpomínka z nebe mladosti, ale pak zarosí se obyčejně oči naše slzami — touhy a lítosti.

O takovém kouři tedy nemluvím; ten býval a bude vždy blahoslaven a žehnán, dokud lidé tuto zemi obývati budou, tak jako kouř valící se z ohniska drvaře v hlubokém lese, k němuž bludný, na polo umrzlý cestující náhodou přijde.

Chci teď mluvit o kouřích, jež nejsou nutně potřebny, jež jsou pouhým dítkem mody neb „kultury“.

Tedy, abych začal znovu. — Kam se podíváš, všechno kouří! Komíny továren a v továrnách, kde kdo: pán, mistr; přadlák, ba i ten kluk. A jde-li po ulici, kouří profesor i žák, důstojník i sprostý voják; bohatý i chudý; zdiavý a nemocný, ba podvečer vídati juž také dámy s lehkými cigaretami v ústech. Ovšem, nebývají takové dámy mnohem těžší, než jejich cigarety. Tabák stal se teď tak potřebným, že lidé, když chtějí nejvyšší stupeň bída naznačiti, říkávají: „Nemám juž ani na tabák.“

Chceš-li utéci tomu městskému kouři a sedneš-li na poštu, abys si zajel na venek nadýchatí se zdravého, neotráveného vzduchu: chytls žabu místo raka. — Na poště všecko kouří: na kozlíku vozka, v kočáře starý, mladý, až se z oken dým valí, jakby uvnitř hořelo, ba i z toho koně do vozu zapraženého se kouří — slabotou a upocením.

Usedneš tedy a pomyslíš si: „Co dělají? Na poštách to jinak nebývá, ale až přijedu na místo, tam se budu procházeti Boží zdravou přírodou!“ A s touhou pohlížíš oknem ven do polí. „Co to?“ tážeš se udiven: „Tamhle se valí na nivě černý kouř, jako z továrnického komína?“

„To mlátí páni parostrojem,“ odpoví ti soused vedle tebe sedící. „Takový parostroj je tuze dobrá věc! Chceme si ho v naší obci také zařídit.“

Odvrátíš se mrzutě a hledíš druhým oknem ven: „A tamhle také cosi kouří!“

„Tam ořou parním pluhem,“ poučuje tě soused opět. „To je teprv znamenitá věc, jen že mi malý statkáři jí nemůžeme upotřebiti.“

„A tam dále ty kouře?“ ptáš se zděšeně. „Je jich několik — jeden, dva, tři, čtyři — jsou to samé parní stroje?“

„Ne, to jsou cukrovary! Pane, zdejší krajina je úrodná a pokročilá; budeme míti u nás brzo tolik komínů, jako v městě!“

Vzdychneš z hluboka a pomyslíš si: „Žel Bohu!“

Sedneš-li si na železnici, tam se teprv dozvíš, zač toho loket.

Před vlakem founí a pachtí a sálá ohněm lokomotiva, jako pohádkový drak a z oken ve

vozích vykukuje hlav jako makoviček, vousatých a nevousatých a každá drží v ústech buď smotek, buď dýmku. Co počítí?“

Ale nač ti, milý čtenáři, maluji pořádké tvé postavení? Povím ti raději, co se mně samému onehdy stalo.

Chtěl jsem kamsi po železnici si zajeti a rozmýšlel, jda k nádraží, jaký lístek bych si koupiti měl. Lístek 2. třídy?

V 2. třídě jezdívají obyčejně židé, a sedne-li si člověk do tak zvaného damského kupé, t. j. tam, kde se kouřiti nesmí, přijde buď mezi paničky s plačícími dětmi, anebo mezi hekající souchotináře a oboje není velmi vábivé.

Jedenkrátě mě v takovém damském kupé zvláštní příhoda potkala. Seděli tam tři paničky, svobodné-li neb vdané, nevím, mohli býti to i ono, ale dle mého zdání byly buď svobodny neb ovdověly. Oblek jejich byl elegantní, die nejnovější mody — a stáří? No, na to se slušný člověk tázati nesmí a já se následovně také neptal; ale nebyly ani stary ani mladý. Každá měla něco pěkného, vábivého; jedna krásné zuby, jako ze slonoviny, druhá boubelaté růžové tváře a třetí splývaly husté kadeřavé vlasy přes holá, bílá ramena na záda, jako kdysi Absolonovi. Jakožto galantní člověk vás mohu ubezpečiti, že zuby té první, růměnec té druhé i vlasy té třetí byly přirozeny, aspoň byly dozajista jejich vlastnictvím! Na to mohl bych se dušiti. Bezpochyby byly z přízně, ne-li dokonce sestry, mělit dvě společné vlastnosti: oči jako žihadla a jazyky rychlé jako mříčky.

Když jsem mezi ně vkročil, nasadily si všechny tři sklička, jako na komando čili na povel (abych, jakožto čestný vysloužilec, správně se vyjádřil) a měřily mě od hlavy k patě.

Pozdravil jsem je slušně, načež všechny tři zase, jak na komando, hlavy uklonily. — Když si mě důkladně prohlídly, poznaly bezpochyby, že bych byl špatným lovem a proto dělaly, jak by mne ani nebylo a počaly přetřepávat živé, mrtvé. Osoby, o nichž mluvily, byly mně docela neznámé, avšak, jak jsem z řeči těch krasavic seznal, až hanba sprosté, špatné a ošklivé. — Divil jsem se jen, proč tak vzdělané a krásné paničky o takové holotě mluví?

Po chvíli vytáhla ta Absolonka pouzdro s cigaretami, pohledla na mě nedbale a řekla přes zuby: „Není vám kouř obtížný?“

„Dokonce ne! Prosím! kuřte dle libosti!“ uklonil jsem se slušně.

Absolonka podala ostatním a co by okem mrkl, bylo kupě plno kouře.

Na tuto příhodu jsem si, jda k nádráží, vzpomněl a proto jsem si pomyslel: „Neujdu-li kouři tak ani tak, koupím si lístek do třetí třídy.“

Vzal jsem si tedy lístek pro třetí třídu a vsedl do vozu.

„No, no! kolik vás sem ještě poleze?“ vítal mne nevrlý hlas.

„Do toho vám nic není!“ odsekl konduker. „Je místa ještě pro dva!“

„K čertu! Což pak jsme slanečci?“ huboval jiný. „Takové špinavosti není na žádné dráze, jako na této.“

„Nic za zlé!“ řekl jsem sedaje. „Zaplatil jsem a mám zde právo, jako každý jiný.“

„To víme a nedáváme viny vám,“ prohodil první a odfoukl celý mrak dýmu. „Zlobíme se na konduktera, proč vás sem ještě cpe, když je nás zde beztoho již šest? — Mně se zdá, že jste málo ještě světa projezdil, sic byste se nedal do plného vozu vpěchovat.“

Muž, který to mluvil, byl vousatý, zavalitý, umouněný. Zdál se býti nějakým dělníkem z hutí. Kouřil z velké porcelánky, na níž byly tři polonahé ženštiny vyobrazeny, s ním seděli ještě čtyři jemu podobní lidé a vedle mne v koutě u okna jakýsi muž vážné tváře. Kouřili všickni, jen můj vážný souseď ne. Kouře bylo tedy dost — a jakého kouře! Čpavého, dusného — z toho nejsprostšího tabáku!

„To nemůžete věděti,“ odpověděl jsem tomu s tou porcelánkou. „Možná, že jsem byl dále, než vy.“

„Í sakra! Kde pak všady?“

Já počal čítati: „Ve Vídni, v Praze, v Drážďanech, v Mnichově, v Solnohradě —“

Umouněnci propukli v hlasitý smích a ten vousatý, který se zdál jejich vůdcem a mluvčím býti, odplivl, stříhl po ostatních vtipně očima a řekl: „To povídejte Jankovi, ale ne mně! Vypadáte jako jehně a tak daleko že jste byl? Vždyť byste byl ve světě zahynul, jako mucha v podmáslí!“

Všeobecný chechtot umouněnců.

„Není každý tak hloupý, jak se zdá,“ řekl jsem klidně, „ale také ne každý chytrý, jak se

dělá. Tolik jest jisto, že jsem se svým rozumem dost daleko došel, dál snad, než vy s vaším hrubiánstvím!“

Vousáč se zarazil: „Vy jste jakýsi milostpán, že každé slovo tak vážíte.“

„A vy musíte býti ještě větším pánem, že slov docela nevážíte. Házíte nimi kolem sebe, jako za starých časů králové s penězi.“

„Za ty peníze si mohli chudí lidé něco koupiti,“ ozval se vážně můj soused, „ale slova tohoto pána nemají ceny za babku!“

Pozoroval jsem často na křiklounech, že ostražitá řeč z protivné strany šmahem je porazila. Tak to bylo též u toho s tou porcelánkou.

Pohlédl rozpačité oknem ven a zamlčel se. Po chvíli pak, jak by se za svou slabost styděl, počal znovu:

„Tedy až ve Vídni jste byl, tak snad znáte tyto tři děvčátka. Jsou prý to Vídeňky.“ A ukazoval mi nestoudný obrázek na dýmce.

Soudruzi jeho dali se opět do surového smíchu a pronášeli rozličné neslušné poznámky, které zde opakovati nemohu.

Můj soused vrtěl sebou dlouho sem a tam, až konečně řekl:

„Vy, člověče, co pak ta vaše dýmka stojí?“

Vousáčovi se zablýsklo v očích: „Aha, líbí se vám také?“

„Do toho vám nic není. Ptám se vás: co jste za ni dal?“

„Celou zlatku!“

„Prodejte mi ji.“

„Prodám, ale až dokouřím.“

„Ne, já ji chci hned.“

„Pak mi přidejte 10 krejcarů.“

„Přidám. Sem s ní!“

Vousáč dýml si ještě jednou plnými ústy, vylil a podal dýmku mému sousedovi. „Takové dýmky jste ještě neměl! S tou se můžete pyšnit!“

„Jak je mi milá, uvidíte hned,“ odpověděl můj soused, vytáhl trýsku a hodiv dýmku na podlahu, šlápl na ni, až se na sto kousků rozlétla.

„Tak to patří takové dýmce!“ řekl jsem, tiskna sousedovi ruku.

Umouněnci se zarazili a vůdce jejich po chvíli bručel: „A na truc si koupím zas takovou!“

Ale zdá se mi, že si ji vícekrát nekoupil; aspoň nezněl ten úmysl jeho velmi rozhodně.

* * *

A poučení z toho obrázku?

Jako kouř z továrnických komínů halí a kalí modrou oblohu, tak též kouř liché kultury zastírá srdci a duši člověka jako nějakým závojem nebe víry, naděje a pravé, čisté lásky. V městech kouřem z kamenného uhlí naplněných hynou lidé na těle, kouřem licheho pokroku vadnou na duši.

„Oho!“ zvolá mnohý, „kukátkář je zpátečník!“ —

„Ano, jsem zpátečníkem v jistém smyslu. Vím dobře a jakožto kukátkář lépe snad, než mnohý jiný, že kdo statně ku předu nevykračuje, brzo daleko za ostatními zůstává; ale, kamaráde, kdybys zpozoroval, že cesta, kterou kráčíš, vede do močálu anebo do pouště suché a mrtvé, neobrátil bys také?“

„Eh co! Vy vidíte všude strašidla. Já se nebojím ničeho! Chutě v před, odvážnému patří svět!“

Příteli! Počkej chvílku a poslechni, co ti povím.

Jedenkrátě si vyšli dva vojáci z města za řeku na pivo; za městem bylo lacinější.

Pivo bylo dobré, žízeň notná: ký div, že milí vojáci o chvíli déle seděli? Když byl již nejvyšší čas, řekli si: „Poručme si ještě jednu a půjdeme pak zrovna přes řeku, však je zmrzlá, nadejdeme si a dorazíme ještě v čas.“

Dobrá! Poručili, vypili, zaplatili a šli přímo k řece, protože až k mostu jíti nebylo času. —

Bylo již k jaru a vál teplý jižní vítr.

Lidé, vidouce, že vojáci chtějí po ledě na druhou stranu, volali na ně:

„Co pak myslíte? Led již puká? Jděte po mostě!“

„Ať puká!“ volali vojáci, notně napařeni. „My nejsme staré baby, my, císařští muži! Jedna, dva, tři — marš!“

Vzali se za ruce a hajdy na led.

Nepřišli však ještě ani na prostředek, počali vrávorati, volati a zmizeli pod ledem.

Milý příteli, vyber si z toho, co chceš.

Číslo XIII.

Novověké modly.

Když nám dětem velebný pán ve škole vypravoval, že se za starodávna lidé klanívali modlám ze zlata, ze stříbra, z mědě, z kamene nebo ze dřeva, ano, že někteří vzdávali božskou čest smrtelným lidem, jako na př. římským císařům, ba že

božskou úctu prokazovali i zvířatům, jako Egyptané, kteří se klaněli býku Apisovi, krokodilům, kočkám a ptákům: hleděli jsme naň udivenýma očima a kdyby nám to nebyl vypravoval sám velebný pán, nebyli bychom tomu ani věřili. Tak zpozdilou a směšnou zdála se nám ona modloslužba starých Egyptanů. Když jsme šli ze školy, poklonil se ševcův Honzík posměšně obecnímu býkovi před pastouškou a řekl: „Pěkně vítám, pane Apisi!“ — My jsme se dali do hlasitého smíchu.

Dnes mě ta modloslužba k smíchu již nenutí ale k politování. Nebozí pohanští národové dávné minulosti, neznajíce Boha pravého, byli přece poslušni zakona, který Bůh do srdce každého člověka vložil, že totiž Bůh jest: a proto vzdávali božskou úctu tomu, koho za Boha považovali, t. j. kdo jim nad jiné užitečným, nebo hrozným byl.

Jest arci až podnes mnoho lidí a to nejen nerozumných dětí, nýbrž i dorostlých, kteří se starému modlářství Egyptanů vysmívají; těm chci ukázati několik obrázků v kukátku, aby se zastyděli a zametali před vlastními dveřmi. Na naší milé, křesťanské Moravě jest až podnes modlářů dost a dost, kteří nejsou o vlas moudřejší, než byli Egyptané, ba naopak, kteří jsou opovrzení a trestu mnohem hodnější. — Znají pravého Boha a přece si tvorů více váží, než-li věčného Tvůrce.

Nesměj se, příteli, a nemysli, že ti chci bulíka na nos pověsiti! Čti jen a pak suď sám!

I.

Modla Puci.

V pokoji u pana vrchního bylo klidno a vlídno. V oknech bylo plno květín a vlašný jarní vánek profukoval sítkovými okenicemi, které paní vrchnňová proti muchám zasadit dala, zahrával si s rozkvětělými vanilkami a resedkami a z rozhoupaných jejich květů vlnila se vůně po celém pokoji. Velké hodiny na stěně cvakaly: „tyk, tak, tyk, tak“, a stojací hodiny vedle nich na skříni klepaly rychle: „tyk, tyk, tyk, tyk, tyk, tyk“, jako když chlapeček vedle velkého muže běží. Na pohovce, na pěkně vyšívaném polštáři, ležel pes Puci a spal. Byl to tlustý psík na nízkých nohách, hnědé barvy; nad očima měl tmavé polokruhy jako obočí. V celém domě bylo ticho. Pan vrchní byl ještě v kanceláři, mladá i stará paní (vrchnňová měla u sebe matku) vařily s děvečkou v kuchyni. Děti u vrchních neměli žádných, kdo měl tedy dělati hluk?

O půldvanácté vešla děvečka do pokoje a počala strojiti na stůl. Puci nazdvihl levé ucho (ležel právě na pravé straně) pootevřel levé oko a vida děvečku zavrčel mrzutě.

Děvečka se naň ušklíbila a hubačila polohlasitě: „Kuš! Ty sloto shnilá! Budeš na mne ještě vrčeti? Já se nadřu od rána do noci a ty si ležiš na polštáři jako nějaký princ! Ani muk! sic ode mne něco slízneš, že se ti to líbit nebude.“

Puci vycenil zuby a zlostí zaštěkal.

Sotva se jeho chraptivý hlas po domě rozlehl, přiběhla malá hubená stařenka a ptala se všecka polekaná: „Co pak se stalo Pucinkovi, že štěká?“

„Nevím, milostpaní!“ lhala služka. — „Zdálo se mu něco; štěkal ze sna.“

„Ty! Nelži!“ hrozila stará paní služce. „Jak mohl štěkati ze sna, když ani nespí?“

„Když jsem otevřela dvěře, tak se právě probudil.“

Puci vida starou paní, lehl si na břicho, škrabal ostrými drápy v krásném, vyšívaném polštáři, mrňal ocasem, ale na zem neseskočil: byl tuze tlustý a lenošný.

Stará paní sedla si k němu, vzala jeho hlavu do obou rukou a dívala se mu pozorně do očí.

„Co pak se Pucínkovi zdálo, že tak štěkal? Má v hlavě horkosti? Ó jej! Pucínek nemocný, náš malý! A šňupáček má také horký! Počkal jen! Odpoledne zavedeme chlapečka na špacír, proběhne se trochu a bude mu hned líp.“

Venku u kuchyně rozlehl se křik:

„Tady máte svůj krejcar a jděte s Pánem Bohem! U nás není žádná hospoda, abychom mohli každého krmiti.“

Puci zaštěkal znova, seskočil s pohovky a běžel ke dveřím. Stará paní šla s ním do kuchyně. Tam stál vandrovník s kloboukem v ruce, pěkný mladý chlapík.

Stará paní pokrčila křivým nosem, nadzdvihla husté obočí a obořila se naň přísně: „Clověče! Jste tak mladý a nestydíte se žebrati? Mohl byste pracovati za dva.“

„Zlatá paní!“ řekl vandrovník pokorně. „Rád bych pracoval, jen kdybych měl místa. Chodím už tři neděle a nemohu práce dostati. Prosim milost-

paní! Jen lžičku polévky! Nejedl jsem dnes ještě nic teplého.“

„Nemáme, ještě jsme sami neobědvali,“ odsekla stará.

„Ale mutr!“ okřikla ji dcera z kuchyně. „Nač se s ním dáváš do řeči? Dostal krejcar, ať tedy jde! a není-li spokojen, zavolám drába a ten ho strčí, kam patří.“

Vandrovník si povzdychl, poděkoval za krejcar a odešel.

Děvečka vzala džbán a bděla na dvůr pro vodu. U dveří ho dohonila.

„Vandrováčku!“ šeptala mu. „Až odzvoní poledne, přijďte sem zas! Páni budou u tabule, do-nesu vám něco od oběda. Ale zůstaňte tady u dveří, aby vás nikdo neviděl!“

Vandrovník se na ni usmál a řekl: „Zaplať vám to Pán Bůh! děvčátko! a dej vám hodného muže za to!“

„Dej Pán Bůh! Aspoň tak hezkého jak jste vy,“ zasmála se služka a běžela zpívajíc ke studni.

Pan vrchní byl muž pořádku. Každodenně přicházel, právě když velké hodiny na stěně dvanáctou bily, domů k obědu. Když odbily hodiny velké, počaly za nimi chraptěti hodiny malé a než ty došly, musela státi polévka na stole. Tak to bylo také dnes. — Udeřením dvanácté hodiny vstoupil do pokoje, pověsil klobouk u dveří, postavil hůl do kouta, stoupl si před zrcadlo, načechral si husté vlasy, pohladil si dlouhé kníry. otočil konce jejich okolo prstů a šel pak ke stolu. Pan vrchní byl vysoký, krásný pán. Dosahoval hlavou skoro až do stropu a ač byl už padesátník,

kvetly mu tváře předce jako růže. Sotva si usedl na židli, otevřela mladá paní dvéře a vešla do pokoje. Za ní šla stará paní a vzadu služka s polévkou. Paní vrchní byla asi pětatřicet let stará, bledá, černovlasá, hubená jako trappistka. Nebyla sice trappistkou skutečnou, ale měla zajisté trápení více než všechny trappistky na celém světě dohromady.

Trápilo ji všecko: osud, že jí nedal dítek; hlava a žaludek, že jí bez ustání bolely; matka, že jí ve všem chtěla kárati, jako by byla ještě malým děvčátkem; manžel, poněvadž byl zdrav jako řípa a jí nechtěl věřiti, že je bez ustání churava; trápila ji služka, protože ji neposlouchala; trápily ji všechny paničky v celém městečku, protože ji pomlouvaly; slovem, trápil ji celý svět, jenom Puci ne. Ten jediný byl hodný: stonala-li, lízal jí ruku; zlobila-li se, štěkal s ní a měla-li chuť jíti na procházku, měl Puci vždycky také chuť. Pro tyto výtečné vlastnosti milovala Puciho nade všecko.

Taká světská trappistka čili trpitelka vešla tedy do pokoje, pohledla zasmušile na svého manžela a šla mu dáti obvyklý políbek. Políbili se jen tak na honem, jak by to bylo za plat. — Stará paní kývla hlavou a řekla: „Grüss' Dich Gott! Janda!“

„Küss' die Hand, Mutter!“ poděkoval vrchní na půl huby a díval se do mísy. „Co pak máme dnes v polívce?“

„Rýži a žaludky z kuřátek,“ odpověděla stará paní a jala se rozdávati polévku. — Nepomodlil se nikdo!

Mladá paní položila čelo ve dlaně a vzdychla z hluboka: „Ach můj Bože! Muži! Ty dnes zase tak dobře vypadáš a mně div hlava se nerozskočí!“

„Sněz trochu polívky! Bude ti líp,“ řekl pan vrchní.

„To říkáš každý den,“ durdila se panička. „Muži! Já tě nepochopuji. Kdybys aspoň jednou mě politoval anebo aspoň jednou se sám zeptal Viky! (Viktorko!) jak je ti dnes! Ale ne, to Ti nikdy nenapadne. Inu, kdo sám je zdrav, druhému neuvěří!“

Pan vrchní nevrle odkašlal a stará paní řekla: „Viky! Netrap nás svým stálým nářkem a nech Jandu v pokoji pojísti!“

Nastalo na chvíli ticho, jenom lžice klapaly. Když snědli polívku, šla stará paní do kuchyně krájet hovězí maso. Mladá dnes nemohla, bolela ji tuze hlava.

Paní vrchní šla k pohovce, kde Puci už zase ležel a ptala se ho udiveně: „Nu, a Pucínek nepůjde papat? Což pak nemá dnes hladu?“

Puci pohledl na ni velkýma zakysanýma očima a nehýbal se ani.

„Nechce se mu?“ počala paní vrchní znova hovořiti. „Jen šel! Je poledne, něco papat musí.“

Vzala Puciho do náručí a posadila jej vedle sebe na zvláštní sedátko.

Vrchní podíval se na psa a řekl poněkud lhostejně: „Inu, už také stárne a tlustne a starý pes mnoho nepotřebuje.“

„O ne!“ hájila vrchní psa. „Pucínek není ještě starý, on jen stůně. Sáhni, jak má horký

šňupák! Ty nevěříš nikomu, ani Pucínkovi.“ Vrchní sáhl psovi na šňupák: „Vskutku! Má horký. Jděte s ním odpoledne trochu na procházku a vykoupejte ho v broďáku!“

Stará paní donesla maso a nejměkčí kousek vybraly Pucimu, pokrájely pěkně na drobno, polily šťávou a postavily na zem.

„Tady má Pucínek, šel papat!“ zvala stará paní psíka.

Ale Puci nic.

„Nechce? Nechce Pucínek?“ lichotila mu mladá.

„Nech ho!“ přimlouvala se stará. „To může snísti děvečka a Pucínek dostane kousek kuřátka.“

Když donesly kuřata na stůl, rozkrájely Pucimu nejučtější prsíčka a zvaly ho nejlichotivějšími slovy ke žrádlu, ale Pucínek jak socha Baalova, ani sebou nehnul.

„Co pak?“ lekla se mladá paní. „Ani kuřátek nechce?“ — Vzala psíka do náručí a postavila jej k samému talíři na zem. Puci očuchal pečení, podíval se ke dveřím, zatáhl ocas mezi nohy a vyskočil zase na polštář.

„Ten pes je opravdu nemocný,“ naříkala znova, „a toho jsi ty muži vinen!“

„Já?“ smál se vrchní. „A jak to?“

„Ano! Ty! Nebereš ho nikdy na procházku a takové zvířátko ztratí pak všechn apetit.“

„Prosím Tě, Viky, nezlob! Já mám jinší starosti.“

„Ano! V kasině karty hrát,“ odsekla paní. „Ale my se tě neprosíme. — Půjdem s Pucínkem odpoledne samy na procházku!“

Když se odpoledne dámy nastrojily, učesaly Puciho, umyly studenou vodou zakysané oči a šly na procházku za město do háje.

Na cestě setkaly se s lékařem. Burka byl stará šelma a domácím lékařem u vrchňů. Pozdravil dámy, jak se sluší, zdaleka a tázal se, jak se mají.

„Ach, zlatý pane doktore!“ řekla pí. vrchňová. „Mám zase migrenu — tomu jsem však zvyklá, ale náš Puci tady je jaksi nemocen. Ani nechtěl obědvati.“

Lékař se na psa podíval a řekl povážlivě: „Má jaksi zakalené oči! — Nu, zde na ulici nemohu jej prohlížeti, prosím jděte s ním hodně daleko na procházku! K večeru přijdu k vám a nebude-li mu líp, předepíšu mu něco. — Zatím má úcta! Ruku líbám!“

K večeru přišel lékař skutečně. Puci ležel na pohovce a dýchal jaksi těžce. Dámy seděly u něho a nevěděly si rady.

„Že přece jdete, pane doktore!“ volaly na vcházejícího. „Nám se zdá, že má Puci zánět plíc.“

„Podíváme se,“ řekl lékař. „Jak pak mu jde žíla?“

Šel k psovi a chtěl jej chytnouti za pracku, Puci však nerozuměl žertu, vycenil zuby a chňapl lékařovi po ruce.

„No, no! To je jakýsi zlobivý pán!“ smál se lékař.

„Odpustěte, pane doktore!“ omlouvala vrchňová psíka. „On je dnes nemocen. Jindy toho nedělá. Pacinku, dal sem pěkně pacinku!“

Vzala psíkovu pracku a podávala ji lékaři. Sotva že se jí však tento dotekl, chytl ho pes za prst.

Lékař trhl rukou a zaklel: „Zlořečené psisko! Vždyť tě nedřu!“

Dámy byly v největších rozpacích. — Lékař pravil, že nemůže určití nemoce, neomaká-li psovi žílu a pes zase živou mocí nechtěl se dáti chytiti od lékaře za nohu. — Konečně napadla staré paní dobrá myšlenka: „Víte co, pane doktore? Oblečte si od Viky sukni, plášť a klobouk a Puci bude pak mysliti, že je to jeho paní. Ty, Viky! zůstaneš venku a pejsek pak doktorovi pracinku podá.“

Tak se také stalo. Pes sice sotva věřil, že doktor v ženských šatech je paní vrchňová, ale myslil bezpochyby, že je to nějaká stará baba, a poněvadž byl ženským zvyklý, podal mu bez vrčení pracku. Lékař poručil studené obklady a přísný půst.

„Kdyby po celý týden nežral,“ řekl, „neuškodí mu to. Má sádla dost a z toho může trávit.“

Paničky se nad sprostým slovem „nežral“ všecky poděsily, ale znaly doktora, že je trochu od sekery, a proto mu to odpustily.

Zaobalily Pucinka do mokré plachty, položily jej na podušku a nechaly po celou noc hořeti lampičku, jako u nemocného dítěte, aby prý se pejsek nebál.

Pan vrchní sice huboval, že nemůže při světle usnouti, ale co zvítězí jeden mužský jazyk proti dvěma ženským!

Ráno byl Puci trochu veselejší a za osm dní žral jako pastýřův Ořech. Dámy radostí plesaly a přísahaly v duchu, že se všemožně přičiní, aby Pucínek zase neonemocněl.

A to také učinily. — Dokázaly to nejnápadněji tím, co vám teď vypravovati budu. Tím posadily té své modloslužbě korunu.

Boží Tělo. Ty rozkvetlá růže na keři církve svaté, zdráva buď! V porovnání k Tobě jsou všechny ostatní slavnosti celého roku poupaty nerozvitými neb docela jen pupeny. Proto Tebe vítá, Ty slavnosti nejkrásnější! celý svět křesťanský s radostí nedočkavou a upřímnou a vítalo Tebe také celé městečko, v němž modla Puci na pohovce ležela. Od nejranějšího rána stavěly lidé oltáře, zametali ulice, kudy průvod slavný a radostný měl jíti; v každém domě zapletali děvčátko anebo odrostlejší již, pannu aby v celé kráse nebeského ženicha a pána sprovázeti mohla; ze všech oken kynulo kvítí, ze všech dveří vycházeli svátečně oděni a rozradostnění lidé, jedině paní vrchňová byla mrzutější, než kdy jindy.

Stála u okna, pohlížela na náměstí a čelo její bylo samá vráska,

„Mutter!“ volala na matku, která právě před zrcadlem se česala, „jak jsem povídala, tak je: Z radnice nese Líška hmoždíře. Kdyby uslyšel Puci tu střelbu, poleká se nám celý a bude zase stonati. Zůstanu při svém: vezmu Puciho a půjdu s ním do háje hodně daleko, aby neslyšel střelby a nedostal chudáček třesení srdce.“

„Ale, Viky!“ napomínala matka dceru. „Co by lidé řekli, kdybys nešla na průvod!“

„Co je mi po lidech? Mně je Puci milejší, než celé město. Na průvodě budeš ty a můj muž a kdyby se někdo ptal, proč já jsem nešla, řekni, že mě tuze hlava bolí a že bych toho velkého hluku nesnesla.“

Matka znala svou dceru a bála se, aby nepadla do mdlob, kdyby jí odpírala. Stalo se, jak paní vrchňová chtěla. Služka musela zůstat doma, aby prý se nějaký zloděj mezi průvodem do domu nevloupal.

Nebohé div srdce nepuklo! — Když šel průvod po náměstí, klekla si k oknu, sepjala ruce a hledíc dolů na zářící monstranci, modlila se úpěnlivě: „Pane Ježíši Kriste! Odpusť, že k vůli psovi nemohu Tebe doprovázeti!“

Velké slzy vyhrkly jí z očí a ty zářily Bohu zajisté jasněji, než drahokamy na monstranci.

Když průvod zašel, sběhla dolů k oltáři a ulomila si haluzku z májky, aby měla památku na Boží Tělo. — —

K polednímu přišla paní vrchňová domů; Puci měl za páskem na krku kytičky jako památku na vycházku do háje. — —

II.

Trumf.

V neděli po císařských hodech sezváněli v Mokříně všemi zvony.

Mlynář Popelka z dolního mlýna jel s paňmámou v lehké bryčce do kostela. Seděli v zadu na polštářovaném, na řemenech zavěšeném sedadle; na předním „kučíroval“ pacholek Honza. V neděli, když měl sváteční šaty a klobouk, byl kočím

a jmenoval se Johann. Tak mu aspoň pan mlynář Popelka říkával.

Když přijeli k hospodě, která obyčejně blízko kostela bývá, řekl mlynář ženě: „Jak pak, paňmámo — zvonili teprv ponejprv — nezaskočíme si na nějaké snídání?“

„Ne, pantáto, nyněko ne, — až po ranní.“

„Jak chceš!“ přikývl mlynář a zavolal na kočího: „Johann, zastav, slezeme!“

Sváteční Honza čili Johann křikl: „Prř!“ zatahl za opratě a zastavil.

Pan mlynář seskočil a pomáhal paničce dolů.

Byl ten „dolní pantáto“ dokonalý člověk! Celý pán!

Mladý, silný, vysoký! Tváře plné, červené; vlasy a vousy tmavé, jen sem tam prokvětlé a to člověk nevěděl, jsou-li to šediny nebo-li prach z mlejnice. Na hlavě měl šedý klobouk se zelenou pentlí a na těle krátký myslivecký kabát: hotový revírník! Však jej myslivost skutečně více těšila, než mlynářství. Najmul si honbu a kde daleko široko ve vůkolí jaký hon byl, žádný nemohl bez p. Popelky odbýván býti. — Mlým světil tovaryšovi a paničce.

A panímáma byla také pěkná panička, ovšem že ne tak „nóbl“ jak on, ale hezká paní, to je bez řečí. — Byla o několik roků mladší, teprv asi 28, ale rozvázná a tichá. Sedávala nejraději doma u dětí a moda byla její poslední starostí. — Lidé říkali, že vypadá jako poloviční svatá.

Mlynář jí tedy pomohl s bryčky, poručil kočímu, aby zajel do hospody na dvůr, koně dal do

maštale — „ale ne, abys mi pak zameškal kostel!“ doložil.

„No, no; však nejsem pohan!“ zabručel Honza a jel do hospody.

Mlynářovi šli do kostela; paňmáma hlavními dveřmi do přední stolice, pantáto ku věži, kudy se chodí na chor.

Právě u dveří setkal se s kostelníkem, svižným krejčíkem.

„Šafránku,“ volal naň mlynář, „je ještě čas?“

„Ach, pěkně vítám, pane Popelka. Času dost! Právě bylo první zvonění; za čtvrt hodiny dám zvonit po druhé.“

Mlynář se otočil jako na obrtlíku a vesele prohodil: „Dobrá! Mohu si tedy ještě na čtvrtku vína zaskočít.“

„Třebas na dvě!“ přisvědčil kostelník. „Na chor máte času vždy dost!“

Mlynář nelenil a šel do hostince.

Mokřínský hostinec nebyl ledajaký! Hostinský Červínka byl zároveň řezníkem, měl více než za půllán pole, a v domě krom obecné nálevny ještě dva pokoje. V zadním s rodinou spával a přední byl pro vzácnější hosty. — Dolní mlynář patřil nejen mezi ty vzácnější, nýbrž hned mezi ty nejvzácnější!

Sotva že do nálevny vstoupil, vítal jej hostinský: „Ah, má úcta, pane Popelko! Prosim, špacírujte dále!“

Červínka si s Popelkou tykal. Proč? poznáte brzo.

„Servus!“ poděkoval mlynář a pozdravil do kola: „Pánbůh dobrý den, sousedé!“

Kde kdo, soused — nesoused, nadzdvihl be-
ranici nebo klobouk na poděkovanou a nejméně
dvacet ruk podávalo sklínky a se všech stran
volali: „Pantáto mlynáři, pozdrav nás ruka Páně!
Zavdejte si!“

„Děkuju vám všem vespolek, dostanu hned. —
Červinko, čtvrtku červeného.“

„A kdy nám semelete?“ ptali se tři, čtyři.

„Dostanete všickni; juž mlýny běží!“

„Nepotkávejte mou starou!“ volal za ním
strýc Dvořák, „ta vám vyplatí, že nám tak dlouho
nechcete nasypat! Do koho se má stará pustí, na
tom zdravého místečka nezůstane.“

Ale mlynář to neslyšel; v druhé světnici ví-
tali ho myslivec Sova, hradecký pojezdňý a bo-
hatý bagouňář Půza.

„No, že přece jdeš, ty obludo?“ zaradoval se
Sova a podával mu po myslivecku ruku — polo-
srdečně, polo hrubě. — „Kde tak dlouho trčíš
jak jezovec? Juž jsem mysli, že ani nepřijdeš!“

Popelka se pojezdňému a bagouňáři poklonil,
smekl klobouk, pověsil jej na hřebík a podáváje
pánům ruku řekl: „Přijel jsem dnes se starou a to
víte, než se taková ženská vypraví, mohl by býti
člověk kdo ví kde!“

„Co?“ durdil se myslivec, „tys přijel se starou?
I jdi! to si nebudeme moci ani zahrát.“

„Dlouho ne!“ škrabal se mlynář za uchem.

„Tož utrhněme něco před kostelem,“ vybízel
bagouňář.

„Není juž času!“ vymlouval se mlynář.

„Než zazvoní po druhé, zahráme aspoň tři-
krátě do kola,“ řekl myslivec. „Čas není osel a nedá

se šiditi. Honem karty sem! Kde je ten bachráč
hostinský?“

V tom donesl Červinka mlynářovi víno.

„Dej sem obrázky!“ rozkazoval Sova. „Kdo
pak má dnes kázání?“

„Starý,“ odpověděl hostinský.

„Dobrá!“ mrkl myslivec očima, „tomu bez-
toho těžko rozuměti, budeme hráti přes celé
kázání a půjdeme na mši. — Sem karty!“

Hostinský otevřel skříň a položil karty na stůl.

V tom zazněly zvony s věže.

Myslivec položil karty před pojezdňého, aby
sejmul.

Ten však vstal: „Děkuji, já hrát nebudu!“

Mlynář se zarazil a řekl: „Slyšíš, Sovo, nechme
toho teď a pojďme do kostela.“

„Zůstaneš-li tady do poledne, pak ano; chceš-li
však po kostele odjet, nepustím tě zanic! To by
tak každý trefil. O hodech jsi mě opentlil o pětku
a teď bys rád ufoukl!“

Mlynář vztýčil hlavu a řekl: „Myslíš, že jsem
špína? Oh ne! Dvacet krejcarů viso! Ale jen po-
kud bude kázání!“

„Arcei!“ kývl Sova hlavou.

Nebude-li to déle, hodím si také,“ prohodil
pojezdňý a zasedl znovu.

„Bagouňář neřekl slova, vytáhl však tobolku
a položil peníze na stůl.“

Zajisté jste juž slyšeli o bratru klášterníku,
který se procházel hájem a rozjímal, jak je možno,
aby zpěv andělů vyvolené v nebi po celou ne-
konečnou věčnost blažil? Když byl v nejlepším
rozjímání, zaslechl neobyčejný, přelahodný zpěv,

jenž mu pronikal srdce i duši. Nadzdvihl oči a uviděl na stromě ptáčka, jakého nikdy před tím nespatriil. Leskl se všemi barvami duhy a díval se na milého klášterníka tak krásnýma očkama, jak mají andělé na obrazích.

Unešen nadšením, šel ke stromu a chtěl se na zázračného ptáčka lépe podívati, sotva že však několik kroků popošel, ulítl ptáček dále a dal se znovu do zpěvu. Bratr klášterník šel za ním, ale jakmile se přiblížil, ulítl ptáček opět a opět a čím hloub do lesa zalétal, tím krásněji zpíval a tím více rostly touha a nadšení klášterníkovo.

Konečně zalétl do hustého křoví, zmizel a utichl. Bratr si z hluboka oddechl a zažaloval: „Ach, milý ptáčku zpěváčku, zazpívej mi aspoň ještě jednou!“

Ale o ptáčku ani vidu ani slechu, jakby byl do moře padl. Klášterník vrátil se smuten domů, kláštera však nepoznal. Bylo vše změněno. Věže měly nové bání, celá stavba jinší nátěr a když všecek udiven u brány zazvonil, otevřel mu praneznámý klíčník a v klášteře byli sami noví lidé, od opata až do kuchtíka. Zkrátka: bratr klášterník naslouchal tomu rajskému ptáčku sto let a těch sto let bylo mu jako hodinka. Tím mu dal Bůh pokynutí, že jest dosti mocným, aby svatým celou věčnost slastí naplnil.

Tuto pověst slyšel kdysi také ďábel a hned si umínil, že též pošle na svět ptáka, který by jeho miláčkům čas ukracoval a tím ptáčkem je „barvička“ čili „ferbl!“ — Ferbl je německé slovo „Färbel“ (Farbe = barvička). Nazývají ji pěkně lichotivě „ferbl“, „barvička“ a milují ji také z ce-

lého srdce a v její společnosti utíká jim čas jako voda.

To dokázali naši čtyři karbaníci. Umínili si svatosvatě, že budou hráti jen přes kázání, ale šlak ví, jak jim ten čas uběhl: najednou zaslechli zvonek.

Pojezdny sebou trhl: „Co to?“

Mlynář nazdvihl hlavu a řekl mrzutě: „Ten náš pan farář odbývá to jaksi tuze zkrátka. Sotva začne, již přestane. Je to kázání? Ještě není ani čtvrt na devět a již zvoní k evandéliu!“

„Nechme toho a pojďme!“ řekl pojezdny.

„Ano, leda na blázny bysme tam šli!“ zlobil se myslivec. „Ohlížel by se na nás celý kostel, proč tak pozdě jdeme? — Dávejte dále!“

„Ale co řekne má paňmáma?“ vzdychl mlynář pohlížeje ke kostelu.

„Ta sedí v první lavici a nevidí, jste-li na kruchtě nebo ne,“ prohodil bagouňář suše a zaklepal na sklínku.

„Kdo se s vámi do hry dá, ten aby se rozloučil se vším!“ máchl pojezdny rukou a přisedl zase.

Hráli dále.

Zvonili k pozdvihování, lidé po osadě klekali, ale karbaníci, jakby neslyšeli, hráli bez přetržení.

Když se konečně před kostelem hluk strhl a kluci vyběhli, jakby někde venku hořelo, řekl mlynář: „Teď schovejme karty a pojďme na dvůr, aby lidé mysleli, že jdeme právě z kostela.“

„Ty máš před svou starou strach!“ smál se myslivec.

„No, strachu právě nemám, od toho mám uděláno,“ chlubil se mlynář, „ale nač má věděti, že jsme místo kostela ferbla honili? Vyčítala by mně to půl roku a jak bych se mohl brániti? Pěkná věc to není.“

„Sedte,“ řekl bagouňář, „za chvílku přijde pan rektor a ten nás beztoho prozradí, že jsme na choře nebyli.“

„Nic bát!“ křikl myslivec, „tomu zalepím oči já. Slíbím mu zajíce a bude mlčet jako pěna. — Ale mlynář má pravdu, pojďme na dvůr, aby lidé nezpозorovali, že jsme byli přes celou mši zde. Farář chodí do zámku a kdyby se o tom dozvěděl, mohl by to hraběti stříknouti a já bych měl největší ostudu.“

Uschovali tedy karty do šuplete, vzali klobouky a šli ven na dvůr. Přespolní lidé právě přicházeli buď pro maso, buď na nějakou snídani.

Mlynář s myslivcem stáli u bryčky.

„Pěkně vítáme od slova Božího,“ pozdravili je přichozi.

„Děkujeme. Vítáme vás také!“ děkoval mlynář. „Nejde ještě má paňmáma?“

Oslovený obrátil se k vratům a ukázal prstem ke kostelu: „Tamhle mluví s paní rektorkou.“

Mlynář vyběhl ven a švihl kloboukem: „Dobrý den, paní učitelová. — No, jakž. paňmámo, nepůjdeš na snídání?“

„Ne, pane Popelko,“ prosila paní učitelová, „prosím, dovolte paničce ke mně na sklínku kávy.“

„Chce-li, nechť jde!“ řekl mlynář. „Ale přijď brzo! Víš cesta je špatná. A kde pak je pan učitel tak dlouho? Slíbil, že přijde hned do hostince.“

Aha, tamhle jde! Má úcta, paní učitelová; dovolíte-li, vezmeme pana manžela mezi sebe.“

Na odpověď ani nečekal. Šel učitelovi vstříc a šeptal mu: „Pst! Ani muk, že jsme na choře nebyli; dostanete za to od Sovy zajíce!“ Pan učitel mrkl očima a stiskl mlynářovi ruku.

Mlynář po cestě učitelovi šeptal: „Kdyby se vás stará ptala, neprozrazujte, že jsem nebyl v kostele!“

„Však se ptáti nebude, vždyť nejste chlapec, aby po vás dávala pozor. Ale kde pak jste přes celou ranní byl?“

„Inu víte, jak to chodí; sešli jsme se s bagouňářem a Sovou na čtvrtku, hodili jsme si jednou do kola — ale nač se vám zpovídat, jen pojďte na nějaké to snídání.“

Vešli na dvůr. Bagouňář upomínal právě kohosi, aby mu dal za bagouna a myslivec volal: „Má úcta, pane nadučiteli. Kde pak dnes tak dlouho jste? Nemáte žízně? Vykřičel jste se při ranní dost.“ Podali si ruce a šli do panské světnice.

Tam sedělo již několik okolních dvořáků za velkým stolem.

„Má úcta, pánové, pěkně vítám do Mokřína,“ vítal nadučitel bohaté sousedy.

„Má úcta, dobrý den přeji, také pěkně vítám,“ volali dvořáci jeden přes druhého na poděkovanou. „Zavdali bysme vám, ale ještě nám nedonesl.“

„Děkuji, jak by se stalo, dostaneme taky,“ řekl učitel a přisedl s Popelkou a myslivcem k druhému stolu.

„Kde pak je dnes ten hostinský?“ zlobil se myslivec, „že není ani k spatření!“

„Má venku mnoho lidí,“ omlouval ho jeden dvořák.

„Ale my jsme snad přednější,“ vypnul Popelka hlavu.

„Však tady již jde,“ řekl nadučitel.

Hostinský otevřel dvře a přinesl několik sklínek najednou. „Tak, pánové, zde je víno; kdo poroučí?“ Postavil víno před ty, kteří si ho přáli, a ostatním donesl piva.

„A co si pánové přejete k snídání?“ tázal se hostinský. „Mám vepřovou pečení, klobásky, játerničky, ledvinky, co si kdo přeje.“

Každý si poručil dle chuti a nastalo na chvíli ticho.

Když posnídali, řekl myslivec: Co myslíš, mlynáři? Tvá stará ještě nejde, hodme si zatím.“

„Ah, ba,“ přisvědčil mlynář. „Při hře aspoň člověk nehřeší, nepomlouvá, a neutrhá na cti. Pane nadučiteli, nezahráte si?“

„Děkuji, pánové, víte, že nehávám jen jednou za uherský měsíc, a teď nemám času. Co nevidět budou zvonit na velkou.“

„Nechcete-li, nechte tak,“ odsekl mu myslivec. „Vy tam u druhého stola!“ volal na dvořáky, „nemáte nikdo chutě?“

„O chuť by nebylo,“ řekl dvořák Karas, ale hned dopoledne se pouštět do karet!“

„A kdy teda?“ ptal se myslivec. „Odpoledne sem nepřijdete.“

„No arci, kdo pak by sem odpoledne schválně na karty šel.“

„Tož vidíte, pojdte si sednout a nedělejte žádných dlouhých okolků. V kostele jste již byl, teď můžete dělat co chcete.“

Karas nenechával se do karet dlouho nutiti; aby se však neřeklo, že je po nich jako vzteklý, namítl: „V kostele jsem arci již byl, ale pajmáma mě doma čeká na oběd —“

„Na oběd mě má paní také čeká,“ padl mu myslivec do řeči, „ale proto si můžeme přece hoditi; snad nemyslíte hrát až do večera? Až bude po velké, půjdeme s ostatními v pořádku domů.“

„To, jak to,“ zabručel Karas, „ale je nás do hry málo. Jsme jen tři.“

„Však přijde bagouňář co nevidět,“ řekl mlynář. „Co pak tam venku tak dlouho dělá? Hostinský zavolejte ho!“

Když bagouňář přišel, vzali karty poznovu a počali hrát komando, protože se styděli přede všemi do barvičky se pustiti.

Sotva počali hrát, povstali ostatní dvořáci až na starého, tlustého Gazdu a obstoupili hráče a nakukovali jim do karet.

„Žádný ani muk,“ hrozil jim myslivec, „sic bude zle! Jak se říká: Čtvrtý hráč patří pod stůl. Ať hrá kdo chce, jak chce, špatně nebo dobře, vám do toho nic není.“

„Ale myslit si při tom můžeme, co chceme?“ smál se dvořák Pospěch.

„Ano, ale jen po tichu, na hlas ne!“ napomínal myslivec.

O tři čtvrtě na desátou přišla mlynářka. Vidouc muže u karet, zarazila se. On ji však vítal z vesela.

„Vítám tě, ženuško, kde pak tak dlouho jsi? My jsme si dlouhou chvílí trochu hodili. Co pak budeš snídati?“

Myslivec i ostatní páni přivítali mlynářku a odsedli, aby se mohla posaditi.

„Nesednu si,“ děkovala mlynářka, „spíchám domů k dětem. Beztoho jsem se dneska zabavila. Tak mužičku, dohrej a pojedeme.“

Mlynář jí podával sklínku. „Má milá, teď nemohu přestat, podívej se, máme mnoho v bance. Zavdej si a přisedni na chvílku.“

„Ne, nesednu. Vy, páni, sednete-li si ke kartám, nevíte, kdy přestat a mě čeká doma práce. Víš, že se oběd sám neuvaří.“

„Což oběd, ten uvaří Tereza; jen počkej až bude po bance.“

„Ano, tady povídáš, ať uvaří oběd Tereza,“ smála se mlynářka k vůli ostatním, aby nepozorovali, že se na ten karban zlobí, „ale doma, kdyby nebylo při obědě všecko na vlas, bručel bys jak stará basa.“

„Dnes nebudu, věř, ženuško, na mou duši.“

„Nedušuj se a hled raději, abyste to dohráli; já zatím poručím kočímu zapřáhnout!“

Mlynářka odešla na dvůr a páni karbaníci mezi tím naschvál jeden po druhém padli, aby bylo v bulce víc. Když se pak mlynářka vrátila, uvítal ji myslivec s takovouhle: „Milá paničko, nic platno, dnes odjedte napřed sama, kozel ví, co je to za hru? — Padáme jeden po druhém a váš starý pořád vyhrává, jakby čaroval. Teď visíme každý aspoň ještě třikrát.“

„Mně se zdá, že vyhrává, ale z kapsy,“ řekla mlynářka nevrle. „Neškodilo by, kdyby jednou vyhrál.“

„Nevěříte? tady se podívejte, co již má stříbrňáků,“ ukazoval myslivec na hromádku před mlynářem. „Obral nás všecky.“

„No, maminko, máš-li tak pilno, jeď napřed, já tady s těmi pány ještě chvílku posedím a po velké přijdu domů. Dej Tereze velkou flaši do koše, ať se po velké tady pro mě zastaví; vezmeme domů vína.“

„Jen s ní pak také přijdi!“ napomínala jej žena, „víš, že bude zítra trh.“

„Ty máš o mě strachu!“ smál se mlynář, „jeď jen, jeď a přístroj mi něco dobrého.“

Mlynářka odešla a Popelka si oddechla.

„Tak, teď mám kaprála s krku!“ a pustili se s novou chutí do hry. V tom udeřila desátá a na věži zazvonili na velkou. Pan učitel vstal a poroučel se.

„S Bohem, pánové, mě již volají.“

Hostinský ve velké světnici zakřikl: „Alou, dopíte a zaplaťte! Zvoní na velkou, musím zavříti.“ Lidé se rozešli, jedni do kostela, druzí domů, jen páni v druhé světnici zůstali seděti, jak by jim do zvonů ničeho nebylo.

Hostinský zavřel dvěře na ulici vedoucí a šel pak do panského pokoje.

„Prosím, pánové,“ řekl bezmála zkroušeně, „víte, že mám od představenstva přísně poručeno, hned po prvním zvonění na hrubou, hospodu zamknouti.“

„Zamkni si ji třeba na tři zámky,“ prohodil mlynář ledabyle, „co je nám po tom? Já tady zůstanu. Kam mám jít? Kde mám čekat na Terezu, až sem přijde pro víno?“

„No, vždyť já tě nevyháním, jen se hned tak nedurdi,“ chlácholil jej hostinský, „ale zde v hostinském pokoji zůstat nemůžete, aby vás někdo z ulice neviděl a mne neudal. Jak vám líbo, pojďte do mého bytu. Tam jdou za jedno okna na dvůr a za druhé mi nemůže nikdo zakazovati, abyste mě v mém vlastním bytu navštívili.“

„Ty máš nápady jak Šalamoun,“ pochválil jej mlynář, vzal karty a odešli do rodinného pokoje.

„Tak, zde jsme pěkně v chládku!“ přichvátil si bagouňář,

„Hostinský, doneste nám do litrové broušené sklínky vína, aby to nevypadalo jako v hospodě a zahrajme si pěkně ferbla.“

„To se rozumí,“ přichvátili ostatní.

Aby byli ještě jistější a nerušenější, zavřeli si okenice, rozžehli lampu a hostinský vida vše tak krásně připraveno, řekl: „Pánové, dovolíte-li, hodím si s vámi. — Mám právě chvílku pokdy.“

„To je řeč,“ přichvátili mu hráči. „Dejte vizo.“ —

„Mnoho-li?“

„Kolik chcete,“ řekl myslivec.

Hostinský sáhl do kapsy, vytáhl plnou hrst peněz, měděňáků i stříbrňáků, jak stádo běží, položil zavřenou pěst s penězi na stůl, a zvolal vesele: „Aj, ať to hrá! — Kdo dá „ungšaut?“

Karbaníci se rozehráli a ty dvě hodiny až do poledne utekly jim jako čtvrt hodinka.

Když zazvonilo poledne, vyskočil hostinský jako by uleknut, ačkoli mezi hrou hodiny dobře pozoroval a řekl šeptmo: „Juž dvanáct hodin. Pánové, odpusťte, musím otevřítí hospodu.“ Shrábl peníze do kapsy a spíchal ven. Ostatní hráli dále. Po chvíli se hostinský opět vrátil.

„Pane Popelko, je zde vaše „komorná“ s flašou pro víno. Jaké jí mám dát?“

„Dejte jí toho dobrého červeného,“ rozkázal mlynář. „Nač šetřiti? Zítřa prodám dvě krávy a bude peněz dost.“

„Baže,“ přisvědčil mu hostinský a odešel.

„Pane Sovo, dávejte,“ řekl bagouňář nevrle.

„Pořáde nás ten hostinský vytrhuje.“

Sotva však zase jednou do kola zahráli, přišel hostinský opět.

„Co zase chceš?“ zlobil se mlynář.

„Odpusťte, pánové, že vás pořád vyrušuji. Pane Popelko, prosím na okamžik.“

„Co je? Jen to pověz veřejně.“

„Terezka má něco vyříditi.“

„To bude asi cosi kloudného,“ huboval mlynář a šel ven.

„Co pak chceš?“ obořil se na děvečku, která v šenkovně s košíkem na ruce stála.

„Pantáto,“ šeptala děvečka bojácně, „pajmáma jich nechá prosit, aby přišli brzo domů, že je Rudolfkovi jaksí špatně.“

„Rudolfkovi? A co je mu? Vždyť byl ráno jako rys!“

„Má rozpálenou hlavu a zvracel.“

„Juž tě se zase přejedl,“ řekl Popelka potřebuje hlavou. „Tak je to! Člověk nesmí z domů.“

Jen co zaplatím. Jdi napřed: za vsí tě dohoním.“
— Děvečka odešla a mlynář se vrátil ke kartám.

„No, co je, co se stalo?“ tázali se jej karbaníci.

„Chlapec Rudolfek prý se nám jaksi rozstonal. Musím se podívat domů. Kdo dá poslední?“

„E, co se na to ptáš?“ odsekl mu myslivec.

„No ne, musím opravdu domů,“ omlouval se mlynář. „Víš, když dítě a zvláště dědic stůně, to není žádný žert.“

„Však ti neumře, neboj se. Takový kluk se mrknutím oka rozstůně a mrknutím oka zas uzdraví. Dávejte dál.“

Dvořák Karas rozdal poznovu a zloduch karet právě tentokrát tak podivně těmi osudnými lístky zahrával, že se Popelka nemohl od nich ani odtrhnouti. Zapomněl na dítě, na ženu, na oběd, na všechno. — Brzy měl před sebou hromadu bankovek a čítal je s usmívavou tváří. Sotva že si je však složil a pomyslíl: „tak, těchto mi již nikdo nevezme,“ obrátilo se štěstí a milé peníze byly ty tam, jako na větru.

Prohra mlynáře rozdráždila, pomyslíl si: „Musím je dostati zpátky,“ vytáhl tobolku, vyňal pětku a hodil ji na stůl.

Mezi tím seděla mlynářka u nemocného Rudolfka a dávala mu studené obkladky na hlavu. — Chvilkami pohlížela na hodiny. „Bože můj, již dvě hodiny a ten nešťastný muž pořád ještě nepřichází! — Ani k tomu nebohému dítětu nemá lásky.“

Nemoc dítěte horšila se však každým okamžikem. Chlapecek počal chraptěti a dýchal jen s těží. Hlavičku měl jak žhavou.

Odbila třetí hodina a mlynář se ještě nevracel. Matka byla jako na trní. Pot jí vystupoval strachem na čelo.

„Terezo!“ volala na děvečku, „zavolej sem Honzíka.“

„Bude-li jen doma,“ řekla děvečka.

„To by tak ještě scházelo!“ lekla se mlynářka, „kde by byl?“

„Inu, když není pán doma, žene to čeledína také pryč.“

Honza na štěstí doma byl. — Přišel do světnice, pohledl na nemocného Rudolfka, svého miláčka, a řekl: „Nemám jet pro pana doktora?“

„Ano, milý Honzíku. Podívejte se, ten chlapec se mi jaksi nelíbí, a pantáta pořád ještě nepřichází.“

„Myslil jsem si to,“ řekl pacholek, „že bude potřeba zajet pro doktora, a proto jsem zůstal doma, abych byl po ruce.“

A přikročil k posteli blíže a ptal se chlapce vlídným hlasem: „Co pak dělá náš Rudolfek? Snad bys nestonal? To nesmíš. Já ti dovezu pana doktora, ten ti dá medicínu, tu pěkně vypiješ, abys ozdravěl a zítra pojedeme spolu na trh. Ano?“

„Ano,“ zasyptěl chlapec a pohledl srdečně na pacholka.

„No, již jen zapřahejte, Honzíku,“ napomínala mlynářka, „a zastavte se pro pantátu v hospodě a řekněte mu, co vlastně je.“

„Zapřaženo bude hned, pařmáminko, vždyť mám Rudolfka rád, jak by byl můj. Za půl hodiny tady s panem doktorem budu a pantátovi to povím, jak se patří.“

Pacholek měl již bryčku přichystanou a proto vyjel k Mokřínu za malou chvílku. — Napřed zastavil u hospody. Seskočil a zavolal na podomka: „Haucknecht! podržet koně. Je náš pantáta ještě u vás?“

„Ani nevím,“ zabručel podomek lhostejně. „Ale kde by byl, domů ještě nešel!“

Honzík čili po svátečně Johann šel do nálevny a zrovna k panskému pokoji a zaklepal na dveře. Společnost se totiž odstěhovala zase do druhé světnice. Nečekaje ani na dovolení, otevřel dvěře.

Karbaníci se zarazili. — Mlynář položil rychle ruku na hromadu bankovek, která před ním ležela, aby jeho čeledín neviděl, že o tak veliké peníze hraje, a ptal se ho: „Co pak ty tady honíš?“

„Jedu pro pana doktora.“

„Pro p. doktora?“ ulekl se mlynář. „A komu?“
„Rudolfkovi. Je mu tuze zle.“

„No, pan doktor je právě tady,“ vyrazil mlynář ze sebe jaksi podivným hlasem. — Vstal a šel k druhému stolu, kde starý lékař hrál taroky.

„Pane doktore,“ oslovil jej, „roznemohl prý se nám chlapec a žena poslala sem příležitost, aby prý jste jel na něho se podívat.“

„A co pak mu schází?“ tázal se doktor.

Mlynář se usmál rozpačitě a řekl: „Já nevím sám. Dali jsme se tady dnes trochu do lumpáctví, nebyl jsem po kostele ještě ani doma. Ty Honzíku, co pak je Rudolfovi?“

„Má hlavu jako žhavou, dýchá těžko a nemůže ani mluvit, jen syptí.“

Lékař nakrčil obočí a vyhrnul dolní ret. „To může být ošklivé, bezpochyby záškrť. — Nechme všeho a pojedme hned.“

Popelka stříhl úzkostně okem po stole, kde ležela hromada bankovek, a ty on již všechny prohrál, a řekl nesměle:

„Jak, pane doktore, abych tady počkal, až se vrátíte a vzal pak hned medicinu domů? Teď bych doma nebyl beztoho nic platný, a tak aspoň uslyším na vlastní uši, jak mu tu medicinu mám dávat. Ono je vždycky líp, přineseli medicinu rozumný.“

Lékař se uškříbl: „Dělejte, jak chcete. Vím, že vám není tak o tu medicinu, jak tam o ten ferbl. Inu, inu, vy ferblisté, vy jste už ta nejhorší spřež na světě!“ zasmál se hlasitě a odešel za pacholkem.

Mlynář zasedl si zase. Hrál se zimničnou rozčileností. Věděl, že za chvíli přece domů odjeti musí a proto dával velké sázky, aby vyhrál zpět, co byl prohrál. Ale štěstí se naň hněvalo, jako doma žena. Vsadil poslední zlatku a prohrál i tu. — Zaskřípl zuby a vrávoral ven za hostinským.

„Bratře, mám dnes hroznou smůlu. Půjč mi padesát zlatých.“ Hostinský mu je podstrčil a mlynář vrátil se s novou kuráží ke kartům.

„Že přece jdete!“ káral ho bagouňář. „Držíte?“

„Mnoho-li stojí?“

„Tady to.“

Mlynář hodil pětku na stůl. „Jednu obrátit!“

V tom vstoupil lékař do světnice: „Popelko, přestaňte a hned domů. Chlapec je na smrt!“

Mlynář sebou trhl, pohledl polekaně na lékaře a hned pak na kartu, kterou dostal.

„Snad ne?“ řekl bázlživě.

„Ano, ano! Tady máte prášky, panička již

ví, jak mu je má dávatí a allou domů, chcete-li chlapce živého uviděti.“

„Hned!“ zašeptal mlynář zoufale a hodil na stůl desítku.

Bagouňář vložil.

„A ještě desítku.“

„Tady je.“

„Tři esa!“ křikl mlynář a hodil je na stůl.

„Čtyry barvy,“ řekl bagouňář a shrábl peníze.

Mlynář vstal a, nedav ani dobrou noc, odešel k vozu.

Když dojel domů, klečela mlynářka u postýlky a držela mrtvolu dítěte křečovitě v náručí.

„Ježíš Maria! co se stalo?“ ptal se mlynář nesměle.

Žena mu neodpověděla. Ukázala jen rukou ke dveřím, jak by mu chtěla říci: „Jdi, odkuds přišel. Juž je pozdě.“

„Před chvílkou ho to zadusilo,“ šeptala mu děvečka.

Mlynář odkvapil ven, stoupl si k vantroakům, zalomil ruce nad hlavou a pohledl zoufale k nebi.
— Peníze pryč, dítko mrtvo.

III.

Puška.

Před císařskými hody honili myslivci z lesoňského panství zajíce. Bývá tak zvykem na každém panství, poněvadž o císařských hodech nejen „milostivá“ vrchnost sama na tučném zaječím hřbetě ráda si pochutnává, ale také svým úředníkům nějakého toho janka k snědku popřává.

Tak to šlo alespoň až do nedávna bezmála u všech vrchností, a některé zvláště dobrotivé posílaly také nějakého toho zajíčka na faru. Dnes tento velmi chvalitebný zvyk u mnohých, především židovských vrchností přestal; ale třeba některé dávatí přestaly, poroučeti nepřestala žádná. Myslivec musí se na všech panstvích až podnes před císařskými hody za zajícemi honiti, div duši nevypustí, ať je pěkně nebo blativo.

Výtěžek celoroční honby mívá obyčejně zvěřinář nebo nějaký žid již předkem zamluvený; ten potřebuje zvláště k císařským hodům mnoho zvěře, proto myslivče — dří se!

Lesoňská vrchnost jest však z těch dobrých a přeje svým úředníkům, proto pomáhal myslivcům kde kdo: pan správce, důchodní, pojezdny — slovem, kdo jen pušku měl. Bylo to střelby, jako o nějaké patalii; zajíci běhali jako zděšení.

Sousedé Pivoňka a Snopek stáli na poli u nádenníků. Vydobývali řepu. Pravím že stáli, nebo dnes ta jejich práce ani za groš nestála. Bez ustání pohlíželi v tu stranu, kde myslivci honili a vyvázl-li některý zajíc šťastně z kola a upaloval-li vedle řepniště do širé dálky, povstali Pivoňka i Snopek jako na komando, zapleskali na koženky a volali: „Ahou, janku, počkej!“

„Slyšíš, Petře,“ řekl Pivoňka, „tamhle ten dostal co proto!“ a ukazoval na utíkajícího zajíce, „podívej se, zadní běh houpá se mu jako jelito. Škoda, že tady nemám Vořecha, ten by ho měl na pár skoků.“

„Eh, co pes! co Vořech!“ prohodil Snopek nevrle, a stříhl okem za utíkajícím zajícem. „Kdy-

bych zde měl svůj klacek, nasypal bych mu do gatí, jen by kotrmelec udělal. Tamhle ti střflejí Pánu Bohu do oken. To jsou myslivci?“

„Škoda jim toho krásného honu,“ zlobil se Pivoňka. „Zajíc, slotá, nažere se pěkně na našem poli a my se mu nesmíme ani pomstít.“

„Ba že!“ přisvědčil mu Snopek, „z našeho se vykrmí a pán ho pak sní. Sedlák je taky člověk a zajícem by se také neotrávil. — Ale počkej, však to tak dlouho nezůstane! Novým rokem vyjde pánům nájem a o to se postaráme, aby ho vícekrát nedostali. My si můžeme taky jedenkrát na pány zahrát a také zajíce snísti, nejen tam ti dršťkáři na zámku.“

„Ale prosím tě, Petře, puška není pro sedláka, ta je jen pro statkáře, pro pána.“

„Josefe, já nevím, co jsi ty za člověka! Což nejsme my sedláci také statkáři, nejsme také páni?“

Pivoňka se jaksi trpce usmál a vzdychl: „Jsme, jen že nám to naše panstvo dírou na střeše uletělo.“

„Máš-li roztrhanou střechu, tak si ji pošl a neukazuj bídy! Za ten tvůj nářek nedá ti nikdo ani hluchého knoflíka, ještě se ti vysmějou. A myslíš, blázne, že mají na zámku vždycky všeho dost? — Nevíš, jak veverský kníže musel utéci a všecko židovi nechati? To dovedeme taky! Nic bát! My jsme taky páni, taky statkáři, a na rok si najmu honbu od obce sám, pak si můžeš koupit dvojku — já ti pomůžu vybírat, víš, že jsem znalec — a můžeš chodit se mnou na hon a nepotřebuješ na jiné zevlovati, jak prášíjou jankům do kožicha.“

„Strejčku! strejčku!“ křičela Snopkova děvečka, „podívejte se, zajíc, a již sotva běží!“

Snopek zabral se do hovoru tak hluboko, že ani nepozoroval, jak zrovna k němu běží silně postřelený ušák. Trhl sebou a okřikl děvečku: „Nebřeč! ať tě tam ti neslyší!“ Pak hodil motykou po zajícovi a dorazil ho.

„Marjano!“ poručil děvečce, „pojď sem, vezmi toho zajíce do koše, hoď na něho pár řep a zanes ho domů; ať ho přistrojí hospodyň k večeři. Naposled by tam ti čahouni až sem hledat přišli a kdyby ho tady viděli, mohli bysme si utřít hubu.“

Děvečka vzala zajíce za uši a chtěla ho dát do koše. Chudák nebyl ještě mrtvý a trhl sebou. Marjána vykřikla a upustila ho na zem.

„Jdi ty splašená,“ durdil se na ni hospodář, „snad by ses nebála hloupého zajíce?“ Chytl janka za zadní běhy, udeřil ho za uši a hodil děvečce do koše: „Tak, a hybaj domů! Ale to ti povídám, ať žádnému ani necekneš, že ho máš v koši, sic nedostaneš ani oblíznout.“

Děvečka pohodila hlavou. „Ano, hned to vyslepicím! Což pak jsem z Hloupětína?“

„No však!“ přichvátil ji Snopek, „a řekni hospodyně, aby máčku hodně opepřila. Za chvíli přijdu domů to fryšle zapíchnout. — No jakž, sousede,“ obrátil se k Pivoňkovi, „nepůjdeme na litr piva, když nám tak dobrá pečinka do huby vběhla?“

„Proč bych já pil?“ řekl Pivoňka. „Já jí jísti nebudu.“

„Kdož ví, nepozvu-li tě? Půjdeš-li se mnou na pivo, můžeš si přijít na večer pro stehynko.“

„To, jak to, ale jaká to bude práce, když od ná denníků odejdeme?“

„Však víme, co mohou udělat,“ řekl Snopek. „Vy lidi,“ obrátil se k ná denníkům, „my odejdeme teď po jiné práci, ať tady nezahálíte! Ten kus musí býti do večera vyrytý.“

„I do pecidla! A co ještě?“ křičela stará Klepáčová a smála se potupně. „Kdybyste nám jich ještě pět poslal, nezdolíme toho do večera!“

„Babo, ticho!“ oschápl se na ni Snopek, „já vím, co se může udělat a co ne, mne neošidíte!“

V tom přišel hajný s jedním honcem. Dívali se pozorně do všech brázd.

„Co pak hledáte?“ volol na ně Pivoňka.

„Nezůstal tady žádný zajíc ležet?“ ptal se hajný.

„Ano, zrovna k nám puběhne!“ smál se Snopek. „Škoda, že jste od řemesla a nevíte ani, že se zajíc po honě všem lidem jako dušička čertovi vyhýbá.“

Hajný šel dál a bručel do vousů: „Tobě by se měl proč vyhýbat, ty starý pytláku!“

* * *

„Martine! litr piva,“ volal Snopek na hostinského, sedaje za starý dubový stůl.

„A mně taky!“ řekl Pivoňka polomrzutě, „máš-li dobré.“

Hostinský, vysoký hubený muž v koženkách a vysokých botách, s krátkými licousy pod ušima, obrátil se, pohledl jakoby pohrdavě na Pivoňku a usmál se: „Josefe, jak to tak mluvíš? — Já

a nemít dobrého piva! Kdy pak's pil u Martina již špatně?“

„Kdyby ses ptal, kdy jsem u tebe pil dobré, mluvil bys moudřeji,“ bručel Pivoňka.

„I mlč, ty starý bručale,“ káral ho Snopek, „děláš, jak bys byl Bůh ví jak háklivý a piješ třeba hnojůvku, když ti ji dám. Martine, honem pivo sem, mám žízeň. Je ten hon a to člověku hrdlo vypráhne.“

„Vypráhne?“ smál se hospodský. „Všaks nehonil!“

„Nechť, třeba nehonil, od dívání dostane člověk také žízeň.“

„Tož si zavdej,“ řekl hostinský a postavil před hosti pivo. — „Je famós, jako smetana!“

Snopek odfoukl pěnu, nahnul si a zůstal v litře, co by dvacet napočítal, pak si oddechl, utřel pěnu s nosu a podával hostinskému. „Zavdej si, Martine!“

Hostinský nazdvihl plecháč, řekl „stálé zdraví“, nasadil k ústům a dopil. „E, juh, juh, ty hody začínají z vesela! Píme, chlapci, píme ho, až do rána bílého, však ho mám plný sklep. Mám ještě doněsti?“

„Jak se to tak ptáš?“ ozval se Pivoňka, podáváje též prázdný ciment. „My k vůli jednomu litru o hospodu nezavadíme.“

„Vida ho!“ chechtal se hostinský, „dělal jak panenka a leze to do něho, jako do muzikanta.“

„Však se nejmenuje nadarmo Pivoňka,“ řekl Snopek.

„A jak to šlo na tom honě?“ ptal se hostinský, nalévaje do plecháčů.

„Špiteráci jsou, střílí Pánu Bobu do oken,“ hanil Snopek. „Uteklo jim víc zajců, než zastřelili.“

„U mne byl také jeden z těch, co jim vyvázli. Zastavil se tady a pil půl litru piva,“ vypravoval hostinský.

„E, kuš!“ zabručel Pivoňka.

„Nevěříš?“ hospodský na to, „seděl právě na tvém místě. Divil jsem se tomu sám, že se stavuje. Jářku, což pak dnes není na vás hon, že tady sedíš? a on vám potvora stříhl vousama, že prý má času dost, takovým střelcům prý uteče třeba desetkrát.“

Snopek se rozesmál až zčervenal, udeřil pěstí na stůl a pochválil hostinského: „Martine, ty jsi přece jen šelma! — Na ten špás mi dones viržinku.“

Pivoňka vyklepal dýmku, zpravil si ji, zastrčil do kapsy a zabručel: „Mně dones také, ale hodně tmavou.“

V tom vešel holič do světnice s utěrákem a miskou pod paží, zůstal u dveří státi a pozdravil: „Pán Bůh dej dobré odpoledne! No, jakž? necháte se tady opulbírovat anebo přijdete domů?“

„Dyž jsi už tady, tak nás odři,“ řekl Snopek; „pojď, závdej si.“ Holič se chopil cimentu, přál stále zdraví a počal dlouhým douškem pít.

„Jen v tom plecháči nezůstaň do večera!“ napomínal Pivoňka.

„A co! však to püllán nese!“ smál se holič, vraceje litr mnohem lehčí. „Který si sednete napřed?“

„Josefe! jdi ty,“ vybízel Snopek Pivoňku, „já jsem si teprv zapálil.“

„A já ne?“ zlobil se Pivoňka, „jdi sám napřed, však se všady cpeš do předu.“

„No, nehádejte se! mám dnes pilno,“ poroučel holič. „Alou, sednout, sic odejdu a nechám vás tak.“

Snopek odložil viržinku, vysvlekl kazajku, sedl si do prostřed světnice na židli, zastrčil ruce za kšandy a napomínal holiče: „Dej pozor, ať mi zas nenacpeš plný nos a uši mydlin.“

„Neboj se, oholím tě jen to fikne. Takoví holiči, jako já, jsme jen tři, jeden je ve Vídni, druhý v Praze a třetí jsem já.“

„Jsi-li tak výborný pulbír, tož pověz něco nového.“

Holič počal Snopka mydliti a klábosil: „Já jsem ještě výbornější, než ti mi dva kamarádi ve Vídni a v Praze, ti nepotřebují všechno vědět, jako já, proto že je v Praze a ve Vídni novin dost, ale u nás v Blafálově nemáme žádných tištěných novin, tady musím já sám všecko vědět. — A vím také nového dost.“

„Teda spust, co víš?“

„U Snopků budou mít dnes k večeri zajíce,“ počal holič.

„Cooo?“ divil se Snopek.

„Ano, zajíce,“ opakoval holič, „hospodář ho dorazil motykou.“

„I ta zlořečená Klepáčková!“ chtěl Snopek vyskočiti.

„Ticho sed!“ okřikl ho holič, „ať tě neříznu! Klepáčková neřekla nic, ani jsem s ní nemluvil,“ řekl holič a počal Snopkovi po tváři škrabati až to skřipělo. „Máš v těch vousech dneska prachu

a písku!“ zlobil se. „Na tebe abych vzal kosu a ne břitvu.“

Snopek zatínal zuby a bručel: „Juž k vůli těm vousům musím si hon pachtovat.“

„Mlč a drž!“ okřikl ho holič opět. „Při holení mám jen já právo mluvit. Abys teda věděl, jak jsem se to o tom zajícovi dověděl: hledal jsem tě doma, ale nenašel. Hospodyň stahovala právě zajíce, a poručila mi, abych přišel později, že k večeri přijdeš domů. Já jsem si pomyslel: Aha, dnes honijou a Petr toho janka jistě někde po straně do-tloukl a šel jsem pak zrovna sem, proto že znám tvou náuru — natáhni trochu ten vrchní pysk — a vím, kde tě mám hledati. A skutečně našel jsem tě tady. No už jsi hotov, tu máš ručník, utři se, Tu máš kousek hubky, přilep si ji, krvácíš pod nosem. Pořád tou hubou tlampacíš, ani tě člověk pořádně oholit nemůže.“

Snopek vstal a utíral si krev. „Tys mi dnes zase dal! Což pak myslíš, když pulbírúješ, že si řezníkem? Ale ode dneška se mi na hubu nedostaneš, to ti přísahám. Nechám si vousy růsti, abych přece vypadal jako myslivec a až bude o novém roce obec honbu pronajímat, musím ji dostati já, juž k vůli těm vousům, a kdybych měl při tom o püllán přijít. — Josefe, včil si pojď sednout ty, ale napřed si pořádně zavdej, abys ta muka snesl.“

V tom otevřela Snopkova děvečka dvéře a volala: „Stréčku, máte jít to fryšle píchnout, voda už vře.“

„No, no! jen co dopiju, zatím potluč smolu.“

Když děvečka z hospody odešla, dopil Snopek a vstávaje řekl hostinskému: „Martine, zítra zaplatím, dnes nemám u sebe.“

„Dobře, dobře,“ kývl hostinský hlavou, „hned to napíšu.“

„Snad bys to nepsal? Což jsem ti už kdy upřel?“

„No ne, Petře, nezlob se!“ chlácholil ho hostinský. „Není mi o to, ale já to napíšu k vůli obchodu. Víš, některý pije jen za tolik, kolik má u sebe, stydí se píti na dluh; když ale uvidí, že Snopek, bohatý pan Snopek, také juž na černém prkně stojí, pak si dodá kuráže a pomyslí si: Eh co! Když může Snopek na dluh píti, zavrám si taky ještě, však to Martin nakřiduje! Co nerozumím kšeftu?“

Snopek se usmál a řekl spokojeně: „No, to jako to! Tož to napiš, a aby to stálo za to, nalej mi ještě sklínku na rozloučenou.“

„A proč ne do celého plecháče? však to ještě zmůžeš,“ bručel Pivoňka.

„Nemám času,“ omlouval se Snopek. — „Ty ještě nepůjdeš?“

„Nemám doma práce a pivo je dobré, nač bych chvátal.“

„Tak teda s Pánem Bohem!“ rozloučil se Snopek a odešel.

Doma ho uvítala žena jaksi zostra: „Jářku, že v té hospodě přes celé hody zůstaneš! Voda vře juž klokotem a řezník pije!“

„No, no! matko, juž se jen nevaď, bude to hned. Františku!“ volal na svého pětiletého synka, „pojď, podrž prase za ocásek. Kde pak je nůž?“

„Kam sis ho dal, tam ho máš,“ odsekla žena.

„Aj! aj! ty na ty hody jaksi podivně vy-
zváníš!“ řekl Snopek klidně a šel do stola pro
nůž, nabrousil ho, uvázal si zástěru, vyhrnul ru-
kávky u košile a naplivil si na ruce. „Tak, teď se
dáme do toho. — Lízleno, vem hrnec a pojď mí-
chati krev.“

Hospodyně vzala hrnec, vařečku, šla za mužem
a volala na děvečku: „Marjáno! přijď s tou vodou
hned.“

Hospodář otevřel chlívek, chytl prase za zadní
nožku, vytáhl je ven, převalil, klekl na ně a vrazil
mu nůž do srdce. — „Františku! drž, ať nám ne-
uteče!“ volal na synka.

Chlapec držel prase až zatínal zuby.

Nebohé zvíře obrátilo oči v sloup, trhlo sebou
několikrát, zachroptělo a bylo po něm.

Kdo má ještě jiskru citu v srdci, tomu musí
býti zvířete líto, když vidí, jak bolestně se svíjí
a před časem umírá, aby nám za pokrm sloužilo,
a viděl jsem už často lidi, kteří nechtěli jísti masa
ze zvířete jim milého. — Tak nechtěla jísti chu-
dobná žena masa z krávy, kterou si sama vypě-
stovala a kterou pak řezníkovi prodati musila,
proto že si nešťastným skokem zlomila nohu.
Pravila s pláčem: „Než bych z ubohé bělky jedla,
radš budu hladem.“ Z toho můžeme poznati, že
zvířata nebyla od počátku světa lidem k potravě
určena a že původní potravou bylo člověku bylino-
stvo a mléko, a proto se také zralé ovoce na člověka
takřka usmívá, jak by chtělo říci: „Utrhni mne!“
a když ho člověk utrhnouti nechce, padne mu samo
k nohous. „Zde jsem! zvedni mne a jez!“ U zvířat

spatřujeme toho opak. — Až podnes říkávají lidé,
vidouce krásné zvíře pro jatku určené: „To je hřích
zabiti.“

Snopek však tak neřekl; měl jakési zalíbení
v prolévání krve a proto si vyšel rád, když ne-
mohl veřejně, aspoň potajmu na zajíce a doma
nesměl prasata neb kůzlata zabíjeti nikdo než on.
S drůbeží se neobíral, to mu bylo tuze malicherné.
„To patří ženským,“ říkával.

Když prase naposled zahrochtělo, hodil je do
vroucí vody, opařil, sedřel chlupy starým pořizem,
šťětiny dal chlapcovi a poručil ženě: „Jdi do ku-
chyně a podívej se na toho zajíce, já zatím tady
toho kubíka rozpáru a upravím všechno, abysme
se večer mohli dát do jelit“

„Že mě dnes ještě také s tím zajícem zlobíš,“
broukala žena. „budeš mít dost ovaru. Zajíc mohl
zůstat na zítřek.“

„Ano, aby někdo zítra vyčenicnal, že ho máme,“
rozdurdil se Snopek. „Dnes nenapadne nikomu
hledat, budou po honě všichni v hospodě. Proto-
sníme maso dnes, kůzku zanese večer Marjána
židovi a zítra pak ať si přijde třeba deset hajných
na visityrku.“

Když byl Snopek se svou prací hotov, zanesl
maso do komory a střeva v putně postavil do
síně, umyl si pak ruce a zasedl za stůl.

Co je pravda, to je pravda, měl pěkný dům
a ve světnici to vypadalo bezmála jako u pánů;
postel a almara byly vyleštěny jako sklo, na šuplově-
skříni měli bílý ubrus prostřený a na něm kříž
pod skleněným poklopem, po stranách dva skle-
něné jako stříbro lesknoucí se svícny a několik

pěkných sklínek. Nad ním zrcadlo a dva obrazy v pozlacených rámcích, Pána Ježíše a Pannu Marii. Zaopatřil jim je pantáta žid za náramně levný peníz; že však ani za ten nestojí, že to tak zvané zlato zčerná a opadá, toho jim arci neřekl. Nač také? Za nynějších dob jde a zrůstá všechno parou, proč by to také jako pára nehynulo?

Snopek seděl za stolem a ohlížel se spokojeně po světnici.

„Až budu mítí tu honbu, myslil si, pověším si dvojku tamhle ke dveřím, vedle ní torbu a dŕtky na psa. Jen kde honem dostanu srnčí rŕžky, ty tam musím také mítí. Eh, co, však mi je žid zaopatřítí.“

V tom donesla hospodyň zajíce na míse v omáče. „Tu máš tu tvou zvěřinu a najež se jí jednou; však's jí byl beztoho žádostiv jak ten starý Isák. — Ale je to pravda, takový zajíc není nic hlouπέho. Snědla jsem v kuchyni kousek; takovou pečínku bych častěji.“

„A já ne,“ řekla děvečka, nesouc za hospodyní talíře, „není to nic tlusté; jak by člověk chléb jedl.“

„Čemu pak ty rozumíš,“ osopil se na ni hospodář. „Mlč a jdi po své práci.“ Pak řekl ženě: „No možná, že se toho času brzo dočkáš, až nám zajíci nebudou žádnou vzácností.“

„Jak to?“

„Inu, novým rokem dojde pánŕm nájem a někteří sousedi již nyní si povídají, že by si honbu sami najali.“

„Blázní, nechť se drží biče a nechají flintu, komu patří,“ odsekla žena a obrátila se k odchodu.

„Nebudeš večeret?“ volal Snopek za ní.

„Nemám dnes času. Juž jsem se najedla.“

Snopek zavolal na Františka, posadil ho vedle sebe a večereli spolu.

„Vidíš, to je zajíc,“ hovořil otec se synkem.

„Zajíc?“

„Ano! Až bude zima a zas jaro a pak žně, budeme spolu na ně choditi. Já budu střílet a ty mi zastřelené zajíce budeš nositi. — Ano?“

„Ano!“ přisvědčil František. „A kolik jich zastřelíme?“

„Moc, milý synku.“

„Deset?“

„O ne, víc!“

„Jakž pak, Petře,“ volal Pivoňka do oken, „dáš mně stehýnko?“

„Měls přijít dřív,“ ozval se mu Snopek, „juž jsme všechny čtyry snědli.“

„A vždyť si mně slíbil,“ hlásil se Pivoňka k svému právu.

„Slíbil? O ne, já jsem jen řekl: Kdo ví, nedám-li ti stehýnko?! To není žádný slib. Ale abys neřekl, že jsem lakomec: chceš-li, pojď a vezmi si kousek ze hřbeta.“

„To si sněž sám,“ trucoval Pivoňka. — „Když si mi nedal stehýnko, o hřbet se tě neprosím. Doma mám také co jísti. — Dobrou noc!“ —

„Také dobrou noc!“ volal za ním Snopek a pustil se do hřbetu.

Pro spravedlivého jedlíka je zajíc právě tak na jedno pojezení, vždyť jsou lidé, kteří se ani celé krmené husy neuleknou. Snopkovi pomohl František, žena snědla v kuchyni také kousek,

nedivme se tedy, že obral celého zajíce, omáčku vyjedl a vytřel chlebem, kosti složil na talíř a podal ho Františkovi: „Tu máš, zanes to kurážovi, ať si pochutná. A teď necht' si přijdou hledat,“ doložil spokojeně.

Na dobrý kousek patří dobrý hlt, říkávají. Snopkovi zachtělo se také nějaké té zavdané, nevěděl však, jak to navlíknouti, aby ženu nerozhněval.

Vstal od stola a šel do kuchyně: „Jakž pak, mámo, dáme se do těch jelit brzo?“

„Co pak ti napadá! Teď jsem kroupy přistavila. Napřed musím přichystati čeládce a za chvílku přijdou nádenníci. Vyplatíš jim dnes nebo zítra?“

„Až zítra po ranní,“ odpověděl muž. „Dnes má beztoho každá doma nějakou práci. Víš co, když je na ty jelita ještě čas, vezmu kůžku a zanesu ji sám k židovi, Marjánu by beztoho ošidil.“

„Ale Marjána by ji tam nepropila,“ hospodyně na to. „No, dělej jak chceš, však sis toho zajíce donesl zadarmo; ale to ti povídám, po klekání přijď hned, absme byli zavčas s těmi jelitami hotovi a mohli se vyspati.“

Snopek zastrčil kůžku za nádra, nacpal si dýmku, zapálil a šel k židovi, jenž měl svou čertovou kapličku zrovna naproti kostelu.

V Blafalově jsou tři hospody: radnice, Martínova a židova. Do radnice scházíávají se sousedé v neděli a ve svátky a chasa tam mívá muziky, jinak o ni málo zavádí, proto že je tam nájemník, který nemůže a nechce pijákům z řemesla dávat na dluh. Leč když nějaký povoz Blafalovem jede, zastaví se u radnice k vůli prostranné konírně.

K Martinovi chodívají sousedé více z kamarádství, je domorodec, vysloužilý voják a veselá kopa; rád si zavdá a jelikož malá polnost jeho na to mu nevynáší, zařídil si nálev a přizívuje se tak pomalu od hostí. K židovi chodí nejvíce lidí, obzvláště kde který lump a lehkomyšlný hospodář. Pantáta žid dává každému na dluh, kdo ještě za to má, umí každému poraditi, koupí od každého všecko, ať to je co je, a nemohla-li hospodyně koupiti dcerám na šaty na jarmarku, jde k pantátovi, pantáta jí dá, co chce, pravda o něco dráž, ale za to nemusí platiti hned, ba ani hotovými. pantáta vezme nějakou tu mírku, jak říkávají, nějakého toho „schoře“ a ten schoř ani nesmrdí, protože muž o něm neví.

Hospodyně říkávají: „Toho židáka nám sem sám Pán Bůh poslal.“

Byl to také roztomilý člověk ten žid, mladý, hezký a samý žert. Vlasy měl jednu kudrlinku, pod nosem a na bradě nosil pěkné vousky, vystrojený býval vždycky jako pán a ať k němu přišla kterákoliv, vdaná neb svobodná; mladá nebo stará, hospodyně nebo podruhně, každou popleskal a každou pochválil.

K tomuto tedy židovi šel Snopek s kůžkou. Chodíval tam málo kdy, poněvadž nepíjával na dluh, leč někdy tak za příležitosti tam zabloudil a proto vždy byl velevítaným a vzácným hostem. Pro takové hosty měl žid zvláštní stůl, červeným ubrusem pokrytý.

U žida bylo právě nápadně prázdné. — Každý měl doma nějakou práci a pak si myslil: „nechám si tu žízeň na hody.“ Jenom dva nejvýbornější

kořalečníci, chalupník Ferda a podruh, vlastně tulák Krkavec, seděli tam v koutě poloopili a hádali se, kdo je mocnější, zdaž pruský císař Vilém anebo-li ruský car. Oba totiž Ferda a Krkavec byli vysloužilí vojáci.

„Rozumíš,“ klábosil Ferda, „Prajs to je jeden, víš, ten přemohl Francouza!“

„Přemohl, však vím, nepotřebuješ mi toho ty povídat, ale Rus přemohl taky Francouza. Víš, jak Napoleon z Ruska utíkal?“

„Vím, vím,“ přikývl Ferda, „jak bych nevěděl, ale Rus má nyněkom nihilisty, a ti mu pane topijou! Házijou pumy pořád, vytloukají židům okna.“

„Ferdo, ticho!“ okřikl ho žid, „co pak vy takovým věcem rozumíte? Píte svou kořalku v pokojí a nehádejte se, sic vás vyhodím.“ —

Ožralci umkli a žid šel přede dvěře.

Snopek právě přicházel. Žid vida, že zabočuje k němu smekl klobouk a vítal ho zdaleka.

„Vítám vás, pane Snopku. Má úcta. Na zdar. Dobrý večer. To mě těší, že přece také jednou ke mně se jdete podívat. — Vkročte dále.“ —

Snopek kývl na poděkování hlavou. „Na zdar! Koho pak tam máte, pane Diamante?“

„Ani živé duše, ale za chvílku bude společnost pohromadě.“

Snopek vešel a vida kořalečníky, zasmál se: „Jak pak, tito nemají duši?“

„Možná že mají,“ ušklíbl se žid, „ale já bych za ni nedal ani litr kořalky.“

„Vítám vás, náš milý dobrý hospodáři!“ volal Krkavec na Snopka. „Zavdal bych vám, ale mám prázdnu. Prosím vás, darujte mi na čtvrtku.“

„Máš juž dost,“ řekl Snopek.

„Nechť mám, to nic neškodí, však bez toho celý svět ví, že jsem lump; ale co je platno, když mám žízeň! Strejčku Snopku, dejte bez prošení!“

„Tož mu nalejte,“ pohodil Snopek hlavou.

Krkavec vyskočil radostí a běžel se sklínkou za židem k nálevně.

Žid nalil mu toho pekelného malvazu a ptal se pak Snopka: „S čím mohu vám sloužiti?“

„Budu pítí sklínku piva, ale napřed bych s vámi slovíčko promluvil.“

„Pojďme do pokoje,“ pozval žid Snopka a vedl ho do svého bytu.

„Co byste rád?“

„Maličkost, ale nepotřebuje každý o ní věděti. Mám tady zaječí kůžku, co pak mi za ni dáte?“

Žid nakrčil nos, stáhl oči a foukl pohrdavě: „Pfi! Myslil jsem, že mi prodáte pět set mír ječmena, anebo že potřebujete náhodou peníze — kdybyste potřeboval, dostanete ode mne, kdy chcete a mnoholi chcete! — a vy zatím jdete s kůžkou!“

„Nechcete jí?“ ptal se uražený Snopek.

„Chci! proč bych nechtěl? Proto jsem obchodník, abych kupoval a prodával, proto platím daň. Ale že bych s panem Snopkem udělal tak malý kšeft, toho jsem se nenadál.“

„Však můžeme podruhé udělat větší. Co mi dáte za tu kůžku?“

„Hm! to vám ani za to nestojí, že jste se s tím sám nesl: třicet krejcarů stojí taková kůžka.“

„No dobrá a teď mi pojdte nalíti.“

Žid hodil kůžku do komory a šel za Snopkem do hospody. „Prosím, pane Snopku, posadte se k panskému stolu.“

„I vždyť nejsem žádný pán.“

„A kdo je pánem, ne-li vy? Vy jste větším pánem než kdo jiný. Důstojník musí poslouchati svého představeného, úředník je vázán na svou kancelář, učitel na svou školu, řemeslník musí si každého předcházeti, aby neztratil práci a vidíte, mně říkáte, pane Diamante, a jaký jsem já pán? Sloužím každému i takovým lumpům, jak jsou tam ti dva a musím jim sloužiti, chci-li groš vydělati. Jenom vy rolníci — ale nač si říkáte rolníci? Rolníkem je každý, kdo na roli pracuje, rolníkem jest také váš pacholek; říkejte si statkáři. Sedlák je tuze sprosté slovo, ale ne hloupé, rozumíte, pane Snopku, sedlák není hloupé slovo! — Jen se posadte, tady máte pivo, je truc plzeňského. Byl jsem oněhdy v Brně u Hanáka a pil tam džbáněk plzeňského, ale proti tomu tady byla to brinda.“ —

Snopek se napil a přichváliv si: „Dobré je, až nosem proráží.“

„Což jsem tedy chtěl říci,“ počal žid znovu. „Ano, že sedlák není žádné hloupé jméno. Prosím vás, sedlák znamená tolik, jako usedlý člověk, který má svůj dům a svou polnost. A kdo má za našich časů vlastní dům a svou polnost, ten sedí jako pán v sedle, to je pravý sedlák! Ale víte, nynější svět to slovo nemiluje. Když ho nemiluje, nechme ho a jmenujte se statkáři, jmenujte se, chcete-li, ekonomy, to je ještě víc nobl. Ale ať již jste rolníci nebo sedláci, nebo statkáři nebo

ekonomi, to je jedno, — páni jste. No ano. Obděláte si vaše pole, kdy chcete, zaplatíte svou daň, prodáte své obilí, komu chcete a kdy chcete a nikdo vám nesmí v ničem poroučeti. Věru, věřte mi, kdybych měl peníze, koupil bych si dva, tři domy a byl bych sedlákem.“

Snopek se spokojeně usmál a přikývl hlavou: „Povážíme-li to venkonce, máte pravdu, nám sedlákům, neboli ekonomům, jak povídáte, není zle, požehná-li Pán Bůh, a kdybysme nebyli tak spozdilí, mohli bysme si ještě na větší pány hráti. Ale my se sami zahazujeme.“

Žid nazdvihl nos jako myslivecký pes a tázal se zvědavě: „Jak to, pane Snopku, myslíte?“

„Jak to myslím, tak to myslím! Slyšel jste tady dnes ty škrabáky na našich polích střileti?“

„Jak bych neslyšel, což jsem hluchý? Kolik pak zastřelili?“ ptal se žid, přisedaje ku stolu.

„Nevím. Moc toho nebylo, chybovali jeden přes druhého. Byl jsem na řepě a viděl jsem to. No, co zastřelili, to zastřelili, nám do toho nic, já jen povídám: Je toho potřeba, aby právě oni naše zajíce střileli? Nemohli bysme si sami je postřílet?“

Židovi proběhla hlavou myšlénka, že by měl větší užitek z toho, kdyby rolníci sami honbu měli a proto přisvědčil Snopkovi se vši ochotou: „Pravdu máte, pane Snopku! Podívejme se, jaká jste vy chytrá blava; mně taková myšlénka ještě nenapadla! Podržte si honbu sami, však pánům k novému roku nájem dojde.“

„To jsem už povídal a až na nový rok bude dražba, nepustím hon pánům za nic.“

„Nemusíte ho najímati sám, může ho vás několik do společnosti vzítí.“

„Může, a jestli ne, vezmu ho sám.“

„Samému vám nezůstane. Pivoňka, Vincek, Kužel a Hlobil budou držeti s vámi, a kdyby žádný nechtěl, spolčím se já s vámi.“

„Vy? Což umíte stříletí?“

„Naučím se! Takovým střelcem pravda nebudu jako vy jste,“ usmál se žid schytrale.

„Jak víte, že umím stříletí?“

„Jak to vím, tak to vím! Já nevím, kdy střílíte, kde střílíte a co střílíte, já jen vím, že umíte líp než každý myslivec. Je to pro vás jaká hanba? Není. Ale toho nechme, jen při tom zůstaňte, podržte si hon sami a pánům ho nenechávejte. Ti mají beztoho dost jiných zábav a co máte vy?“

„Dřeni,“ doložil Snopek. — „Nic se nebojte, již to mám namyšleno. Před chvílkou jsem se díval, kam si pověsím dvojku a to ostatní myslivecké náčiní. Ano, pane Diamante, abych nezapomněl, nemohl byste mi někde srnčí růžky zapatřití?“

„I ano, kolik chcete?“

„Prozatím jen dva párky. Víte, bez těch se pravý myslivec neobejde.“

V tom přišli noví hosti, žid vstal a řeč obrátila se jinam. Na věži zazvonili klekáni. Snopek poručil si ještě sklínku, aby prý již ta kůzka pukla a dal se do řeči znovu.

Najednou ho kdosi za šos zatahl. Snopek se ohlídl: „A, vítám tě, Františku, můj synáčku. Napí se.“

„Tati,“ šeptal chlapec, „máte jít domů.“

„Juž jdu, počkej na mne. Napí se hodně,“ Chlapec chopil se sklínky oběma rukama a pil notně.

„Je po tatíkoví,“ smál se bednář.

„Bude z něho dokonalý chlapík,“ chválil soused Mlejnek.

„Pane Diamante, dejte mu rohlík!“ volal Snopek.

„Pojď, Františku, sedni si tady vedle mne, vypijem, dáme nalíti a půjdeme.“

Po hodné chvíli odešli domů.

Měsíček stál na obloze jako velikánský rohlík. Snopek šel pomalu a vedl Františka za ruku a napomínal ho: „Dej pozor, je na cestě kamení.“ František však nedbal na kamení a díval se vzhůru na měsíček: „Tati, kdybych měl tak velký rohlík, jak je ten měsíček, to bych se najedl.“

„Ba, milý chlapče, toho bys do smrti nesnědl.“

Když přicházeli k domu, zaslechli harmoniku, chlapeček poskočil radostí a zajásal: „Franta dnes hrá!“

Na zápraží seděl pacholek, kouřil z kované dýmky s ohybačkou, maje ji přehozenou přes rameno a hrál na harmoniku, vedle něho seděla děvčeka Marjána a dělala špejlky. Nemluvili ani slova a přece si rozuměli. Francek vyznával jí harmonikou lásku svou, a Marjána hledíc blaženě hned na Francka, hned vzhůru k jasnému měsíčku, snila o blažené době, až budou svoji, až si vlastní prásátko zapíchnou a až na vlastní jelita špejlky dělati bude.

„Franto! máš koně v pořádku?“ ptal se hospodář.

„Žerou; za chvílku je napojím.“

„No, dobrá. Kdys dojel?“

„Před hodinou!“

„No, že už jdeš,“ ozvala se hospodyně. „Juž jsem myslila, že tam zůstanete oba, posel a i osel.“

* * *

Kdo chce kam, pomůžeme mu tam, praví staré a zároveň pravdivé přísloví. Kam kdo chce, tam mu lidé pomohou. Chce-li někdo podniknouti dobrý bohumilý skutek, najde vždycky nějakého pomocníka, který jej podporuje; chce-li podniknouti krok špatný, najde jich arci hned celou kopu, nebo synové tohoto světa jsou, jak písmo praví, chytřejší, nežli synové světla.

Snopek chtěl mítí honbu, chtěl býti Nimrodem, lovcem velikým, jakými bývají velcí páni, kteří mají lesů a polností dost, kde mohou za zvěří se honiti. Snopek neměl arci takových pozemků a obor jako na příklad kníže Lichtenstein, ale přece chtěl býti samostatným, nikým nerušeným lovcem, jako tentýž pán. Byl to arci nesmyslný nápad, ale kdo chce kam, pomůžeme mu tam. A Snopkovi pomáhali mnozí do toho nesmyslu. Největším pomocníkem byl žid Diamant.

O štědrém večeru dovezl žid z města rybu, zaobalil ji do bílého ubrusu a zanesl ji sám k Snopkům.

Snopková stála právě u stola a dělala koláče.

„Šťastné, dobré poledne, paní Snopková,“ pozdravil žid. „To jsou krásné koláče. Dáte mi také?“

„Přijďte si, až budou upečeny, dostanete kolik chcete. Pěkně vítám k nám, pane Diamant. Co pak nám nesete?“

Žid se usmál a pohledl jaksi laskavě na Snopkovou: „Nesu vám něco tuze dobrého! Já sice vím, že mne nemáte tuze ráda —“

„Já, že vás nemám ráda?“ divila se Snopková. „Jak to víte?“

„Dobře to vím. Kdybyste mě měla ráda, chodila byste ke mně jako ostatní hospodyně.“

„Ó, na to nemám času. Mám doma plné ruce práce. Potřebuju-li něco, pošlu děvečku.“

„Jiné hospodyně mají také práci a přece jdou ke mně, podívat se na krásného pana Diamanta; nejsem hezký člověk, co? — a vypít stupečku sladké rosolky.“

Snopková se usmála a prohodila: „Tedy myslíte, že mám k vůli vaší kráse k vám choditi? Viděla jsem již hezčí lidi!“

„Vidíte, že mne nemáte ráda! Co jsem povídal?“ řekl žid zchytrale, „Ale abyste dostala ke mě lásku, nesu vám tady k večeri krásnou rybu.“ Rozvinul ubrus a podával Snopkové kapra asi dvě kila těžkého.

Hospodyně vyvalila radostí oči a zvolala: „To nesete mně? Co pak vám to napadá?“

„Ano, vám to nesu, milá paní Snopková. Víím, že na štědrý večer máte přísný půst a že ráda rybu jíte. Když jsem byl ráno v městě, šel jsem okolo rybiho trhu a zpomněl si na vás. Jářku: paní Snopková nepopřeje si dnes ryby, je tak tuze dobrá hospodyně; koupím jí kapříka sám, aby měla radost, však mně to může zase vynahraditi.“

„To jste hodný, pane Diamante, děkuju vám pěkně. Ale, jak se vám odměním?“

„Až bude mítí váš pán hon, dáte mi někdy kousek zajíce. Víte, my židi máme zakázáno zajíce jísti a má paní by ho nepekla za celý svět. Já ale nejsem tak hloupý, já vím, že je maso jako maso a zajíce jím obzvláště rád.“

„My honbu?“ zvolala Snopková. „Já bych našemu dala! — Blázen, o tom pořád mluví, ale já mám lepší rozum než on a nedovolím mu toho nikdy. Ne a ne!“

„Já vám nerozumím, já vás nepochopuju! Proč byste byla proti tomu? Což pak může honba komu škoditi? Zaplatí na rok několik zlatých a má pak masa vždycky dost. Víte, co dáte řezníkovi do roka?“

„Což něco by se arci ušetřilo, ale co by prozahálel?“

„Prozahálel?“ divil se žid, „nač potřebuje zahálet? To je přece jedno, jde-li do polí po práci s flintou anebo bez ní. Teď chodí bez ní, až bude mítí honbu, pověsí flintu na rameno, to je to celé a uvidí-li někde zajíce, střílí po něm a donese vám ho domů. Budete pak ráda, až budete mít pečinku.“

„O to by nebylo,“ řekla Snopková, „kdyby bral pušku do pole jen tehdy, když jde po práci, ale já ty věci znám. Jak se chytne jednou flinty, nemá na nic jiného mysl, než na to střílení. Ve dne v noci by se po polích coural.“

„A co je z toho, kdyby si také někdy vyšel schválně,“ řekl žid. „Není to lepší, než seděti v hospodě a hráti v karty a prohrávati a propíjeti peníze.“

„To arci by bylo lepší, kdyby chodili jen na hon a do hospody ne, ale já ty pány myslivce znám. Ti mají větší žízeň, než ostatní, a jak by neměli, když se po těch hrudách až do upadnutí nachodí?“

Žid pleskl rukama o stehna, vyzdvihl je pak do výšky a zabědoval: „Bože, jaká jste vy to panička? s vámi není kouska řeči! — Prosím vás, viděla jste již někoho z honby schudnouti? Ne! Každý, kdo chodí na hon, je a zůstane pánem, o, kdybych já nebyl židem, pronajal bych si ten hon sám. Vidíte,“ uhodil žid na jinou strunu, „kdyby si váš tu honbu najal, mohla byste si ty nejkrásnější kůžky ze zajíců schovávat, dát je vydělat a mohla byste pak mítí kožich, že by takového žádná v celém vůkolí neměla!“

„Což pak se dělají ze zaječích kůžek také kožichy?“ divila se Snopková.

„Arci že! a to jsou ty nejkrásnější kožichy! Paničky v městech jiných nenosí. — Nejsou to arci obyčejné kožíšky, jak je nosívají ženské tady u nás, ale krásnější a teplejší. Zaopatřil bych vám krejčího, který takové kožíšky šije. To jsou vám krásné kožíšky, vypadají jako hodně dlouhá kacobajka a jsou pěkným sukнем potaženy a sluší až radost!“

Snopková se zamyslí: „To může býti pěkné.“

„Arci že je to pěkné, něco nóbl!“ chvalil žid.

Snopková trhla sebou náhle: „Ty můj pánbíčku, mám tolik práce a stojím tady s vámi a klábosím. Prosím vás, nehněvejte se na mne, že jsem taková hrubiánka a zaháním vás. Večer buue co nevidět, lidé budou chtít večeri: odpusťte, po-

druhé si toho povíme více. Zatím vám za tu rybu pěkně děkuji, však se nějak odsloužím.“

„Žádné odsloužení, udělal jsem to z lásky a z uctivosti,“ řekl žid. „Nechci vás déle baviti, mějte se dobře a pošlete mně nějaký koláč. Pečete prý nejlepší z celé osady.“

„Pošlu vám, pošlu,“ usmála se Snopková spokojeně. „Juž jen jděte!“

Když žid odešel, stála Snopková hodnou chvíli a hleděla zamyšleně z okna ven. — Venku chumelil se sníh a Snopková si myslila: „Takový kožíšek byl by teď dobrý.“

Žid narazil si beranici, strčil obě ruce do kapes a utíkal domů.

V židovně seděl Snopek a popíjel notně, ač byl štědrý večer, vždyť prý pití postu neruší. Čekal toužebně s jakou žid se vrátí.

„No jakž, pane Diamante,“ volal na vcházejícího do dveří, „jak jste pochodil?“

Žid se zasmál, mrkl chytře očima a řekl: „Nestarejte se, je všecko v pořádku. Řekl jsem jí, že je ze zaječích kůžek nejlepší kožich a uvidíte, že k vůli tomu kožichu bude mlčeti.“

Snopek udeřil radostí na stůl: „Vy jste přece chytrá hlava!“

„A to víte teprv dnes? To jste mohl věděti už dávno. Poslechněte vždycky mé rady a nechybíte nikdy!“

„No však!“

* * *

„165 zl. po nejprv, po druhé — žádný víc? zavolal komisař okresního hejtmanství, stoje ve své

kanceláři za stolem a pohlédl zvědavě přes brýle na licitanty.

Odbývala se právě dražba na Blafalovskou obecní honbu. Do kanceláře dostavil se pan správce lesnický jako zástupce svého pána, který již po dlouhá léta Blafalovský hon v nájmu míval a pak jak obyčejně též Blafalovský přednosta s jedním radním. Krom obyčeje přišlo však tentokrát více licitantů a sice: Snopek, Pivoňka a Kužel. Pan správčí vida ty nové licitanty, mračil se a okresní komisař, který byl se správčím jedna ruka, natáhl svůj beztoho již dosti dlouhý a hubený obličej ještě více a díval se na Snopka tak, jak hledívá četník na podezřelého člověka. Starosta, který s nikým zlé vůle mítí nechtěl, ani s komisařem ani se správčím ani se svými sousedy, hrál si na nevinného a hleděl kolem sebe, jak by ani pět čítati neuměl. Žid Diamant byl ještě chytřejší. Vyštval sousedy k dražbě, přijel s nimi také sám, do města, ale na hejtmanství nešel, aby p. správčí nepozoroval, že je na straně sedláků. Zavedl jen sousedy k hejtmanství a tam se s nimi rozloučil: „Tak, tady jsme u hejtmanství. Na horu s vámi nepůjdu; pořídíte to tam i beze mne. Jste na to rozumní dost.“

„Ba že!“ přisvědčil Kužel, „házetí trefíme i bez vás.“

Pivoňka nazdvihl levé rameno, chytl pravou rukou dýmku, vyndal ji z úst, odplívl, vytil močku, vyklepal a zabručel: „Házeť trefí arci každý blázen, ale neošiditi se, to je jiná.“

„Neboj se, Josefe!“ těšil ho Snopek, „ošiditi se nemůžeme! Správčí víc nedá, než za kolik hon

stojí, a co může dáti on, my také a ještě více! Páni potřebujou hajného, my ne.“

„Z vás mluví rozum!“ klepal žid Snopkově na rameno. „Jděte jen s Pánem Bohem, já sě zatím své věci pořídím a u „Vola“ se sejdeme.“ S tím se rozešli.

„Žádný více?“ volal tedy pan komisař a nazdvihl obočí, tak že oči jeho zdály se o polovičku větší než obyčejně. Podobal se rozhněvanému kocouru.

„Ještě pět zlatých!“ řekl Snopek.

Komisař zaťal zuby a provolal přidušeným nevrlym hlasem: „Jedno sto sedmdesát zlatých ponejprv“ a při tom zašilhal na správčího. Správčí pokrčil ramenama a zabručel: „Více dáti nemohu. Míval jsem beztoho vždy jen škodu z toho zlořečeného Blafalovského honu!“ Máchl rukou a šlehl po Snopkovi očima, jak by jej zastřeliti chtěl. „Hon je váš, přeju vám mnoho štěstí.“

„Jedno sto sedmdesát zlatých ponejprv, po druhé a žádný víc?“ vclal p. komisař. Nikdo se neozval.

„A po třetí,“ doložil komisař nevrle, sedl a chopil se péra: „Pane Snopku, hon je váš. Zde máte péro, podepište se.“

Snopek vzal péro, namočil a podpisoval se. Ruka se mu radostí chvěla, proto udělal kaňku. „Eh slotá, pomazal jsem to. Abych již taky k tomu psaní měl brýle, jako vy, vzácný pane komisaři.“

„Máte slabý zrak?“ ptal se komisař. „Pak vám to střílení špatně půjde.“

„O to nic,“ smál se Snopek, „zajíce vidím na čtvrt hodiny. Však jsou taky větší, než tady ty

písmeny.“ Dohotovil konečně svůj podpis, položil péro a oddechl si: „Tak, teď je to v pořádku.“

„Ještě to není v pořádku, kroutil p. komisař hlavou. „Jakého pak máte znalce! Vy přece nejste skutečný myslivec.“

„Znalce?“ tázal se Snopek. „Arci, že máme! Sadecký p. revírník slíbil nám, že se dá zapsati pro nás za znalce.“

„Ať sem tedy přijde a sice ode dneška za týden po deváté hodině a vy s ním,“ řekl komisař a ukázal rukou na dvěře: „Jsme hotovi; můžete jíti.“

* * *

Když vyšli naši tři noví myslivci na ulici, zastavili se před vraty a Kužel ptal se: „No, kam včil?“

„Kamž jinam? Do hospody!“ řekl Snopek. „Žid beztoho již čeká.“

Pivoňka rozžal sirku o kožešnici a zapaloval si dýmku: „Kamarádi, mně se všecko zdá, že jsme ten hon přeplatili.“

„Nepлкеj!“ obořil se naň Snopek, „jak přeplatili? Páni dávali dříve 150 zl. a k tomu vydržovali hájného. Ten je stál aspoň také tolik, když to jen z většího počítá. My hajného ušetříme, budeme si hájiti sami. Nemůžeme tedy dát o 20 zl. více?“

„Arci že!“ přisvědčil Kužel, „povídals nám to už jednou, než jsme šli na dražbu. Nač o tom ještě jednou kalabisovat? Pojdme na pivo, mám v krku jak v pekárně.“

U „Vola“ zasedli si Snopek, Pivoňka a Kužel ke kulatému stolu a poručili si piva. Sklepník

v černém usmoleném fraku se špinavým ubrouskem přes rameno postavil pivo hodně napěněné před pány sousedy, uklonil se úslužně a řekl: „Není libo něco k snídání?“

„Bude hned oběd,“ prohodil Snopek.

„Eh, co snídání? co oběd?“ zabručel Kužel,

„já jím, kdy mám hlad a kdy co dostanu. Co pak máte?“

„Krásnou vepřovou, telecí, zajíce —“

„Zajíce máte? To mi doneste zajíce. Teď jsme myslivci a pro myslivce patří zajíc.“

„Máš pravdu!“ přichvátil mu Pivoňka, „mně doneste také zajíce, ale stehynko.“

„A mně tedy také!“ přidal se Snopek k ostatním.

„Tedy třikrát zajíce!“ opakoval sklepník.

„S knedlíkem?“

„Dycky s knedlíkem!“ řekl Pivoňka. „Mně doneste zrovna dva; jeden je málo.“

„Polévku nebudete poroučeti?“ ptal se sklepník.

Snopek mrskl očima po hodinách: „Je už půl dvanácté. Máte-li polévku, doneste mi, ať si odbudu hned celý oběd. U mne není bez polévky žádný oběd. Máte-li hovězí maso, doneste mi také kousek, ale s křenem.“

„K službám!“ uklonil se sklepník.

„Platit!“ volal kdosi v koutě klepaje na sklínku.

„Hned, hned!“ řekl sklepník otočiv hlavu do zadu, div že si krk nevyvrátil. „A vy, pánové, nebudete polévku poroučeti?“ tázal se Pivoňky a Kužela.

„Ne, já mám polévku tady,“ ukázal Pivoňka na pivo.

„A já o ni nestojím,“ přidal Kužel. „Škoda peněz, musím šetřit.“

„Jak je libo,“ řekl sklepník a běžel k oknu u kuchyně objednat, co kdo poručil.

„Platit!“ křičel neznámý v koutě a tloukl do sklínky, div ji nerozbil.

„Juž jsem zde!“ zvolal sklepník a běžel do kouta sahaje levou rukou pro drobné do kožené kapsy pod šosem ukryté.

„Ty, Pivoňko,“ napomínal Snopek, „když jsi včil myslivcem, tož mluv jako myslivec. Zajíc nemá stehynko, zajíc má běh. Neviděls, jak se „kernel“ ušklibl, když sis poroučel stehynko?“

„Eh, dej mi svatý pokoj! Stehynko jako běh, to je jedno.“

„To není jedno, nemyl se!“ řekl Kužel, „U zajíce jmenuje se všecko jináče, než u ostatních zvířat.“

„Arci že, kýval Snopek hlavou. „Zajíc nemá oči, zajíc má světla; nemá krev, má barvu; nemá uši, má slechy.“

„I ke všem kozlům“, durdil se Pivoňka, „kdo pak by si to všechno pamatoval! Dejte mi s tím svatý pokoj. Tady nám nese pan „kernel“ juž pečeného zajíce, to je lepší. Sem s ním!“

Sklepník postavil talíře před naše pány myslivce a ti se dali s chutí do jídla. Byli v městě a proto stavěli pány; neudělal žádný ani kříže. Sáhli po vekách, nadrobili si a na chvílku utichla rozprávka. Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti, ani huba ne; nemůžeme jísti a mluvíti najednou.

V tom otevřel žid Diamant dvěře a vkročil s pudmistrem. Usmíval se z daleka: „Aha, pánové jsou už u tabule. Dobré chutnání přeju. Co pak to máte dobrého? Aha zajíce. No arci že, jakožto páni myslivci vyvolili jste si, co vám patří. To je pěkné, to je krásné, ano! Pane přednosto, račte vzít místo. Nepoobědváme s těmi pány?“

„No, hlad mám, ale na zajíce diety nestačí,“

„Hm, diety,“ usmál se žid. „Já myslím, že tady ti páni, když ten hon tak lacino dostali, nějaký ten oběd ze cti a lásky zaplatí a můžete pánové zaplatiti oběd dokonalý. Myslil jsem, že pán správčí bude držeti až do dvou stovek. Prosím vás, těch třicet zlatých jak byste byli na cestě našli. Ale já jsem panu správčímu řekl — byl jsem oněhdy u něho v kanceláři — že toho honu nepustíte, a kdybyste za něj tři stovky měli dáti a prosil jsem ho, aby vám nedělal zbytečných výloh, že vás může taky někdy potřebovati.“

„Řekl jste mu to?“ ptal se Snopek.

„Snad bych vám nelhal? Za koho mne máte?“
Pohlédl naň žid udiveně.

„No nic za zlé, pane Diamante. Nemyslil jsem to tak. Poručte si, co chcete, my zaplatíme.“

„Co jíte vy, budeme my taky“ řekl Diamant, „však nejsme nic lepšího než vy.“

Po obědě zapálil si Diamant doutník, položil levou nohu přes koleno, bubnoval levou rukou po stole a houpal se, nazdvihuje nos do výšky a od-fukuje kouř ke stropu, na židli. „Jakž pak, pánové, když jsme už tady v městě, abyste si hned koupili co do té myslivosti potřebujete.“

Pivoňka odkašlal a neřekl ani slova. Snopek se místo odpovědi napil a Kužel prohodil: „Na to je času dost; teď beztoho ještě stříletí nesmíme.“

„To vím“ řekl žid, „ale to nic nevádí. Já myslím, abyste si koupili předce hned dnes pěkné dvojky, kabely a myslivecké klobouky. Uvidíte, budete mít z toho radost. Já aspoň, kdybych měl hon tak jako vy, koupil bych si hned všecko — pro potěšení. Není pravda, pane starosto?“

„Máte recht, pane Diamante. Honbu mají, nikdo jim nemůže brániti, aby si jako myslivci chodili, ani já ne.“

„Tož vidíte: pan přednosta je také mého náhledu,“ obrátil se žid k Snopkovi.

„Což, já bych proti tomu také ničeho neměl,“ řekl Snopek, „ale nejsem dnes na to připraven.“

Žid zamhouřil levé oko, pohlédl pravým jaksi lákavě na Snopka a zašeptal: „Nemáte u sebe peněz?“ Snopek zavrtěl hlavou: „Tolik ne.“

„To je nejmenší starost. Nemáte-li vy, mám já. Já jsem zde v jednom obchodě, kde nemají nic jiného, než to, co myslivci potřebují, tuze dobře znám. Tam vás zavedu, a uvidíte, že koupíte o deset procent laciněji, než kde jinde. Bude to pěkné, pojedete-li domů již jak hotoví myslivci a vaše paničky budou nad vámi mít radost, věřte mně.“

Snopek podíval se na své soudruhy a zamrčel: „Co myslíte?“

„Když nás pan Diamant založí, dobrá,“ řekl Kužel, „odpravíme aspoň všecko jednou cestou.“

„Tož zaplaťte, pánové,“ napomínal žid, „abyste si mohli hodně za světla vybrati. Víte, k třetí hodině je skoro v každém obchodě již tma.“

Nečekaje ani na odpověď, zavolal na sklepníka: „Zahlen!“ Sklepník přiběhl a Pivoňka podával mu prázdnou sklenku přes rameno.

Žid vyvalil oči a usmál se, ale s takovou chutí, s jakou děkuje voják za trest: „No pane Pivoňko, myslil jsem, že budeme platit.“

„Jen plaťte“ řekl Pivoňka suše, „avšak než to kernel sčítá, budu mít dopito.“

„To bych si mohl ještě taky dáti nasypat“ prohodil Kužel. „He, kernel, ještě sklenku!“

„A mně také“ doložil Snopek.

Přednosta podíval se opatrně na hodiny a pohodil hlavou: „Abych tady tak na prázdko nesešel, doneste mi čtvrtěčku starého vína.“

Žid zlostí zahvízdl jako parní stroj, když si chce uleviti a volal na sklepníka: „A mně tedy na rychlo černou kávu.“

Konečně po druhé hodině vstala společnost od stola a žid je vedl k puškařovi. Za nedlouho vyšli naši tři myslivci a každý nesl pěknou „Lefošku“, mysliveckou torbu, čuteru a troubku. Zabočili ke kloboučníkovi; tam si koupili kloboučky s peřím a když se podívali do zrcadla, zdálo se každému, že je novým, krásnějším člověkem. Zvláště Snopek, kterému vousy od císařských hodů již hodně vyrostly, pomyslně si: „Jak živ jsem se nenadál, že bude ze mne takový pán!“

Aby pánové střelci na mne se nerozdurdili a nedomnívali se, že si z nich šašky tropím, dávám tímto svědectví pravdě, že jsem před nemnohými

léty ani o chlup jinším nebyl. Tenkrát chodil jsem také na hon a když jsem si nasadil myslivecký klobouček a přehodil pušku přes rameno, vjel do mne vždy jakýsi panštější duch. Proč by byl nevjel také do Snopka, Pivoňky a Kužela?

Kdybych se vás, milý čtenářové, teď mohl zeptati: „Co tak myslíte, kam šli naši tři myslivci od toho kloboučníka?“ Mohl bych se o nevim co založiti, že by mně více než polovička odpověděla: „Zase do hospody k „Volovi“.

Uhodli jste!

Zaplátili kloboučníkovi a vykračovali si pyšně k hostinci. Sotva že vkročili do dveří, volal Snopek po německy: „Krügel Bier!“

Zasedli si opět ke kulatému stolu a kdyby nebylo bývalo žida, byli by snad až do půlnoci pili, ale na velké domlouvání vypravili se šťastně o šesti hodinách, arci nočně napaření.

V zadu seděl žid s přednostou, naproti nim Pivoňka s Kuželem a Snopek seděl vedle Francka.

Po cestě vedli rozdivné rozprávky. Škoda že vůz po šotrované silnici rachotil a že nebylo všemu dobře rozuměti, dozvěděli byste se pak o moudrostech, jakých v knihách nadarmo hledáte.

„Francku, zajed' před naše!“

Před židovnou slezli. Francek obrátil koně domů a Snopek šel s ostatními na čaj.

Pili ten čaj jaksi tuze dlouho. Druhého dne vypsávali všickni až k polednímu a pili pak zelnou vodu.

„Kozel ví, co nám ten žid do toho čaje dal“ bručel Snopek. „Je mi v žaloudku jak bych se byl utřejchu napil.“

„To tvé myslivčení začíná pěkně,“ hubovala žena. „Koupil sis flintu a hned ponejprv přišels bez ní domů. Kde ji máš?“

„Mlč! nechal jsem ji u žida schválně. Víš, když ji člověk vynese z tepla do zimy a ze zimy zas do tepla, tak zajde a ráda rezovatí.“

„Ano, ano, rezovatí! Tebe se chytl včera taky rez, Pán Bůh pomoz!“

* * *

„Michale, nedřímej tam pořád a pojď, — a podívej se, jak si Snopek vykračuje!“ volal hostinský Martin stoje u otevřeného okna na holiče, který v koutě omrzele u prázdné sklínky seděl.

Byl parný den, jak se to ve žních sluší a lidé spíchali po obědě ze všech stran do pole. Celá osada takřka — byla na poli, jen děti pohrávaly si na vsi a staří, k práci již neschopní lidé dávali na ně pozor, aby se nějaké neštěstí nestalo. Ve žních nesmí nikdo, kdo má k práci schopné ruce, zaháletí, vyjma hostinské. Těm se daří v té době nejlíp. Jak by ne? Venku je horko jak v peci, lidé mají žízeň a co chvíliku přiběhne někdo se džbánem pro pivo nebo s plucarem pro kořalku. Hospodský nesmí ani z domu vykročiti, aby žízni-vým pramen ochlazující nezanikl, a proto on jediný sedí doma pěkně v chládku a pomaloučku popíjí. Však může, má dobrý odbyt.

Hostinský Martin stál tedy u okna a volal na holiče. Ten nazdvihl mrzutě hlavu a zabručel ospale: „No, no, jen ne tak zhurta! Však Snopka znám. Co na něm uvidím?“ Ale vstal předce zvedavostí a šel k oknu. Snopek vykračoval si po cestě skutečně jako pán. Na hlavě měl široký sla-

měný klobouk se zelenou šnůrou a sojčím křídlem; na těle lehký oděv z ruského plátna a přes rameno dvojku. Strakatý ohař (honící pes) běžel před ním a za ním šli pacholek s děvečkou a nádenníci. Nesli na zádech povřísla; šli vázat. Když přišel Snopek naproti hospodě, kýval naň hospodský Martin a volal: „Dobré odpoledne, pane Snopku. Nezastavíš se na sklínku?“

„Nyněčko ne, potil bych se tuze,“ křikl Snopek a šel dále.

„Ten se napil už u žida,“ prohodil holič. „Sedí tam celé dny.“

„A ať si sedí, kde chce,“ pohodil Martin hlavou. „já o něho nestojím! Mám jiných hostů dost, že kolikrát nestačím ani nalévati. Ale divno jest mi, proč se toho žida tak chytl.“

„Můj milý, kdo ví, co v tom je.“

„No ba,“ přisvědčil mu Martin, „kdož ví, co v tom je! Já jsem ho měl rád, nechal hodně utržití, — ale od té doby, co staví takového pána, ztratil jsem k němu celou lásku, tak jako on ke mně. Kdo si mne nevšímá, já jeho také ne!“

„Je ta jeho pánovitost trochu přílišná, je!“ přisvědčil holič. „Díval ses, jak si vyšlapoval? V loni chodil na pole o žních s roublem (knutlem), letos se snopu ani nedotkne, obchází jen jako nějaký správčí a křičí na nádenníky, až je to kdo ví kam slyšet. Včera si sedl pod trn na mezi, vytáhl noviny, položil flintu vedle sebe a četl.“

„Viděls ho?“

„Viděl. Pomáhal jsem Osykovým vázati. — Víš, Osyka obdělává mi ten kousek pole a proto mu již musím někdy pomoci, když je nejpilnější.“

Však já nerad, nachodím se teď ve žních celé noci po poli až do upadnutí a ve dne pak jsem jako mucha; na rok toho huťářství nevezmu.“

„Povídej dál, cos nakouzl a nezamlouvej toho.“

„Nač bych zamlouval? Pomahal jsem tedy Osykovým na zahumenicích, — mají pole nedaleko Snopkového, však víš.“

„Vím, vím, vždyť jsem byl při scelování a zakládal jsem s inženýrem mapu.“

„No tož, nedáš mne lhát. — Snopek sedl si pěkně na mezi — víš, že má krajní pole hned u stráně.“

„Vím, vím, dobře vím,“ kývl hostinský nevrle hlavou, „jen povídej dál. Dnes ti rozprávka jaksi nijak nejde.“

„Kamaráde, máš pravdu, mám v krku tuze sucho, že ani mluvití nemůžu. Nalej mi ještě sklínku.“

„Máš peníze?“

„Co se ptáš po penězích? Však ti zaplatím a kdybych hotově neměl, však jseš mi dlužen za holení. Nedělej dlouhých caviků a nalej.“

Hostinský donesl ze sklepa plecháč piva, nalil do dvou sklínek a sedl si naproti holičovi: „Nalil jsem si taky: mám žízeň. Kde pak vzal ten Snopek toho psa?“ tázal se holiče.

„Koupil ho od Sádeckého myslivce za dvacet zlatých. To ti bylo tentokrát ostudy u Snopků! Snopková hubovala, že prý by dostala za dvacet zlatých dokonalého bagouna a ten pes prý sežere bezmála taky toli, jako bagoun. Musí mu dávatí každodenně šrot a krom toho, aby prý před ním všechno jako před zlodějem schovávala. Nechá-li

někdo kousek něčeho ležeti, juž to schlamstne. Má dršťku jak peklo. Chudák div neplakala, když mi to vypravovala.“

„To věřím. Naše stará nanadává se dost tady na Fripona a chudák nemá juž ani zubů.“

Pes ležel uprostřed světnice pod kulatým stolem a nazdvihl hlavu.

„Jen lež; já tě nevolám!“ řekl hostinský a pokračoval. „To věřím, že se nazlobí a bude se zlobit ještě víc, až jen hony přijdou.“

„Ja, ja, to je divné hospodářství,“ kýval holič povážlivě hlavou. „Stavěti pána a nic nedělati. Nynčko se musí hospodář přičiniti, chce-li svůj grunt zachovat.“

„A jak!“ přisvědčil mu hostinský. — „Nynčko aby ve dne v noci se dřel —!“

Holič pohledl na hostinského a usmál se „No ty se tuze nenaděláš.“

„Co že, já že se nenadělám? Ještě se málo naběhám do sklepa? To je má práce. Na poli se lopotit nepotřebuji, na to mám již děti. Však jsem se za dřívějších let nadělal dost; ale tys jak živ nic nedělal.“

„Já nemohu,“ vylouval se holič. „Kdo v noci nespí jako já, ten potřebuje ve dne odpočinku. Ale nechme té řeči, co je po ní! Víš-li pak, že slotá žid od těch našich třech pánů myslivců juž předkem všecky zajíce, které teprve zastřelí, už koupil?“

„Co, co? Jak to víš?“

„Holečku, neprozrazuj mne! Onehdy mě prosil žid, abych jako hotář dával pozor, kolik každý

z těch třech zastřelí, že prý jim každému půjčil nějaké peníze a slíbili prý mu zajíce místo peněz.“

Hostinský vyvalil oči a propukl v hlasitý smích: „Tak! Takové je to jejich panství? No, to se pěkně dostali.“

„Ale žádnému ani muk!“ prosil holič Martina.

„Co pak ti napadá? Já neřeknu slova. Však se to lidé odjinud dozví. Ty sám toho neza-
držíš.“

Holič řekl hostinskému Martinovi pravdu. Naši tři nájemníci honu zůstali židovi za pušky a myslivecké šaty dlužni. Chtěli sice všichni tři zaplatiti, ale žid nepřijal peněz: „Proč mi chcete platiti? vždyť vás neupomínám. Nechte si vaše peníze, ty můžete vždycky potřebovati a já vám dám dobrou radu. Zajíce, které postřílíte, přece všechny nesníte; víte co, prodejte mi je napřed již všechny, kolik jich bude, já je odkoupím a pak uděláme spolu pořádek. Budete míti zapláceno a nebudete věděti ani jak.“

„A všechny vám máme prodati?“ řekl Pivoňka zaraženě, „nač jsme si pak najmuli hon, když bychom nesměli ani zajíce oblíznout?“

Diamant se usmál: „Milý pane Pivoňko, vy té věci dobře nerozumíte; povím vám, jak to vlastně je. Na každém panství koupí buď nějaký zvěřinář nebo někdo jiný již předkem všecku zvěř, která se za ten rok zastřelí, ať již je jí moc nebo málo. Udělají si smlouvu, co dá zvěřinář za srnce, co za zajíce, co za koroptev. Chce-li si ten, kdo má honbu, několik zajíců nebo koroptví, nebo srnců nechat pro sebe, může, ale nesmí je žádnému jinému prodati ani darovati, rozumíte? Chcete-li

tedy, uděláme také takovou smlouvu. Všecko, co kdo z vás tří buďto sám anebo o veřejném honě zastřelí, donese sem ke mně, já to zapíšu a ke konci roku odvedu vám peníze. Já tedy zapíšu všecko a když někdo z vás vzal domů zajíce neb koroptve, připíšu: „dne toho a toho vzal si pan Snopek nebo p. Pivoňka nebo pan Kužel tolik a tolik zajíců anebo tolik a tolik koroptví. O srnci nebude beztoho nikdy řeči.“

„Kdož ví!“ křikl Kužel, „může se také některý z panského lesa na naše pole zatoulati a kdybysme si ho zastřelili, kdo nám co může?“

„Zastřelíte-li srnce na svém poli, bude váš,“ přisvědčil žid. — „No, jakž pánové, jste s tou smlouvou srozuměni?“

Všichni tři mlčeli.

„Je to pro vás nejlíp tak; radím vám dobře,“ řekl žid. „Tak ujdete vši ostudě. Víte, kdybyste stříleli a zanesli by každý co střelil domů, staly by se lehko řeči, že ten nebo druhý zastřelil víc než udal a mohla by se pak mezi vámi státi hádka, a to by bylo na škodu a hanbou. Zaneseli vždy každý všecko hned ke mně a já to zapíšu, bude konec klevetám a na konci roku vám složím účet a můžete se pak mezi sebou tuze krásně vy-
pořádati beze zlosti a bez hádky. Rozumíte mi?“

„Toto je moudrá řeč,“ přichválil Snopek a ostatní dva mu přisvědčili. Nevěřil jeden druhému a myslili, že tak nejlépe dozor se provede. V nejtajnějším koutku srdce ozvala se však každému z nich myšlenka, že druhé i se židem ošidí a nějakého toho zajíce potajmu si odklidí.

Žid napsal tedy smlouvu a všichni se podepsali.

To vám pak bylo po celé leto a po celý podzim bouchání a střelení. Někdy chodili po poli jednotlivě, někdy všichni tři pospolu a co kdo zastřelil, zanesl svědomitě k Diamantovi, žid to svědomitě zapsal a potom se svědomitě pil. Tak aspoň střelci a žid říkali, ale já bych za tu svědomitost ručiti nechtěl. Potom však nám nic není; pravda je, že naši tři myslivci žili vesele a vypadali, jak by je vymaloval: červení, plní síly až radost!

Před císařskými hody měli hlavní hon. To vám byla slavnost! Pozvali střelce z celého vukolí a paní Diamantová strojila hostinu. Pozvala si k tomu kuchařku až z města. Sama prý je churavá a v osadě nikdo, vyjma hospodyň na faře a paní učitelka pro takové pány hostinu přistrojiti nedovede. Ale nač prý prositi na faře nebo ve škole o milost? A kdo ví, jestli by prý šly! Kuchařce z města zaplatí se co bude slušného a pak může paní Diamantova aspoň poroučeti. Jel tedy žid pro kuchařku do města a dovezl domů plný vůz soudků a beden, arci že pro svůj obchod. Vzadu na největší bedně seděla stará židovka. To byla ta kuchařka z města. Pan Diamant seděl vedle pacholka na kozlíku. To bylo den před honem.

V den honu sešli se paní střelci jak bylo umluveno o šesté hodině ráno v hostinci u pana Diamanta. Přišel sádecký pan lesní, několik mláďenců a rozličných jiných milovníků honby. Pan Diamant vítal všecky jak by byl pánem honby a dal každému k snídání uzenky a víno, mnoho-li kdo chtěl, Snopek, Pivoňka a Kužel pobízeli a jedli

a pili sami, až se jim od huby prášilo. O sedmi hodinách řekl konečně sádecký myslivec: „Pánové, všechno má svůj čas. Nepřišli jsme sem jísti a pít; přišli jsme na hon. Chceme-li něco zastřeliti, pojďme. Kdo pak bude hon řídit?“

„Já myslím, abyste to převzal vy,“ Snopek na to. „Jste beztoho naším dohlížitelem a znáte zdejší revír tak jak my.“

„Dobrá, když mně to svěříte, nejsem od toho, pojďme tedy!“

Kužel nasadil troušku k ústům a zatroubil.

„Pst!“ okřikl ho myslivec, „teď jsem já pánem a nikdo nemá práva troubiti leč já. To si pamatujte!“

Střelci vstali, kdo měl čutoru, naplnil si ji kořalkou a šli do pole.

Žid šel do kuchyně podívat se, jaké přípravy jeho panička s tou kuchařkou z města již udělala.

„No, Sali-leben, jak pak jste daleko?“

„Nestarej se o nás, však to spravíme.“

A spravily to.

Byla vám to večer znamenitá hostina, jen poslouchejte.

* * *

Podzim je jako starý člověk. Obvyčně bývá stařec chladný, zasmušilý, smutný. Někdy však přece rozveselí se stařecek a obličej jeho zaleskne se takovou milotou, že si mimoděk pomyslíme: „Škoda, že jsem tě neznal, když jsi byl mlád a zářil květem jarním!“

Též podzim bývá obvyčně chladný; studený vítr fouká přes strniska a honí svadlé listí; nebe bývá zachmuřeno a mlha halívá celou zem šedým

pláštěm žebroty. Někdy však i v pozdním podzimku nebeská obloha se vyjasní a slunko rozlévá vzduchem jako sklo jasným a průhledným tak milou a teplou zář, že kde jaká včelka, kde jaký brouk, kde jaká muška, kde jaký pozdní motýl, z úkrytu svého vylétá, aby se ještě naposledy snad vykoupali ve světle a teple. Kde který ocún, kde který modrý zvoneček otvírá květ svůj a hledí vzhůru k milému slunko jako dítě, které vrušeno jsouc z prvního polospánku, očička ještě jednou otvírá a smavě na matku je uspávající hledí.

A nevitají jen živočichové a rostliny takový krásný podzimní den, i lidé jej s plesem pozdravují a kde kdo může, starý i mladý, spíchá ven, aby se potěšil a ohřál v tom milém slunéčku: „Vždyť je to snad naposled,“ myslí si každý.

Takový krásný podzimní den byl též tehdy, kdy Blafalovští měli hlavní svůj hon. Babí léto lítal, jak by jim přes jejich hrdé naděje chtělo nadělati hodně mnoho čar, a slunce bezmála pražilo. Myslílo si: „Chcete si hráti na kavalíry a nemáte lesů, proto vám zatopím já!“ Slovem: bylo horko, až pánům střelcům pot s čela tekla a Pivoňka kolikrát vzdychl: „Kdybych byl doktorem Faustem, musil by nade mnou jeden čert velkou lípu z našeho humna nositi a druhý by musil za mnou s korbelem piva kulhat.“

Vystáli horka dost a když byl hon ukončen a celá společnost k hostinci se dala, narazil žid dvě čtvrtky najednou. Šelma tušil, že pivo jedním kohoutkem pro žízeň takovou téci nestačí.

„Těm pánům bude dnes chutnati,“ řekl hudebníkovi, který mu soudky ze sklepa vyvaloval.

(Jindy vyvaloval pivo židův pacholek, dnes však byl s vozem na honě, aby nakládal zastřelené zajíce a zároveň dával pozor, neukradne-li někdo některého.)

„Což o to,“ usmál se muzikant, „pivo chutná vždycky.“

„Ale dnes jim bude zvlášť chutnati: unavili se a pak je toto pivo lepší než obyčejně. Je to březňák; Strnade, běžte, vyvalte ještě jednu čtvrtku.“

Mezi tím, než se muzikant vrátil, napsal žid na soudek velké M (Märzen-březňák). Bylo to totiž obyčejné pivo, ale žid chtěl tím M své hosty ošáliti.

„Tak, tady je ta druhá čtvrtka,“ řekl muzikant.

„Dobrá. Teď mi je ještě zavalte k eisaparátu“ (Lednice, t. j. skřín s ledem, do níž se dává soudek, aby pivo zůstalo chladné).

Žid šel napřed do nálevny kde ten Eisaparát stál a muzikant valil soudky za ním.

Ta nálevna nebyla vám dnes ani k poznání. V prostředku byly dva stoly k sobě přistavěny a na nich pro dvacet osob přichystáno. Ubrus nebyl právě sněhobílý, za to však stály na stole dvě vázy s kyticemi jak velikými — z jiřinek a aster, a pak tři mísy s ovocem. Světnice byla prázdná, poněvadž pan Diamant každého kořalečníka vyhnal s odůvodněním: „Dnes zde budou páni, dnes pro takové lumpy, jako vy jste, zde místa není.“ Jenom u stola v koutě sedělo šest hudebníků. Kouřili a hleděli mrzutě před sebe. Neměli co pit

Když vyšel žid do světnice, volal na bombardistu: „Pantáto, dejte nám aspoň dva litry piva, abysme dostali kuráž.“

„Třeba deset, když zaplatíte.“

„Zaplatíme, proč by ne? však vyhráme.“

„Arci že vyhráte. Chceteli na svůj vlastně účet, dám vám, mnoho-li je libo. Darmo vám nemohu dáti ničeho, to víte. Beztoho jsem vám udělal moc velkou dobrotu, když jsem vám vzkázal, abyste sem přišli, že si můžete něco vydělati. Víte, milí braši, kdybych já dnes při té hostině něco vydělal, popřál bych vám ze srdce rád — z vlastního — znáte mě, že jsem dobrý člověk — ale tak? Věřte mně, že z té celé hostiny nebudu mít ani krejcaru. Dělán to těm pánům k vůli, protože mně dají po celý rok utržiti. Ale proto na vás přece nezapomenu. Víte, když takoví páni přijdou do veselosti, nezáleží jim na kousku masa nebo na trošce toho piva, — no a já již budu pamatovat a přimluvím se, aby vám taky dali.“

„Pantáto zlatý,“ volal klarinetista; „za tu řeč bych vás zulíbal! Vy nám přejete víc než pan farář! Ten zakazuje muziky, ale vy máte ze všeho rozum a víte, že je muzikant také člověk a že chce býti také živ —“

„A že potřebuje častěji nějakou tu zavdanou,“ doložil bombardista.

„No tady je máte,“ řekl žid stavě plecháče na stůl. „Aspoň vidíte, že vás má žid radč, než pan farář.“

Bombardista se napil, usmál se a pohledna chytře na žida, řekl: „Pane Diamante, škoda že vy nejste naším panem farářem.“

Žid sebou trhl, šlehl po muzikantovi ostrým zrakem a řekl jaksi z vysoka: „Strnade, takových

řečí nechte. Z koho si to chcete dělat blázna? Víte, že velebným pánem býti nemohu.“

„Pantáto, nic za zlé,“ přimlouval se muzikant, „to já vím, že vy jako žid nemůžete býti panáčkem, ale o to nic! Já si myslím, když máte vy židi již všecko na celém světě v pachtě mohly byste si také fary do nájmu vzít. No ne?“

Než žid odpověditi mohl, zazněla venku myslivecká trubka, a skočiv ke dveřím, pravil: „Páni již jdou!“

Hudebníci chopili se nástrojů, vyšli ven a uvítali střelce veselým mysliveckým pochodem.

„Uctivě vás vítám, pánové!“ volal p. Diamant. „Jak pak se vydařil hon?“

„Tak, tak!“ prohodil Sádecký lesní.

„Odpusťte, pane forš,“ vpadl mu Snopek do řeči, „nejen tak, tak; vypadl znamenitě! Zajíců nemáme arci tolik, jako bývalo za panských honů, ale páni nestřílívali po celé léto jako my. Až scítáme, co jsme zastřelili ode žní, uvidíte, že jsme líp v tom, než bývali páni.“

„Těch řečí nyní nechte!“ napomenul je Kužel, „a pamatujme na večeři. Pane Diamante, máme hlad. Jsou kuchařky již hotovy?“

„K službám, pánové! Račte se jen posaditi.“

Střelci postavili pušky, kam který mohl a zasedli.

„Pivo!“ volal Pivoňka.

„Hned, hned posloužím pánům! Strnade, prosím vás, natočte a poslužte,“ volal na muzikanta. „Pomozte mi trochu. Teď beztoho nebudete hráti a já musím do kuchyně.“

„A kdo vás objednal?“ otázal se přednosta hudebníků.

„Nikdo nás neobjednal, vzácný pane přednosta,“ odpověděl Strnad. „Pan Diamant nám jen zkázal, že je dnes hon a že by neškodilo pánům myslivcům několik kousků pro obveselení mysle zahrátí.“

„A tak,“ kyvl starosta hlavou, „to je jiná. Vy jste přišli jenom z uctivosti! nám zahrát.“

„Z uctivosti, z pouhé uctivosti!“ svědčil klarietista.

„Z uctivosti!“ doložil bombardista, „ale kdyby nám páni dali nějakou zavdanou, a jak říkáme na kalafoun, nebudeme se také hněvati.“

„Ty mlč!“ okřikl jej Strnad, „však ti páni znají dobře, co se patří. Zde je prosím pivo.“ A postavil několik sklínek s pivem na stůl, jak mu žid byl poručil.

V tom se otevřely dvěře od kuchyně a vešla paní Diamantová, malá, hubená židovka. Za ní šel její muž s hlavou vztýčenou, s bílým ubrusem na rameně a s mísou polívky v rukou. Za ním nesla druhou mísu ta kuchařka z města.

Paní Diamantová kývala vlídně hlavou na všechny strany a vítala nejsladším svým hláskem: „Pěkně vítám, pánové! Těší mě, že tak vzácné hosty můžeme obsloužit. Prosím, dělejte jako doma a berte si každý, co vám libo. Přeju dobré chutnání. — Diamantleben, bedien' die Herren.“ Uklonila se a zmizela opět v kuchyni.

Diamant šel s mísou k lesnímu Sádeckému: „Prosím, pane nadlesní, račte. Chtěl jsem dát všem pánům polívků v šálkách a všecko ostatní

po porcích, ale má paní nedala; povídala: „U mne musí býti všecko fein, nobl, a ne jako v obyčejné hospodě. Já chci, aby se pánům zdálo, že jsou pozváni na trachtě u nějakého kavalíra. Ať si každý bere, mnoholi chce.“ Má paní je vzdělaná paní, ví, co se sluší, a proto jsem jí poslechl. Prosím, pane nadlesní, berte si jen hodně je to výborná polívka, pravá talianská risotto.“ — Lesní nabral si polévky, v které bylo hodně mnoho rozdivné zeleniny a rejže a pak starého švýcarského sýra, který žid prodati již nemohl, nastrouháno.

Kroutil nad tou vlašskou polévkou podivně nosem, ale uhoní-li se člověk od rána až do večera, sní pak cokoli.

Po polévce donesli jakési maso s brambory.

„Pánové,“ vychvaloval žid, „toto je něco nobl! Pravý anglický beefsteak. Víte, pánové, teď nedávají na tabule — kde totiž to jde nobl — vařené hovézí maso, teď se dává všady pečené ve šťávě, tak jako je toto. Prosím, poslužte si, bude vám zajisté výborně chutnat.“

Sádecký lesní sáhl do mísy a vytáhl kus jakéhosi řídkého, žlázovitého masa.

Jeho příručí, který vedle seděl, díval se podezřele na to maso a bručel: „To že má být beefsteak?“

„Ano, pravý anglický,“ tvrdil žid.

„Tož ho ty vaše kuchařky neumí přistrojiti,“ řekl příručí mrzutě.

„Kdož ví, jaký beefsteak vy znáte, pane Frei,“ prohodil žid zchytrale. „Každé jídlo může se připraviti na vícero způsobů, jak víte. Jen jezte a uvidíte, že je to výborné. Komu je k tomu libo

křenu nebo horčice, tady jsou pánové, to chutná výborně.“

Příručí Frei čenichal dobře. Diamant nakoupil v městě na „šancích“ nejlacinějšího masa a to vychvaloval za anglickou pochoutku. Omok, v kterém to maso leželo, byl hodně kořeněný a slaný a proto chutnal k pivu dosti dobře. Po milém beefsteaku přinesli zajíce a knedlíky.

„Pánové, teď nesu něco, čeho jste zajisté ještě nejedli. Zajíc na paprice a tyrolské knedlíky. To je extra nobl, fain! Prosím, poslužte si a berte hned každý dva kusy, jsme u konce. Víte, na nobl tabuli nepřijde teď více než dvoje maso, za to ale pikantní a dost. Pikantní bylo všecko a dost bylo toho také všeho, jak vidíte. Jezte, pánové, jenom hodně, aby přišly mísy do kuchyně prázdný. To mají kuchařky rády, to jim dělá čest. Kdoby si pak přál kousek sýru, ať jen poručí, mám výborné olomoucké tvarůžky a kdo by si přál ovoce, tady je, jak vidíte. Muzikanti, zahrejte přece, aby pánům lepší chutnalo. Nač jste tady?“

Hudebníci spustili jakési Andante, to jest hodně smutný a loudavý kus z not, a páni střelci jedli podle té hudby taky jaksi loudavě a mrzutě. Nebyli na tu cizozemskou stravu jaksi zvyklí.

Ale pivo je lék, který již mnoho zármutku v radost obrátil, který mnohou trudnost zaplašil. I páni lovci pocítili kouzlo tohoto zázračného léku a rozveselili se. Hudebníci nestačili hráti, a k deváté hodině udeřil Kužel na stůl: „Nač tady tak sedíme? Pojdme si domů pro ženy a zatancujme si, ať s námi také užijou.“

Návrh ten byl přijat se všeobecným souhlasem.

Ženy sice zpočátku se zdráhaly, pak si ale každá pomyslila: „Nač má jenom muž užívatí a já ne?“ A šly. Hodováno pak do bílého rána. Kterého pana střelce nohy při tanci hodně poslouchati nechtěly, ten zasedl ke kartům.

* * *

Na druhý den po hostině sešli se Snopek, Pivoňka a Kužel odpoledne v hostinci p. Diamanta na pořádek, jak bylo před tím umluveno. Byli ještě ospalí a musili si, než se do toho čítání dali, napřed chuť napravití. To napravování chutě trvalo arci trochu dlouho a žid nedbal, věděl šelma dobře, že s pány střelci bude tím lehčí účtování, čím budou veselejší. Konečně zpamatoval se Snopek a pohledna na hodiny řekl: „No, pane Diamant, chceme-li dnes ten pořádek udělati, abysme začali.“

„Jak je vám libo, pánové,“ řekl žid, „nebude to dlouho trvati. Já jsem již všecko napsal a sčítal, jen to přečteme a budeme hotovi hned. Prosím, račte do mého pokoje.“

Šli do vedlejší světnice, tam vytáhl žid ze šuplete velkou knihu a počal čísti:

„Tož, pánové, odvedlo se celkem 250 zajíců a 232 párů koroptví; to je mnoho.“

„Je to dost.“ kývl Snopek hlavou.

„Je to dobře čítáno, pánové! Tady máte na vlas napsáno, kdy kdo co odvedl. Prosím, přepočítejte si to.“

Snopek vzal knihu a jel prstem po ní od shůra dolů, jak by v rychlosti přepočítával. Pivoňka a Kužel dívali se z daleka také do knihy.

„Je to dobře,“ řekl Snopek, strkaje knihu před žida.

„Tedy máme,“ opakoval žid, zajců	250
koroptví máme párů	232
Z toho si vzali: Snopek zajců	28
Pivoňka	33

„Kolik?“ podivil se Kužel a pohledl ostře na Pivoňku.

„Což je to moc?“ smál se Pivoňka. „Já je rád jím a kdybych si byl vzal jednou tolik, co tobě po tom?“

„Svatá pravda, pane Pivoňko!“ přisvědčil žid a pokračoval, „a pan Kužel	17 zajců,
Na faru se včera poslali	2 „
do školy	1 „
a k tabuli se jich upeklo	6 „
Zůstane tedy	163 zajců.
Koroptví bylo zastřeleno	232 párů.
Z toho si vzal pan Snopek	4 páry
Pivoňka	0 „

„Co, co?“ škádlil Kužel Pivoňku, „na koroptve nemáš nabroušeno?“

„Dej si pokoj,“ bručel Pivoňka. „Má to moc kostí a málo masa, jak by člověk rybičky jedl.“

„Nešpásujte, pánové, ať přijdem ku konci,“ napomínal žid a četl dále: „p. Kužel má 5 párů, na faru o pouti . . . . . 4 páry, dělá dohromady . 13 párů.“

To dělá za zajíce po 85 kr. . 138 zl. 55 kr.,
za koroptve, pár po 50 kr. . . 109 zl. 50 kr.,
dohromady . 248 zl. 05 kr.

Pánové, to je znamenité, to je krásný výdělek. Když zaplatíte pacht 170 zl., vyděláte ještě 78 zl. a pak — co jste se najedli zvěře zadarmo a pak

ta zábava! Vidíte, dělali jste pány a ještě jste při tom vydělali.“

„To je svatá pravda,“ řekl Snopek.

„Toto nám dopadlo vskutku dobře,“ přichvaloval si Kužel. „A moc-li teď přijde na každého čistého výdělku?“

„Tři do 78 jdou 26krát,“ řekl žid. „Na každého z vás přijde čistého výdělku 26 zl. Vaše panímámy budou mít z toho radost, až jim to povíte. Co jste některý vybral víc, než druhý, to vyrovnejte sami mezi sebou!“

„Hm!“ pohodil Snopek hlavou, „ať mi má ode dneška ještě jednou cekne, povím jí, kdo umí vydělávat. Byli jsme blázni, že jsme ten hon pánům pouštivali. Kdyby jsme si ho byli drživali sami, mohli jsme teď trochu jinak státi, než stojíme.“

„Ba že!“ přisvědčil Pivoňka a ohlídl se na hostinského, oblizuje si suché pysky: „pane Diamante, tento — doneste mi sem sklínku piva; mám jaksi hroznou žízeň a ty účty dlouho trvají.“

Diamant vstal a ptal se ostatních: „Poroučíte, pánové, taky?“

„No, když už jdete Pivoňkovi, aby to bylo jedním vrzem, doneste nám taky.“

Žid donesl piva a vzal knihu opět. „A teď pánové, sčítám tu maličkost, co mám za vámi.“

„Toho nechme na zejtrék,“ máchl Kužel rukou, „dnes jsme se načítali již dost. Při obecních oučtech dělávají to také tak: jeden den se účtuje příjem a druhý den vydání.“

„Obecní účty jsou něco jiného, ty dají více práce, my ale budeme hned hotovi. Mějte jen chvílečku strpení.“

A žid počal čítati znovu:

Když jste tenkrát najali v městě hon, koupil jsem:

tři lefošky à 55 zl., dělá	165	zl. — kr.
tři myslivecké tašky à zl. 4-50, dělá	13	„ 50 „
tři troubky à 1 zl. 30 kr., dělá . . .	3	„ 90 „
tři klobouky à 3 zl. 60 kr., dělá . . .	10	„ 80 „
pak včera snídání pro 20 osob à 50 kr., dělá	10	„ — „
hostina pro 20 osob à 1 zl. 50 kr., dělá	34	„ — „
osm čtvrtěk březňáka à 3 zl., dělá	24	„ — „
25 litrů vína à 50 kr., dělá	12	„ 50 „
muzikantům večere, čítám lacino, . . .	3	„ — „
a potom 62 sklínek čaje à 20 kr. . . .	12	„ 40 „

Dohromady . . . . . 289 zl. 10 kr.

„Tolik toho bylo?“ divil se Snopek.

„Na vlas tolik,“ řekl žid určitě.

Všickni tři vyvalili udiveně oči a zvolali jak jedněmi ústy: „Kolik?“

„Dvě stě osmdesát devět zlatých a deset krejcarů“, opakoval Diamant zřetelně a šoupl knihu k Snopkovi.

„Ježíš Maria,“ zabědoval Pivoňka.

Snopek zafal zuby a chopil se knihy. Počal čítati, je-li to dobře.

Kužel zamračil se a vyplivl.

„Kužel, neplívejte mi na zem tady v mém pokoji, to má paní nemá ráda. Chcete-li plívat, tamhle máte plivátko.“

„No, no, jen ne tak zhurta!“ vzdoroval Kužel.

„Za tak velké peníze smím si snad vyplivnouti, kam chci?“

„Za jaké velké peníze?“ počal se žid strápěti. „Zdá se vám to moc? To mám za svou dobrotu! Koupil jsem vám, co jste potřebovali, vystrojil hostinu jak se patří a jak jste si poručili a včil, když vám dávám účet, začínáte být krobiánem. Kužel, to není od vás nic pěkného. Myslíl jsem, že jste vzdělanější člověk.“

„Pane Diamante,“ chlácholil Snopek, žida „nehněvejte se. Kužel si nevidí do huby. Je všecko v pořádku. Vypočítejte nám, co jsme vám každý dluženi.“

„To je moudrá řeč,“ pochválil ho žid. „Od vás každého dostanu . . . . . 96 zl. 37 kr. a vy každý ode mne dostanete . . . . . 26 „ — „ mám tedy k dobírání od každého . . . . . 70 zl. 37 kr.“

„Pěkný pakatýlek,“ pokyvoval Pivoňka povážlivě hlavou.

„Co je to na vás, na takového majetníka?“ řekl žid. „To zaplatíte hračkou a nemáte-li peněz hned, počkám vám, podepíšete mi jen směnku na půl roku.“

„No, ta maličkost nestojí vlastně za směnku“ prohodil Snopek, „ale aby žena doma nevěděla, podepíšu vám ji, ač bych mohl zaplatiti hotovými hned, ale víte, stará je zvědavá a kdyby slyšela, že jsem doplácel, to by bylo nedej se.“

„Když Snopek podpíše, já taky,“ řekl Kužel.

„A mne taky čert nevezme,“ zabručel Pivoňka.

Žid běžel pro směnky a klada je na stůl, hovořil docela vesele: „Víte co, pánové, když už ty směnky podpisovati chcete, připočítám každému tu maličkost, co tady sem tam utratil. Víte, přišli jste se zvěří a neměli jste právě drobných.“

„No ano, ano,“ přisvědčoval Snopek, „jen to připište. Co pak to dělá?“

Diamant nahlídl do knihy a četl: „Pan Snopek má tady 42 zl. 53 kr.“

Snopek zbledl.

„— pan Pivoňka 54 zl. 17 kr. —“

Pivoňka vyvalil na žida oči a necekl ani.

„— a pan Kužel 59 zl. 42 kr. —“

„A zač?“ zakřikl Kužel a vyskočil.

„Tady za to!“ ukázal Diamant na knihu.

Kužel jen jen hořel. Díval se do knihy dlouho a konečně vyrval se mu hluboký povzdech z prsou: „Ten hon mi přišel draho! ale co platno; žide, směnku sem!“

Podepsali každý svou směnku a když odložili péro, oddechli si, jakby s nich kámen spadl.

„A včil nám dejte nějakou zavdanou!“ rozkazoval Pivoňka.

„Zavdanou? A zač? Za to, že vám čekám peníze?“

„Však nečekáte za darmo.“

„To je pravda, ale nemám také pivo ani víno za darmo. Musím všechno poctivě zaplatiti.“

„Židáčku, nezlobte se,“ řekl Kužel od věrejška ještě nevystřízlivěný. „Doneste sem čaje, ať si napravíme trochu žaloudky. Zaplatíme vám ho poctivě.“

„Ba,“ přisvědčil Snopek. „Ještě nejsme takoví chudáci, abychom musili nějakou zavdanou vyžebrávat.“

Žid pohledl kysele na Kužela a řekl důrazně:

„Kužel, to si zapovídám, abyste mně říkal židáčku. Já jsem pan Diamant, hostinský a obchodník

a žádný židáček. Židáček je ten, co chodí po kůžkách, rozumíte? Vám k vůli bych ten čaj nedal vařiti, ale že si toho pan Snopek a pan Pivoňka přejou, poprosím svou paní, aby byla tak dobrá a posloužila vám.“

Žid vztýčil pyšně hlavu a šel do kuchyně: „Saraleben, sei so gut a poruč děveče, aby přistavila vodu na čaj.“ Židovka seděla u okna a četla „Neue freie Presse“.

„Čaj a komu?“ ptala se nevrle.

„Těm třem hloupým chlapům.“

Židovka pokrčila potupně nosem: „Nač potřebujou čaj? ať se nachlastají piva nebo kořalky. Jsem od věrejška ještě marod. Mám pořád takovým chlapům sloužit?“

„Saraleben, nezlob se, víš, kšeft je kšeft.“

„To já dobře vím, ale slíbilš mně, že budeme dělat kšeft jen šest let a potom že se odstěhujeme do města a budeme pány. Včil jsme tady již sedm let a ještě se nestěhujeme. Jaký jsi to žid, když neumíš ani za šest let zbohatnout? Jak dlouho mám tu pakáž ještě obsluhovati?“

„Saraleben, nezlob se. Za rok odstěhujeme se do Skalice a tam budeš milostpaní. Prosím tě, už jen naříd na ten čaj,“ a žid vstoupil do nálevny. Právě vstupoval bombardista, napravit si po věrejšku žaloudek.

„Strnade, vítám vás. Co byste rád?“

„Dobré odpoledne, pantáto. Děkuju za přivítanou. Jdu na sklínku piva, mám jakési pálení v žaloudku.“

„Tady máte sklínku piva, dám vám ji za darmo. Včera jste pěkně hráli a pak jste mi také trochu

pomohl. Pijte, pak vám dám ještě jednu, abyste věděl, že nejsem špinavý.“

„Děkuju pěkně, pantáto. Já vždycky povídám, že jste hotový kavalír.“

„Nechte toho, nechte, já na šmajchle nedržím,“ usmál se žid blahosklonně, „ale máte-li chuť na lichocení, běžte do kuchyně za mou panímámou. Včera se uběhala a dnes je jakási mrzutá; hleďte ji povyraziti.“

„To já všechno spravím a s radostí, však mám pajmámu rád. A kdo by neměl takovou krásnou paničku rád — teda s dovolením, pantáto.“

A Strnad vzal sklínku s pivem a šel do kuchyně: „Pán Bůh krásné odpoledne, pajmamínko milá. Jdu se podívat, jak se po včerejšku máte?“

„Děkuju vám, Strnade. Jak bych se měla? Špatně se mám. Jsem ospalá — celou noc žádný pokoj. Strnade, nebuďte žádným hospodským, to je nejhorší kšeft.“

„A já myslím, pajmámo, že je to nejlepší kšeft. Vždycky veselo, lidí plný dům.“

„To člověka brzy omrzí; byla bych nejraději sama, věřte mi.“

„Věřím, pajmámo, věřím, ale nechme takových řečí. Dovolte, posadím se tady na lavici. Pajmámo, vy jste šťastná matka.“

„Jak to myslíte? Mám jen jednoho chlapce a to víte, jedno dítě nestojí za strach.“

„Pravda, máte jen jednoho,“ kývl Strnad hlavou, „ale ten stojí za deset jiných. Cakra, to je chlapec! Díval jsem se dnes na něho, když šel dopoledne ze školy.“

Židovce zazářily oči: „No, a co dělal?“

„Zlatá pajmámo, ten chlapec je hotový komediant.“

„Komediant,“ nakřčila židovka nos. „Můj Moric komediant?“

„No, ne, pajmaminko zlatá, já to špatně nemyslím. Víte, to my hloupí lidé tak říkáme, když chceme někoho pochváliti, že je tuze šikovný. Ten váš Moricek, to je chlapec, jako na zakázku: ty kudrnaté vlasy, ty bystré oči, ty červené tváře a to všechno je až k podivu. Chodí jak na drátkách a každý úd v něm jen jen hrá. Myslil jsem si: Bože, dítě, proč nejsou všichni jako ty?!“

Paní Diamantová se usmála a přisvědčila: „No ano, ano, máte pravdu, je to chutné děcko.“

„A potom ta chytrost,“ chválil Strnad. „Když vám vyšli ze školy, postavil se jako oficír do předu a začal komandovat: „Všichni po dvou za mnou, jedna, dvě — jedna, dvě!“ a linealem vám máchal sem tam jako šavlí a kde které děcko v nejkrásnějším pořádku za ním. Mne polily slzy. Jářku: „Matko, pojd se podívat, ten Moricek je hotový oficír.“

„A poslouchali ho ostatní?“ tázala se židovka zářic radostí.

„Jak povídám, jako jenerála.“

Žid otevřel dvéře: „Pajmámo, bude ten čaj brzo?“

„Hned, hned, pojd, vezmi si ho. Strnade, chcete také sklínku?“

„Zlatá pajmaminko, jak bych nechtěl, ale takové dobré věci pro mě nejsou. Jsem jen chudý chalupník.“

„Proč by pro vás nebyly, Strnade? Třeba jste jen chalupník, proto máte přece rozum tak dobrý, jak tam ti páni myslivci — a na mou věru, máte lepší rozum, než oni. Vy neděláte ze sebe víc, než jste a oni hrají si na milostpány. Pivo, víno je jim špatné, pro ně se musí chystati čaj. — No, mají-li na to peníze, my jim můžeme posloužiti, ale vám dám sklínku za darmo. — Vypíte ji na zdraví našeho Moricka.“

„E věru, na zdraví toho mladého pána vypil bych třeba deset!“

Strnad vzal sklínku s čajem a šel do nálevny. Tam seděl u okna holič a natahoval uši, co ti v druhé světnici povídají. Vida Strnada s čajem podivil se: „Co, co, ty piješ dnes čaj? Tos včera hodně vyhrál?“

„Nebylo to tak valné. Vyhrálo se něco, vyhrálo, ale na čaj by to nestačilo. Ten tady dala mi paňmáma presentem. — A kde pak byls ty včera, že tě tady nebylo vidět?“

Holič nadzdvihl obočí a řekl jaksi škrobeně: „Milý brachu, nezvaní hosté nebývají vzácní.“

„Oho! co se to s tebou najednou stalo? Vždyť ty na pozvání právě nečekáváš a hospoda je veřejné místo.“

„Holečku, včera to bylo něco jiného. — Víš, že jsem hotařem a že dávám pozor, aby se na poli v ničem žádná škoda nedělala. — Povídám, na všechno, nejen na obilí, také na zvěř.“

„Co, co, ty že dávals pozor na zvěř?“

„A kdo, když ne já?“ tázal se holič chlubivě.

„Měli ti slavní páni nájemníci honu nějakého hajného?“

„No ne, neměli.“

„Tož vidíš a zajáci předce byli hájeni. Kdo je tedy hájil, než já? Dali mně za to co?“

„To já nevím,“ pokrčil Strnad ramenama a srkal s největší chutí čaj.

„No, vidíš; arci že to nevíš, ale já to vím. Nic mi nedali — já jim také o to nestojím, nejsem takový člověk, že bych bez záplaty někomu neposloužil, když mohu, však mne znáš —.“

Strnad se šelmovský usmál a kýval hlavou: „Pravda, pravda, ty rád posloužíš každému.“

„No ne? A co mi také na tom sejde? Mám tu službu od obce a musím bez toho ve dne v noci po poli choditi; tak je mi to za jedno, hájím-li jen obilí anebo také i ty zajíce. Ale měli míti pro mne aspoň čest, když už neměli uznání a pozvati mě včera na hon. Nepotřebovali se bát, že bych byl šel s nimi k hostině, mám doma také co jíst a nestojím o to, když jsou takoví špinavci.“

„Prosím tě, mlč a nemluv,“ škádlil ho Strnad, „znám tě: pro kousek masa běžel bys kraj světa.“

„Oho!“ rozdurdil se holič, „tak mi nemluv! Kdybych toho byl tak žádostivý, jak si myslíš, byl bych sem včera také trefil a snad by mne byli nevyhodili? ale mě ta jejich špinavost rozhněvala. Pomyslil jsem si: Snězte si to sami.“

„Nekřič nadarmo a neubližuj hodným lidem! Ti naši myslivci nejsou žádné špiny, těm na groši nezáleží. Pijou tam v pokoji čaj, až to již samu paňmámu mrzí.“

„No, ba arci,“ posmíval se holič, „tu to má co mrzeti, když druzí utrácejí!“

„Ba že ji to již skoro mrzí,“ hájil Strnad židovku. „Před chvílkou mi povídala, že by také mohli pít pivo a víno jako ostatní lidé a nemuseli si poráde poroučeti čaj, jako by byli nějaký milostpáni.“

„To že povídala? To je mi divná věc,“ řekl holič povážlivě a dopil pak svou kořalku. „Br, ta kořalka je jakási nedobrá. Martin má lepší. Pane Diamante, platit.“

„Kam pak tak chvátáš?“

„Za povinností. Milý brachu, kdo je v nějaké službě, ten pak nemá času po hospodách vysedávat.“ Žid přišel: „Co máte?“

„Jen za dva krejcary. Tady jsou.“

Žid mrkl na holiče a ten vyjda ven, obešel hospodu a vklouzl na dvůr. Diamant otevřel okno u kuchyně a kývl na něho: „Pst! pojdte sem.“

„Co poroučíte, pantáto?“

„Přijďte sem večer. Schoval jsem vám od včerejší hostiny. No jakž? nenašel jste nějakého v brázdě?“

„Ani jednoho, milý pantáto. Včera jich bylo na honě jako časlavských a který zajíc jim přišel do rány, toho rozstříleli na cucky. Ale podívám se ještě, neleží-li někde některý.“

„No běžte jen, běžte a hledejte. Za každého dostanete 40 krejcarů, rozumíte? a večer přijďte sem, dostanete něco výbornou večeří.“

„Dobře, dobře pantáto. Zaplať Pán Bůh už napřed,“ řekl hotař odcházeje, v duchu si však myslil: Počkáš si na zajíce, žide špinavá! To by každý trefil zajíce po 40 krejcařích kupovati. Najdu-li ještě nějakého (mám doma už dva), sním

ho radš sám a tu kůžku už někde prodám, však je na světě židů víc, ne jen ty. Počkej, tobě nasolím. Nepozvals mne včera, toho ti nezapomenu.“ Dal se do polí, ale nedaleko, obešel osadu a vloudil se zahradou k Snopkům. Snopková stála právě na zápraží a rozkazovala cosi děvečkám.

„Pán Bůh dobré odpoledne,“ pozdravil ji holič-hotař. „Máte hospodáře doma?“

„A není; šel zdá se mi k židovým.“

„A ještě je tam?“ ptal se holič udiveně a tvářil se při tom jaksi podivně.

„Ten tak brzo domů nepřijde,“ řekla Snopková mrzutě. „Od té doby, co se té flinty chytl, netěší ho doma pranic. Pořáde se s tou zlořečenou puškou toulá po poli a nehoní-li se za zajíci, sedí v hospodě. Naplakala jsem se, naprosila se ho, modlila jsem se, ba již jsem i klela a všecko nic platno — on svého nenechá! Jemu je nyní puška a žid nade všecko.“

„Ja, ja,“ potřásl holič hlavou „a kdyby si alespoň ten žid o něho stál a si ho vážil, ale —“ a hotař máchl rukou.

„Co to povídáte?“ trhla sebou hospodyně.

„Že by k tomu Diamantovi choditi neměl,“ dodal holič výstražně. „Židovka jim nadává, že si nechají strojiti čaj, jakby byli nějaký páni a co povídá víc a co si myslí, na to se neptejte.“

„Co že?“ tázala se Snopková táhlým hlasem a vjelo do ní cosi jako oheň.

„Ano, ano, tak je to. Před chvílkou mi to povídal Strnad, ten to od té židoviny na vlastní uši slyšel. Ale prosím vás, nevyzradte mne, víte,

jsm člověk, který musí sloužit všem a nerad bych si udělal u někoho špatné oko.“

„Nebojte se! Děkuju vám zatím pěkně za to, že jste mi to řekl, však se vám odsloužím. Počkej, starý, až přijdeš domů!“

„Nepůjdete pro něho?“ ptal se holič udiveně.

„O ne, do hospody pro něho nepůjdu, ale natáhneme jinší struny.“

* * *

Páni sousedé zůstali u Diamanta zase bezmála do půl noci a přišli notně napařeni domů.

Když zatloukl Snopek na vrata, vyskočila Snopková a šla mu otevřít.

„Vítám tě! Jářku, že tam budeš zas do rána“ řekla docela jakoby lhostejně.

„Ale kde, do rána!“ zažvatlal Snopek těžkým jazykem. „Měli jsme účty a nějakou radu a to a to —“

„No dobře, dobře, povíš mi to až ráno, nyní ti jde jazyk beztoho těžko. Pojď si lehnout, aby ses vyspal.“

Snopek sebral všech pět smyslu a stavěl střízlivého; myslil chudák, že ženu ošidí.

Ve světnici se svlekl, pověsil kabát na pušku místo na římsu a klekl si pak k oknu a pomodlil se.

„Shasni, ženo, však já trefím na postel potmě,“ blábolal spánkem přemožen.

Snopková se usmála a shasla.

Snopek sklonil těžkou hlavu na prkénko u okna a nežby 20 načítal, chrápal z hluboka.

„To je modlitba!“ durdila se Snopková a křikla pak na muže vši silou: „Starý, slyšíš, nemodli se tak tuze dlouho!“

Snopek se probral a počal odříkávati polohlasitě, jak by byl v nejlepším modlení — „Svatých obcování — hříchů odpuštění —“

„Ano, ano!“ křičela žena, „tys byl v pěkném obcování svatých, Pán Bůh rač odpustit hřích těžký, budeš se míti z čeho zpovídat. — Vstaň a pojď raděj hniť, sic ti ještě přidám to „těla vskříšení“, ale putynkou studené vody.“

„Ani se člověk jak se patří pomodlit nemůže,“ bručel Snopek a šel na postel. Spal, jakoby byl nejspřavedlivější, až do bílého dne. Ráno hleděl jaksi zamračeně a šel do komory na kvašené zelí.

Snopková chodila jak by se nebylo nic přihodilo, ano, byla veselejší než kdy jindy, až se tomu hospodář sám divil.

Když čeládka posnídala a chlapec do školy odešel, řekla mužovi: „Ty, vím nějakou novinu.“

„Novinu? a jakou?“

„Že víckrát k Diamantům nepůjdeš!“

Snopek vyvalil na ni udiveně oči, nevěda, kam tím žena bije.

„Nic se nediv! tak je to: víckrát k Diamantům nepůjdeš, to povídám já.“

Snopek vztýčil hlavu, změřil ženu od paty až k hlavě a řekl hrdě táhlým hlasem: „Co že? tak ty se mnou začínáš mluvit? Zapomnělas, kdo je pánem v domě?“

„Ty jsi pánem, to já dobře vím, ale proto přece povídám, že víckrát k Diamantům nepůjdeš.“

A kdybys šel, musela bych tě mítí za špatného chlapa a to ty nejsi!“

„Pěkně tě prosím, jak to dnes mluvíš?“ ptal se Snopek a kroutil hlavou. „Chytla se tě fantas?“

„Žádná fantas! mám dobrý rozum a snad lepší než ty. Jen poslechni. Víš-li pak, že se ti ta židovka za zády posmívá a že ti nadává hloupých sedláků a kdo ví, jak ještě, a že bys prý mohl také pit pivo, jako ostatní lidé a nemusel si poroučeti čaj. Aby prý ti pořád sloužila, jako nějakému milostpánovi.“

Snopkovi se zablýsklo v očích: „Co povídáš? to že řekla o mně?“

„Ano o tobě a Pivoňkovi a o Kuželovi.“

Snopek přešel několikrátě světnici se sklopenou hlavou a řekl konečně: „To jsou klepy, to jsou klevety. Každý žid je rád, dá-li mu člověk utržiti a nepomluví hned tak někoho. Tomu nevěř, jak povídám, to jsou klevety.“

„Žádné klevety“ zvolala Snopková rozhodně. „Znáš mě, že nejsem žádná klepna a když promluví, musím vědět proč. Abych ti to tedy pověděla: židovka nadávala včera před Strnadem, že vám musila vařit čaj, Strnad to řekl hotařovi a hotař to pověděl mně. Chceš-li, pošli si pro Strnada, ať ti to poví.“

„Hm, hm, tomu jaksi nemohu věřit“ klonil Snopek hlavu sem tam, „ale konečně — možná je na světě všecko. Pošli pro Strnada.“

Hospodyň šla na dvůr a volala na děvečku: „Jdi k Strnadovi a řekni mu, že ho nechá strýček prosit, aby sem přišel, ale hned, že je to pilná věc.“

Hospodář chodil po světnici zlostným krokem a nacpal si na tu zlost dýmku, ačkoliv se mu po včerejší opici do kouření jaksi nechtělo. Jemu, Snopkovi vysmívati se někdo? Ta myšlenka byla mu hrozná.

Strnad byl švec a ševci bývají obyčejně rychlí, nenechal na sebe dlouho čekat. Vzkročil rychlým krokem se zasmolenou zástěrou: „Pán Bůh dobrá jitro, co pak byste rád, kmotříčku?“

„Vítám tě, Strnade. — Ženo, není děvečka v síni?“

„Není. Poslala jsem ji na zahradu.“

„No dobrá. Zavři dvěře od síně, aby nás někdo neposlouchal. — Strnade, pojďte sem ke stolu, sedněte si, promluvil bych rád s vámi několik upřímných slov.“

Zchytalý Strnad pohledl zkoumavě na Snopka a řekl s největší ochotou: „Mluvte, kmotříčku, však víte, že umím mluvit na všechny spůsoby, šelmovsky a rozumně taky, jak je toho kdy potřeba.“

„Vím, vím,“ přikyvl Snopek. „Dnes je potřeba rozumné řeči a proto — —“

„Budeme mluvit rozumně,“ vpadl mu švec do řeči. „Jak je vám libo. Co teda žádáte?“

„Strnade, znáte mě,“ počal Snopek vážně, „že jsem hospodář a soused poctivý a že na mne žádný nic zlého říci nemůže.“

„Na vás něco zlého? Co pak vám to napadá? O vás jde jedna chvála.“

„No ať jde chvála nebo nejde“ prohodil Snopek upejpavě „já chvály nehledám, však mě znáte.“

„Juž dávno a dobře vás znám, jak povídám, jedna chvála jde o vás.“

„A kdyby také nešla“ —

„Ale ona jde“ ubezpečoval švec.

„No ať jde nebo ne, na to já se neptám, já jen povídám: zlého o mne nikdo nic říci nemůže.“

„Nikdá!“ zvolal Strnad „a také jsem od žádného nikdá ani slova neslyšel, to ne.“

„Tož vidíte. — Nezaplátím já každému poctivě?“

„Každému a přidáte ještě zavdanou k tomu.“

„Ba arci vždycky! Může o mně někdo říct, že se pyšním, že se vynáším?“

„Ale kmotřičku, co vám to dnes napadá? Vy a vynášivý!“

„Anebo že jsem nějaký sprosták?“ tázal se Snopek dále.

„To už dokonce ne,“ ujišťoval Strnad. „Vy jste jeden dokonalý souseď, ve všem jaký má být.“

„A nyní mi teda povězte, Strnade, ještě něco: nedal jsem vám už dost vydělat?“

„Dost, zaplať Pán Bůh za to. Kdybych měl jen z každého domu tolik.“

„No tak vidíte! Povídate sám, že jsem poctivý souseď. Tedy se vás jako poctivý souseď ptám, abyste mi upřímně pověděl: nadávala nám, mně, Pivoňkovi a Kuželovi včera ta židovka, že pro nás musí vařit čaj?“

Strnad se zarazil; nevěděl odkud větr věje.

„Mluvte pravdu,“ domlouval mu Snopek ostře.

„Víte, žid půjde dnes nebo zítra pryč, a my susedi tady zůstaneme. Bez žida můžeme vždycky být, on bez nás nikdy. Mluvte tedy pravdu: nadávala židovka nebo ne?“

Strnad odhodlal se rychle a řekl upřímně: „Kmotřičku, sám bych vám toho byl nikdy neřekl, abych vás nerozzlobil, ale že již o tom víte, tak vám tedy řeknu upřímně: nadávala.“

„Vidíš,“ ozvala se hospodyň.

„Nech nás“ okřikl ji muž. — „Co řekla? Strnade, povězte mi všechno.“

A Strnad vypravoval co věděl.

Snopkovi nabíhala mezi vypravováním žíla na čele.

Když švec domluvil, udeřil hospodář pěstí na stůl, až okna zařinčela a zařval: „To mně — Snopkovi — a za mé poctivé drahé peníze? Počkej, žide!“

„Strnade, děkuji vám zatím a ušite mi nové boty, juchtovice. Později se vám něčím odměním.“

„A František má tady také vyšmatlané boty,“ doložila Snopková, „vemte je sebou a popravte mu to.“

„Na večer přijďte k Martinovi na sklínku piva,“ přidal Snopek jako na odměnu. „Zaplátím tam něco, že jste byl tak hodný a řekl mi pravdu.“

„Toho by nebylo potřeba, ale máte-li chuť na placení, já mám na pití chuť vždycky. — Přijdu tedy a zatím s Pánem Bohem.“

„S Pánem Bohem také a spravte chlapcovi ty boty do neděle.“

„I třeba do večera, nemám právě nic tak pilného.“

Když švec odešel, stoupla si Snopková před muže a ptala se ho upřímně, beze vši pánovitosti a bez všeho posměchu: „No, měla jsem pravdu

anebo ne, když jsem povídala, že vícekrát k Diamantům nepůjdeš?“

Snopek sklopil hlavu a neodpovídaje počal přecházeti po světnici.

Žena hleděla naň udiveně: „Prosím tě, co je ti, proč mně neodpovídáš?“

Snopek přešel ještě asi třikrát po světnici sem a tam, zastavil se pak před ženou a položil jí rozpačitě ruku na rameno a hleděl jí dlouho do očí: „Milá ženo, nehněvej se na mne, musím ještě jednou k Diamantům.“

„A proč?“

„Inu nerad ti to povídám, ale co je platno? Lepší je udělati té mrzutosti konec spíš než později: jsem židovi dlužen.“

„Aha!“ vykřikla Snopková a v hlavě se jí zablýsklo. „Proto si ta židovka proti tobě dovoluje! A proč tam zůstals dlužen?“

„Nezlob se, ženo, chybil jsem, vidím to sám — pojď, sedni si, povím ti všechno.“

A Snopek počal se ženě zpovídati ze všech svých hříchů a poklesků, které všichni dobře znáte. —

Snopková poslouchala tiše a když byl muž u konce, pohleděla naň polokáravýma, pololítostnýma očima, zakývla několikrát povážlivě hlavou a řekla dojmavě: „Vidíš, vidíš, na jakou cestu ses to dal! Varovala jsem tě, ale říkávals vždycky cosi o dlouhých vlasech a krátkém rozumu — vidíš, vidíš, ty dlouhé vlasy mají někdy lepší rozum, než ty vaše krátké. Ještě zaplať Pán Bůh tomu hotařovi, že mi to včera řekl a že můžeme tomu udělati zavčas konec. — Ani nevím, jak se

tomu člověku mám odměniti. — Prosím tě, muži, seber peníze hned a jdi k tomu židovi a zaplať tam do krejcaru, ať máme s ním svatý pokoj. — Božíčku dobrý, kdybych tak náhodou na to nebyla přišla, byli bysme přišli o dům a o všechno.“

„No, no, tak zle by snad nebylo,“ chlácholil Snopek ženu.

„Nebylo! Prosím tě, kdo se dostane takovým do drápů, ten je ztracený! Což nemáš očí, a neviděls toho na jiných. Jdi a zaplať, abych měla v srdci pokoj. Máme snad tolik peněz doma?“

„I máme ještě víc.“

„Tak je vem honem a zanes je Diamantovi. Je to, jak bys je nesl čertovi na ofěru, aby nás nechal za pokojem.“

Snopek vytáhl šuple ve skříni, vzal velkou červenou tobolku, přečítal peníze, a řekl spokojeně: „Mohl bych u toho žida zaplatit dvakrát.“

„Vezmeš si tam všechny?“ ptala se žena starostlivě.

„Všechny, aby žid viděl, že mi není o ten groš. Ale neboj se! ani o krejcar víc mu tam nenechám, než mu patří.“ Zastrčil tobolku do kapsy a sáhl po klobouku.

„Prosím tě, muži, nedělej tam jen žádných křiků. Zaplať mu v pokoji a v pokoji odejdi, a kdyby se tě ptali, proč jdeš platit —“

„Však já vím, co mám říci,“ vpadl jí Snopek do řeči a odešel.

Šel, ale ač stavěl hrdinu, přece toho potajmu litoval, že má toho žida, kde si tak často pěkně poseděl, zřeknouti se. Starý zvyk zanechat, bývá každému za těžko. Nebylo však jiné porady: žena

si ho osedlala tak, že nemohl, leč tou cestou, kterou mu kázala.

Když přišel do židovny, seděl Diamant právě za stolem a čítal v jakési knize. „Vítám vás, pane Snopku. Juž jste se vyspal?“

„Děkuju za přivítanou, pane Diamante — juž dávno.“

Snopek pronesl ta slova s neobyčejným přízvukem, tak že žid pátravě naň pohledl a od stolu vstal.

„Pane Snopku, co je vám? Vám se něco stalo.“ —

„Nic se mi nestalo, co by se mi také mohlo stát.“

„Je vám nějak špatně? Co si přejete? Budete pítí víno, nebo sklínku dobrého rumu na utvrzení?“

„Děkuju vám, nemám na nic chuti; rád bych s vámi udělal pořádek.“

Židem to trhlo, vytřeštil oči, jak na nějaké strašidlo a zvolal zděšeně: „Pořádek? A jaký pořádek? Dělali jsme teprva včera pořádek.“

„Já vím dobře, že jsme dělali včera pořádek, však jsem nebyl opilý,“ prohodil Snopek zkrátka.

„Dyť já nepovídám, pane Snopku, že jste byl opilý! Vy se neopíjete nikdá, vy nejste jako ti ostatní.“

„A kdybych se opil,“ pohodil Snopek hlavou, „co je komu po tom?“

„Nikomu, na celém světě nikomu! Vy jste svým vlastním pánem a můžete si dělati, co chcete.“

„To taky že ano!“ kývl Snopek rozhodně hlavou. „A proto že mohu dělati, co chci, proto jdu k vám na pořádek.“

Diamant naklonil hlavu k levému ramenu a zašilhal po Snopkovi: „Pane Snopku, příteli, já vám na mou čest dnes nerozumím. Jaký chcete dělati pořádek?“

Snopek se ohlídl po nálevně a vida tam v koutě dva staré kořalečníky, řekl: „Pojďme do pokoje, abychom byli sami.“

„Jak je libo!“ pokrčil Diamant ramenama a otevřel dveře k svému bytu. Nezavřel jich však, když tam vkročil; bál se dnes jaksi toho Snopka.

„Zavřete!“ poručil mu Snopek. „Nebojte se mně, já jsem poctivý člověk.“

„Snad bych se vás nebál? vždyť vy jste můj nejlepší přítel,“ usmál se židák. „Jak to dnes tak mluvíte, pane Snopku, vy jste dnes skutečně nemocný.“

„Nepleskejte takových hloupostí,“ rozdurdil se Snopek. „Já jsem jak náleží zdrav a snad zdravější než jindy. Ale abysme přišli ku konci: pane Diamante, včera jsem vám podepsal směnku a dnes přicházím —“

„Juž je podepsána,“ vykřikl žid. „Dnes je pozdě.“

„Vím dobře, že je podepsána a přicházím ji dnes zaplatit.“

Teď jste měli žida viděti: div neklesl! „Zaplatit směnku a dnes? Bude splatná teprv za půl roku!“

„To všechno dobře vím, ale já ji chci zaplatiti dnes.“

Na jedenkrát se žid jaksi proměnil. Potupný úsměv rozlil se mu po obličeji a řekl bezmála soustrastně: „Milý pane Snopku, myslíte-li, že

vám odpustím úroky, pak se tuze mýlíte! Úroky jsou na směnce již připočítány a co tam stojí napsáno, to musíte zaplatiti dnes neb za půl roku.“

„Já to chci zaplatiti dnes,“ řekl Snopek určitě.

„A proč!“ vyhrklo to ze žida zlostně.

„Proto že chci!“ odpověděl Snopek krátce, vyňal toboleku a počal peníze čítati.

Žid se naň díval jako dítě na komedianta, který si postaví hulčičku s talířem na nos a nechá talíř se rychle točiti. Toho ještě jak živ neviděl, aby někdo dnes směnku podepsal a zítra již v plné ceně vyplácí.

Když Snopek celý obnos v bankovkách na stůl vyčítal, položil na peníze ruku a řekl: „Tady jsou peníze. Pane Diamante, vraťte mi mou směnku, z ručky do ručky.“

Žid přečítal bankovky hltavými očima, šel pak ke skříni, vyhledal Snopkovu směnku a vracel mu ji s povzdechem. — Nerad se loučil s tím kouskem papíru, kterým měl Snopka upoutaného.

Snopek podíval se pozorně na směnku, roztrhl ji pak a schoval do kapsy.

Žid shrábl peníze, uchopil pak Snopka za ruku a řekl dotěrně: „Milý příteli, povězte mi, proč jste tuto věc udělal?“

„Proto že jsem chtěl,“ zněla krátká odpověď.

„Příteli, vy jste opravdu nemocen! Neporoučíte sklínku čaje! Saraleben, ein feines Glas čaj.“

„Děkuju vám, neobtěžujte svou paničku k vůli mně, hloupému sedláku,“ odsekl Snopek, vzal klobouk a dal s^řBohem.

„Pane Snopku, příteli, snad tak neodejdete od svého nejlepšího přítele, od svého Diamanta.“

„S Pánem Bohem, nemám času na dlouhé řeči,“ řekl Snopek, nasadil klobouk na hlavu a odešel furiantsky.

Diamantová, která z kuchyně okénkem všecko pozorovala a poslouchala, přiběhla jako zděšená a ptala se: „Diamantleben, co je tomu Snopkovi?“

Žid se pohrdavě usmál a řekl prorocky: „Co mu je? Hloupost! Žena ho vzala na eksamenty, hlupák se jí vyzpovídal; kozel ví, co mu pak namluvila a hnala ho sem zaplatit. Neboj se, však on sem zase přijde a pak si ho teprva vypůjčím! Ukážu tomu hloupému chlapovi stavět pána!“

* * *

Hostinský Martin stál u malých železných káminěk, které byly také na vaření upraveny a vařil si guláš.

„Pán Bůh dobrý večer!“ pozdravil Snopek vcházeje do dveří

Hostinský vyvalil udivené oči, postavil se pak po vojansku a vzdal vidličkou, kterou právě před tím maso v kastrolku obracel, čest jako nějaký důstojník. „Má účta! uctivě vítám, pane Snopku. Co pak tak vzácného hosta k nám vede?“

„Co by mne vedlo?“ odpověděl Snopek rozpačitě. „Žízeň mne vede!“

„Žízeň? Což pak nemá žid pivo?“

„Co by neměl? ale mně se zachtělo dnes k tobě. — Kde pak máš ženu, že si sám vaříš?“

„Je někde na dvoře. — Strojím si tady guláš a k tomu ji nikdy nepustím. Naučil jsem se ho na vojné vařit; tak jako já, neuchystá ho žádný v celém okolí. Budeš také kousek chtít?“

„No, máš-li pěkné maso, proč ne?“

„Maso famos! Mám donest piva?“

„Dones. A až přijde švec Strnad, dej mu, co bude chtít, já za něho zaplatím. — Máš chlapce doma?“

„Mám. Co mu chceš?“

„Zavolej ho sem, pošlu ho někam,“ řekl Snopek.

Hostinský odešel se džbánem pro pivo a na práhu zavolal do dvora: „Rudolfe, kde jsi?“

Kluk seděl na střeše a hledal v holubníku mladé: „Co chcete?“

Hostinský slyše hlas s výšky, podíval se na střechu a vida tam svého prvorozeného pohrozil mu: „Kady tě to zase čert nosí, zlořečený kluku! Chces srazit krk? Honem slez dolů a běž do šenkovny, strýček Snopek ti něco chce.“

Kluk slezl a běžel do nálevny. Byl bos a neměl na sobě nic než košili a plátěné kalhoty na jedné šandě.

„Ty, Rudolfe,“ rozkazoval mu Snopek, „tady máš dva krejcary a zaskoč mi k strejčkovi Pivoňkovi a Kuželovi, aby sem přišli a hned! Rozumíš?“

Kluk kývl hlavou, nadzdvihl pak křidlu s kastrovkou, jak by se chtěl dívati, bude-li ten guláš brzy uvařen, ukradl potajmu největší kousek a utíkal pak s poselstvím, až se za ním prášilo.

Sotva kluk odběhl, přišel Strnad. „Juž jste tady? Odpusťte, že jsem Vás nechal čekat.“

„Také jsem teprva přišel,“ řekl Snopek, „nemám ještě ani piva. Co pak dělá ten Martin?“

„Tady jsem!“ ozval se hostinský ve dveřích. „Vítám tě, Strnade!“

„Dejž to Pán Bůh,“ poděkoval Strnad.

„Nač povídáš, dejž to Pán Bůh, když tě beztoho juž vítám. Mně se zdá, Strnade, že hloupneš, čím dál, tím víc, jak jsi muzikant. Toho nedělej, bylo by to hanba na muzikanta, kdyby byl hloupý.“

„Kamaráde, máš pravdu, že hloupnu“ přisvědčil mu Strnad potutelně. „Cítím to sám na sobě a proto jsem přišel k tobě, abych trochu zchytřel.“

„To šels do pravé apatyky“ smál se hostinský. „Podívej se, mám tady medicinu — a hostinský pozdvihl při tom džbán — ta je proti každé hlouposti. Kdo se té napije, zmoudří za chvíli a stane se moudřejším než všichni advokáti na světě.“

„Tož nám té mediciny dej,“ řekl Snopek. „Strnade, pojdte, sedneme si tam do kouta, abysme byli stranou a měli pokoj.“

Zasedli a popíjeli. Před hospodou rozlehlo se pronikavé písknutí a hned na to volání: „Milorde, sem pojd!“

„Aha, Kužel juž jde,“ prohodil Snopek.

„Kužel? Co pak ten tady chce? Nebyl u mne od nového roku,“ divil se hostinský.

„Poslal jsem pro něho a Pivoňku taky,“ řekl Snopek.

Dvěře se rozlítly a Kužel vešel s mysliveckým kloboukem na hlavě a s puškou na rameně. Za ním se plazil grošovatý ohař.

„Na zdar!“ křikl Kužel vesele. „Co pak je to, že se scházíme dnes tady?“

„Vítám tě“ přivítal ho Snopek. „Proč pak jdeš s lefoškou?“

„Myslil jsem, že půjdeme do pole na vostrlis. Kde máš svou dvojku?“

Snopek zakroužil hlavou: „Já jsem ti nezkázal, abys si vzal flintu. Co bychom taky v poli dělali? Tam se nám zajíci přes noc nenalhnou. Řekl ti kluk, abys přišel s lefoškou?“

„Ne, ale já jsem si to myslil. Co mi teda chceš, když mnes nevolal na hon?“

„Počkej, až přijde Pivoňka — poslal jsem pro něho taky — pak vám to povím. Sedni si zatím a dej si nalít.“

„Však tamhle už jde,“ řekl Strnad, ukazuje prstem ven. „Co pak je nemocný, že jde v kožiše?“

Ostatní pohledli zvědavě ven a Snopek podivil se: „Co pak je to? Včera byl jak ryba a dnes přece není tak zima, aby kožicha potřeboval.“

Hostinský otevřel novému hostu dvéře: „Pěkně vítám, toto je nenadálá návštěva.“

Pivoňka zůstal na prahu státi a díval se po světlici, jako by hledal příčinu, proč ho sem volají? Na hlavě měl beranici a na těle dlouhý červený kožich. Ruce měl pod pažďí zastrčené, jako člověk, kterému je notně zima.

„Nestůj tam a pojď dál“ volal na něho Kužel. „Co pak je ti, že sis oblekl kožich?“

Pivoňka popošel ke stolu a řekl otrásaje se: „Drobí mne jaksí zima. Když jsem šel včera domů, nechtěla mi stará otevřít anebo mne neslyšela — kdož to ví. Jářku: „Nechceš-li otevřít, nech tak. Lehl jsem si ke vratům a do rána jsem tam nějak nastydl.“

„Taky na to mám medicínu,“ ozval se hostinský. „Tu máš, napi se a bude dobře.“

„Tos měl dobrý nápad, Snopku, žes pro mne poslal, děkuju ti,“ přichvaloval si Pivoňka, chopil

se plecháče, nazdvihl ho a přál všem stálého dobrého zdraví.

„Tak se posaď, kamaráde!“ zval Snopek Pivoňku.

„Ty jsi pěkný myslivec,“ smál se mu hostinský.

„Jak ses to dnes oblekl? Tak chodíval nebožtík tvůj douda. Proč ses nenafkl jako tady Kužel?“

„Ach, nech mne na pokoji!“ bručel Pivoňka. „Na tom nezáleží, jak je člověk oblečen. Ležel jsem a když mne kluk zavolal, hodil jsem na sebe, co bylo po ruce.“

„Svatá pravda, sousídku,“ přisvědčoval mu švec Strnad. „Na šatech nezáleží, je-li jen svědomí dobré.“

„A žaloudek,“ doložil hostinský.

„Ba že!“ kývl Pivoňka. „Ale nechme hloupých řečí, co je po tom! No, Snopku, proč jsi mě sem citoval?“

„Povím ti to, povím, ale napřed si zavdejme a pak teprve mluvm. Hostinský, piva sem! což nevidíš, že je plecháč prázdný!“

„Diamant lepší posluhuje,“ prohodil Kužel.

„Nebojte se, já vám posloužím také a lépe než žid, ale dvě věci nemohu najednou dělati, tady guláš spravovat a pro pivo běžet. Hned, hned! Pane Snopku, tady je guláš něco nóbl, pravý maďarský, sám Košut lepšího nejedl. A včil dejte sem plecháče! Pivoňko, doklop to, aby to šlo jedním vrzem.“

Snopek dal se do jídla a Pivoňka, Kužel a Strnad šilhali mu závistivě do talířku.

„Kdyby měl Martin toho gulášu víc, neškodil by talířek“, řekl Pivoňka.

„Já bych si taky poručil,“ přidal se k němu Kužel.

V tom vrátil se hostinský s pivem.

„He, Martine!“ volal naň Snopek. „Nemáš toho gulášu víc?“

„Nemám, ale mohu vám ustrojit, chcete-li počkat.“

„Času mám dost,“ řekl Snopek. „Přistroj tedy pro všechny co tady sedí, pro Strnada taky; za toho zaplatím já.“

Kužel pohledl udiveně na Snopka: „Co pak ty dnes za Strnada platíš?“

„Milý brachu, Strnad si toho zasloužil. Pověděl mi věc, která stojí za moc a týká se nás všech.“

„Ale kmotříčku, dyť jste mi slíbil, že mne nevyzradíte,“ pamatoval Strnad Snopka.

„Tintili vantili; to je jedno! Však je to jen mezi námi a kdyby se někdo o tom dozvěděl, co na tom? V pytli to beztoho nezůstane.“

„No a co je?“ vyzvídal Kužel nedočkavě.

„No počkej, tak vám to povím,“ počal Snopek, zahlídna však chlapce u dveří, mrkl na hostinského. „Pošli toho bosého pryč, nepotřebuje všechno slyšet.“

„Co tady stojíš, Rudolfe?“ zavolal hostinský na chlapce. „Vem si košíček, tu máš peníze a zaskoč k řezníkům pro dvě kila vepřového a řekni ať ti dá pěkné na guláš a u Diamanta se zastav pro papriku, vem jí za pět krejcarů a kdyby se tě ptali, nač ji potřebujem, řekni, že budem strojit

guláš a že jsou tady páni střelci. Ať žid pukne taky jednou zlostí.“

„Ne neříkej,“ hrozil mu Kužel.

„Jen to tak řekni,“ rozkazoval Snopek. „Žid nic jiného nezaslouží. — Jen si rozvažte kamarádi, co je to za slotu falešnou.“

„No a co?“

„Dáme mu tolik utržit, prodali jsme mu všechny zajíce za babku a když si za své drahé peníze něco poručíme, pak na nás po straně nadává, že prý bysme mohli taky pit pivo anebo kořalku jako ostatní, nač prý potřebuje hloupý sedlák čaj?“

Pivoňka kroutil hlavou: „To není pravda, to bude nějaký klep. On je k nám vždycky přívětivý a ona taky.“

„A mordie! ke komu by měl být přívětivý, ne-li k nám?“ udeřil Kužel na stůl. „Což mu dáme málo utržiti?“

„Vidíte a přece je k nám slotu falešný. Strnade, vypravujte a nic se nebojte! My, rolníci, vás živíme, žid vám dá en-o-no vydělat.“

„Nač bych se bál?“ dodal si Strnad kuráže, „však je dnes žid tady a zítra, kdo ví kde, a mě to hned po čertech mrzelo, když o vás ta židovka tak hanebně mluvila.“

Kužel opřel se lokty o stůl a přisedl samou zvědavostí blíže. Pivoňka zakroutil hlavou, odplivl a počal vyklepávat dýmku.

„Nedělejte žádných okolků a povězte tady sousedům zkrátka a dobře, co jste slyšel.“

„Což, to povím brzo. Tak teda: Včera odpoledne přišel jsem k Diamantům“ — a Strnad

vypravoval, jak se s paní Diamantovou bavil a co mu řekla.

Mezi vypravováním koulel Kužel očima a Pivoňka bručel sám pro sebe: „Hm, hm, podívejme se, slota žid.“

Když Strnad dopověděl, vyskočil Kužel, sáhl po pušce a křikl: „Já na tu židovku půjdu a zastřelím ji jako psa.“

Hostinský Martin chytl se za boky, ohnul se, jak by se bál, aby se smíchy nepotrha' a počal běhati po světnici: „Toto je famós! ke mně jste nemohli chodit jako ke křesťanovi a starému kamarádovi, nosili jste peníze k židovi, ke chlapovi přivandrovalému, za to se vám nyní odměnil. Ha, ha ha! škoda, že tady není kukátkář, ten by to dal do kukátka. Vidíte, chlapíci, jak vás žid napalil! Dobře vám tak.“

Pivoňka narazil si beranici hloub až na samé obočí a dopil plecháč mocným douškem: „Ta žluč mě páli, jako žížavá cihla. Martine, dones honem čerstvého!“

Kužel hleděl zamračeně před sebe a zavrčel jako zlostný pes: „Tomu židovi se pomstím škaredě.“

„Jak se mu pomstíš?“ posmíval se mu Snopek.

„Já jsem se mu již pomstil a to ho bude nejvíc zlobit. Šel jsem k němu hned dopoledne, zaplatil jsem, co jsem byl dlužen a od té chvíle mne víckrát nevidí. — Udělejte to taky tak a můžeme se scházeti taďy u Martina. — Ukážeme židovi, že ho nepotřebujem.“

„To je moudrá řeč,“ pochválil ho Martin.

„Sнопku, vidíš, toto byl od tebe dobrý nápad. Ať se nejmenuju Kužel, neudělám-li to taky tak.“

„No a já tam sám taky choditi nebudu,“ do-
tvrdil Pivoňka. „Ale víte co, když jsme se tak na
toho žida sřekli: oslavme to. Martine, doval sem
čtvrtku tady na lavicu. Vypijem ji, ať ten Diamant —“

„Ať zhyne,“ křikl Kužel.

„Pivoňko!“ ozval se Strnad, „vy jste měl být
pulmistrem. Sám bych byl neřekl, že máte takové
nápady. Dovolíte-li, páni sousedi, budu vás obslu-
hovat.“

„No dobrá,“ přisvědčil Snopek, „však jste
příčinou, že tu čtvrtku pijeme.“

* * *

Žena hostinského Martina sotva že vyzvěděla
do podrobná, jak Diamantová ty nájemce honu po-
ctila a jak se sřekli, že vícekrát o práh židův
nezavadí, hodila si vlnák přes hlavu, řekla mužovi:
„Slyšíš, půjdu se podívat na chvílku k Marjáně,
mám právě chvílku pokdy a nebyla jsem u ní již
ani nepamatuju. Když jsme šly v neděli z kostela,
volala na mne, proč prý se na ni hněvám, že k ní
nejdu, že prý za to nemůže, když je ten starý
takový blázen a chodí k židovi místo k nám. Po-
vídala jsem jí: Já se nehněvám. Proč bych se
hněvala? každý může chodit, kam se mu líbí, ale
nemám času. Až budu mít kdy, navštívím tě.“

„Tak už jen jdi a neotloukej to dlouho,“ řekl
hostinský, a žena spíchala k Pivoňkové, své sestře-
nici. Spíchala, co jí nohy stačily, aby jí ta novina
nevychladla.

Pivoňková vidouc ji vcházeti, div se nepo-
děsila: „Petruše, to jsi ty? Lidi, roztlučte kamna!
Kam pak to mám zapsat, že mě jdeš jednou také

navštívit. Vítám tě k nám, co pak nám neseš dobrého?“

Jdu se na tebe podívat, abys mi zase nevyčítala, že se na tebe hněvám.“

„Tak se to patří. No, pojď a posaď se ke kamnům. Bylo tady jaksi chladno, tak jsem vařila večeři ve světnici. — No, a co pak ten náš tam u vás dělá?“

„Což ti jsou tam dnes veselí; dali si narazit čtvrtku.“

„Kdy pak bude mítí toho slopání dost?“ durdila se Pivoňková. „Dnes byl celý den po včerejšku jakýsi nespůj a již se do toho zase pouští!“

„Marjáno, dnes se na něho nezlob!“

„Ano, protože pije u vás.“

„Ne, proto ne,“ bránila se hostinská. — „Tak mi nemluv, sice bys mne dohněvala. Já toho zisku žádostiva nejsem. Ale dnes jim té zavadané přej, sřekli se, že vícekrát k židovi nepůjdou a na dotvrzení dali si tu čtvrtku.“

„Dejž to Pán Bůh, aby vícekrát k tomu Diamantovi nešli!“ zvolala Pivoňková a sepjala ruce. „Ale já tomu nevěřím. Dnes v napití to slibujou, ale zítra tam půjdou zas.“

„O nepůjdou, nepůjdou, milá Marjáno. Já znám ty mužské sliby dobře a zvláště ty, co se v hospodě při pití slibujou, ale tentokrát bych sama řekla, že se to stane. Však je to také kousek, co jim ta židovka vyvedla.“

„A co?“ ptala se Pivoňková zvědavě.

„Ty nevíš ještě nic?“

„Ani živého slova!“

„Tak ti to tedy musím povědít. No tak, ta je sectila. Nadala jim hloupých sedláků a chramostů, volotrků a Bůh ví jak — a že prý jim vícekrát čaj vařiti nebude, ať prý chlastají kořalku anebo pivo, jako ostatní.“

Pivoňková seděla nepohnutě se sepjatýma rukama a hleděla strnule na hostinskou. Vypadala, jak by nějaké vidění měla. Srdce jí udivením až ustálo. Konečně se sebrala a vyrazila ze sebe:

„To že jim řekla židovka, ta cúra curovatá?“

„No do očí jim to neřekla, ale povídala to přece. Poslouchej jen, ať ti to povím.“

A hostinská počala široce a dalece vypravovati, co doma slyšela. Že ze svého vlastního tu a onde něco přidala, rozumí se samo sebou.

Pivoňková poslouchala ji s otevřenými ústy a jen sem tam vyrážela ze sebe, jakby na hlas myslila: „Aha! — i ty potvoro! — no, no! počkej jen! — tak?—“

Když byla hostinská u konce, neodvětila jí na to ani slova, zavolala však vši silou a dychtivostí na dcerku: „Žofko, honem skoč ke Kuželům. Ať nechá tetička všeho a přijde hned sem!“ — Pak se teprv obrátila k hostinské: „Zlatá Petrušo, tato novina stojí za dukát. Zaplať Pán Bůh, že se to tak stalo! Ať si ti chlapi tam u vás třeba dvě čtvrtky vyslopou, jen když k tomu židovi víckrát nepůjdou! Ten je dře bez nože.“

„Jak pak by nedřel,“ řekla hostinská. „U nás dostanou poctivý truňk a když se někdy stane, že někdo se podnapije, a neví potom, moc-li má, tak by ho náš za celý svět neošdil.“

„Ono by nebylo jen o to,“ řekla Pivoňková, „ale ten slota Diamant schválně těm starým bláznům co chvílka něco jiného a ti v něj věří jak v evanđelium. Potřebovali těch mysliveckých šatů, co? bylo té hostiny potřeba, co?“

„To jsou všecko vyhozené peníze,“ přisvědčila jí hostinská.

„A co tam prý prohrajou peněz! Žid jim dává titule jako nějakým baronům, učí je hrát panské hry a při tom je ošidí, jak chce. Co oni takovým věcem rozumějí.“

V tom zazněly kroky pod oknem.

„Aha, Kuželka juž jde,“ řekla hospodská a šla jí otevřít dvěře.

„Vítám tě, Sofka. Nedivíš se, že tě tak pozdě volám?“

„Ne, tady Žofka mi už po cestě všecko pověděla.“

„Zatrápený děvčisko,“ zlobila se Pivoňková.

„Musíš hned všecko vyslepičit, co slyšíš?“

„Nevad' se s ní Marjáno,“ chlácholila jí hostinská. „Nepotřebujem to povídati my, když to kmotra juž ví.“

„No, co tomu říkáš?“ ptala se Pivoňková Kuželky.

„Kdyby se to vyplnilo, že by ti naši do té židovny nechodili, dala bych za tu Diamantku na modlení, že jim tak šikovně odrazila chuť. Ale můj starý se od toho žida tak lehce neodrazí.“

„Kdo ví?“ řekla Pivoňková. „Dali si slovo, že ode dneška budou k Martinovi chodit.“

„To ten můj slavný pan manžel taky svědomitě zachová“, řekla Kuželka přesvědčeně. „Ode

dneška bude zase k Martinovi chodit — ale k Diamantům taky. Já ho znám dobře.“

„A což mu to nemůžeš zabránit?“

„Prosím tě, kdybych jen cekla, zbije mě co do mne vleze a bude na truc ještě víc piť. Mně je nejlepší, mlčet a trpět, pak aspoň nedostanu.“

„Víš co, já myslím, aby jsme se sebraly a šly za těmi našimi k Martinovi, ať slyšíme jak si slibujou, že víckrát o židovnu nezavadí. Když to řeknou před námi, pak nám nebudou moci zítra upřít a můžem je na to připomenout.“

„Chceš-li, půjdu tam s tebou,“ řekla Kuželka lhostejně, „ale vím napřed, že to nepomůže nic.“

„Jak pak“ radila hostinská, „neměly bysme se taky stavit pro Snopkovou? Když tam přijdete všechny tři, to něco vydá.“

* * *

Odzvonili právě do kostela. Diamant chodil prudkým krokem po světlici. Ruce měl na kříži složené, hlavu nakloněnou a odplivoval neustále, jak by měl v ústech hořko.

U dveří seděl hotař a popíjel kořalku.

„Jak dlouho že tam byli?“ tázal se ho žid.

„Do dvou hodin, jak povídám,“ odpověděl hotař-holič.

Žid škulbl sebou, jak by ho píchl. „A dvě čtvrtky že vypili?“

„Dvě a pak pili ještě víno.“

Žid zakolíbál hlavou a zašeptal: „Aj vaj. — A ty ženy tam byly také tak dlouho?“

„Ale kde! Ty šly o jedenácte domů.“

„A vy jste tam tedy byl až do konce? co, hotaři?“

„Až do konce,“ přisvědčil hotař. „Co by ne? Kde dostane člověk zadarmo pít, tam je dobře.“

„No, ano, však já proti tomu nic nemám,“ prohodil žid. „Já jen se ptám, jestli jste všechno slyšel, co mluvili.“

„Všecinko do slovíčka,“ ujišťoval ho hotař. „To vám byla mela, milý pantáto! Zapřísáhali se, že vícekrát o vaši hospodu ani nezavadí, a Kužel chytal aspoň třikrát flintu, že půjde panímámu zastřelit.“

„Je to pravda?“

„Jak bych si moh' takovou řeč vymyslet, kdyby to nebylo pravda?“

„A co říkaly ženy?“ vyzvídal žid dále,

„Ty jim trumfovaly. Pivoňková povídala, že jim naplívá do očí, pakli k vám ještě jednou půjde.“

Žid se usmál pohrdavě: „Hloupá ženská, neví co mluví. A proč tam nebyla Snopková?“

„Nevím. Stavily prý se pro ni, ale řekla jim, že za mužem jak živa do hospody nechodila a také nepůjde, že prý sám nejlepší ví, kdy má domů jít.“

Diamant vyhrnul dolní pysk, přikyvl hlavou a zabručel zlostně: „A piffigs Weib (chytrá žena).“ Pak obrátil se rychle k holičovi a počal ho chváliti: „Vidíte, příteli, vy jste přece upřímný člověk a povíte, jak a co. Dopíte, naliju vám ještě, nepotřebujete nic platit, dám vám zadarmo. — Měl Martin dobré pivo?“

„No, bylo obstojné. Víte, když se načepuje je každé dobré.“

„To máte pravdu. Kdyby si poručil někdo u mne čtvrtku, uviděl by teprv, co já mám za

zboží! Takového piva, jako já mám, nedostane Martin nikdy, za to mu stojím! Já jsem se všemi sládky ve vřkolu jedna ruka a co udělají mně k vůli, nemohou udělati každému.“

„Eno ano,“ přichvátil mu holič. „Dobrá známost je nad peníze! A pak je taky už ta věc, že vy, pantáto, každému lepší posloužíte a rozumněji s člověkem promluvíte, než tam ten.“

Žid mrkl očima, jak by chtěl říci: toť je stará věc a počal znova: „Neviděl jste dnes ještě nikoho z nich?“

„Ach, kde pak ti,“ máchl holič rukou, „ti spí ještě bohatě!“

„Tož jich zbudíme. Nebyl byste tak dobrý a nezaskočil byste k nim, aby sem ke mně přišli, ale hned.“

Hotař zakroutil hlavou: „Odpusťte, pantáto, ale já k nim nepůjdu. Uhodli by hned, že jsem vám pověděl, co včera u Martina mluvili, a víte, jsem obecní služebník a musím hledět s každým za dobře býti.“

„Co by uhodli!? Já jim neřeknu, že to mám od vás.“

„To vím, že ne, ale oni nejsou tak hloupí, aby se toho nedovtípili. Ne pantáto, ne, toho po mně nezádejte.“

„Nechcete-li vy, půjde tamhle posel,“ rozhodl se Diamant rychle. Vyšel přede dvěře a volal na obecního posla, který právě kolem šel: „He, Krupico, pojdte sem!“

Posel přiběhl ochotně, postavil se po vojansku, zamrkal očima a tázal se: „Co poručíte, pantáto?“

„Zaskočte k Pivoňkovi a ke Kuželovi, že jich nechám pozdravovat, aby sem přišli, ale hned. Dostanete čtvrtku.“

„Dobře, pantáto!“

Posel otočil se na opatku a spíchal s poselstvím. Po chvíli se navrátil s nepořízenou. „Spf ještě a ženy povídaly, abych vám vyřídil, že jejich muži nepůjdou nikam.“

Žid se ušklíbl: „Jaký jste vy to posel? Poslal jsem vás k ženám? Běžte ještě jednou, zbudte Pivoňku a Kužela a řekněte jim, že s nimi musím mluvit o tuze důležité záležitosti, aby přišli hned. Tady vypíte čtvrtku na kuráž a běžte, potom dostanete ještě jednu.“

Posel vyklopil čtvrtku a odkvapil. Hotař dopil též a chystal se k odchodu. Na rozloučenou zavrtěl hlavou a pronesl vážně slova: „Pane Diamante, to vaše posílání je dnes marné; ty tak brzo sem nedostanete.“

„Vy tomu rozumíte,“ rozzlobil se žid. — „Uvidíte, že sem přijdou.“

Posel se vrátil po druhé.

„No jakž?“ tázal se ho Diamant zdaleka.

Posel mračil se jaksi a řekl: „Zbudil jsem je a vyřídil všecko, jak se patří, ale vzkazují vám, že sem přijdou až budou chtít, dnes prý nemají chuti a Kužel řekl, že prý byste ho ani v knížecím kočáře k vám nedostal.“

„Tak,“ ušklíbl se žid. „Na to se podívám. Krupico, sedněte si trochu, tady máte čtvrtku, píte zatím, já za chvíli přijdu a půjdete tam s psaními.“

Odešel do svého pokoje a tam načmáral na dva lístky doslovně toto: „Milý příteli! Já nemám rád mrzutosti a chci s vámi v dobrotě se vypořádati, jako váš upřímný přítel, proto vás zvu, abyste přišel ke mně hned. Nechcete-li, mně je jedno, sejdeme se pak u soudu. Váš přítel A. Diamant.“

Zapečetil lístky, napsal adresy a poslal je po poslu k Pivoňkovi a ke Kuželovi.

Pivoňka vzal lístek jaksi nesměle do ruky, jak by se bál, že je prašivý, šilhal chvíli na adresu zdaleka a ptal se pak posla: „Co pak mi píše?“

„To já nevím; stojí to tam napsáno.“

Pivoňka obrátil se k oknu, aby mu posel neviděl do obličeje, rozpečetil psaní a četl namahavě židovu škrabanici. Zamračil se, zastrčil list za obrázek a obořil se pak na posla s neobyčejnou prudkostí: „A co tady ještě chcete?“

„Prosil bych o nějakou maličkost za donešení.“

„Za toto mám ještě platit? Když vás žid najal, ať si vám zaplatí. Je to od vás beztoho nepěkná věc, že jakožto obecní služebník tomu židovi sloužíte. Vy máte sloužiti nám sousedům a ne ledakomu, rozumíte? No však, až budeme na Štěpána služebníky přijímati, povím, co jste vy za věrného a k nám sousedům upřímného člověka.“

Posel stál jako opařený: „Ale zlatý strejčku, co pak jsem vám udělal? Pantáta Diamant —“

„Žádný pantáta! Žid je!“ křikl Pivoňka.

„— dal mi psaní, abych vám je zanesl. Je to co zlého?“ doložil posel.

„Není psaní jako psaní,“ křičel Pivoňka. „Toto jste mně neměl nosit.“

„Což pak vím, co v něm je?“ hájil se posel.

Pivoňka se vzpamatoval: „A tak! No je dobře, běžte s Pánem Bohem a židovi řekněte, že se na něj hněvám.“

„Co pak ti psal?“ vyzvíдалa žena, když posel odešel.

„Hlouposti! Mám prý k němu přijít.“

„Opovaž se!“

„Co pak ti napadá! Ani za uherský měsíc tam nepůjdu.“

U Kužela bylo jinak.

Když mu posel list doručil, roztrhl obálku, přečetl psaní a zasmál se zlostně: „Co co, hrozí? Milý židáčku, mne nezastrašíš! Krupico, mluvte pravdu! co řekl žid, když jste mu mé vzkázání vyřídil?“

„Že prý se na to podívá, přijdete-li nebo ne.“

„I přijdu a to hned! Tu máte na kořalku a řeknete mu, že jen posnídám. Stará, kde jsi s tím snídaním? Podívej se, žid mi píše, abych tam hned přišel, sic že mě udá soudu. Milá brachu, to tam musím, ale bude to žida mrzet!“

„Prosím tě muži, nechod' nikam. Což již zapomněls — —“

„Mlč!“ zařval Kužel rozvztekl. „Půjdu a dost! Žid to sám chce, ať si to má. Kde pak mám karabáč?“

Kuželová strachem uhnula a odešla do kuchyně.

Kužel vzal pušku na rameno, hvízdal na psa a spíchal rozzloben k Diamantům. Vkročil do ná-

levny zhurta a obořil se na žida: „Tady jsem. Co pak máte tak pilného, že posel nestačí běhat?“

Žid couvl, vida Kužela rozhněvaného, ke dveřím a počal úlisně: „Co pak se tak zlobíte, Kuželi? Vy máte tuze prchlou povahu, to není dobře, mohlo by vám to škodit.“

„Ah co škodit! Ale kozel by se nezlobil, když hned z rána člověka ze spaní burcujete. Jaký pak to chcete dělat pořádek? což jsme ho neudělali teprv před včerejškem?“

„O to se nejedná,“ řekl žid. „Já jsem vás nechal zavolat pro jinou příčinu.“

„A pro kterou?“

„Pro tu včerejší.“

„Pro jakou včerejší?“

„Což jste již zapomněl, že jste byl u Martina?“

„No — a nesmím tam chodit?“

„V tom vám nikdo nebrání, chodte si, do které hospody chcete, — ale dávejte si pozor na hubu! Víte, co jste tam včera mluvil?“

„Vím dobře! Sřekli jsme se, že vícekrát k vám nepůjdeme, protože nás vaše žena urazila! A při tom také zůstane!“

A Kužel pohledl na žida, jakoby chtěl pozorovati, jaký dojem ta řeč na něho činí. Očekával, že žid zbledne, ale zmýlil se. Diamant se potutelně usklíbl a řekl: „O takové hosty, jako jste vy, tuze nestojím. Kdo veřejně vyhrožuje zastřelením, vraždou, tomu se může lehko stát, že jej někdy četník v poutách odvede, a kdybych já byl mstivý člověk, jako vy, tak by vás dnes již vedl.“

Teď bylo blednutí na Kuželovi. Zarazil se a řekl dívaje se vyhýbavě do kouta.

„O kom to mluvíte?“

„Jen se tak nepřetvařujte! O vás mluvím! Víte kolikrát jste včera u Martina křičel: Já tu slotu, tu židovku zastřeším!?“

„Ah co to! To bylo jen tak při sklínce, to byla planá řeč!“

„Žádná planá řeč! Čtyrykrát jste sáhl po dvojce a chtěl jste sem na nás běžet a kdyby vás byl Snopek nezadržel, kdož ví, co by se bylo nestalo?“

„Já že jsem sahal po dvojce? Kdo to řekl?“

„To vám nepovím, ale mám svědků několik. Vždyť jste tam dělali takový tartas, že se půl dědiny pod okna sběhlo.“

Kuželovi schla dušička: „Snad byste si takové hlouposti nevšímal!“

„Pěkná hloupost! Půl dědiny to slyšelo. Myslíte, že to zůstane v pytli? Četník se o tom dozví co nevidět, a pak běda vám! Víte, jaký je na to trest?“ —

Kužel sklopil hlavu: „Milý pane Diamante, nehněvejte se na mě; na mou duši, já za to nemohu! Snopek pro mě poslal k Martinovi, tam nás naplašil, že nám vaše paňmáma nadala — a víte — člověk při té sklínce se unáhlí a řekne ledacos, co by neměl říci. — Však vaše paní (Kužel ve zdvořilosti postupoval) je dost rozumná a také se přenáhnila a urazila nás.“

„Má paní že vás urazila? Nikdy! Když Strnadovi řekla, že byste mohli také víno a pivo pít, jak ostatní hosti, tak to s vámi jen dobře

myslila, abyste tolik neutráceli. Víte, v čaji se mnoho propije! A která hostinská to udělá, aby hosty k šetrnosti napomínala.“

„To je pravda!“

„No vidíte. Přemlouval jsem vás kdy, abyste si dali narazit celou čtvrtku?“

„Nikdá.“

„No vidíte; a včera jste o toho Martina jen zavadil a již pukly hned dvě čtvrtky. Chodte tam jen, chodte, pak vám budou brzy dům prodávat.“

Kužel se zamyslel, povzdechl z hluboka a posadil se, jakby skládal všechnu zbraň: „Zlatý pane Diamante, podejte mi ruku a budeme zase staří. Jste s těmi četníky známý, vymluvte to nějak, co jsem včera řekl a dušuju se vám na to, že mne u Martina víckrát žádný neuvidí.“

„Proč byste se mu vyhýbal? Já přeju živobytí každému. Ať si ho Martin jen sám nekazí! Až se četníci dozvědí, co se tam včera dělo, udají to hejtmanství a Martin zaplatí víc, než od vás včera utržil, za to mu ručím.“

„Kdo pak by to četníkům řekl?“

„Kdo?“ usmál se žid. „Myslíte, že není takových lidí dost, kteří na to jen čekají, aby udělali druhým ostudu?“

Kužel se zamyslel.

„Nic se nebojte, že by se také na vás vyzradilo. To já spravím! — Vidíte, já jsem váš dobrý přítel a zavřu obě oči. Jen jestli vám má paní odpustí?! — Jděte tam za ní do kuchyně a odproste ji.“

Kužel, před chvílí lev řvoucí, proměnil se máhle v beránka a šel poslušně do kuchyně. Ži-

dovka se napřed stavěla nesmířlivou, konečně se však přece obměkčila a podala Kuželovi na smířenou ruku.

Samou radostí dal si nalíti a zalil to obnovené přátelství celým litrem vína, aby hodně rostlo a kvetlo.

* * *

Pivoňka chodil zamyšlen po domě. Neměl nikde stání a přemýšlel, jak by se nějak k Diamantům vyšrouboval. Žena dívala se za ním podezřele, vytáhla pak židovo psaní za obrázkem a dívala se do něho dlouho, nemohla však těm klikmhákům porozuměti. „To je trápení, když člověk psané čísti neumí! No až přijde Frantík ze školy, přečte mi je.“

V tom přišel muž do světnice s motykou v ruce.

„Slyšíš, matko, půjdu se podívat do zahumenic. Máme tam velké hroudy, potluču je.“

„Jen nezabrus k Diamantům!“

„Ale kde!“ řekl, jinak však myslil. Šel sice na zahumenici, ale vkradl se brzo zadem k židovi a vkročil jaksí nesměle do nálevny.

„Vítám vás, Pivoňko!“ přivítal jej Diamant s vysoka, vynechav obyčejné „pane“. Vítězství nad Kuželem dodalo mu smělosti. Umínil si, že s Pivoňkou zatočí krátce.

„Děkuju. — Co pak byste rád, pantáto?“

„Pivoňko, pojďte sem! Co pak to slyším za pěkné řeči?“

„Jaké?“

„Že prý jste včera u Martina se Snopkem a Kuželem se zařekli, že ke mně vícekrát nepůjdete?“

„No ano. Nač bysme chodili tam, kde si nás nevází?“

„To jsou hloupé řeči!“ máchl žid rukou. „Kdo si vás nevází? Kdo ví, co vám ten splašený švec namluvil! A kdyby také má paní byla něco řekla, což neznáte ženské, že mívají někdy podivné vrtochy? Po tom mi však nic není, co mé paní vyjelo, já se držím naší smlouvy. Zapomněl jste na to, co mám od vás černé na bílem? Že se budete u mne scházívati a já že vám za to odkoupím všecku zvěř?“

„No, nezapomněl.“

„Tak proč najednou chcete smlouvu rušiti? Myslíte, že jsem váš blázen? Půjčuju vám peníze a vy za to za všechno pak tak hrubiánsky proti mně jednáte? — Nezlobte mne, Pivoňko, sic vám váš dluh vrazím do gruntovnice.“

„To snad neuděláte!“ lekl se Pivoňka.

„Proč bych ne? Jaký jste vy ke mně, takový budu já k vám.“

„No, to se včera jen tak mluvilo. Proto není zle. My jsme na tu smlouvu docela zapomněli; však až to Snopkovi a Kuželovi připomenu, budou sem zase chodit.“

„Kuželovi neříkejte nic, s tím jsem se již domluvil, ale Snopka přemluvte, chcete-li, abych se na vás přestal hněvati. Vy jste se Snopkem za dobře, na vaše slovo dá.“

„Ještě dnes tam půjdu, jen mne nedávejte do gruntovnice.“

„No, uvidím, až jak pořídíte u Snopka.“

Posilnil se na to a přece u Snopků špatně pochodil. Snopková postavila se na opatky, Pi-

voňku takřka vyhnala a mluvila do muže tak dlouho, až jí slíbil, že pušku prodá a že bude nájemné naň připadající darmo platiti. —

Od toho dne myslivčeli Pivoňka s Kuželem sami dva. Diamant se sice vztekal, ale co platno? Snopek měl zapláceno — a konečně je přece líp, dřítí místo třech dva, nežli žádného.

* * *

Je opět štědrý večer. Lidé vycházejí z kostela a spíchají domů chystat na ty Boží svátky. Ztrácí se jeden po druhém v husté mlze jako duchové. Starý Kubeš zastavil se s panem rektorem u zadních dveří a vítal jej od slova Božího.

„Děkuji vám, Kubeši; také vás vítám. Nezašnupneme si tady za větrem?“ Vytáhl pikslu a podával starochovi šňupec.

„Děkuju, pane učiteli, děkuju; to máte dobrý tabák. Máme dnes jaksi mlhavo, to znamená bouřky a noc bude tmavá. — Pán Bůh pomoz, budou světlé stodoly.“

„Pán Bůh uchovej, je bídy beztoho dost,“ naříkal pan učitel.

„Je!“ přisvědčil mu Kubeš, „ale lidé ji na sobě neukazují. Hrají si na pány, jak by měli Bůh ví co. Jen si rozvažte, dnes prý budou ti naši myslivci honiti a půjde prý s nimi z celé osady kde kdo jen kus pušky má. Nezvali vás také?“

„Zvali,“ přisvědčil pan učitel, „ale nemám času.“ Víte, zítra bude jitřní a hrubá figurální, musím dnes odbývat zkoušku a pak bych mohl v té mlze lehko ochraptět a to víte, chraptím-li já, chraptí celý chor.“

„No, Bože,“ usmál se Kubeš. „Váš hlas proniká všechny.“

„Jinak bych šel,“ pokračoval pan učitel. „Je to myslivecký zvyk, na štědrý večer honiti a je to dobrý zvyk; člověk zapomene aspoň na hlad a zachová nejlíp půst. Doma leckdes něco oblízne.“

„To je také pravda,“ přichvátil Kubeš. „Vida, každá věc má líc a rub.“ —

U Blafalovských střelců neměl však ten štědrodenní hon lícu. Seděli u žida a snídali důkladně — cervuláty a víno.

„Myslivci nemají žádného postu,“ smál se Kužel. „Bratře Pivoňko, nejsme na tom dobře? Kdyby nebyl Snopek takovou babou a neposlouchal ženy, mohl by tady s námi pěkně snídat. Ale tak musí doma až do večera sušit hubu.“

„Dobře mu tak“ zabručel Pivoňka, žvýkaje plnými ústy. „Pane Diamante, doneste ještě několik těch cveků, aby na nás venku mdloby nepřišly; do večera je dlouho.“

„Kamarádi, jezte a píte!“ vybízel Kužel ostatní střelce. — Byli to sami lidé střelby nevalně zkušené. Mnohý z nich měl pušku starou, zarezovatělou, kterou někde na dražbě koupil a z které snad ještě nikdy nevystřelil, leč na humně na vrabce, neb o štědrém večeru v noci ku počtě narození Páně. Kužel dodával všem kuráže: „Nebojte se a střílejte na všecko a co chybíte vy, to dorazím já.“

Po deváté hodině vstali, dali si čutory kořalkou naplniti a odešli na ten slavný hon.

Žid díval se za nimi a usmíval se potutelně: „To jsou dnes sami vybraní; ty zajíce, co zastřelí, uvolil bych se snísti i s chlupy.“

Žid se ovšem smál, ale zajícům nebylo do smíchu. To vám bylo bouchání, jako u Solferina! — K polednímu se trochu mlha zdvihla, za to padla po druhé ještě houšť.

Střelba náhle utichla a když Diamant o tom uslyšel, pohledna na hodiny, zakroutil hlavou: „Co pak je to, že už přestali? já myslil, že tam budou aspoň do čtyrech.“

Po chvíli přiběhl jeden ze střelců všecek udýchaný a zděšený: „Zlatý pantáto,“ volal na žida, „honem poručte zapráhnout, stalo se neštěstí.“

„A co se stalo?“ lekl se žid.

„Pivoňka je postřelen!“

„A kdo ho postřelil?“

„Sám Pán Bůh ví. Zatahovali jsme leč — a ta nešťastná mlha — neviděli jsme jeden druhého — najednou křikne Pivoňka: „Ježíš Maria!“ a svalí se — —“

„Um Gottes Willen“, chytl se žid za hlavu. — „Co pak jste to dělali? A je již mrtvý?“

„Sám Pán Bůh ví. Když jsem odcházel, byl ještě živ, ale zle je.“

„Francku!“ křičel žid na dvůr na pacholka. „Honem zaprahej a jed' pro doktora, že je Pivoňka postřelený, a vy, sousede, utíkejte k Pivoňkům, zapráhněte jeho koně, hodte na vůz dvě otepě slámy a houně a jedte cvalem pro Pivoňku.“

Žid nechtěl vlastní vůz pro střeleného poslati, aby mu ho nepotřásl krví aneb snad dokonce na něm neumřel, proto kázal pacholkovi jeti pro lékaře.

Sousedovi, kterého Diamant k Pivoňkům posílal, nechtělo se tam jaksí: „Prosím vás, já tam ne-

půjdu. Mám tuze měkké srdce a nemohl bych ten pláč poslouchati a na to bědování se dívati.“

„Tož zapráhněte vlastní koně.“

„To bych byl udělal hned, ale náruční mi chrome.“

„Tak běžte ke Kuželům,“ radil žid, „a neptejte se dlouho a zapráhněte. Pospěšte si, ať tam chudák dlouho venku neleží.“

Když se stmívalo, pohyboval se Blafálovem přesmutný průvod. Vezli mrtvého Pivoňku, přikrytého slamou, žena a děti jeho a velký houf zvědavých a příbuzných šli za vozem a pláč ženy a dítek ztrácel se v husté mize, jako zoufalý výkřik tonoucího. V předu seděl Kužel se sklopenou hlavou a řídil koně. Umíráček z věže nařikal, lidé vybíhali přede dveře, spínali ruce a Snopková stojíc u okna s mužem pravila: „Pán Bůh odpusť chudákovi. Podívej se, muži, na toho Kužela, jak tam sedí a jak mu asi je u srdce, viděl by se raději pod zemí. Vidíš, kdybys byl s nimi ještě ve spolku, bylo by ti dnes taky tak.“

Snopek tiskl ženě ruku a šeptal: „Zaplať ti to Pán Bůh, ženo, tys byla tenkrát chytřejší než já.“

Žid šel za ženou do kuchyně a žaloval si jí: „Malér! Půjčil jsem mu na veksl a on mi to takhle vyvede! Umře bez pořádku!“

Diamantová trhla sebou zlostně a spustila na muže: „To je vidět, jak rozumíš kšeftům. Půjde-li to tak pořád, pak nepřijdem do smrti do toho města!“

„Nezlob se, Saraleben! O peníze nepřijdu, mám na to svědky, ale Pivoňková bude bědovati.“

„Co je ti po ní? Ať si nařiká, neměla mítí muže lumpa.“

* * *

Teprv na sv. Jana přijela před polednem komise z města, ohledala mrtvolu Pivoňkovu, vyšetřila předběžně celou věc a dala povolení k pochování. Soudní úředník zapsal si jména všech účastníků toho nešťastného honu a zajeli pak k Diamantovi na posilněnou po té kruté práci.

Žid přivítal je s podlízavou uctivostí a zavedl je do svého pokoje.

„Těší mě velice, pánové! veliká čest pro mne. — Račte se posaditi. — Čím smím sloužit?“ —

„Doneste vína a smotky“ poručil soudní příručí.

Starý lékař pošoupl brejle na nose, pohledl bezmála úzkostně na Diamanta, a tázal se: „Eh — —, amice, — nemáte něco na zub?“

„Pamatoval jsem na to,“ strouhl žid poklonu a usmál se spokojeně, — „mohu sloužiti telecím řízkem?“

„Dobrá!“ pochválil jej lékař. „Doneste mi tedy malý řízek, jen půl pouze, rozumíte? a dobře vypečený, měkký!“

„A mně celý!“ zvolal soudní příručí.

Písař jim přidělený seděl tiše.

„Poroučíte také?“ tázal se ho žid.

Diurnista zakroutil smutně hlavou a řekl nevrle: „Mně doneste nějakou slanou pletenku.“

Diamant odskočil, donesl víno a za krátko tři jako slabikář velké řízky.

„Já neporoučel žádný,“ řekl písař žádostivě na maso pohlížeje.

„A já jen malý,“ ozval se lékař.

„Prosím, pánové, pochutnejte si dle libosti,“ uklonil se žid mna si ruce, „já nesu, jak mi pan starosta poručil.“

„Snad nechce za nás platit?“ tázal se soudní příručí s vysoka.

„Bůh uchovej! On chce pány jen poctítí, jak to v naší obci vždycky zvykem bylo. Byl by je pozval sám k sobě, ale je dnes právě pátek — a víte, pánové, ti lidé zde na venku drží ještě na takové hlouposti, jako je půst, — a naše starostová by dnes za celý svět masa nepekla. Nechme ji — je sprostá ženská. — Přeju pánům dobré chutnání!“

Slavná komise dala se do jídla; šlo jí to líp, než ten protokol, ač ani s tím dlouhých okolků nedělala.

Diamant obstupoval a počal vyzvídati: „Toto se udál u nás smutný případ.“

„Trestuhodný!“ opravil ho příručí.

„Nerozum! nesmysl! hloupost!“ doložil lékař žvýkaje pohodlně. „Chlapi, kteří nemají o pořádku na honě ani tušení, jdou si na hon bez znalce a střílí v mlze na sebe, jako naši u Králové Hradce!“

„Těm to přijde draho!“ pohrozil diurnista a strčil velký kus masa do úst.

„Draho?“ divil se žid a pohlédl tázavě na soudního příručího.

„Ovšem, ovšem!“ přisvědčil tento. „Budou všichni k soudu povoláni a přísně vyšetřováni a vyzkoumá-li se, kdo Pivoňku zastřelil — v toho

kůži bych nechtěl býti. — Samo sebou se rozumí, že se jim právo honební vezme.“

„Je to také nápad, honiti bez znalce!“ hrozil se lékař.

Diamant se ušklíbl a zaškrabal se za uchem. Bylo mu nemilo, že Kuželovi hon vezmou. „Kdybych byl věděl, že chtějí pravidelný hon zařídit, byl bych jim připomenul, že to bez znalce nejde, — ale já myslil, že vyjdou jen pro zábavu.“

„Pěkná zábava,“ durdil se lékař. „Pane Diamante, ještě sklínku vína.“

* * *

Odpoledne byl Pivoňkův pohřeb. Takového Blafálov dávno neviděl. Kde kdo, malí, velcí — všichni ho doprovázeli. Pan učitel složil schválně novou sloku ku pohřební písni a když se zpěváky zpíval:

„Smrt je dobrý střelec,
umí mířit na vlas;
spustí, rána houkne
a ty pláčeš nahlas.“

rozlehl se všeobecný pláč. U hrobu Pivoňková omdlela a děti chtěly za otcem skočiti. —

Diamant byl také na pohřbu — v černých rukavičkách. Snopkovi tekly velké slzy po tvářích a Kužel hryzal se do dolního rtu až mu krev prýštila.

V pondělí šel Diamant k Pivoňkové, — jak hostům svým v nálevně řekl, — potěšit ji.

Pivoňková skládala právě šaty po nebožtíkovi muži.

„Pán Bůh dobrý den, Pivoňková. No, jakž se máte?“ oslovil Diamant.

„Ach můj Bože, jak bych se měla! — To víte, že zle!“

„Dá Pán Bůh, bude zase líp. — Milá Pivoňková, já vás ze srdce lituji, věřte mi, a když vám budu moci v něčem pomoci, pomohu s radostí. — Nebožtík byl, Pán Bůh mu odpusť, dobrý člověk.“

„Srdce měl dobré,“ přisvědčila Pivoňková utírajíc si zástěrou oči.

„Ale lehký byl trochu,“ doložil žid.

„O já, a tuze!“

„Já vím dobře!“ ujišťoval žid. „Znal jsem jej na vlas, — jak bych neznal? a přimlouval jsem mu dost a bránil, až z toho byla jednou ostuda, — však víte —“

„Vím, vím!“

„No tož; — ale nedal si říci. Řeknu vám to upřímně, milá Pivoňková, můžete být ráda, že se to tak stalo, kdyby byl déle býval živ, mohli jste přijít o půllán. Tak máte aspoň dům a až zapomenete, budete spokojenější než jste byla. Teď nenechal žádných dluhů, jen u mne nějakou maličkost.“

„Zůstal u vás dlužen?“ lekla se Pivoňková.

„Ne mnoho. — Vidíte, já jsem dobrý člověk a proto vám to povídám hned dnes, abyste si mohla přichystat peníze, až bude směnka splatná.“

„Ježíš Maria!“ vykřikla žena a spráskla ruce, „podepsal vám směnku?“

„No, no, no!“ chlácholil ji žid, „je to nějaké neštěstí? Směnky podpisují velcí páni a ta vaše je jen malá, nestojí za řeč. Můžete mi poděkovat, že vám to povídám dnes. Jak pak — kdybych

mlčel a pak, když byste neměla najednou peníze pohotově, vám dům zafantoval?“

„Pro Boha!“

„No vidíte. — Tak buďte pěkně ticho a nebojte se nic: tu maličkost lehko zaplatíte.“

* * *

Soudní vyšetřování protahovalo se dlouho, avšak bez výsledku. Blafálovští páni střelci nevěděli opravdu, který z nich Pivoňku zastřelil a byli tedy všichni zároveň vinní a nevinní. Jediný trest záležel v tom, že bylo Kuželovi právo honební odejmuto a hon lesnickým pánům opět pronajat.

Kužel arci zuřil, a dával vinu sadovskému lesnímu, že prý je lépe nepoučil, aby bez něho jako znalce nikdy nehonili. Přisáhal mu pomstu. Od té doby pil zlostí ještě více než dříve a pánům na vzdory pytláčil celé noci. Zatím dům jeho pustl víc a víc a dluh u Diamanta rostl a než uplynula dvě léta, vyplnilo se židovo proroctví. Kužel zašel si v noci do sadovské obory na bažanty, sešel se tam s lesním a zastřelil ho. Hajný však slyšel ránu a viděl Kužela utíkat. Udal ho a hned druhého dne odvedli četníci Kužela od Diamantů v poutech.

Žid bědoval, že jeho hostinci taková hanba se stala a že prý déle v Blafálově nevydrží: odstěhuje prý se do Skalice za otcem. Než se odstěhoval, dal Kuželův dům na buben. Kuželova přízeň vytloukla mu za to arci okna, ale co z toho? Prodal hostinec i s roztlučenými okny a odvezl notný měšec peněz — svou modlu, která zvítězila nad modlou Puškou.

IV.

Modla „Marš“.

Modla, kterou vám v tomto obrázku ukázati chci, je teď velice v modě a mnozí slouží jí ve dne v noci, ze vši síly své a ze vši mysli své jí obětují své jmění, své dobré jméno, ba i spasení své. Nežli vám tedy tak vzácnou a mocnou modlu předvedu, je zajisté záslužno, abych mysli vaše k hodnému jí uvítání a obdivování se nějakou předehrou naladil a navnadil.

Tedy poslechněte dnes prozatím tu předehru.

Na velikém cvičišti za městem je plno křiku a prachu. Důstojníci cvičí rekruty v počátcích válečného umění, učí je totiž po vojansku choditi. Některým to jde hravě, jakby namazal, ale jakémusi Cibulkovi nechtějí nohy nikterak dle velení pohybovati se. Pan poručík křičí „eins, zwei, eins, zwei,“ div si hubu neroztrhne, máchá šavlí takt, nic platno, Cibulka splete se pokaždé. Konečně šla důstojníkovi trpělivost, křikl „halt!“ postavil se před Cibulku, tak blízko, div mu špičatým nosem oko nevypíchl a zařval vši silou:

„Chlape, co máš v té své palici? Mozek tam nemáš, to není možná! — Kaprál, vemte ho stranou a naučte mi ho dopoledne chodit. Nenaučí-li se, svážete ho místo oběda v kozla.“

Na Cibulku vystoupl strachy pot. Desátník vzal si ho stranou hezky daleko a než s ním soukromé cvičení započal, dal mu krátké ale jadrné napomenutí: „Poslouchej ty zatr... dušo. Když řeknu „Habt Acht!“ tak se postav do štelunku, rozumíš? Nohy patama k sobě, prsa ven, hlavu

do výšky a před sebe se dívati a kdyby v pravo nebo v levo svět se bořil, po tom ti není nic, ty musíš jít pořád zrovna jako šňůra a kdybys měl vodou jít, tak jdi vodou, však tě čert nevezme a nezastavuj se až křiknu: „Halt!“ Když křiknu „Halt!“ zůstaneš na fleku stát, jak by tě přikoval a ani hnout, rozumíš? Tož dávej pozor, půjdu za tebou a budu komandovat: „eins, zwei, eins, zwei,“ a kterou nohou se zmýlíš, do té tě tady kolbištěm rejpnu, až ti pazneht uletí. Naučím-li tě do poledne, budeš pak míti pokoj a zaplatíš mi za to v kantýně nějaký džbáněk; nenaučíš-li se do poledne, dá tě pan lajtnont svázat v kozla a od toho ti ani čert nepomůže, leč já, dáš-li dobré slovo a nějakou tu špinavou zlatku od mámy. Tedy pozor! začneme.“

Desátník stoupl si vedle Cibulky jako generál, chytl pušku oběma rukama a zavolal, jak by měl před sebou celý pluk: „Habt Acht!“

Cibulka se vzpřímil, jak by byl drátěný.

„Marš!“ komandoval kaprál.

Cibulka nevěda strachem co dělá, vykročil nohou pravou.

„Hááá!“ řval kaprál a šklíbil se zlostí, jak by mu kovář zub trhal. „Jak to zase vykročuješ? To je u tebe levá noha? Nevěř mi, sic tě zmaluju, že tě ani vlastní matka nepozná! — Ještě jednou: „Habt Acht! Marsch!“

Teď vykročil Cibulka nohou levou a po několika pokusech šlo to docela dobře.

„No půjde to,“ oddychl si desátník. — „Však mi to dalo práce! Toho litrem nezaplatíš! — Teď tě nechám maširovat přes celé cvičiště, abych

se přesvědčil, dovedeš-li udržeti stejný krok. Dej si tedy pozor, ať se nezmylíš, abys neměl pokažený oběd a spíš se nezastav až křiknu „Halt“. — Tak tedy: „Habt Acht! Marsch!“

Cibulka vykročil jako starý voják a kaprál šel za ním spokojeně. Když šli vedle setniny, zavolal setník, jenž právě odpočíval, na kaprála a vypytaval se ho na cosi. Rozprava ta protáhla se mimo nadání a když konečně setník desátníka propustil a tento po svém rekrutu se ohlížel, nebylo Cibulky nikde.

„Co se díváte?“ tázal se setník kaprála.

„Poslušně prosím, Cibulka se mi ztratil.“

Setník poohledl se po cvičišti a skutečně — Cibulky nebylo k spatření.

„To je kus vola,“ zlobil se setník, „snad mu to trvalo dlouho a šel do kasárny. Jděte za ním.“

Kaprál šel do kasárny, hledal Cibulky všude i v kantýně, ale Cibulky nikde.

„Snad nezašel někam do hospody,“ myslil si kaprál. „Peněz má k tomu dost a hloupý je taky dost, že by šel s kvérem na pivo.“ — Vydal se za Cibulkou na lov po všech hospodách, ale marně: Cibulka jak by se byl do země propadl.

Když se konečně vojsko ze cvičiště vrátilo, šel kaprál k raportu, že Cibulka není k nalezení.

Setník se zamračil, zacásl se za kníry a zabručel: „Nemilá věc, není jinak, ten chlap utekl domů (desertoval), bylo mu teskno po mámě. Jděte a udejte to četníkům.“

Ale doma o Cibulkovi také nevěděli. Hledali ho týden, měsíc, čtvrtroku, ale nikde žádné stopy. — Konečně napadlo kaprálovi, že řekl Cibulkovi

„Kdybys měl vodou jít, jdi vodou, však tě čert nevezme!“ — Nedaleko cvičiště je velký rybník, po němž se i na člunu jezdit může. Napadlo kaprálovi: „Snad nešel ten chlap ve své hlouposti zrovna do rybníka a leží tam v rákosí někde utopený.“ Sdělil svou obavu setníkovi. Hejtman pokrčil rameny a prohodil: „Možná dost! Budeme hledati.“ — Vojáci posedali na ložky a prohledali celý rybník dlouhými háky, avšak mrtvolky Cibulkovy nenalezli.

Nikdo nemohl si tak náhlé a úplné zmizení vysvětliti. Celé město o tom dlouho mluvilo a jeden znalec přírodovědy měl o tom celou veřejnou přednášku, v níž dokazoval, že milého Cibulku uchvátil nějaký poledníček a rozmetal na miliony částek a odnesl někam k ledovému moři.

Konečně na celou tu záhadnou událost zapomenuto a přestali o Cibulkovi mluvit, tak jako o každé věci na tomto světě, která svým časem sevšední.

Jednoho krásného odpoledne (uplynul právě rok od toho dne, kdy Cibulka zmizel) bylo na cvičišti opět cvičení. Náš kaprál postoupil na závodčího a velel většímu oddělení. Učil právě nováčky obracet se v pravo a v levo. Najednou uviděl od protějšího konce cvičiště postupovati vojáka zašpiněného v roztrhaných botech, s vousy až po pás. Kráčel zpřímen, hleděl zrovna před sebe a vyšlapoval odměřeně: „eins, zwei, eins, zwei.“

„Kýho čerta,“ divil se závodčí, „co je to za chlapa?“

Voják se blížil víc a víc, až přišel k samému závodčímu. Tento spustil pušku, spráskl ruce a vykřikl: „Cibulko, tys to? kde ses tady vzal?“

Ale Cibulka nic, jak by neslyšel a neviděl, vykročoval dále: „eins, zwei, eins, zwei.“

„Hááá!“ křikl závodčí.

Teď se teprv Cibulka zastavil, ale zůstal vzpřímen státi.

„Ruht!“ komandoval závodčí.

Na to slovo svalil se Cibulka k zemi jak byl dlouhý.

Závodčí k němu přiskočil: „Prosím tě, chlape, cos dělal?“

„Maširoval jsem,“ odpověděl Cibulka slabým hlasem.

„A pořád?“

„No ano, vždyť jste nekomandoval „Halt!“ odvětil nebohý a oči se mu mdlobou zamkly.

„Ten je zmořený, zbědovaný,“ třásl nad ním závodčí hlavou, obrátil se pak k svému oddělení a poručil: „Šest mužů sem! Naložte ho na pušky a zaneste do kasárny.“

V kasárně shluklo se kolem Cibulky všecko důstojnictvo a mužstvo. Bylo hluku a křiku a divení, ale Cibulka neslyšel ničeho, spal jak dřevo.

Plukovník byl by se rád dozvěděl, kde Cibulka byl, ale nemohli ho nikterak probuditi. Konečně napadla závodčímu, jenž Cibulkovu povahu nejlíp znal, šťastná myšlenka. Zavolal ze všech sil: „Habt Acht!“

Cibulka otevřel oči, vyskočil a postavil se po vojansku.

„Zum Raport!“ komandoval závodčí a představil Cibulku plukovníkovi. Cibulka salutoval a hleděl plukovníkovi upřeně do očí.

„Kdes byl?“ tázal se ho tento na oko přísně.

„Na execírce,“ odpověděl Cibulka po vojansku krátce.

„Ale ostatní přišli již před rokem domů; proč nepřišels také ty?“

„Nikdo mi nekomandoval „halt!“

Plukovník byl stará vojna, jak říkávají. Bylo mu arci do smíchu, ale nezapomněl se. Přimrkl jen levé oko a tázal se přísně dále: „A kudys po všech čertech chodil?“

„Poslušně melduju, já nevím.“

„Což nemáš oči, žes neviděl kudy jdeš?“

„Mám oči, ale pan kaprál poručil, že se nemám dívati ani v pravo ani v levo.“

„Dobrý rekrut,“ pochválil ho plukovník. „A cos viděl před sebou? Mluv!“

„Z prvu jsem šel pořád po zemi, přes hory, přes doly, sem tam také řekou, až jsem přišel k veliké vodě, myslím, že to bylo moře. Tím jsem šel dlouho a dlouho a kdybych se byl doma ne naučil vodu šlapat, byl bych se zajisté utopil. Pak jsem přišel zase na zem, kde rostly stromy až do nebe a jednou vrazil do mne červený muž, div mne nesvalil. Měl na hlavě peří a v ruce luk; u nás doma má takového kupec na dveřích vymalovaného. — Pak jsem přišel zase k moři a to bylo ještě delší než to první; myslil jsem juž, že to nemá ani konce; ale má. Když jsem ho přešlapal, přišel jsem do jakési divné země. Lidé dívali se tam na mne tak zblízka, že jsem je vi-

děti musil: byli všichni žlutí, oči měli jako mandle, vzadu měli cupány a na hlavách špičaté střešky jako vachthaus (strážnice) před kasárnou.“

„Dost!“ kývl plukovník rukou a obrátiv se řekl ostatním důstojníkům po německy: „Ten chlap obešel celý svět!“ pak zaklepal Cibulkovi na rameno: „Bravo, vykonals pěkný marš! Co pak chceš za odměnu?“

„Menáž!“ (oběd) odvětil Cibulka krátce.

Důstojnictvo nemohlo se smíchy déle udržeti; vypukli v hlasitý chechtot.

„Zasloužil sis ho,“ přikývl mu plukovník utíraje si smíchem zaslzené oči. „Veďte ho do kuchyně a dejte mu, co sní; ostatní ať čekají. „Ab-treten!“

Cibulka salutoval, otočil se na opatkách a zrovna do kuchyně. Tam mu dávali porci za porcím a Cibulka hltal jedno po druhém, jak by do studně padaly.

Vojáci hleděli naň z prvu se zalíbením a troušili vtípem, brzy počaly se jim však obličejé natahovati a kuchař bědoval: „Půjde-li to tak ještě chvílku, sní menáže za celou setninu!“

A Cibulka snědl a když snědl, ohlížel se, že prý by ještě.

Závodčí běžel k plukovníkovi, že Cibulka snědl juž za celou setninu a má prý ještě hlad.

„Veďte jej k druhé setnině a když ty vyjí, k třetí a tak pořád až se nají,“ rozkazoval plukovník.

A Cibulka snědl 365 porcí, ani o jednu méně, ani více, než mu patřilo. — —

„Oho, kukátkari!“ zvolá mnohá poctivá duše, „to nemůže býti pravda, tentokráte prášíte.“

No víte, já nepovídám, že je to všecko svatá pravda, ba nevěřím tomu ani sám, ale četl jsem to kdysi kdesi, sám již ani nevím kde, a že se mi to hodilo za úvod té modle „Marš“, proto jsem vám to vypravoval, přidav po svém způsobu sem tam, co se mi zdálo.

Tomu Cibulkovi podobá se teď na světě mnoho lidí. Prosim, poslechněte:

* * *

Je v neděli odpoledne. Měšťan Berka sedí u okna v lenošce. Před ním stojí na stolku koflík s černou kávou, v levé ruce drží pěnkovou dýmku a pokouje, v pravé drží „Mor. Orlici“, ale nečte. Hledí otevřeným oknem do rozkvetlé zahrádky a kolem úst pohrává mu spokojený úsměv. A proč by se pan Berka neusmíval? Sluncečko tak pěkně hřeje, zahrada je jeden květ a jedna vůně, oběd mu chutnal znamenitě a ke všemu tomu bude dnes čtenářsko-pěvecký spolek valnou schůzi od-bývati (pan Berka právě četl oznámení v „Mor. Orlici“), při níž noví hodnostáři zvoleni budou.

Pan Berka doufá, že bude, ne-li za předsedu, tedy aspoň za místopředsedu zvolen — a nedoufá bez důvodů.

Má dvě slíčné dcery, osmnáctiletou Annu a šestnáctiletou Juliánku. Obě mají obdivovatelů dost a dost, ale manželé Berkovi střeží své dcery jak se patří a každý to považuje za čest, smí-li s nimi pobaviti se. Sl. Anna má juž takřka hotového ženicha, mladého lékárníka; není s ním sice ještě zasnoubena, je do toho však jen jako s hráze do rybníka. Nu — a pan lékárník vede v čtenářském spolku velké slovo, bude zajisté při

volbě předsedy pro pana Berku hlasovati a ostatní mladý lid nebude také proti němu, v to důvěruje pevně, — již k vůli té rozkvetající Juliánce.

Pan Berka jest velice ctižádostiv. Nestudoval sice mnoho, jen nižší reálku, ale zdědíl po rodičích krásný dům na náměstí a mnoho polí, přičinil se také sám, postavil si pilu a má teď velký obchod s dřívím. Je snad nejbohatším mužem v celém městečku. Bohatství rádo se leskne, není divu, že pan Berka též po slávě zadychtil. — Když národ z dlouholeté mdloby a ze spánku ne-tečného probouzeti se počal, protřel si p. Berka přičiněním tehdejšího vp. kaplana oči a vzpomněl si, že je Čechoslovanem. Přidal se k národní straně, koupil si čamaru a stal se členem čtenářského spolku. Tam jej přivítali s otevřenou náručí, pan Berka podporoval národní podniky, bavíval se rád v milé společnosti vlastenců, ale něco jej vždy a vždy bolelo: že si ho jaksi málo všímali. Ne, že by s ním byli málo mluvivali, uchovej! Naopak, kdykoli vstoupil do spolkových místnosti, býval s nadšením vítán: „Otec vlasti jde!“ — Pan Berka pousmál se vždy, slyše lichotivá ta slova, spokojeně, — co bylo však vše vítání platno, když ho při volbách nikdy nevyznamenali?! Do výboru zvolili jej sice vždy, ale předsedou byl pokaždé advokát, proti panu Berkovi mladý floutek a za poslance na sněm navrhnouti p. Berku, to nikomu ani nenapadlo! A to ho bolelo! Což by on nedovedl spolku tak dobře předsedati, jako ten advokát? A na sněmu nemlčel by také! Aspoň by tam měli znalce věcí hospodářských, silničních atd. — advokátů je tam beztoho již dost! Tak

uvažoval p. Berka často sám u sebe a onehdy zmínil se o tom — ovšem jen zdaleka — též svému nastávajícímu zeťovi. Řekl totiž: „Ach ja, je to na tom světě! Všady aby člověk platil, co kapsa stačí, ale uznání žádného, ani v tom čtenářském spolku!“ —

Pan lékárník chytl se toho slova a potěšil jej: „Co nebylo, může se státi.“ Dnes slíbil, že se pro pana Berku do čtenářského spolku zastaví a proto náš milý p. Berka tak blaženě se usmívá. Vidí se již v duchu předsedou a přemýšlí, jak se po volbě pánům členům poděkuje. Podepře si levou rukou o stůl, pravou položí na prsa a řekne: Velectění pánové! Nenadál jsem se, že takové cti se mi dostane, že mě za svého předsedu zvolíte! — atd. „Oh, však já to šikovně vyvedu, o to nic!“ špoulič chytrácky ústy a hleděl přes zahradu k velké své pile. „Kdo takový obchod zaříditi si dovede, dovede též promluviti!“ doložil v myšlenkách, vyklepal dýmku, dopil kávu a položil prokvetlou svou hlavu na polštář lenošky ku zdřímnutí.

V tom vešla paní Berková, panička asi čtyřicetiletá, plná, zdravá nevelká.

„Pantáto, spíš?“

„Ještě ne. Co chceš?“

„Půjč mi tu Orlici.“

„Tu ji máš, zlaťoušku. Odešla už děvčata na požehnání?“

„Ano.“

„Maminko, poslouchej.“

„No co?“

„To telecí bylo dnes kapitální,“ usmál se pan Berka blaženě.

„Dal dnes pěkný kousek,“ prohodila paní Berková. „Není-li někdy dobré, je toho řezník vinen.“

„A potom, paňmámo, — stane-li se dnes jedna věc, může zítra lékárník s Annou námluvy slaviti.“

„A jaká to věc?“ tázala se paní Berková zvědavě.

„Toho ti nepovím; vědělo by to za chvíli půl města.“

Paní Berková trhla sebou mrzutě: „Tož si své tajnosti nech a spi.“

Pan Berka položil hlavu na polštář a díval se očkem na svou ženu, ale usnouti nemohl. —

Po chvíli se ptal: „A což nejsi skutečně zvědava?“

„Ne!“

„S tou ženou je kříž!“ vzdychl si pan Berka, „ani zvědavá není!“ Položil hlavu na druhou stranu a usnul.

Pan Berka spal spánkem spravedlivých. Hlava jeho ležela na lenošce tiše, nepohnutě, jako hlava nějaké sochy. Byla to zdravá, důkladná hlava, kulatá a masatá. Vlasy jak popel proždělé byly až u kůže ustrženy, čelo, tváře, lalošek a krk začervenale, osmáhlé a leskly se jako šunka, která teprv několik hodin v komíně visela. Z pravého obočí trčely mu do výšky tři mocné chlupy, jako výstavky na seči. Špička nosu byla nápadně přírudlá, zralejší než ostatní obličej a kolem plných nabotnalých rtů rostlo celé houští šedých vousů, které splývaly až k bradě a od brady na bílou košili.

Oddychoval odměřeně, ale pravidelně a zdravě: slovem byl to pantáta, na kterém bylo viděti zdraví, zámožnost a spokojenost. Arci, krásu všem neukradl a chytrosti také sotva, leč by ty tři chlupy v pravém obočí byly bývaly chlupy moudrosti, tak jak kdysi Samsonovy vlasy byly vlasy síly.

Paní Berková vzala „Moravskou Orlici“, přisedla k oknu a dala se do čtení denních zpráv. Napřed přečtla kde kterou vraždu a potom začala klímat. Jest to pohled vskutku dojemný, vidí-li člověk manžele vedle sebe tak klidně a tiše seděti.

Manželský stav podobá se často zahradě, v níž jenom trní, kopřivy a bodláčí rostou a jen sem tam rozkvete tiché milostné kvítko, — a takovým kvítkem jest chvílka, kdy manžele pokojně vedle sebe sedí.

Hodiny cvakaly tak známě a klidně, morouhaný kocour ležel na okně a předl; chvílemi zabručela moucha, sedla na nos pana Berky. Rozehnal se rukou po ní z polospánku a zabručel: „Eh kuš! — Předseda spolku — a moucha —“

Tak spali oba manželé dobrou chvíli. Když na kostelní věži půl třetí odbilo, otevřely se dveře a do světnice vešly — jak mám říci? — dvě květiny v lidském těle, jedna růže a druhá lilie.

Člověk je přece jen krásný tvor, a zvláště v rozkvětu života! — Mladší z obou slečen, které do světnice vešly, byla štíhlá, bledá, jakby těla průsvitného. Zlaté vlasy splývaly jí v bujných prstencích kolem jemné hlavičky a dvě velké tmavomodré oči její hleděly do světa, kouzlem rusálek, které hluboko v kryštalovém paláci krále Vodníka po světě touží.

Starší kypěla zdravotou a planoucí tváře její hořely mezi kadeřemi tmavých vlasů jako růže. Zastavily se na prahu a mladší Julianka šeptala starší sestře Anně: „Spí. — Nechme jich.“ —

Slečna Anna šlehla okem po hodinách: „Nic platno, pan lékárník za chvíli přijde: probudme je, však se vyspali již dost!“ A běžela po špičkách k otcí, položila mu měkkoučké ručky zvolna na oči a zacukrovala: „Tatínku, kdo je to? hádejte?“

Pan Berka procitnul a ohmatl ruce, které se mu na oči byly položily. Namakal prstének s kamenem.

„Aha! tys to, Aničko? — Je už po pože-
hnání?“

„Arci! dnes jaksí dlouho spíte.“

„Maminko, proč jsi mne nezbudila?“ káral pan Berka svou choť. — „Podívej se, budou hned tři čtvrtě na tři.“

„Muži, tobě je těžko vyhovět! Jednou se vadíš, probudí-li tě člověk — a neprobudí-li tě, vadíš se taky.“

„No, no! kdo se vadí! Já ne!“ řekl pan Berka krotce a hleděl se zalíbením na své dvě dcerušky, které před ním v lehkých letních šatech stály, jakby byly skutečně více květinami než pannami. Sprásknul ruce a zvolal radostně: „Maminko, podívej se na naše děvčata! podívej se, to jsou robky, co? — Jen tě prosím, pověz mi odkud se jim ta krása vzala? Já předce nejsem ten nejhezčí —.“

„No, ta největší ohyzda také nejsi,“ odvětila jeho paní. — „Ohyzdou arci právě nejsem,“ při-

svědčil jí muž. — „Víš, mužský ať je jaký chce, je vždycky hezký a já myslím, že když jsem se líbil tobě, nebyl jsem ten nejposlednější.“

V tom zaklepáno na dvéře: . . . Pan Berka se vzpřimil a pohledl rychle ku dveřím (s ním žena i dcery) a zavolal panským hlasem: „volno!“

Dvéře otevřeny a v nich objevil se mladý pán, až milo pohlednouti. Usmíval se jako srdcový kluk na kartách; vlasy měl napomadované a nahoře na hlavě pěknou stezkou rozdělené; pod nosem zakroucené kníry a na bradě kozí bradku.

Uklonil se hned ve dveřích, napřed paní Berkové, pak domácímu pánu; ten však nenechal se ho kláněti dále, ale zvolal srdečně: „Vítám vás pane lékárníku! Jen žádných poklon; jste jak doma, prosím mezi nás!“

Lékárník zavřel dvéře a počal tak sladkým hlasem, jak by byl k obědu samé Radhoštské celtličky jedl: „Ruku líbám, milostpaní; ruku líbám, slečinky; má úeta, pane Berko. Jak se rá, číte míti?“

„Ah, to je krásné, pane lékárníku! Pěkně vítáme!“ zasmála se paní Berková. „To nás těší; prosím, posadte se. Odložte. Aninko, vezmi přece panu lékárníkovi klobouk a parasol.“

Slečna Anna pohledla lékárníkovi důvěrně do očí, jakby chtěla říci: „Však ty, můj milý, dobře víš, že bych to byla udělala také bez rozkazu“ — a vzala jeho klobouk i se slunečníkem a položila je na obvyklé místo.

„Ah, tady máte velice krásnou kytičku, pane lékárníku,“ zašeptala slečna Anna a zasmála se bělostnými zoubky.

Lékárník potopil zraky své do její hlubokých očí a šeptal též: „Smím vám tu kytici nabídnouti?“

Slečna Anna neodpověděla slova. Vzala však kytici chvatně, přivoněla k ní a zaplesala: „Božíňku, ta žlutá zde, ta tak krásně voní!“

„To je rosa thea,“ řekl lékárník pyšně. „Takové nemá nikdo v celém městě, jen já a tato je první z mého keře — a proto jsem ji přinesl, slečno, vám.“

„Jak že se jmenuje ta růže?“ volal pan Berka.

„Rosa thea,“ opakoval lékárník zdvořile.

„Aha! thea, thea!“ přesvědčoval Berka, voně k růži.

„No ano, voní jako thé!“

„Takovou si také zjednám, tuze krásná to růže, skutečně! — Ale teď nechme hloupostí, není-liž pravda, pane lékárníku? Přišel jste pro mne, bych s vámi do spolku šel. Ano, ano, bude brzy čas. — Maminko, kde pak mám čamaru? dones mně ji!“

„Ale, tatínku, snad byste se nepřevlékal před panem lékárníkem!“ kárala slečna Anna otce. „To se nesluší; jděte vedle do pokoje.“

„Podívejte se,“ zasmál se Berka, „takové žábě chce starého tatíka poučovat! Ale nechť, abys neřekla, že máš nemoresného tatíka, půjdu.“

Odešel do vedlejšího pokoje a paní Berková za ním, aby jej jak se patří vyšnořila.

Lékárník zůstal se slečnami sám a ujišťoval je, že jsou dnes čarokrásny a že se mu ještě nikdy tak nelíbily.

Po chvíli vrátil se pan Berka v sněhobílé vestě — s trojbarevnou stužkou na krku a v čamaře

a řekl manželce. „Dnes mne k večeři nečekej; zůstaneme ve spolku — a pane lékárníku, je-li libo, půjdeme, aby na nás nečekali. Děti, na zdar! dnes se nedáme!“

„Na zdar!“ smála se děvčata.

„Bože! ten můj starý se s tou slovanštinou ještě zblázní!“ zalomila p. Berková rukama. —

Pan Berka rozkázal, aby na něj s večeří nečekaly, bylo tedy jeho domácím hej! Stará děvečka sedla si do průjezdu na rožní kámen, odkud byl rozhled na vše strany a dívala se po náměstí.

To byla celá její sváteční zábava. „Skrovná, opravdu!“ pomyslíš si. — To se však jen zdá; staré Náně postačila na celý týden; od pondělka až do soboty vypravovala, co v neděli za tu hodinku na náměstí spatřila: kdo tam šel a jak šel a kam šel a proč šel a s kým šel a v jakých šatech atd. — Nánka bavila se tedy na kameně v průjezdu a paní Berková šla s dcerami do předního pokoje, otevřely okna, rozložily se do nich a dělaly to, co Nánka. Páni mimojdoucí pozdravovali, naše dámy děkovaly z oken, usmívavě nebo vážně, podle toho, kdo je pozdravil a za nedlouho přišlo několik sousedek, postavily se pod okna a rozpředla se živá zábava. „Klep“ neslušno říci; dámy neklepou, to dělají jen obyčejné ženy.

Pojednou trhla sebou Nánka na kameně a zabodla se očima do vrat domu, kde byl slovanický čten spolek. „Na mou duši, je to on! Divná věc! Proč pak jde tak brzy domů?“

Spíchala do pokoje a zavolala: „Panímámo!“

„No co je?“

„Pantáta jde již domů — a jde ze široka, je jakýsi nahněvaný.“

(Nánka jakožto dlouholetá služka říkala „pantáto“, a „paňmámo“; mladší služky říkaly „milostpane“ a „milostpaní“.)

Berková nahnula se z okna ven, pohledla v tu stranu, kde spolek leží a dala rychle sousedkám dobrou noc, aby prý se s ní pantáta nevadil, že leží v okně jako nějaká židovka. Utekla s dcerami do druhého pokoje, usedly ku klavíru a Juliánka počala bříinkati.

Pan Berka vkročil do pokoje zuřivě jako nepřátelský voják. Nepozdravil, hodil klobouk na postel a chodil pokojem velkými kroky.

„Tatínku, jsi již doma?“ divila se pí. Berková zdánlivě.

„No ano! což mne nevidíš? To je zase jednou hloupá otázka.“

„A proč jdeš tak brzo?“

„Proč!? — K večeři — Kde je?“

„Ale, ale, kam pak dal jsi dnes paměť? Řekl, že k večeři nepřijdeš. Proč jsi nezůstal ve spolku?“

„Dej mi pokoj se spolkem! Víckrát ať toho slova neuslyším!“

Dcery pohledly na otce udiveně a Anna zepřetala se nesměle: „Co pak vám v tom spolku udělali?“

„To je pěkná banda!“ hněval se Berka. „Peníze bráti, to ano, ale čest člověku dáti, to ne! Jen si rozvažte, ani za místopředsedu mne nezvolili! — No, s pánem Bohem, páni hejslovani, dospolkoval jsem! Ode dneška mne tam živá duše neuvidí. — A ten lékárník je také takový pták,

jak ti ostatní. Anno, to ti povídám, ať s ním víc-krát nepromluvíš a opovází-li se sem přijít, vyhodím jej ven!“

„Ale tatínku.“

„Mlč, ani muk! Juž jsem řekl. A teď mi dejte večeři.“

„Kde bych ji vzala?“ rozdurdila se paní Berková: „Měl sis ji poručiti, byla by hotova. — Chcešli, pošlu ti do spolku pro něco.“

„Juž zase o tom spolku? — Odtud nechci nic; pošli do kasína a Nánka ať řekne Bruklovi, že jej nechám prositi, aby mi půjčil „Tagesbota“.“

Nánka spíchala do kasína. Když ji hostinský viděl a slyšel, co žádá, nechtěl vlastním očím věřiti.

„Proč pak jste nešla do spolku pro večeři?“ tázal se jí skoumavě.

Nánka byla z těch starých dobrých čeledínů, věděla, že co doma uvařeno, též doma snísti se má, proto nevyzradila ani slova a odpověděla krátce: „Já nevím. Paní poslala mě sem.“

„Jděte tedy do kuchyně, ať vám paňmáma ten řízek dá a já donesu vám „Tagesbota“ hned. — Těší mě, že si pan Berka také jednou na mne vzpomněl.“

V kasině sedělo jen několik pánů; okresní sudí, berní, notář, správce velkostatku s příručím, řídicí učitel, příručí berního úřadu, mladý kupec Gučzera a žid Mandl a Fuchs. Někteří hráli na kulečnicku, ostatní četli noviny, — všickni však kouřili a pili.

Hostinský Brukl vkročil a tázal se nápadně povýšeným hlasem: „Prosím, pánové, neračte nikdo „Tagesbota“ čísti?“

Nikdo neodpovídal, jen starý berní pošoupl brýle, pohledl na hostinského a pokrčil ramenama.

„Pánové, stal se zázrak!“ řekl hostinský, bera noviny se stěny. „Pan Berka poslal si sem pro Tagesbota.“

„Není tam dnes nic o Slovanech,“ prohodil berní příručí, který byl řádným dopisovatelem kasiňáků do „Tagesbota“.

„Neposlal si jen ze zvědavosti pro noviny,“ vysvětloval hostinský, „ale také pro večeři a pro pivu. Toho neudělal ještě nikdy.“

Kasiňáci nazdvihli hlavy a žid Mandl vyskočil: „Co povídáte? Berka si sem poslal pro večeři? — To nemůže býti!“

„No ano, ano! Račte se podívat do kuchyně, Nánka tam ještě stojí.“

„Pak se stal skutečně zázrak!“ přisvědčil Mandl.

„To musí míti svou příčinu!“ zvolal žid Fuchs. „Co pak se stalo? Zeptejte se Nánky.“

„Juž jsem se jí ptal, nechce ale nic říci.“

„Vy jste tuze šikovný!“ usklíbl se Fuchs, „to by bylo, abych to z ní nedostal.“

Šel ven do průjezdu a čekal na Nánku až půjde. Stoupl si zrovna mezi vrata, rozkročil se, strčil ruce do kapes u kalhot a bříňkal penězi. V ústech měl papírovou špičku s kouskem cigary; točil s ní na vše strany a usmíval se spokojeně, jak by si myslel: „Za několik roků budu míti zde na náměstí krásný dům.“

„Tak s Pánem Bohem, Nani, a že se nechám milostpaní pěkně poroučet, aby brzo zase po-

roučela,“ volala hostinská z kuchyně za odcházející Nánkou.

Žid se obrátil: „Ah, Nánka! Vítám vás. Co pak vy tady děláte? Pro koho nesete tu večeri?“

„Pro hladového,“ odsekla Nánka, která byla již tenkrátě antisemítkou (t. j. smýšlení proti-židovského).

„He he,“ usmál se žid. „Nánko, vy jste čtveřáčka. — Pro hladového; — to je dobré! — A kdo je ten hladový?“

„Nemám času.“

„Pockejte, Nánko,“ zvolal Fuchs a zakročil jí cestu. Nánka neznala však žádných okolku; odstrčila jej a hubovala:

„Což pak tady vybíráte mýto? Pusť mě, židáku,“ a odkvapila pryč.

Žid šlehl po ní vztekle očima a zasyčel: „Zdechni do večera — —!“ Vrátil se mrzutě do kasína.

„No, co je?“ tázali se jej zvědavě.

„Je to hloupá roba, sprostá,“ durdil se Fuchs, „ani mluvíti nechce. Ten Berka má špatně vy-cvičenou čeládku.“

„Gratuluju vám!“ vysmíval se mu kupec Gučzera, „umíte to líp než Brukl.“

V tom vešel do pokoje starý lékař Vaněk. Měl šedé letní šaty nedbale oblečené, žlutý slavněný klobouk trčel mu v týle, opíral se o tlustou hůl a šmatlal, jakby měl na nohou plno puchýřů.

„Eh, to je tam dnes horko!“ zabědoval vrhaje se jako bez vlády na pohovku. — Odhodil klobouk, položil hůl před sebe na stůl a hladě si bílou,

dlouhou bradu, počal jako pro sebe mluvíti: „Toto je hotová komedie.“

„Copak?“ tázal se zvědavý Mandl.

„No v tom spolku.“

„A co se tam stalo?“

„Berka se splašil a utekl jim.“

Hráči na kulečnicku ustáli ve hře, čtenáři odložili noviny, — kde kdo hleděl udiveně na lékaře.

Notář pohledl jako nějaký vojevůdce na ostatní pány a vstal odhodlaně řka: „To může naší straně prospěti. — Nevíte, pane Vaňku, proč utekl?“

„Bezpochyby pro to, že jej nezvolili za předsedu.“

„Aha, dnes měli ve spolku volbu,“ vzpomněl si správce.

„Když přišel s lékárníkem do spolku,“ pokračoval lékař, „byl prý pln šprýmu, sotva že však bylo po volbě a advokát zase předsedou a kavárník místopředsedou, vzal prý Berka klobouk a tentam; nedal prý ani s pánembohem.“

„Tato novina stojí za stovku,“ prohodil Mandl.

„Doktore, vy jste člověk ze zlata! chválil notář lékaře.

„Ale pánové, teď nám nastává práce a sice: přilákati Berku sem do kasína.“

„To nebude lehká věc,“ řekl okresní sudí, „z největšího odpůrce na obrátku přítele udělati, to, pánové —“

„Poradme se, jak to navléci,“ přerušil jej notář.

A kasíňáci radili se dlouho, jak by tak váženého a bohatého muže, jakým Berka byl, pro sebe získali.

* * *

V besedě byly odkvapením Berkovým překvapeni, mysli si však: vyspí se a bude zase dobrá. Lékárník se smál:

„Kdyby se i zítra ještě hněval, já jej udobrouchám.“

Ale mýlil se!

V pondělí před polednem šel k Berkům. Slečna přivítala jej plačky.

„Pro Boha, slečno, proč pláčete?“

„Ach, milý pane lékárníku, nevím, co se s tátinkem stalo? Včera přišel všecek rozhněvaný domů a zakázal mi s vámi mluvit.“

„Se mnou?“ vztýčil se lékárník a zahořel hněvem.

„Myslila jsem, že tu zlost zaspí, ale ne: dnes je ještě rozhněvanější, než byl včera a když mu maminka domlouvala, aby nebyl dětinou, utekl zlostí pryč a hrozil, že vás — — O, já to ani říci nemohu!“

Paní Berková uslyšela dceru plakati. Přišla z kuchyně do pokoje.

„Pěkně vítám, pane lékárníku. Prosím vás, povězte, zbláznil se ten můj starý? On proti vám zrovna zuří, že prý jste ho nezvolili za předsedu.“

Lékárník se usmál: „To je malichernost. Já mu předce svůj hlas dal, proč se na mne hněvá?“

„Prosím vás, milý pane lékárníku, nehněvejte se, my za něho nemůžem. — Říkávala jsem vždycky, že mu ta zlořečená politika i hlavu ještě poplete — Anna dnes celou noc nespala.“

Lékárník pohledl na slečnu soustrastně: „Nespala? A proč?“

„Tátínek hrozil, že vám ukáže dvěře, až sem přijdete.“

Lékárník se hlasitě zasmál.

„Nesmějte se,“ napomínala jej paní Berková, „je to pravda. Prosím vás, nehněvejte se, odpusťte nám, — ale nechoďte k nám několik dní, až se tomu starému bláznu žluč utiší.“

„Této noviny jsem neočekával,“ zakabonil se lékárník.

* * *

Srdce člověka jest často nepochopitelno. Velké křivdy a urážky odpouští mnohdy brzo, pro malichernost hněvá se však někdy, dokud může — až do smrti!

Též pan Berka nemohl lékárníkovi nikterak odpustit, že neprorazil zvolení jeho za předsedu čtenářského spolku, ač v té věci lékárník vlastně zcela nevinným byl. Berka cítil bezpochyby sám také, že lékárníkovi křivdí, avšak mnozí lidé neradi uznávají křivdu druhému učiněnou a setrvávají raději v hněvu a rozhlašují všude, že vlastně jim samým ublíženo bylo.

Paní Berková prosila jej často, aby přece zmoudřel a tak hodného, příčinlivého a zamožného nápadníka, jakým lékárník je, neodstrkoval a neurážel: „Můžeme to za štěstí považovati, že si naši Annu zalíbil a že o ni se uchází.“

„Mně by byl každý jiný milejší,“ odmluvil Berka neville.

„Ale mně ne,“ rozehrála se Berková. „Já jsem matka, mám také právo mluvit. Podívej se na děvče, jak schne a bledne, trápí se ve dne v noci.“

Chceš, aby se utrápila? chceš ji svou tvrdohlavostí přivést do hrobu?“

„Nač se trápí? Je hezká, peněz má dost, dostane za jednoho deset jiných.“

„Když ale jiného nechce,“ řekla matka, „což pak může kdo srdci poručiti? Když se jí líbí a je hodný, nekaz jí štěstí.“

Pan Berka přešel několikrát pokoj, stoupl si pak před svou paní a promluvil hlasem chvějícím se jako člověk, který velikou obět přináší: „Ženo, znám tě dobře a vím, že od toho, co si jedenkrát umíníš, neodstoupíš a kdybys snad se mnou rozezdati se měla. — Chceš-li tedy Annu dáti lékárníkovi, dej si mu ji, ale já neberu na sebe žádné zodpovědnosti. Dej jí z tvého věna, co na ni připadne, ode mne nedostane krejcaru. Nejsem takový blázen, abych svému úhlavnímu nepříteli těžce nahospodařený groš do hladového hrtanu strkal.“

„Oho!“ rozhněvala se Berková, „toto je mi divná řeč, myslím, že bys věno nedal jemu, ale svému vlastnímu dítěti. Čím pak se provinila, že ji chceš vyděditi?“

„Nechce se podrobiti mé vůli.“

„Řekni raději: mým zbrklým vrtochům, pak povíš pravdu. — Ostatně dělej, jak chceš. Reknu tvůj úmysl lékárníkovi a jsem přesvědčena, že si vezme Annu i bez tvých peněz! On je šlechetný člověk, nebere si ji k vůli statku.“

„No, no, jen ho neprohlašuj hned za svatého,“ usklíbl se Berka, vzal klobouk a hůl a odkvapil do pole.

Šel na dvůr a zahradou ven k pšle. Tam se vyvadil s dělníky a dal se pak v pravo po louce

k silnici. U panské sýpky setkal se s mladým kupcem Gučzerou.

Kupec stříhl mu z daleka hlubokou poklonou: „Má úcta, pane Berko. Jak se máte, jak se vy-
nacházíte?“

„Jako nahý v trní“ zabručel Berka.

„Co, co, divil se kupec, vám a jako nahému v trní? Co pak vám může scházeti?“

„No neschází mi vlastně nic, ale mrzutosti mám dost! Prosím vás, brzo dohněvá člověka to, brzo ono; brzo domácí, brzo zase nádenníci —“

„Domáci že vás hněvají?“ usmál se Gučžera nedůvěřivě. „Nevěřím, že by tak krásné slečny a tak vlídná panička, jako vaše jsou, někoho hněvati mohly.“

Berka máchl rukou: „Můj zlatý, to se jen tak zdá. I nejlepší ženská má žihadlo.“

„Slečna Juliana přece snad ne?“

„No ta je hodná“ přisvědčil Berka, „křivdil bych jí, kdybych řekl, že není. To je vám anděl!“

„Však slečna Anna také“, vpadl mu Gučžera do řeči.

„No ano, ano, ale někdy má tvrdou hlavičku“ řekl Berka hroze prstem, ačkoli se mu očí radostí smály, že Gučžera jeho dcery tak chválí.

„Můj Bože,“ omlouval ji kupec, „který pak člověk je bez chyby, a ta její zajisté není velká. Vaše slečny jsou okouzlující. Já aspoň pokládal bych si to za veliké štěstí, kdybych s nimi častěji pobaviti se mohl.“

„Kdo pak vám brání? — Milý pane Gučžero, je-li vám líbno nás někdy navštívit, bude nám velikou ctí.“

„Chtěl jsem se již několikráte osmělit, netroufal jsem si však.“

„Netroufal! he, he, to je k smíchu! K Berkovi si netroufat! Což pak jsem lítý lev?“

„To ne. Známe vás všichni jako vlídného a vzdělaného pána — ale prosím vás, kam chodí ten zuřivý Slovan lékárník, tam se musí člověk, jako já jsem — víte, že jsem z přesvědčení Němcem, ale ne zuřivým — —“

„Vím, vím“ přisvědčoval Berka, kýváje rozhodně hlavou. „Každý má své přesvědčení a může také dle svého přesvědčení jednati, to není žádná hanba! — Milý pane Gučero, z toho, že lékárník k nám chodíval, nedělejte si nic, vám jsou dvěře právě tak otevřeny jako jemu, ano mně budete ještě vítanějším.“

„Co, co, snad se na něho nehněváte,“ hrál kupec na udiveného.

„Abych vám upřímně řekl: hněvám!“

„A proč?“

„No to má své zvláštní příčiny“ zamlouval Berka otázku, nechtě s barvou ven. — „Kam pak jdete?“

„Byl jsem chvílku na procházce a teď půjdu do kasina. Dostal jsem hlad a rád bych něco na vidličku. — Není libo se mnou jíti?“

Berka se zarazil. „Víte — odpusťte, já v kasině nebyl ještě nikdy.“

„Právě proto se tam račte jednou podívat, abyste viděl, jaké to tam máme.“

Berka dal se přemluvití a šel.

V kasině seděl žid Mandl, správce a lékař Vaněk. Přivítali Berku s očividnou radostí a Guč-

žera šeptal hostinskému: „Dnes se přičiňte; dejte mu, co máte nejlepšího.“

Berka poručil si sklínku vína a guliáš. Bylo oboje výborné.

„Zde máte, pánové, skutečně výborné víno a znamenitou kuchyň,“ chválil, vytíraje omáčku zemličkou.

„To je pravda,“ přisvědčil správce, „račte přijíti častěji, libo-li.“

„Dovolíte-li —“

„Žádné dovolení, nás to bude velice těšiti,“ lichotil mu správce.

Než zazvonili na věži poledne, byl Berka již členem kasina.

Staré přísloví praví: „Podej čertovi prst a uchopí tě za celou ruku!“ — Tomu čertovi podobá se za naší doby společnost a mnohé noviny. Zavaď jen o některou společnost a již se tě drží zuby nehty, aby tě vyrvala tábora protivnému; počni jen bezbožecké a protinárodní noviny čísti a zavedou tě zajisté — nemášli pevného přesvědčení a bystrého nepředpojatého ducha — do bahna, kam by rádi jako bludičky celý svět přilákaly.

Lidé po většině neradi přemýšlejí o věcech, které se jejich hospodářství nedotýkají nebo které jim před očima nedějí se. O budoucnost málo kdo má starost, bezmála každý nechá se okamžitým dojmem uchvátiti. To je choroba nynější doby, že lidé všeho hravě dosáhnouti chtějí: bohatství, slávy, vzdělanosti, učenosti, ba — samého nebe! Proto hledí si přemnozí více špekulace než poctivé práce — k docílení zámožnosti; honí se po řádech a čestných titulech — často nepoctivými cestami a do-

mnívající se, že nějaká ta pentlička na kabátě, kterou si kdo ví jak uhonili, neb nějaký ten čestný titul doktorský a jiný, jež si někde v cizozemsku koupili, jejich nepatrnost zakryje. Rádi by blýskali rozumem a učeností, avšak od rána do noci, ba často též při svitu lampy od večera přes půlnoc z knih pracně moudrost čerpati, — to jim nevoní; sedávají raději u karet aneb ubíjejí drahý čas nemastným a neslaným klábosením. Vzdělanými a ve všem zběhlými chtějí se přece zdáti. Ale jak? V tom je lehká porada. Teď vychází mnoho novin a tam dočte prý se všeho. Vezme tedy takový pohodlný pán, který rád koláče bez práce jídá, noviny, čte a čte, — zdali je vše pravda, co tam čte, to neví a věděti ani nemůže, poněvadž ničemu důkladně se nenaučil, — čte však pořád a věří tomu více než evandéliu, a když každodenně dva nebo čtyry archy té novinářské moudrosti polkl, myslí pak, že je skutečně moudrým, — tak jak nabubřelý kořalečník myslí, že je skutečně zdrav. Arci, jsou též dobré noviny, z nichž každý bezpečně jako z ryzího pokladu čerpati může, avšak ohromná většina novin jest jen kočičí zlato, a kdo sám důkladně není vzdělán, nedovede pravého zlata od nepravého rozeznati a vychvaluje a zastává se přecasto toho, co mu ku zkáze časné i věčné jest. Koří se té novinářské moudrosti jako svaté, živé pravdě, nevěda, že jest to pouhá modla bludu, která jej ku zkáze vede.

K lidem tohoto druhu patřil též p. Berka.

Kromě jeho domu a obchodu byl mu celý ostatní svět Amerikou, o které sice mnoho slyšel, ale ničeho určitého nevěděl. Měl peníze a chtěl

tedy také vzdělaným býti. Chytl se toho, čeho mnozí jiní, totiž novin. Pokud čítával „Mor. Orlici“ a do besedy chodil, bylo s ním ještě dobře, držel se svých; jakmile se však se „Spolkem“ rozhněval a kasiňákům v náruč se uvrhl, byl „Tagesbote“ jeho duchem „nesvatým“.

Od té doby změnil se k neuvěření. Otevřel se mu takřka nový svět. Zprvu nechtěl arci ani svým vlastním očím věřiti, co v Tagesbotu o těch podlých, sprostých Česích vše vytištěno, co tam někdy na náboženství a kněze hany kydáno bylo, když mu však páni z kasina vše pěkně odůvodnili, že je tomu skutečně tak, udeřil se v čelo a zvolal kajicně: „Já mezek dal se tak dlouho od těch Slovanů a klerikalů za nos voditi! — Pánové, nehněvejte se na mě pro to; — ode dneška bude jinak!“

A bylo! V jeho jindy tak pokojném a šťastném domě usídlily se nespokojenost a slzy. Slečna Anna vzala si sice lékárníka, ale Berka nevystrojil žádné svadby a dcera chodila k matce jen okradkem. Berka mluvil teď jen německy a slě. Julie, které mladý Kučera čili Gučzera nápadníka dělal, stala se dle starého pravidla, že totiž u děvčat národnost dle ženicha se řídí, též Němkou! Ženich půjčoval jí německé knihy; založila si na jeho radu denník, aby prý se v němčině líp vycvičila. Do tohoto denníku zapisovala všecky pro ni důležité události.

Z toho denníku nejlíp, milý čtenáři, poznáš, kam pana Berku ten nový směr zavedl, ta jeho modla „ctižádost“, která mu velela: „Touto cestou půjdeš; marš!“ —

Místo dalšího vypravování předložím denník slečny Julie.

Z denníku slečny Julie.

Dne 28. srpna 1887.

Začínám psátí denník, jak si můj milý Gučzera přeje! — Je to roztomilý, duchaplný člověk! Nikdy bych byla nemyslila, že se někdy s Němcem tak baviti, Němci tak nakloněna budu! — Ach bývala jsem dříve hloupé, nerozumné děcko. — Teď teprv otevřely se mi oči! — Jaký veliký to rozdíl mezi Němci a Čechy! Češi hrají si sice na pány, sekají poklony jako vzdělaní lidé, ale což je po tom, když při tom mluví tou sprostou řečí, které rozumí každý — i ta naše Nánka! Ach, u Němců je to docela jinak! Německy si můžeme s Gučzerou pověditi, co chceme, a žádná děvečka nám nerozumí! — A pak, jak je ta německá řeč krásná! Když mi Gučzera řekne: „Vergötterter Engel!“ to zní docela jinak než: „Zbožňovaný anděle!“ — Kdybych pro nic jiného Gučzera nemilovala, byla bych mu lásku povinna již proto, že mě Němkou učinil.

29. srpna.

Právě Gučzera odešel. — Je to skutečně krásný člověk! Jindy se mi ty jeho přízerzavělé vlasy nelíbily, od té doby však, co vím, že německý hrdina Hermann měl také ryšavé vlasy a že to barva germánská, od té doby líbí se mi líp než černé, nebo kaštanové. —

Ráda bych věděla, o čem ten Gučzera s tatínkem tak dlouho rozprávěl. — Ptala jsem se ho, když odcházel, nejlichotnějším hlasem: „Milý

Gučzerko, co pak máte s tatínkem za tajnosti, že o nich věděti nesmím?“ — Usmál se vlídně a zašeptal: „Andílku, chci vás něčím překvapiti. Odpusťte, že toho nevyzradím dříve, než až to bude najisto.“

Měla bych se proto na něj hněvati, ale nehněvám se, vždyť to není zajisté nic zlého. — Ach, srdce mé mi praví, že se umlouvali o té naší svatbě! — Ach, když si na to vzpomenu, že mám opustiti milého otce a matku, že mám vzdáti se svobodného stavu, buší mi srdce úzkostí — a přece zase se těším na to! O, mladou, zbožňovanou paní býti! — — Škoda, že nejsem spisovatelkou, že nejsem básnířkou, pak bych teprv vylíčila, co mé srdce cítí! —

30. srpna.

Již to vím, o čem se včera radili! Neuholdla jsem. Neradili se o mé svatbě — a přece mám radost! — Gučzera vyjednával s tatínkem, aby kandidoval za poslance do sněmu. Tatínek prý byl na rozpacích, nezmínil se však o tom nikomu, ani mamince. Večer šel do kasina a tam prý mu přečtli svolání volebního výboru, v němž pánům voličům pana Berku, měšťana a majitele pily, za poslance na sněm navrhují. — Tatínek přišel pozdě v noci domů, — já již spala —, dnes není však mrzut, jak obyčejně bývá, zdrží-li se přes čas v kasině; dnes je samý žert a při snídání chválil Němce, že mají přece uznání a že si všímají zasloužilých mužů. — Maminka mračila se sice, když slyšela, že tatínek bude poslancem; bojí se, chudera, že pak tatínek zanedbá své hospodářství a z toho jen škodu mítí budeme, doufám však, že ji nějak

uchlácholíme. Byla bych sama ráda, aby se tatínek tím poslancem stal, vždyť je to velké vyznamenání, veliká čest, — a pak bych častěji do Brna přijela.

31. srpna.

Maminka hněvá se skutečně, že tatínek tím poslancem býti chce. Přemlouvala jsem ji, prosila — nic platno! Vyvadila se také se mnou a řekla mi, že jsem hloupá husa! Tak sprostě to řekla! — Inu, maminka je pořád ještě Slovankou, o němečtví ani slyšeti nechce: proto se tak vyjadřuje! — Ale já ji přeče ohnu. Povím to Gučzerovi a ten mi dá zajisté dobrou radu.

1. září.

Vždycky povídám, že je Gučzera geniální člověk! — Sotva jsem mu pověděla, že je maminka proti tomu poslanectví a o nějakou radu jej poprosila, usmál se čtverácky, v očích se mu zablýsklo, — ach, to zablýsknutí jeho očí je tak krásné! — a řekl: „Andílku, to se všechno napraví. Náš německý zpěvácký spolek objednal si prapor. Zařídíme velikou pěveckou slavnost, při níž ten prapor zasvěcen bude — a víte koho poprosíme za matku praporu?“

Pan Gučzera hleděl na mě šelmovsky.

„Nuž a koho?“ tázala jsem se také šibalsky, ač jsem dobře tušila, na koho bije.

„Hádejte.“

„To je těžko hádati!“ pokrčila jsem rameny.

„Ale andílku můj, nepřetvařujte se!“ smál se mi Gučzera — „však vy to, šelmičko, dobře víte! koho bysme poprosili, než vaši milostpaní matku, — vaši mamá?“

„Mou mamá!“ usmála jsem se a stiskla svému ženichovi ruku. „Vy máte znamenité nápady! To bude maminku tuze těšiti! Víte, maminka je tuze hodná, ale jednu slabou stránku má, jako všechny ostatní, že je ráda, vyznamená-li ji někdo osobně!“

„Tak jest,“ přisvědčil mi Gučzera. — On mi vždycky přisvědčuje; bude z něho dobrý manžel! — „Proto doufám, že Vaše milostpaní matka toho vyznamenání neodmítne a přijme-li ona čestný úřad matky praporu, bude jí pak těžko panu otci zabraňovati, aby čestné posláni ku sněmu převzal.“

Můj Gučzera má pravdu; — je to hlava sloťácky chytrá!

2. září.

Dnes po celý den nic nového. Otec odejel do lesa nakupovat klády a Anna přišla navštívit matku. Napovídaly si toho mnoho, já jich však ani hrubě neposlouchala, čtla jsem nový román, v „Gartenlaube“, kterou mi Gučzera půjčil. To je čtení! Samá láska a samé vraždy! To přeče člověka rozčilí! Já nevím, nad těmi českými knihami jsem vždycky usnula. —

Ach, proč ten Gučzera dnes k nám nepřišel? Viděla jsem jej choditi po městě dům od domu; snad sháněl pány do kasina. — Já nevím, proč se tak nudím bez něho? —

3. září.

Je vyhráno! Mamá svolila! — Dnes o půl dvanácté před polednem přišli k nám pan lesní asistent a Gučzera v černých šatech a bílých rukavičkách. Seděla jsem právě u okna s vyšíváním.

„Maminko,“ volám do kuchyně na mutrlu, „honem se trochu uprav, jde k nám návštěva.“

Mutrla zavolala na Nánku, aby dohlídla k masu a sotva že si ruce utřela a zamoučenou zástěru odvázala, přišli páni a pan asistent spustil bez dlouhých okolků, že jsou od pěveckého spolku vysláni, veleváženou a velevzácnou paní Berkovou poprosit, aby novému praporu, který asi za měsíc posvětití chtějí, matkou byla. — „Prosíme tedy snažně, milostpaní, račte tu poctu našemu spolku a praporu prokázati; račte nás ujišťujícím slibem oblažiti!“ Řeč mu jen jen plynula; mluví ještě krásněji než Gučžera.

Maminka byla všecka překvapena a nevěděla honem co povědít?

„Pánové, prosím račte se posaditi. Je to přílišná čest pro mne — nevím skutečně — je zde v městě tolik dám vzácnějších než já —“

„Dám jest zde arci dosti, ale vzácnější než vy žádná!“ lichotil asistent.

„Oh prosím,“ odmlouvala matka, „té poklony přijmouti nemohu! — Je zde paní ředitelová, paní okresná, paní měšťanostová —“

„Samé vznešené a vzácné dámy,“ přisvědčoval asistent „ale paní okresná i paní ředitelová jsou dnes zde a zítra mohou býtí kdož ví kde? a my bychom rádi získali za matku praporu dámu, která je zdejší, zde usedlá, která zde zůstane stále.“

Maminka usmála se spokojeně, bránila se však na oko ještě pořád: „Ale paní měšťanostová, ta je přece také zde usedlá.“

„Na tu nemůžeme bráti ohledu“ prohodil Gučžera.

„No žes přece také jednou něco problebt!“ pomyslíla jsem si, „seděls tady vedle toho asistenta, jak bys mluvití neuměl!“ Hněvala jsem se na něj v duchu.

„A proč byste na ni nemohli ohledu bráti?“ tázala se matka udiveně.

„To je na bíledni: pan měšťanosta je našemu spolku nepřítel.“

Maminka krčila již čelo a já si myslila: „teď jsi tomu dal!“ avšak p. asistent napravil chybu hned a doložil:

„A kdyby také pan měšťanosta naším nepřitelem nebyl, — my máme k vám, milostpaní největší úctu a důvěru a prosíme snažně, neračte nás odmítnouti.“

To u maminky rozhodlo. „Mohu-li pánům něčím posloužití, učiním to s radostí, nebude-li jen můj pán proti tomu.“

„Ale milostpaní, jak by ten proti tomu býtí mohl? vždyť je členem kasina!“

Maminka přislíbila tedy pod tou podmínkou, dovolí-li tatínek, a vymínila si pro ten případ, že věnuje praporu vyšívanou stuhu.

Páni to nabídnutí ovšem s největší radostí přijali, políbili matce jménem praporu ruku a odešli velmi spokojeni. Gučžera mi stíkl ruku a já jemu. Při obědě vypravovala matka tatínkovi, co se přihodilo.

Usmál se spokojeně: „Vidíš, vidíš, jak si nás páni z kasina všímají! To jsou jinací lidé, než ti Slovani!“ Pojednou zarazil se však: „Ale slyšíš matko, je zde více paniček, než ty, — nepojde z toho závist, budeš-li matkou praporu právě ty?“

„A což jsem horší než ty ostatní?“ rozhněvala se maminka.

„No nejsi, ale víš, — závist' vleze na každého a ohlodá nejlepší strom nejvíce!“

„Ach! podívejme se, jak umíš pěkně kázati!“ zasmála se matka — „a sám na sebe nehledíš? Chceš býti poslancem a nebojíš se závisti, ale u mne je jiná!“

Tatínek zadrbal se za uchem a zabručel: „Promě za mě, dělej jak chceš.“

Je vyhráno! Maminka bude matkou praporu a tatínek poslancem!

5. září.

Dnes jsme byly s maminkou v Brně. Objednaly jsme krásnou stuhu, německou trikoloru (trojbarevnou: černou, červenou, žlutou) s nápisem: „Hoch das deutsche Lied!“

Přijely jsme večer v 9. hodin domů. Gučžera očekával nás s tatínkem na nádraží. Viděla jsem v Brně velmi krásné klobouky. Ku svěcení praporu si takové koupíme.

7. září.

Mám teď plné ruce práce. Je u nás švadlena. Šijeme celé dni.

Mamá i já dostaneme k slavnosti svěcení praporu nové hedbávné šaty, mamá zelenavé a já růžové. To bude krása! Tatínek je teď neustále vesel, má radost, že se maminka jeho poslanectví neprotiví. — Mně je jen divno, proč ten Gučžera o mou ruku se neuchází? Tatínek by mu jí neodepřel a já — kdybych se nestyděla, zeptala bych se ho sama.

7. 8. září.

Dnes měla maminka svátek. Lékárník a Anna přišli gratulovat. Maminka vypravovala, že bude matkou praporu a tatínek poslancem. — Jak živa jsem toho lékárníka tak rozčertěného neviděla! Vyskočil, počal rozháněti rukama a křičel, že je to hanba, nechají-li se české rodiny k takovým věcem svést. Maminka rozpálila se také. Rozešli se v nedobré. — Tím líp, aspoň nám přestane překážeti.

21. září.

Posuď točí se mi hlava, v uších hrá mi hudba a zdá se mi, že včerejšek byl jen snem. Hned dopoledne přijely pěvecké spolky z Brna, Ivančic, ze Znojma, byly na nádraží hudbou uvítány, a do města uvedeny. Na náměstí před kasinem se postavily, každý zazpíval své heslo a po krátkém odpočinku seřadily se a šly s hudbou v čele před naše.

Stály jsme s maminkou u okna již oblečeny. Spolky provolaly nám „hoch“, maminka uklonila se na poděkování a pak přišli pan správčí jakožto předseda pěveckého spolku a pan Gučžera nahoru, podali nám kytice a zvali nás ku slavnosti.

„Julinko, nezapomeň té stuhy,“ řekla maminka a podala ruku p. správčímu.

Gučžera nedal mi stuhy nésti, vzal ji sám a podav mi ruku, vedl za maminkou.

Dole na dvoře stál už kočár, páni pomohli nám do něho a průvod hnul se k zámeckému nádvoří.

Já s maminkou jely jsme za praporem.

„Podívej se, Julinko,“ šeptala mi maminka, „jak na nás z těch oken brejlí.“

„Ať si brejlí,“ odpověděla jsem a nadzdvihla na „truc“ hlavu hodně pyšně. „Však by byla každá ráda na našem místě. — Ale maminko, co to je? Anna má okna zavřená.“

„On jí bezpochyby zakázal na nás se dívatí,“ řekla maminka mrzutě. „To zlořečené vlastenectví rozvádí dceru s matkou, sestru se sestrou. — Ale však ona přece odněkud se dívá —, aby se ani nepodívala, jak nám ty nové šaty sluší. — Podívej se, Julinko, nevidíš tam v okynku na střeše někoho?“

Podívala jsem se ostřeji a skutečně, Anninka dívala se na nás z půdy.

Proč je tak hloupá, kdyby byla dala tomu drzému apatykářovi kvinde, mohla jeti s námi na kočáře: bylo by to lépe slušelo, kdybychom byly u maminky dvě sestry jako čestné panny (Ehrenjungfrauen) stály, jedna po pravé a jedna po levé straně. Zatím jsem byla sama, ale to nevadilo, bylo to také pěkné.

Když jsme k zámku dojely, rozstoupily se spolky v půlkruh, já s maminkou usedly jsme do připravených fauteuilů, spolky zapěly velice krásně sbor „Veihelied“, doktor W. z Brna vystoupil na řečniště a řečnil přes hodinu a jak! O! takové řeči jsem ještě neslyšela nikdy, ba netušila jsem ani, že by člověk tak mluvití, srdcem tak hýbati dovedl!

Doktor W... je velice krásný, štíhlý pán, vzor elegance, a učiní dojem na první pohled. Ale když mluvil a oslavoval německého ducha, ně-

meckou vzdělanost, německou píseň, německé ženy a panny, zářil obličej jeho nadšením, oči jeho metaly blesky, hlas jeho zněl jak zvon a srdce každého chvělo se pohnutím a radostí — mně aspoň div nepuklo! Ach! jeho paní — je prý ženat, škoda — jest šťastna, takového muže mítí jest zajisté štěstím největším! Dobře, že mi lidé jeden druhému do srdce nevidíme. Kdyby byl Gučžera v tom okamžiku věděl, co se v mém srdci dělo, byla by mu zašla radost na celý ten den! Ku konci své řeči vyzval nás doktor W..., bychom povstali, ruce k obloze pozvedli a hlasitě slíbili, že chceme zůstatí věrnými Němci na vždy. Všickni povstali a slíbili hlasitě věrnost německému národu. I já sama, ani nevím, kde jsem té odvahy vzala, zvolala hlasitě: „Ich gelobe zu bleiben eine deutsche Jungfrau immerdar.“ (Slibuji zůstatí německou pannou na vždy.)

Nekonečný potlesk a ohlušující pochvala rozlehly se celým zámeckým nádvořím.

Na to položili žerď na připravený stůl, pan předseda zavedl maminku k praporu a podal jí malé, postříbřené kladívko, aby zatloukala první hřebík, druhý zatloukala jsem já. Maminka zatloukajíc provolala po starosvětsku: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Doktor W... ušklíbl se jaksi a podíval se očkem na mne, jak by se strachem čekal, co já řeknu.

Viděla jsem hned, že maminka chybila. Proč také neposlechla p. Gučžery? Ten chtěl, aby řekla: „Ve jménu svobody, osvěty a poesie“. Maminka však odbyla jej, že je stará dosti a že ví, co má

řci. Však to vyvedla pěkně! Já však byla moudřejší. Vzala jsem kladívko a volala hodně na hlas: „Německé písní, německým pěvcům, německé slávě!“

„Bravo!“ tleskali pánové a doktor W. . . uklonil se mi s vlídným úsměvem.

Pak zatloukal pan předseda a ostatní páni i Gučžera. Provolával zatloukaje svůj hřeb: „Krásě, věrnosti a síle německých panen!“ Při tom zashňal na mne. Začervenala jsem se až po uši. Proč také tak tuze nápadně před celým světem ukazoval, že se mi dvoří.

Když byl prapor k žerdi připevněn, pověsila naň maminka stuhu a já krásný věnec. Pěvci zazpívali: „Hoch! hoch! hoch!“ hudba zahrála, a celý průvod šel s odhaleným praporem kolem náměstí a hlavními ulicemi města. Mne s maminkou vezli v kočáře za praporem jako nějaké bohyně.

Odpoledne byl v kasině banket a večer koncert a věneček. Tančili jsme do bílého rána. P. doktor W. . . je výborný řečník a ještě lepší tanečník. Když jsem s ním tančila, zdálo se mně, že se vznáším v oblacích.

Spala jsem do desíti hodin, posnídala a teď píšu, že se mi právě do jiné práce nechce. Maminka dává si studené obkladky na hlavu, má zase migrénu, a tatínek ještě pořád spí. Pil včera mnoho šampaňského. — Kdy pak dnes Gučžera přijde? Má bezpochyby také kočičinu.

23. září.

Dnes byl v Tagesbotu čarokrásný článek o nedělní slavnosti. Bylo tam všecko do podrobně popsáno — i naše šaty. Maminka má „ukrutnou“

radost. Vystříhla si ten článek a uschovala na památku. Domlouvala se s tatínkem, jakby se těm pánům z kasina za tu poctu, kterou jí učinili, odsloužila? Dohodli se na tom, že jim vystrojí v neděli hostinu.

24. září.

To byl dnes u nás shon! Celý den pekly jsme cukrovinky! Škoda, že se s Annou hněváme; jí se dort vždycky nejlíp podařil. — Chtěli jsme ji zavolat, ale tatínek dozvěděl prý se, že lékárník chce proti němu do sněmu kandidovati, a to jej rozhněvalo nanejvýš — nechce o něm a o Anně ani slyšeti. Řekl, abysme si raději cukrovinky u cukráře, který nám v neděli zmrzlinu obstará, objednaly, ale maminka nemá to cukrářské pečivo ráda, je prý to plané a pak — ať prý páni vidí, že si samy také něco udělají dovedeme. — Jedná se nám teď o to, dostaneme-li srnce.

25. září.

Srnce již máme! Časně ráno donesl jej hajný. To bude znamenitá hostina! Budeme míti: polívku se smažinkami, pak přijdou:

šťíky s holandskou omáčkou,
pečená selata,
Roastbeef s garniturou (na polo pečené hovězí maso s rozličnou zeleninou, okurkami),
koroptvičky s lanýžemi,
zmrzlý punsch ve sklínkách,
pečené kapouní s hlávkovým salátem a zadržávaným ovocem,
srnčí s paprikovým ovocem,
nákyp (moučné jídlo),

naposled přijde zmrzlina, cukrovinky, ovoce a sýr.

Mnoho pečinek nebude arci, není to teď ani v modě, co však bude, bude výborné. — Gučžera byl dnes u nás a chtěl nás škádliti, že nic neumíme, zahnalý jsme ho však brzo. — Tatínek obcházel sám osobně pány z kasina a zval je na neděli, teď je v kasině. — Jsem unavena, zamýkají se mi oči — půjdu spat.

28. září.

Zaplať Pánbůh, že je po té hostině! Byla sice velmi krásná, páni byli nad míru spokojeni, chválili všechno až strach, zvláště rybu, selata, zvěřinu a ten náky, zůstaly u nás až do 7. hod., připsjeli nám šampanským a tatínka jinak nejmenovali než „pane poslanče“ — byla jsem však přece ráda, když odešli. Mně i mamince točila se hlava, nohy nás bolely. — — Ach, kdyby byla jen ta hostina, pak by to byla hračka, — ale ty přípravy před tím, ty člověka nejvíce unaví! — Toho Gučžeru nepochopuji. Přece mě miluje, vidím to, a horoucně mě miluje — ale k zasnoubení se nemá. Včera před polednem přišel k nám s krásnou kyticí, již jsem myslila, že chce prositi o moji ruku a tu kyticí že mně pak své zasnoubené jako vonný dárek podá, — byla by to nejkrásnější příležitost bývala, — mohli pak při hostině naše zasnoubení oslavit, — on zatím přišel jen jak obyčejně a tou kyticí přál mi dobré jitro! Jen kdybych věděla, jak to navlíknouti, abych z něho vytáhla, proč tak dlouho se o mě neuchází? Mě to již nudí!

V sedm hodin večer.

Ti zdejší Slovani jsou dnes jako posedlí, hrne se to všechno do čtenářského spolku. Lékárník s Annou šli tam také. Co pak je to? — Pošlu Nánu na zvědy.

29. září.

Co je mnoho, to je mnoho! Lékárník měl včera svátek — my docela zapomněli, že bylo Václava, — není divu, vždyť je to český svatý a my jsme dobří Němci! — a kdybychom si krásně byli vzpomenuli, že má lékárník svátek, lístku byl by od nás nedostal, to ne! Kdo nás nectí, my ho tím méně! Hrdým, sebevědomým má člověk býti! — Měl tedy včera svátek a Slovani dělali mu tam v čtenářském spolku slávu. Byla prý tam hudba, zpívali a konečně jej povolali veřejně za svého kandidáta do sněmu. Řekl prý, že jest mu to sice částečně nemilo, poněvadž pana tchána německá strana kandiduje, ale vlastenecká povinnost nezná prý žádných ohledů; může-li svému národu v něčem posloužit, volá-li jej národ, pak prý neváhá a přijímá kandidaturu! — Národ, národ! Pořáde mají něco s tím svým národem! Co pak jest to, ten národ? — To je, jak říkává Gučžera, naše Nánka, podomek u „jelena“, holič, žebráci a podobní lidé. — To je prý národ! K smíchu! A za ten národ chce se páliť, pro ten národ uráží a hněvá našeho tatínka. Špatnou dcerou bych byla, kdybych s ním ještě jednou přátelsku mluvila. Když si svůj národ miluje, ať si jej dá za rámeček — já zůstanu „eine deutsche Jungfrau!“

1. října.

Tatínek zuřil. V Tagesbotu byl dopis, že zdejší Češi — (zde a Češi! Vždyť jsme na Moravě!) — na jisto lékárníka kandidovati budou. — Tatínek řekl, stane-li se to, že se postará, aby sem přišel druhý lékárník, ať prý si náš slavný pan zeť a švagr i s Annou třeba zhyne! Maminka pláče a tatínek pije sklínku za sklínkou. — Maminka chce potajmu jíti k Anně, aby té kandidatury nechal; bojí se, že tatínek z toho bude mít smrt. — Půjdu s maminkou.

2. října.

Byly jsme u Anny, ale škoda každého kroku! Lékárník řekl, že již slíbil a daného slova že nezruší. Nemá-li prý tatínek k němu žádných ohledů, nemůže prý ani on mít. On prý zastává spravedlivou věc, ale tatínek zradil prý svůj národ a slouží našim nepřátelům. Domlouval dlouho mamince, že prý Němci chtějí jen tatínkův vliv a statek využítkovati a pak prý si ho nevěšmou, až k vůli nim se zničí, obchod svůj zanedbá a o čest se připraví. Zdá se mi, že mu maminka bezmála věřila a že by ráda tatínka přemluvila, bojí se však. Ta slavnost svěcení praporu byla přec šikovný kousek.

5. října.

Včera byly jsme u Gučzerů pozvány na svatčinu. Paní Gučzerová byla velmi laskavá, obsypávala nás zdvořilostmi, prováděla po celém domě a když jsme se v zahradě procházeli, já totiž a mladý Gučzera, šeptala mamince: „Z těch dvou mladých by byl krásný párek, ale náš Edmund

nemůže se ještě ženiti, leč by si nějaký samostatný obchod zařídil.“

„A proč, smím-li se tázati?“ řekla udiveně maminka.

„Máme ještě menší děti a než ty odchováme a zaopatříme, nechce můj manžel obchod Edmundovi odstoupiti a také ani nemůže.“

Maminka neřekla na to ani slova a paní Gučzerová pokračovala: „Ano kdyby se mu přihodilo přiženiti se do nějakého domu, kde by nějaký obchod zavésti si mohl — —“

„To se může snadno přihoditi,“ odvětila maminka, neřekla však co s tím míní. — No ano, snad se nebudeme vtírati!

Teď aspoň vím, na čem jsem. — Kdyby měl tatínek rozum, řekl by Gučzerovi: „Víš co, Edmund, vezmi si mé děvče a já ti zařídím krám!“ ale tatínek je rád pánem sám.

Kdybych věděla, že budu na Gučzeru dlouho čekati, byla bych k němu chladna, hrda, aby viděl, že není na světě ten nejkrásnější. —

(Teď přeskočíme několik listu denníku, na nichž nic zajímavého napsáno není a podám Vám jen to, co k dolíčení příběhu potřeba jest.)

26. října.

Volby do sněmu jsou přede dveřmi. Tatínek nechodí teď jinak, než s cylindrem na hlavě; s kým se setká, toho pozdravuje co nejponíženěji a potřásá rukou. Sama ani nevím, kde se v něm ta vlídnost vzala? Povídají, že bude najisto zvolen. Židé smějí se naň z daleka. Slovani vyhýbají se

mu však, a mnohý ho ani nepozdravuje. To prý však nic nedělá, řekl Gučžera; čeho prý se židé chytanou, to provedou! —

Šijeme tatínkovi nové košile, aby měl spořádané prádlo, až v tom sněmu zasedati bude. Včera byl u nás krejčí a změřil mu na nový frak, bílou vestu a černé kalhoty, aby měl slušný salonní oblek, až se svým pánům voličům představí a až v tom sněmě bude. — V čamaře tam nemůže jíti!

2. listopadu.

Včera povídal tatínek: „Kdybych byl věděl, že to poslanectví tolik práce a přetvařování státi bude, byl bych tím o zem udeřil! Abych každého ševce a chalupníka jako milostpána pozdravoval a teď se mám ke všemu ještě řeč učiti, abych svým voličům přednesl, co pro ně podniknouti chci. Kdyby to bylo české, nic bych si z toho nedělal, tak ale mám řečniti německy a jazyk se mi při tom láme!“

„Však tě nikdo nenutí,“ řekla maminka, „poděkuj se za to poslanectví a bude!“

„Ty mlč!“ okřikl ji tatínek, — (tatínek je vůbec v posledním čase jaksi tuze rozechvěn) — „Jak se mohu poděkovati? — Aby lidé řekli, že jsem tomu darebákovi, tomu apatykářovi uhnul? Nikdy! a kdybych zhynouti měl! Ostatně — ty do těch věcí se nepleť, když jim nerozumíš!“

Maminka odešla ven, aby nebyla větší ostuda a já počala tatínka chlácholiti: „Ale tatínečku, nebojte se té řeči, však vám to půjde dobře. Kdyby ti páni nevěděli, že to dobře vyvedete, nenutili by vás do toho.“

„Což, o vyvedení není,“ nafoukl se tatínek, — on je teď jaksi tuze hrdý, — „ale o to naučení. — Ano, abych nezapomněl, zítra na večer přijde sem pan notář; připravte dobrou večeři.“

„A co bude zde dělati?“

„Po tom ti nic není!“ osápl se na mě. „Máme spolu nějakou důležitou práci.“

Šla jsem za maminkou ptát se, proč p. notář přijde, chudák podivila se však a řekla: „Milé dítě, já o tom nemám ani zdání. Tatínek je nyní jaksi tuze málomluvný a zeptám-li se jej, nač myslí? — oschápne se na mě, abych jej nechala za pokojem, že tomu beztoho nerozumím.“

Vůbec — mně se teď doma jaksi nelíbí. — Kýž by ten Gučžera přece jednou s barvou vylezl!

3. listopadu.

Dnes v noci byl notný mráz, všechny jirínky zmrzly.

Tatínka je mi skutečně líto. Včera chodil celé odpoledne s papírem po zahradě, ač bylo hodně zima a chvílemi přšelo; četl s papíru polohlasitě a rozháněl rukama, jako by chtěl na stůl udeřiti a usmál se spokojeně.

Na večer přišel p. notář. Zavřeli se s tatínkem do zadního pokoje. Šla jsem po prstech ke dveřím a naslouchala. Tatínek odříkával tuze krásnou řeč a pan notář vpadl mu sem tam do toho a poučoval, na která slova má důraz dáti. — Nalopotí se ten tatínek, chudák, ale bude to státi za to! Řeč bude čarokrásná.

8. listopadu.

Včera byl tatínek v Ivanovicích s p. notářem a Gučžerou představit se pánům voličům. Přijeli

domů teprv k ránu. — Dnes je tatínek v nejlepší náladě a vypravoval nám několikrát, jak jej Ivanovští s velikou slávou přijali a po schůzi, v které tatínek řečnil, skvěle počastovali. Po obědě přišel k nám Gučžera, tatínek poslal pro víno a po třetí skleničce vstal a opakoval nám včerejší svou řeč. — Jakživa bych byla neuvěřila, že tak krásně mluví dovede. Rozháněl se bezmála jako doktor W . . . . z Brna.

Gučžera povídal, že má tatínek to poslanectví již jako jisté. Maminku to teď také těší.

14. listopadu.

Dnes napadl první sníh. Advent bude co nevidět a o svatbě ještě ani zmínky. Jsem žádostiva, vdám-li se v budoucím masopustě. Na štědrý večer budu si líti olovo, snad mi poví pravdu. Myslím si, až bude tatínek na sněmu, že bude pak někoho potřebovati, kdo by za něho obchod vedl. A kdo by ho mohl lépe vésti, než Gučžera?

21. listopadu.

Zítřka tedy budou volby. Celé naše město jest pobouřeno. Slované běhají a shánějí hlasy pro apatykáře. Pánové z kasina pojišťují si zase voliče pro tatínka. Gučžera byl před chvílí u nás a vypravoval nám, že z našeho města dostane většinu hlasů apatykář, v Ivanovicích a v Krupově dostane však tatínek většinu. Tam jest mnoho úředníků a židů, a ti prý všichni smýšlí liberálně a budou tatínka jako jeden muž voliti. — Kdyby prý nebylo toho našeho kaplana, dostal prý by tatínek většinu i u nás, ale páter Josef měl prý onehdy přednášku v čtenářském spolku, v níž každého za

zrádce národa prohlásil, kdo by s ústaváky hlasoval. A ta přednáška pobouřila prý lid tak, že jsou teď pro tu svou slovanštinu jako vztekli — Nechtějí s našimi německými voliči ani pospolu jeti. Najali si zvláštní povozy a pojedou dřív. Budou prý míti na vozích slovanské prapory. Němečtí voliči nebudou míti žádných praporů. Pojedou jako páni a ne jako komedianti.

23. listopadu.

Vivat! Tatínek jest již poslancem! Včera o dvou hodinách přišla sem telegrafická zpráva, že jest velikou většinou zvolen, a páni z kasina dělali po celé odpoledne přípravy k jeho uvítání. Když o 6 hodinách večer domů přijížděl, vítali jej střelbou z hmoždírů, a u mýta čekala naň hudba. Sotva že domů dojel a se převlekl, přišel pěvecký spolek s lampiony, zazpívali pod našimi okny „Das deutsche Lied“ a „Wacht am Rhein“ a odvedli si pak tatínka do kasina. Já s maminkou musily jsme tam také.

Přišli jsme pozdě po půlnoci domů. Tatínek teď ještě leží; není divu, že po tak velkém namáhání trochu churaví.

Slovani chodí dnes jako zmoklé slepice a apatykář nechce prý hanbou ani přede dvěře vyléztí.

24. prosince.

Ani nevím, co si počítí mám? Nejradš bych plakala. Lila jsem olovo do vody v lavoře a ulily se mi samé slzy. Ty neukazují na svatbu. Nána mě sice těšila, že prý právě slzy svatbu znamenají, protože každá nevěsta o svatbě pláče. Ale já tomu nevěřím. Mám celý štědrý večer pokažený.

1. ledna.

Konečně! Dnes přišel Gučžera v největší gala nového roku nám přát a poprosil zároveň rodiče o moji ruku. Tatínek mu ji sice neodepřel, prosil jej však, aby ještě počkal, že prý jsem tuze mladá. K smíchu! Jak by se nebyly již mladší vdávaly.

20. ledna.

Kde kdo v městě se nám diví. Tatínek zavolal si inženýra, aby mu vyměřil vedle pily místo pro parní mlýn. Ano budeme mít parní mlýn! — Tatínek pravil: „Když si mě již tak za toho poslance vyvolili, ukážu jim, kdo vlastně jsem; že nejsem ledas kdo! Mohu si postavit továrnu, jako každý jiný, kdo peníze má.“

Až bude parní mlýn vystavěn, sebereme se s Gučžerou, on bude nakupovati obilí, bude dohlížeti v mlýně a já v moučném skladě. Peníze nám jen potečou.

Jak se na to těším, až uvidím v „Tagesbote“ inserát:

První parní mlýn

J. Berky & Gučžery.

Mně není potřeba s Gučžerou v nějakém krámku cukr, kávu a cibeby prodávati; tatínek má peníze, — můžeme začít hned ve velkém.

16. února.

Ne, co ti páni všechno nevymyslí, aby ty Slovany jen hodně pozlobili, to je skutečně znamenité!

Včera jsme měli v kasině ples. Tatínek byl v nejlepší rozmaru a vypadal v té bílé vestě a v tom novém fraku k pomilování; je v tom mnohem mladší než v čamaře.

Při odpočinku, když jsme odešli do jídelny, donesli páni „Tagesbote“ a četli dopis od nás, v němž si kdosi stěžuje, že není zde pro německé děti žádné zvláštní školy a diví se, proč zdejší Němci nepožádali „Schulverein“, aby jim školu zařídil?

Tatínek se tomu smál a řekl: „To se budou Slovani zase zlobit! No, nechť se jen zlobí, neškodí to, — ale německé školy tak brzo tady mítí nebudeme.“

„A proč?“ volali páni.

„Proč?“ smál se tatínek. — „Ale, ale, pánové, vždyť zde není německých dětí!“

„Co že není?“ volal žid Rosenfeld. „Moje děti jsou ničím a tady Pragrový také? Což nejsme dobří Němci?“

„No, no, jen ne hned tak zhurta?“ chlácholil jej pan notář a pak povstal a začal řečniti: „Ctění pánové a obzvláště vy vznešené dámy, dovolte mi několik slov. — Pan dopisovatel do Tagesbota psal mi ze srdce. Postrádám zde německou školu již dávno. Chci-li, aby se mé děti naučily německy čísti a psáti, jsem přinucen vzít jim zvláštního učitele pro němčinu a k tomu vidí se přinucena každý z vás.“

„Výborně!“ volali pánové.

„A pánové, to stojí peníze!“

„Výborně!“

„Jsem toho náhledu, abychom utvořili „schulvereinskou skupinu“ a zadali ku správě „Schulvereinu“ žádost o založení německé školy v našem městě.“

„Hoch!“

„Pánové, o žáky nebude potíž. Zajisté bude tam každý z nás své dítky posýlati.“

„Zajisté!“ volal Prager.

„Oho!“ ozval se koncipient.

Pan notář trhl sebou a pohledl na koncipienta. udiveně: „Máte něco proti tomu?“

„Ovšem že mám!“

„A co, prosím?“

„Jak tam můžeme všichni své dítky posýlati, když jsou mnozí z nás svobodni?“

Ten koncipient je věru čtverák. Všechno dalo se do smíchu i sám pan notář. Pokývl rukou a přisvědčil mu: „Máte pravdu, většina údů kasina jsou svobodní páni, jsem však přesvědčen, že každý z nich s toužebností onen okamžik očekává, kdy mu bude popřáno, pod sladké jeho stavu manželského hlavu svou skloniti. O některých, jako n. př. o p. Gucžerovi, vím to s jistotou.“

„Výborně!“

„Z těchto manželstev vykvetou pak dítky, které zajisté tu školu naplní, ba přeplní!“

„Bravo!“

„Sehr witzig!“ přichvátil Rosenfeld.

„A kdyby toho nebylo, tož zajisté každý z nás, pánové, má vliv na několik rodin. Jeden, jako na př. náš vysoce ctěný pan poslanec, má vliv na své řemeslníky a dělníky, já mám vliv na ty, kteří do mé kanceláře chodí, páni obchodníci mají vliv na ty, kteří od nich kupují a jiní na jiné. Použijme každý svého vlivu a poučujme ty, s kterými se stýkáme, že jejich dítkám němčiny nevyhnutelně třeba, že bez němčiny nikde ve světě

se neobejdou, že bez němčiny jejich synové ani kaprály býti nemohou.“

„Tak jest!“

„Když, pánové, v tom směru každý z nás pracovati bude, pak dočkáme se brzo té chvíle, kdy čeští rodiče nás o německou školu prositi budou.“

„Bravo!“

„Činím tedy návrh, aby jsme rozkvět národa německého podporovali zařízením německé školy v našem městě. To vyžaduje nejen národní prospěch, ale i národní hrdost!“

„Hoch!“

„K tomu jest však potřeba zařizujícího komitétu, který dnes voliti nemůžeme, jelikož jsme zde, abychom si zatančili a ne — abychom se radili —“

„Výborně!“

„— jedno dovoluji si však přece navrhnouti, abysme hned teď za předsedu budoucího komitétu našeho vysoce váženého pana poslance zvolili!“

„Hoch! Bravo! Wacker!“ voláno ze všech stran.

Tatínek zářil radostí a slíbil, že předsednictví milerád převezme a že jest ochoten, kdyby bylo třeba, o místnost pro školu se postarati.

Tak budeme míti tedy německou školu. — Ach, proč nebyla za mých časů? Šla by mi ta němčina teď lépe!

Ale toho lékárníka bych ráda viděla, až tu novinu uslyší, — ten pukne!

23. února.

Jsou ti Slované přece sprostí chlapi! Především měli maškarní ples a na potupu, že zdejší

Němci schulvereinskou školu zde zaříditi chtějí, chodili prý za chlapce přestrojeni se školní taškou na zádech a s cylindrem na hlavě. Lékárník prý dělal učitele a křičel bez ustání: „Nix boehmisch!“ — No, tím si teprv notně posvítili! Pánové v kasině slíbili si včera svatosvatě ruky podáním, že o tu německou školu vši mocí a silou se přičiní. Tatínek slíbil, že dá na lavice a tabuli, slovem: na všecken nábytek prkna zdarma.

15. března.

Ledy roztály a včera byl první pravý jarní den. Na sv. Josefa bude míti tatínek svátek a letos jej zvláště oslaví. Ráno půjdeme všickni do kostela, pak pojedou tatínek s p. inženýrem a Gučzerou k píli a každý bodne jednou rýčem do země na tom místě, kde potom dělníci základy k novému parnímu mlýnu kopati budou. V poledne bude u nás hostina.

20. března.

Slavnost vydařila se včera nad očekávání. Páni v kasině zařídili tatínkovi ku počtě koncert. Byla jsem tam také s maminkou a ještě několik dám. Po koncertě chtěli si mladí páni zatančiti, tatínek však nedovolil, že prý je postní doba. On je přísný katolík a drží na staré zvyky. Gučzera měl zlost, to prý jsou již překonané věci a za nynější doby neptá prý se nikdo svobodomyšlný a pokročilý, je-li půst nebo ne —: tančí, kdy se mu zachce. Já také myslím, že nevinný tanec hříchem býti nemůže.

12. dubna.

Takovou nevěstou býti je přece jen pěkná věc. V pondělí velkonoční zavezl mě Gučzera do Brna.

Tatínek jel s námi. Podíval se do sněmovny, aby si tam vyhlídl nějaké místo. Gučzera mi koupil krásný zlatý náramek a večer jsme byli v divadle. Hráli „Romeo a Julie“, kteří se oba z nešťastné lásky zavraždili. To jsem se naplakala! Škoda, že v té mé lásce s Gučzerou není trochu romantiky! Podávají-li člověku tu svadbu zrovna tak na talíři, ztratí dobrou polovičku vnačnosti a lákavosti. Anna byla v tom ohledě mnohem šťastnější: naplakala se celé noci, než si směla lékárníka vzíti. A já mám přece větší vlohy k romantice. Již má postava a mé tělo je útlejší; Gučzera říkává, že jsem bezmála průhledna — jako lesní panna.

1. května.

Zedníci vyhnali zdě parního mlýna již až pod střechu a postavili tam dnes májky. Najali si hudbu a přišli nám vyhrávat. Tatínek dal jim před pilu několik soudků piva přivéztí a povolil jim svátek. Šli jsme se na ně dívat, jak tančí a zpívají. Přivítali nás s jásotem, jako nějakou vrchnost. Slovani prý se nám posmívají, že si hráme na panstvo. Proč by ne? Však jsme panstvo! Gučzera vypočetl, že nám ten parní mlýn ponese více, než malé panství.

19. června.

Dnes je můj svátek. Gučzera mě velmi mile překvapil. Nechal v „Tagesbotu“ krásnou báseň mně ke cti otisknouti. Začáteční písmeny řádků tvoří slova: „JULIANA BERKA“. — Takového vyznamenání nedostalo se ještě žádné slečně z celého našeho města, aby přání k jejímu svátku v novinách otištěno bylo! Maminka dala mi nové šaty a tatínek zavedl mě do remise (kůlny) a ukázal

mi tam nový, krásný faeton (kočárek). „Ten je tvůj!“ řekl. „Chceš-li, můžeš si dnes v něm vyjet.“

Padla jsem dobrému tatínkovi okolo krku a zulíbala jej celého. Odpoledne jsme si s maminkou a s Gucžerou vyjeli až do lesa. Ach tak krásného svátku jsem ještě neměla!

Anna poslala mi kytici, ale k nám nepřišla. Nedivím se, bojí se tatínka — a má také proč. Ten lékárník je jako posedlý, brojí proti tatínkovi, kde může a povídá veřejně, že při takovém hospodaření na mizinu přijíti musíme. — On tomu rozumí! Ať si dá jen pozor, aby sám nedoklepal!

15. července.

Dnes měli školáci jakožto na konci školního roku radovánky. Učitelové vyvedli je do hájku. Byly jsme tam také. Zpívali, hráli — no bylo to dosti pěkné. Maminka jim darovala dva koše koláčů. — Jedno se nám však nelíbilo: že nezapívali ani jedné německé písně. Za to až budou mít na budoucí rok žáci ze „schulvereinské školy“ radovánky, bude všechno ryze německé. Místnost pro tu školu již připravují. Tatínek chtěl je vzít k nám do domu, bude však celé přízemí pro obchod potřebovati a nahoře není místa. Učitel je již také vyhlídnut. Je prý to člověk velice vzdělaný a — básník.

15. srpna.

Dnes nebyli jsme poprvé v tak veliký svátek v kostele. Maminka plakala, ale tatínek přísně rozkázal, abysme se žádná vícekrát neopovážily do zdejšího kostela vkročiti. — Tatínek je takový horlivý katolík a ti zdejší kněží přinutili jej k ta-

kovému rozkazu! Nadělají z nás ze všech pohany! — Jak by ne? Je pro tu „schulvereinskou“ školu již všechno připraveno, učitel ustanoven — jen zdejší kněží zdráhají se náboženství vyučovati! Kdo to jak živ slyšel — kněží nechtějí vyučovati náboženství! Že prý by jim děti nerozuměly a toho prý si na svědomí vzítí nemohou! — K smíchu! Tím dávají sami sobě špatné vysvědčení, že nedovedou dětem věc srozumitelně vyložití. Pan učitel bude také jen německy mluvit a přece se nebojí, že by mu dívky nerozuměly. No tak! A pak — kdyby také všemu po německy nerozuměly — rozuměly my jsme všemu v té české škole? Já aspoň ne!

Toto odmítnutí se strany našich kněží vzbudilo mezi zdejšími Němci náramné pohoršení a páni v kasině si přísahali, že nikdo z nich vícekrát do kostela nevkročí. — Zadali také žalobu k nejdůstojnější biskupské konsistoři.

25. srpna.

Včera byla jsem s maminkou a Gucžerou v Brně podívat se na tatínka, jak mu to v tom sněmu svědčí. Zopatřil nám lístky na galerii, zavedl nás tam a ukazoval nám pány poslance a pověděl, jak se který jmenuje. — Jsou to rozdivní páni. Mohu upřímně říci, že jsem byla překvapena. Představovala jsem si sněm jako shromáždění nad míru učených a moudrých pánů, jak pak by ne, vždyť dělají zákony! A myslívала jsem si, že tam sedí vážně jako v kostele a s největší pozorností poslouchají, co kdo mluví, a ono je to zatím docela jinaké. Chodí a stojí tam jako o licitaci a rozmlouvají vespolek a jen málo který poslouchá

toho, kdo právě mluví. Měly jsme s maminkou strach, jak se tatínek mezi ně šikne a on zatím je proti mnohým z nich hotový baron. Na levici, kde taky tatínek sedí, jsou bezmála sami elegantní páni, co je pravda, to je pravda — za to je ale na pravici hotová míchance; je tam arci taky několik pánů, ostatek jsou však kněží a maloměstští pantáti, ba i sedláci.

Tatínek ukázal nám také „Skopalíka“. Seděl tam v modré kazajce a v červených plundrách, dlouhé vlasy po hanácku měl přistřižené a díval se na doktora W . . . , jenž právě mluvil tak posměšně, jak by to byl nějaký školák. Takový hanák a ve sněmu! Ano je prý i na říšské radě! No, když takoví lidé zákony dělají, děkuji pěkně, jak může potom býti dobře.

Tatínek byl s námi na galerii asi čtvrt hodiny a šel pak dolů do sněmovny. Jakýsi velice uhlazený pán usmál se na něj a podal mu ruku. Při obědě řekl nám tatínek, že to byl pan rytíř Ch . . . . . Bože s takovými pány je teď tatínek jak kamarád! Jaká to čest! — Ptaly jsme se tatínka, bude-li také řečniti? Usmál se a řekl, že ne, že se napřed musí trochu obeznámiti, jak co stojí a pak prý je to již zvykem na levici, že advokáti a fabrikanti vedou slovo. Je prý na levici několik pánů, kteří ve sněmovně již po dlouhá leta zasedají a ještě nikdy slova nepromluvili. Tatínek teď všechno ví, co se děje nejen na Moravě, ale v celém světě, ba i u císařského dvora a čeho se člověk v novinách nedočte. Obědvali jsme u Hradeckého. — Je to velice elegantní restaurace, jen že trochu malá a drahá, za to je tam všechno ryze německé

a kuchyň velmi dobrá. Jedla jsem tam výborný dort. Gučzera přichvaloval si černé, plzeňské pivo, jmenují je „kozel“; dostal z něho opičku.

7. září.

V parním mlýně staví již stroje. — Do podzimka bude prý všechno hotovo a po císařských hodech budeme míti svatbu. Prádlo, vůbec celou výbavu koupím si v městě hotovou, dostane to tam člověk lacinější a pěknější, než by si to doma pořídil.

12. září.

Anna má chlapečka. Maminka zapoměla na všečen hněv a běžela k ní. — Je všechna blažena a nemůže ani dost vynachváliti, jak krásné dítě to je. Je bezpochyby jako všechny ostatní. Já tam ještě nebyla a také nepůjdu, leč by tatínek dovolil. — Jsem jen zvědava, koho si vezmou za kmotry? Dobře, že je tatínek ve sněmu, naposled by byl lékárník tak drzým a poprosil by jej. O, tatínek by nešel, vždyť jej ten lékárník na smrt urazil.

13. září.

To se podívejme, co je ten lékárník za vzdorovitého chlapa! Nejel tatínka o kmotrovství poprositi, jak by se bylo slušelo a tatínek byl by mu snad neodřekl, již k vůli mamince ne; ta je nad tím chlapečkem jako blázen. — Šel zrovna k největšímu nepříteli všech Němců — k advokátovi a ten bude kmotrem. Dají prý chlapečkovi, toť se rozumí, také slovanské jméno. Jaké, maminka ještě neví. Škoda že nesmím jíti do kostela, šla bych tam schválně, abych to dítě viděla. Což, tatínek by se o tom nedozvěděl, ale Gučzera by

se na mne rozhněval, on je na ty naše kněze zrovna zuřivý.

14. září.

Chlapeček jmenuje se „Věnceslav“, to prý je to samé jako Václav. Jak ti Slované ta jména přetvořují! Ze sprostého Wencla udělají si krásné jméno Věnceslav. Inu, jak říká Gučžera, celá ta jejich slovanština je buďto dělaná nebo ukradená řeč. Nám Němcům poberou, kde které pěknější slovo, jako: fortepiano, koncert, fiakr, komfortabl, dort, advokát, divan atd. a pak je prý ta jejich řeč důkladná a bohatá! — Ten Věnceslav je vskutku roztomilý chlapeček. Pan apatykář uráčil se konečně předce a přišel mě pozvat — maminka u nich teď bez toho ve dne v noci vězí. Přijala jsem jej chladně a vymlouvala se, že nemůžeme všickni z domu pryč, když však řekl, že by Anna plakala, kdybych k ní jako sestra nepřišla a že to, co mají muži proti sobě, nemá býti dámám překážkou při rodinných událostech: přislíbila jsem mu konečně a šla se na sestru podívat. Gučžera se proto bezpochyby na mne zlobí, ani k nám dnes nepřišel, ale nechť, zlob se, budu také. To by bylo zle, abych byla otrokem jeho vrtochů ve všem a vždy. Nešla jsem k apatykářovi Slovanovi, šla jsem na svého sestřence se podívat.

29. září.

Tatínek přijel ze sněmu domů. Vypadá velmi dobře a páni v kasině uvítali jej nadšeně. Byl prý u nejdůst. konsistoře sám osobně stěžovati si na zdejší kněze. Slíbili prý mu, že našemu kaplanovi rozkážou, aby na německé škole náboženství vyučoval, ale v té řeči, které děti rozumí. Inu, ti

kněží jsou všichni stejní, od nejnižšího do nejvyššího. Teď bude teprv pravý skandál. Ten náš pater bude na německé škole náboženství vyučovati česky, proto že bezmála všechny děti jen moravsky umí. Jak také jinak? vždyť právě proto chudáci do německé školy chodí, aby tam německy se naučili.

K apatykářům tatínek nepůjde. Mně a mamince neřikal sice nic, že jsme tam byly, ale sám se nezmínil ani slovem. Když mu maminka pověděla, že má Anna chlapečka, zakalily se mu sice oči, řekl však pouze: „Tak a jak se jmenuje a jsou oba zdraví“ a nic víc.

Ta naše maminka je přece jen divná; dělá teď melu, jak by svět sbořiti se měl. A proč? Proto že Gučžera ze vzdoru nechce v zdejších kostele sezdán býti! Jsou-li naši kněží proti nám, budeme my proti nim! — Gučžera chtěl, abysme jeli na hejtmanství a tam civilně oddati se dali, o tom nechtěla však maminka ani slyšeti a myslila jsem, že Gučžeru vyžene. Povídala, že není pohankou, aby svou dceru tak zahodila. Nepochopuji proč? Když to civilní manželství zákonem dovoleno jest, nemůže býti nic špatného! Já bych byla bezmála s Gučžerou srozuměna; za první — neviděla jsem ještě nikdy civilního sňatku a pak by to bylo přece něco zvláštního, neobyčejného, udělalo by to daleko široko hluk, sensaci — a na fáře by pukali! — Ale tatínek s tím není také docela srozuměn, — nechce prý s takovými věcmi v našem městě dělati počátek — a pak prý takoví lidé, kteří civilně sezdati se dají, nestojí obyčejně za mnoho.

30. září.

Včera byla u nás paní kmotřenka a zrazovala mi, abych tomu civilnímu manželství nevěřila, není prý to přece tak jisté, jako zdavky v kostele a co lidé svázali, mohou prý lidé také rozvázati. To mě zarazilo. Kmotřenka je moudrá paní a myslí to se mnou zajisté dobře: poslechnu její rady. Nechce-li Gučžera do zdejšího kostela jíti, ať si vymyslí něco jiného, — z toho civilního nebude nic.

4. října.

Ve mlýně již všechno hotovo; v sobotu budeme slaviti dokončení a tatínek vystrojí dělníkům slavnost. — Strojník a stárci jsou již také přijati; strojník je Němec a stárek slíbil, že své děti bude do „schulvereinské školy“ posylati; pod tou výminkou jej tatínek přijal. Vůbec — ve mlýně bude vše po velkoměstsku zařízeno — všechno německy. I firma bude německá. Nóbl! — Teď máme největší starost, jak to s těmi zdavky navléknouti? Civilních nechci já a do zdejšího kostela nepůjdeme za žádnou cenu! Maminka se arci hněvá a povídá, že kněžím málo vytrucujeme a Pánu Bohu ještě méně. Tatínek se odhodlal, že půjde na děkanství a že tam rozumně promluví. St. . . . ý p. farář je rozumný pán a velice hodný, právě apoštolský kněz, jak „Tagesbote“ psal, chodí teď do naší Schulvereinské školy a vyučuje sv. náboženství: k tomu půjdeme a od toho necháme se sezdati. To děkan dovoliti musí a kdyby nechtěl, však si s ním tatínek poradí — není nadarmo poslancem!

4. října večer.

Ne, to je přece snad příliš! Tatínek přišel z děkanství tak rozloben, že se třásl jako prut;

bály jsme se, aby se mu něco nestalo. Děkan mu řekl, že prý proti tomu ničeho namítati nebude, chceme-li v St. sezdání býti, ohlášky musí prý však zde i tam býti a na křesťanské cvičení musíme prý sem na faru přijíti. Co si všechno nevymýšlí! Mám jíti na katechismus, jako každá sprostá děvečka.

Gučžera se dohněval a šel do St. . . k panu faráři na poradu, přišel však s nepořízenou. Pan farář řekl, že je děkan docela v právu a že proti tomu ničeho namítati nelze. Jeli tomu tak, pak bych věru raději na to civilní manželství svolila, maminka však ne a ne — a tatínek cosi bručel, že by vším praštil, kdyby mohl a že mu řas to kasino napískal. Tak jsme všickni mrzuti. Co jsem se na tu svadbu natěšila — a teď — nic než samá zlost! — No, co platno! Zítra tedy půjdeme na faru, ale večer, aby nás nikdo neviděl.

6. října.

Zaplať Pán Bůh, juž je po tom: Byli jsme včera u protokolu a na cvičení. Ten děkan je pravý jezovita: mluvil k nám tak vlídně, jak by se jakživo nic nebylo stalo. — My, jakožto vzdělání lidé, chovali se také docela slušně. — Jen když je již po tom! Teď je mi již vše jedno. — Večer jsme se umluvili, že vystrojíme svadbu hodně hlučnou a na vzdory pozveme také děkana s kaplanem a lékárníka také. Ale u stola nebude se jinak, než německy mluvit, aby se ti Slovani notně zlobili! — — —

Zde náhle denník slečny Julié ukončen. Přípravy ku svadbě nepopřály jí bezpochyby času k spisování a po svadbě? — Každá vdaná čtenářka

ví předobře, že pak s psaním, malováním, s hudbou a podobnými ušlechtilými zábavami, kterým mnohé slečny sly a mladost svou výhradně věnují, ač by byly moudřejšími pannami, kdyby se chopily také potřebnějších a užitečnějších věcí (n. p. vařežky) — s těmi že pak bývá amen.

Nedivme se tedy, že i mladá paní Julie Gučzerová dokončivši panenský svůj věk, zavěsila péro na hřebík, jako kdysi Cervantes, slavný spisovatel španělský, dokončiv světoznámou knihu svou o bláznivém rytíři „Donu Quixotu“.

Na štěstí však mně netřeba zápisků slečny Julie, abych vám historii p. Berkovu dopověděti mohl. Učiním to zkrátka — trvala beztoho již dosti dlouho.

Svadba vypadla znamenitě. Velební páni a i lékárník přijali pozvání, aby svou smílivost ukázali, paní Berková byla nad tím všecka blažena, starý ostýchal se z prvu trochu, když mu však víno krev rozehřálo, byl by lékárníka bezmála objímal. Gučzera a přátelé jeho z kasina chovali se též slušně, jakby o nějakém sporu ani zdání neměli.

Po svadbě započal arci starý spor znovu až na to, že Berkovi počali opět do kostela choditi — páni kasiňáci nechodili tam ani před sporem s kněžími, leč v úřední dni.

Gučzera odstěhoval se k Berkům a kupoval s tchánem obilí pro parní mlýn. Zařídili si sklady mouky v Brně, v Znojmě a ještě na jinších místech a hráli si na panstvo. — Podporovali vše, co bylo německé, žákům „schulvereinské“ školy kupovali knihy a šatstvo, zařizovali zábavy — slovem:

Berka nazýval se dobrodincem celého města a byl jím zdánlivě skutečně, poněvadž dával chudším lidem, avšak jen takovým, kteří měli volební právo, mouku a vařivo na úvěr. Poradili mu to páni v kasině. Tím prý získá si lásku a důvěru a může za měšťanostu zvolen býti. — A tak se také stalo: po dvou letech byl jím skutečně.

Teď byl na vrcholu slávy své. Poněmčoval obecní úřad, nápisy ba i ty policajty, jak jen mohl, ale ne dlouho! — Z nenadání, jako blesk z čista jasna — roznesla se městem novina, že p. měšťanosta — sbankrotěl! Zvěst ta byla pravdivá. — Berka zaslepen chválou svých domnělých přátel, přestal počítati a pojednou sbořilo se pod ním lešení slávy, na které tak lehkovážně vylezl, veselý „marš“, jež mu kasiňáci hráli, proměnil se v pochod smuteční; liché barvy, kterými se jako masopustní maškara po několik roků nalíčil, spláchl děšť slzí lítosti.

Pojednou nebyl ani měšťanostou, ani poslancem, ba ani miláčkem v kasině. Páni vidouce, že má kapsy děravé, počali mu vyhýbati. Chudák, stál zde jako Robinson na pustém ostrově: bez statků, bez přátel — ano i beze cti!

Dům svůj dal již dříve na Gučzerovo naléhání své dceři Julii připsati, ten tedy mladým Gučzerovým zůstal a Berka nadál se, že najde u nich útulku v neštěstí — ale mylil se, chudák! Po bankrotě stal se Gučzera velmi hrubým a ukazoval starým bezmála každodenně dvéře.

V úzkosti své šel Berka do lékárny a lékárník pomohl: vzal je k sobě.

Ale i v kasině změnilo se pádem Berkovým mnoho. Páni nebyli již tak drzí a vypínaví, protože nebylo nikoho, kdo by jim byl na bezúčelné, ba směšné podniky peněz dával a celé město dostalo za krátko novou tvářnost. „Schulvereinská“ škola klepala se ještě nějaký čas, pak umřela na úbytě školáků. Slované domohli se opět radnice a policajti přestali lámati němčinu.

Tak, to je ta celá historie o „modle Marš“.

Mnohý čtenář zeptá se však udiven: „Ale kde a kdo je vlastně ta modla?“ — — —

Inu je bezmála všude a je jich na tisíce.

Rekrutovi Cibulkovi, o němž jsem vám vypravoval, byl povel „Marš!“ modlou, které byl hotov i život svůj obětovati. Na štěstí zavolal naň p. kaprál ještě zavčas: „Halt!“

Panu Berkovi bylo modlou to, co „noviny“ psaly a co páni v kasině rozumovali. Toho byl poslušen jako Cibulka slova „Marš“. Na neštěstí nezavolal na něho nikdo včas „halt! — stůj!“ Berka přinesl té modle v oběť vše co měl.

Přinesl v oběť svou národnost, své rodinné štěstí, své poctivé jméno, dal příklad zrady svým dělníkům — vždyť zřekl se svého národa, později i náboženských zásad svých.

A před papírovými modlami liberálních listů klečí teď půl světa a věří jim více, než slovu Božímu! — Mnohé z těch papírových pámbíčků mluví k svým věřícím i řečí českou a volají: „Mně věř! Nevěř církvi, nevěř evangeliu! Není věčnosti, není nebe, není pekla! Zde na zemi vydobud' si své nebe; potírej ty, kteří se ti při tom v cestu staví! Jsi pánem země, dělej tedy pána!“

Věř mně, mluvím ti pravdu, chci tě spasiti a nestojí tě to nic, než předplatné!“

A nynější pokolení nerado myslí, protože se mysliti bojí, aby rozmyšlejíc neuvidělo hroznou pravdu — a proto hltá bez rozmyslu to, co papírové modly mu kází a za jejich povelém kráčí často — do propasti časné i věčné!

Bůh to naprav!

V. M o d a.

Je vánoční Boží hod. Sněhu leží všude vysoko a po osadě jsou jen tu a tam stežníky ušlapány, po kterých lidé husím pochodem, jeden po druhém chodí, poněvadž dvěma vedle sebe jíti nemožno. Jen kluci dovolují si výminku a běhají vysokým sněhem přímo, kam si namíří; dělá jim to radost, ač matky doma láteří a leckterý otec řemen odepíná, aby synáčkovi na paměť uvedl, co se sluší a patří.

Hanzalova Lenorka stojí před zrcadlem a obléká si novou soukenou kacabajku, kožešinou lemovanou a aksamitem všelijak ozdobenou. Koupila si ji o sv.-Mikolášském jarmarce. Nevyšla však v ní ještě mezi lidi; tajila a ukrývala ji až do vánočních svátků a dnes chce se v ní ponejprv v kostele ukázati, až půjde o hrubé s ostatní chasou kolem oltáře. Matka stojí za ní a urovnává jí dlouhé ve varhánky složené šosy.

„Takové kacabajky nebude míti dnes žádná“ řekla matka spokojeně, „je na tebe jak ulitá“.

Lenorka obrátila se napolo zády k zrcadlu a pohlížela do něho, div si krk nevyvrátila. Chtěla se sama přesvědčiti, jak jí nová kacabajka

v zadu přiléhá. Usmála se spokojeně: „No je pěkná, ale ta za těch 10 zl. byla by bývala hezcí.“

„Ale co pak ti napadá,“ řekla matka konejšivě, „kdo by dal za kacabajku desítku? Je už těch osm zlatých až hříšný peníz. Za rok za dvě léta přijde zas jinší moda a potom abys tuto kacabajku zrovna zahodila. Která by tolik peněz vyhodila? A já bych ti ani této nekoupila, kdybys nebyla stárkou. Počkej, spravím ti ještě vlnáček a jdi s Pánem Bohem.“

„Ještě nezvonili“ řekla dcera.

„No tak počkej, ať tam nadarmo nezamrzáš. Já nemám kdy, tady s tebou si hrát, musím do kuchyně. — Nezapomeň si peněz na ofěru.“

Matka odběhla do kuchyně a dcera postavila se k oknu a dívala se na lidi, pozvolna do kostela kráčející. Neušlo jí na žádném ani toho nejmenšího, zvláště na děvčatech ne, jediný pohled stačil a věděla na vlas, co má která na sobě. Usmívala se spokojeně: žádná neměla tak hezké kacabajky, tak hezké sukně a tak pěkně vyšívaných botek s tak vysokými a úzkými opatky jako ona.

Konečně zazvonili na věži podruhé, Lenorka vzala modlitební knihu, zastrčila bílý šátek do rukávnicka a odešla do kostela — Botky jí vrzaly, sukně šustěly — šla jako na drátkách. Matka vyběhla z kuchyně a dívala se s mateřskou hrdoostí za ní.

Před kostelem setkala se Lenorka s Kučerovou Ankou. Anka byla pouze dcera chalupníková a Lenorka jakožto pololáníková dcera mluvívávala s ní sice vlídně ale s takovou vlídností, s jakou obcují boháči s chudšími. Dnes zaškaredila se však Le-

norka, spatříc Anku a tváře jí zahořely — a jak by taky ne, vždyť měla Anka tu desítizlatkovou kacabajku, kterou bohatá selka Hanzalka dceři koupiti nechtěla! Chalupníková dcera měla dražší kacabajku, než dcera z půllánu, než stárka! Kdo to jakživ slyšel?

Lenorka byla by se nejraději obrátila a domů vrátila, ale jako stárka nesměla při ofěře scházeti. Nebyla však, jak se říká, v kostele nic platna. Pan kaplan vystoupil na kazatelnu, ale Lenorka ho neslyšela; hořela zlostí a studem, zdálo se jí, že všechny oči z celého kostela jen na ni hledí a že si každý úsměšně myslí: „Kučerova má dražší kacabajku než stárka.“ Šla-li jindy kolem oltáře ofěrou, vyšlapovala si hrdě, dnes však klopile hlavu a byla by se raději neviděla. Když bylo po ofěře, oddychla si, jak by jí s hlavy kámen spadl.

Po službách Božích spíchala domů a nečekala ani jak obyčejně na kamarádky, aby s nimi několik slovíček promluvila, ba v rozčilení svém zapomněla, že má vysoké, úzké špalíčky a vykračovala si jak by byla bosa. Právě v prostřed osady před očima všech podvrkla se jí na hladce ušlapané stezce noha, vykřikla a padla do sněhu. Bolestí nemohla vstáti. „Ježíš Maria, Lenoro, co je ti,“ vzkřikla kamarádka, vzadu za ní pospíchající.

„Vymknula jsem si nohu, prosím tě, pomoz mi vstáti a zaved' mě domů. O jejdomanke to je bolest!! ouvej!“

„Pěkně tě prosím cos dělala?“ šeptala jí přítelkyně.

„E, ty zlořečené špalíčky. — Bože, všechno se na mě dívá; honem domů.“

„Tak pojď!“

„Nemohu našlápnout, zadržaná noha,“ a Lenorka dala se zlostí do pláče.

Zatím přichvátalo ještě několik děvčat, vzaly Lenorku z obou stran pod pažďi a zanesly ji domů.

Hanzalová, vidouc dceru v takovém průvodu, spráskla ruce: „O ty nešťastná, co se ti stalo?“

Leonorka zakryla si oči šátkem a neodpovídala.

„Není to nic tak velkého,“ těšily kamarádky matku, „vymkla si jen nohu. Zavoláme pastýře, ten ji zas napraví.“

Lenorka klesla na lavici a bědovala: „Prosím vás, zujte mě, ale pomalu, nemohu bolestí vydržeti.“

Kamarádky rozšněrovaly jí pozorně botku, svlekly a odešly pak domů. Jedna slíbila, že se zastaví u pastýře.

„A odpoledne přijdeme se na tebe podívat,“ slíbily na rozloučenou.

„Zaplať vám Pán Bůh, děvčátka,“ děkovala jim matka. „Přijďte jen, přijďte, chuděru potěšit.“

Když holky odešly, stoupla si matka před dceru se zalomenýma rukama: „Prosím tě, cos to udělala?“

„Toho všeho jste vy vinna.“

„Já?“ divila se matka.

„Ano! Kdybyste mi byla koupila tu kacabajku za 10 zl., nepotřebovala jsem dnes z kostela tak utíkat a nebyla bych si nohy vyvrtla.“ — —

Kučerova chaloupka stojí na samém konci osady. Je malá, nizoučká a okénka jsou do polou mechem zacpaná. Došková střecha kloní se k jedné straně a netřesk na hoře trčí smutně do výšky jako výstavky v seči. Světnička uvnitř je maloučká. Kučera sedí za stolem a čte v knize z dědictví, při tom kouří z krátké dýmky a chvílemi zahledí se do stropu, jako kdysi král Baltasar v Babyloně zahleděl se na tajná plamenná slova, hledaje smysl jejich. To stalo se pravidelně, nerozuměl-li Kučera některé větě nebo některému slovu. Kučerová stála u kamen a vařila oběd.

„Ty, matko,“ řekl Kučera, „toto je ti tuze důkladná kniha, tu psala nějaká učená hlava. Ani všemu nerozumím, co tady stojí a víš přece, že jsem v knihách honěný.“

„A prosím tě, dej mi s těmi nynějšími knihami svatý pokoj, z těch by se člověk zbláznil — však ty se beztoho tím čtením ještě popleteš. Za starých časů bývaly jinačí knihy — o Jenověě, o Rybrcoulovi, o Enšpiglovi — to byly přece knihy, člověk aspoň věděl, co čte; ale nyní — — Ho, ho, kdo pak to tluče venku? Což by už bylo po hrubé?“

Vyšla do síně otevřít: „Ach, Anuško, jsi už tady. Vítám tě od slova Božího,“ přivítala dceru.

„Maminko, žádná neměla takové kacabaje jako já,“ vypravovala Anka záříc radostí, „ani Hanzalova ne.“

„Ta tě se zlobí,“ zaplesala Kučerová.

„O je!“ máchla Anka rukou. „Škoda, že jste ji neviděla! — Setkala jsem se s ní zrovna před

kostelem; sotva že mou kacabaju uviděla, zbledla vám zlostí a nepromluvila ani slova.“

„No, pojd' do světnice,“ řekla matka zavírajíc dvěře. „Dobře tak, ať jednou vidí, že chudobná děvčice může krásou ji zahanbiti a statek že všeho nedělá.“

„Ty tatínku,“ oslovila pak Kučerová muže, „vidíš, pořáde hubačil's že jsme Anuše tak drahou kacabaju koupili, a ono je to přece k dobrému; žádná prý tak pěkné neměla, a naše Anuška byla nejhezčí.“

Kučera pohledl na dceru se zalíbením a s pýchou, doložil však rozumně: „Šat dělá člověka, jen co je pravda. Ale pamatuj si, dcero, všecka krása tělesná bez ctnosti jest jako koukol v pšenici — nestojí za nic.“

„No, ty starý kazateli, již jen přestaň,“ odsekla mu žena. „Naši Aničku nepotřebuješ kárati, ona je hodné děvče a ví sama, co má dělati. — Svléč se, Anuško, budeme obědvati.“

Sotva zaslechl Kučera slovo obědvati, zavřel knihu, položil ji na prkénko u trámu, vyklepal dýmku a šel brousiti na kamnech nůž.

Pod okny zaznělo rychlé cupání a za okamžik vběhl do světnice asi jedenáctiletý klučik, všečen udýchaný.

„Františku, proč pak's tak utíkal, vždyť sotva dechu popadáš?“ tázala se matka.

Hošík otevřel místo odpovědi hrst a ukazoval lesklý dvacetník.

„Kdo pak ti ho dal?“

„Ten cizí velebný pán; že prý umím pěkně ministrovati.“

Kučera pohledl zvědavě na peníz: „Co, co, dvacetník? Dej sem, schovám ti ho. — Víš-li pak, kolik již máš?“

„Zlatý 30 krejcarů.“

„Dobře, k velkonoci koupím ti za ně klobouk; jen hodně spoř a neutrať ani krejcaru!“

„Pojďte jísti, dávám již na mísu,“ napomínala matka.

„Františku — evandélium!“ kázal otec.

Chlapec vzal knihu a tázal se: „Které mám čísti? Dnes jsou tři.“

„To třetí.“

Mezi tím co chlapec četl, vlila matka polévku na mísu, Anka dala talířky na stůl a shledávala v šupletí staré vidličky. Byly tam jen tři a jedna z nich měla jen dva zuby. — Když chlapec dočtl, modlil se hlasitě modlitbu před jídlem a houpl pak rychle na lavici za stůl.

„Dnes máme masovou, nudlovou,“ chlubila se matka, „jezte s pobožností!“

Po polévce donesla na stůl malý kousek hovězího masa a velkou mísu bramborů s marjánkovou omáčkou.

Kučera přitáhl talířek s masem k sobě a rozkrojil je právě nabroušeným nožem na čtyry co možná stejné kousky. Napřed podělil matku, pak Anyšku a naposled Františka.

Chlapec vyvalil na maso udiveně oči a durdil se: „Tak malý kousek?“

„Máš dost! já nemám také víc!“ pokáral jej otec.

„A jablouška, dnes, o božím hodě?“ škůroual chlapec dále.

„Buď rád, že je máš!“ řekla matka přísně.
„Jsou dobré, s omáčkou. Chceme-li pěkně choditi oblečení, nemůžeme si pečínek kupovati. Jez, jez, dostaneš ještě prosnou kaši.“

Kučerovi ještě dojídali, když už zase někdo na dvěře klepal. Byla to stará žebračka Klepáčková. Zůstala u dveří jakoby rozpačitě státi.

„Dej vám Pán Bůh dobré odpoledne. Ještě obědváte? Kdybych to byla věděla, byla bych později přišla.“

„I to nic nedělá!“ řekla Kučerová kysele, bojíc se, že stařena bude o kousek oběda prositi, „juž jsme dojedli. — Co pak nám nesete dobrého?“

„Velkou novinu! Zlatá Anyško, to je vám po celé dědině mela, že jste měla nejkrásnější kocabaju! Všechny zlostí pukají a ta Hanzalová pyškatá Lenora nejvíc. V kostele hrála prý všechny barvy, takovou měla zlost! Však ji Pán Bůh za to potrestal.“

Kučerová nazdvihla zvědavě hlavu. — „Potrestal?“

„A vy o tom ještě nevíte?“ divila se bába.

„Ani živého slova.“

„No pravda, jste tady na konci. Tak vám tu novinu teda povím. Zlatá tetičko, Pán Bůh chudinka žádného bez trestu nenechá — ani té pyšné Lenory. Však ona si myslí, když má tisíce, že je nade všechny a byla by chuderka zatím ta nejposlednější, kdyby toho statku neměla. To má vaše Anička tady jinší tělo, než ona! Pán Bůh vás, děvčátko, zachovej! Však se chlapci po vás také dívají!“

Kučerová zašilhala po dceři hrdě očima a vyvídala na žebračce: „Ale povídejte přece, co se Lenore stalo?“

„Ta bude mítí smíchu!“ řekla Klepáčková.
„Abych vám to tedy pověděla: Ta Leonora běžela z kostela jako dračice rozčertěná, zlostí nedívala se ani, kam šlape — pojednou vyklouzla a juž ležela na zemi. Ono se, milí braši, lehko padne, ale těžko vstane — říkávají — a Lenora to také poznala: vyvrátila si kotník a domů ji musily odnést. Leží prý nynčko na posteli a pláče bolestí a zlostí; — před chvílí šel k ní slouha, napravit jí tu nohu.“

Kučerové i Anyšce zazářily za té řeči oči radostí.

„To je dobře!“ zvolala Anyška.

„Tak teda leží, zlatá stařenko?“ řekla Kučerová. „Sedněte si a vypravujte. — Jak pak, obědvala jste již?“

„Snědla jsem teprv pár lžiček polívky.“

„To je dobře: polívky bych vám dáť nemohla. — snědli jsme ji sami všechnu, dám vám ale, chcete-li, kousek prosné kaše — místo pečinky — jsme jen chudí lidé.“

„Zaplať Pán Bůh za všecko; takové žebračce, jako jsem já, je všecko dobré.“

Kučerová dala babce na talířek kaše a ta jedla pomalu (nešla jí ta kaše o božím hodě jaksi) a vychvalovala bez ustání Anyščinu krásu a že je dobře, hledí-li chudobné děvče na pěkné šaty, třeba by si k vůli tomu od úst utrhla, do žaludku prý nikdo nevidí, na šaty dívá se však každý.

„Dnes aspoň dokázala vaše Anyška, že se jí žádná v celé osadě na krásu nevyrovná!“ ukončila svou chvalořeč. „Prosím vás pěkně, co pak jste za tu kacabaju daly?“

„O ta je drahá,“ chlubila se Kučerová: „Hádejte.“

„Bože můj, jak mám hádati, vždyť já takovým věcem ani nerozumím a pak jsem té kacabaje ani hodně neviděla.“

„Anyško, ukaž stařence kacabaju.“

Anyška ji donesla s takovou hrdostí, s jakou nosívají mladí studenti výborné vysvědčení.

Žebračka spráskla ruce: „Božinkovane, to je krása! Kdybych byla takovým děvčátkem, jako vy, půl roku bych nejedla, jen abych si takovou koupit mohla.“

* * *

Když zazvonili na požehnání, rozloučila se Klepáčková s Kučerovými a šla do osady, ne však do kostela, nýbrž k Hanzalovům.

František vjel rychle do kabátu a běžel ministrovat, Anyška naporádila se zase do kacabaje a vyšlapovala si zvolna osadou, pyšná jako pávice, Kučera s manželkou šli pobožně za ní.

Klepáčková zaklepala zvolna u Hanzalů a vešla se soustrastnou tváří: „Potěš vás Pán Bůh, lidičci dobří. Je to pravda, tetičko zlatá, že vaše Lenorka měla neštěstí?“

Hanzalová trhla sebou nevrle: „Jaké neštěstí? Vyvrtkla si trochu kotník, to je to celé! Lidi z toho hned nadělají, jak by byla již napolo mrtva.“

„Jen kotník si vyvrtkla a nic víc?“ divila se žebračka. „Zaplať Pán Bůh! Já myslila, že si při nejmenším nohu zlámala a běžím sem všecka bezduchá, protože mám Lenorku, tak tuze ráda.“

„A kdo pak těch řečí již zas nadělal?“ zlobila se Lenorka, ležíc na posteli.

„Já nevím, ale plná dědina je toho, že prý Lenorku zanesli polomrtvou domů a že prý k ní musil slouha. — U Kučerů jsou radostí bez sebe; povídají, že prý se Lenorka proto rozlobila, že má jejich Anyša hezcí kacabaju a zlostí nedívala prý se ani na cestu, když šla z kostela domů a při tom prý se jí to stalo.“

„Naše Lenorka že by se proto zlobila?“ zasmála se Hanzalová. „To by se měla proč zlobit! Kdyby byla chtěla pěknější kacabaju, mohla si koupiti a ne jenom jednu, však máme peněz, chvála Bohu, dost, ale ona není žádná parádnice a nechce na hříšné tělo tolik peněz vyházovati. Třeba měla lacinější kacabaju, než to Kučerovo cikáně, proto najde přece dříve ženicha, než deset takových Hančí.“

„Svatá pravda, zlatá tetičko!“ přisvědčila žebračka. „A kdybyste věděla, jak bídně si k tomu hadru — vždyť je to přece jen hadr —“

„Ba že!“

„— jak bídně pomohla! Šetří všichni, nepřejí si ani toho jídla, až hladem div nepišťí, jen aby na tu parádnici nějaký ten cár koupiti mohli.“

„Co povídáte, že radš hladem jsou?“ vyzvídala Hanzalka.

„Ano, bezmála hladem! — Jen si považte, drahá tetičko, dnes je přece boží hod a oni měli k obědu — prosnou kaši!“

Hanzalová spráskla ruce a pohledla nábožně vzhůru: „Pánbíčku milý, dobrý a ty se můžeš na takovou pýchu dívati?! Taková žebrota, nemá to co jísti, ale naporáděná musí býti víc, než sedláckova dcera!“

„Svatá pravda!“ přisvědčila jí žebračka. „Pak se nemá Pán Bůh na nás hněvat a nemá nás trestat! — O ty velké záře neukazují na nic dobrého!“

„Ba že ne! Pán Bůh nás chraň! — Jakž pak, bábo, jedla jste již?“

„Ničeho, zlatá tetičko, jen lžičku prosné kaše u Kučerů.“

„Nač k takové žebrotě chodíte? Nemůžete přijít k nám? U nás dostanete masa. Počkejte, hned vám donesu.“

A v kostele zpívala Anyška chvalozpěv andělský: „Sláva Bohu na výsostech a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ Srdce její bylo však daleko dobré vůle: nekořilo se narozenému Spasiteli, kořilo se „modě a parádě“. A Hanzalka s dcerou a stará žebračka, byly ty dobré vůle? — —

Statečné srdce.

Půl města je v zimničním rozchvění. — A proč? —

Mladý Fiala se zastřelil. — O vojenském plešedala mu notářova Tyny před první čtverylkou koš a tančila s krásným pobočником. To mladého Fialu tak dojalo, že zbledl jako stěna, odešel a ráno našli jej v jeho pokojíku mrtvého — s revolverem v ruce a se smrtelnou ranou u srdce.

Právě jej pochovávají. Hudba hrá Beethovenův smutečný pochod, zvony ze všech věží hlaholí, pochodně plápolají až se čmoud ulicemi valí a rakev na krásném voze vezená je věnci zasypaná.

Za rakví kráčí skleslý otec; matka syna ani nedoprovází; když vynášeli rakev z domu, klesla do mdlob.

Za truchlícím otcem kráčí dlouhá řada pánů a dám, elegantně oděných; jsou to sami přátelé a dobří známí samovrahovi. Nemodlí se ani jeden, — nač také? — ale všichni vychvalují vzácné, skvělé vlastnosti zemřelého a litují jej upřímně.

„Ta Tyny do smrti pokoje míti nemůže,“ řekla paní ředitelka. „Takového mladého muže zničiti!“

„Tak šlechetného!“ doložila sleč. advokátova. „Jaké to šlechetné srdce! Než by to pokoření bylo sneslo, raděj volilo smrt!“

„A s jakou elegancí!“ obdivovala se paní profesorová. „Smrt hrdinnou, smrt olovem a prachem, právě jako na bojišti lásky. — Jaké to statečné srdce!“

„Ale zlaté dámy, kdyby ta Tyny aspoň takové oběti hodna byla!“ uchopila se slova ředitelová — „tak ale je to praobyčejná osůbka.“ — —

Tedy statečné srdce měl prý ten samovrah! — Poslechněte, povím Vám jinou historku.

Jakub jede z pole domů. Veze řepné lupení. Cestou dohonil Káču. Zapráskal a zavolal:

„Káčo, pojď si sednout, svezu tě.“

„Avšak mne nebolí nohy; — jen jed.“

„Pojď, budeš spíš doma.“

„Ale kde, já předhonom tvé koně dvakrát.“

„Nemluv hlouposti a pojď si sednout,“ řekl Jakub rozduřeně.

„Jak si mám sednout, když ani nezastavíš?“ odsekla Kača zdánlivě též rozduřená.

„Ej!“ zakřikl Jakub a zadržel koně. „No tak, hoď plachtu na vůz a sedni si tady vedle mne.“

Kača hodila plachtu s travou na horu na řepné listí a přisedla k Jakobovi.

Jakub byl pacholkem u Dvořáčků a Kača děvečkou u Zmrzlých. Jakobovi bylo 26, Kači 24 roků. Jakub byl velký silný a dobrák, Kača byla malá, ale bystrá. Jakub neměl nic a nikoho, leč starou matku v podruží a proto byl pokorným; Kača neměla také ničeho a nikoho, leč starého otce, který se potloukal po mlýnech a sekerničil, nebyla však pokornou, — naopak — čítala se do řemeslnického rodu a myslívala, že Bůh ví, kdo pro ni přijde. Teď, když má čtyřiačvacítku na zádech, je ovšem skromnější, staví se však přece ještě na opatky — co dost! —

Když si usedla, švihl Jakub koně, usmál se spokojeně a zašilhal po Kači: „Jak pak, půjdeme o hodech k muzice?“

„Proč bysme nešli?“

„A budeš se mnou tančit?“

„Vezmeš-li mě.“

„To je řeč! — Proč bych tě nevzal, vždyť se na to těším!“

Kača zašilhalo po Jakobovi a usmála se potutelně: „Těšíš se? Je to pravda?“

„Na mou duši!“ udeřil se Jakub v prsa. „Těšíš se také?“

„Já? — Ale kde! — Já se netěším.“

Jakub vyvalil oči: „A proč ne?“

„Proto. — Prosím tě, je hanba s tebou tančit.“

„Se mnou?“ lekl se Jakub; „se mnou hanba tancovat?! A proč? Což jsem špatný člověk?“

„Kdo mluví o špatnosti?“ chlácholila jej Kača.

„O tobě nikdo nic špatného říci nemůže —“

„No tak —“ vyrazil ze sebe Jakub.

„— ale víš,“ doložila Kača píchlavě a cásala, jakoby v rozpacích, za cípek své zástěry, „víš, já se o muzice za tebe přece stydím.“

Jakub šlehl do sedlového koně až vyskočil a křikl: „A proč?“

„Proto, že každý chasník o hodech nějakou novou písničku muzikantům zazpívá — a ty nikdá!“

„Proto?“ zasmál se Jakub. „To's mi měla spíš říci, byl bych ti o každé muzice nějakou novou zazpíval. O to nic!“ A Jakub máchl bičem, jak by to byl kouzelný prut, kterým na sta nových písní vyluzovat by dovedl.

„No, no, jen se tak nechlub! Uvidíme, zazpíváš-li tentokráte nějakou.“

Jakub hleděl zamyšleně před sebe a napomínal náruční klisnu po starém zvyku:

„No, no, ty háklivá, jen se tak neoháněj, však tě ty muchy nesežerou!“ Po chvíli řekl: „No a zazpívám-li nějakou z brusů novou, budeme pak mít v masopustě svadbu?“

„Zazpíváš-li nějakou mi neznámou, bude svadba,“ zasmála se Kača.

„Proč se směješ?“ ptal se Jakub udiven.

„Proto! — Ty, a zazpívat písničku, které bych neznala!“

„Jen mne neměj za tak tuze hloupého; však uvidíš.“

Kača usmívala se čtverácky a ptala se jako starostlivá: „Počkej ale, kdybys tu novou zazpíval a já si tě vzala, z čeho budeme živi?“

„O to nic! Pan správčí mi slíbil, že mě vezme, ožením-li se, za štrapticíra do dvora. To je dobrá služba!“

„Slíbil ti to?“ ptala se Kača zkoumavě.

„Arci že! Povidal, že prý nejsem žádný ožralec a žádný hrubián a že by mě hned do služby vzal, kdybych prý byl ženat. Víš, oni svobodných štrapticířů nechťejí.“

„Počkej, Jakube, tady je stezka k našim.“

„No jakž?“ ptal se Jakub, „zůstane při té úmluvené?“

„Zůstane, zazpíváš-li novou,“ zasmála se Kača a seskočila s vozu.

„Tak děkuji ti sa svezenu a s Pánem Bohem!“

„S Pánem Bohem také,“ nazdvihl Jakub klobouk a přemýšlel, jak by k nějaké té nové písničce přišel. — —

V úterý před hody byl v nedalekém městečku jarmark. Jakub řekl ráno při snídání hospodářovi: „Strýčku, prosím vás, rád bych odpoledne do Hostima na jarmark?“

„Na jarmark? A co tam budeš kupovat?“

„Co se mi hodí.“

„No jdi, ale přijď mi s klekáním domů, to ti povídám.“

„No však.“

* * *

V Hostimě hemžilo se lidí po náměstí i po ulicích. Žebráci hulákali, kramáři vyvolávali, ze všech stran zaznívaly píšťaly, vřeskot dřevěných trubek a zadumčivé tony harmonyk. U radnice točilo se při kvikotu rozladěného kolovrátku „tumlre“ a před pivovárkem stál písničkář se ženou, před sebou na zemi měli na špinavé plachtě celé haldy „nejnovějších písní pro zasmání všem mládencům a pannám“ rozložených a vřískali chraptivými hlasy. Kolem nich stál houf zvědavých posluchačů, mezi nimiž Jakub jako věž vynikal.

Písničkář byl zarostlý, porudlý chlap, držel levou dlaň u huby, aby se mu hlas líp rozléhal a zpíval se svojí „krásnou polovicí“ drze po posluchačích se dívající následující píseň:

„Poslechněte, mládenci,
to moje zpívání,
zazpívám vám, panenky,
něco pro zasmání,
o tej naší Rebece,
jakou paní dělá;
čtyry dni nic nejedla,
než na svadbu jela.“ atd.

Jakubovi líbila se ta píseň znamenitě. Smál se a radostí oblizoval si pysky. Když kramáři dozpívali, ptal se nesměle: „Co koštuje ta písnička?“

Kramářka pohledla naň pátravě a řekla: „Tato koštuje 4 krejcary; je to naše nejkrásnější.“

„Nedáte ji za dva?“ smlouval Jakub.

„Myslíte, že je kradu?“ zařval naň kramář. „Dejte tři, a nechcete-li, kupte si ji třeba ve Vídni.“

Jakub vytáhl míšek z kapsy a dal kramářovi 3 krejcary. Vzal písničku, uschoval ji do kapsy

a ač bylo slunko ještě vysoko, dal se na cestu k domovu. Šel po mezích, aby ho nikdo nepotkal.

O slavném skladateli Beethovenovi četl jsem kdesi, že chodíval často ulicemi vídeňskými, ba až za město do polí a hájíů a nedbaje ničeho kolem sebe, rozháněl rukou jakby dával takt a bručel polohlasitě pro sebe. V takových chvílích rodily se mu v hlavě nesmrtelné jeho skladby. Jedenkrátě prý jej na takové procházce zastihla bouře, která mu strhla s hlavy klobouk a do kůže jej promočila, Beethoven byl však tak myšlenkami zabrán, že nepozoroval ani bouře, ani deště a byl všecek udiven, když se ho při návratu do města kdosi tázal, kde že má klobouk.

Tomuto slavnému skladateli podobal se poněkud Jakub, když šel po mezích z jarmarku domů. Nedbal na nic kolem sebe a vykračoval si polohlasně prozpěvuje. — Neskládal ovšem sám, ale opakoval si bez ustání nářev písňě:

„Poslechněte, mládenci,
to moje zpívání,“

aby v neděli před hudebníky dobře ji zazpívati dovedl.

Tak si zpíval celou cestou až přišel k potoku „na loukách“. Tam se u olšiny zastavil a řekl spokojeně: „Dobrá, půjde to! Ukážu Kači, kdo jsem.“ Vyklepal dýmku, nacpal znova, zapálil si za větrem a pak „houp“ přeskočil potok. Šel kus cesty dále, pak mu najednou zase napadlo: „Jak pak, nezapomněl jsem noty?“

Chtěl písničku spustiti znova, ale jak by se mu byl v tom skoku na kolečku paměti zoubek ulomil, nota mu nechtěla a nechtěla napadnouti.

Vytáhl písničku z kapsy, podíval se do ní, přeslabikoval: „Poslechněte, mládenci,“ — ale co platno, když tam ta nota vytištěna nebyla.

Jakub zarazil se, a bylo mu, jak by jej byl někdo opařil.

„Tak, toto je pěkná!“ Písnička je ta tam.

Zastavil se chvíli přemýšleje. Ohledl se pak po slunečku, jak je vysoko nad západem a vida, že je do večera ještě aspoň hodina, obrátil se a allou — cválem k Hostimu zpátky. Přiběhl chudák do Hostima všecek udýchaný a zrovna před pivovar, kde písničku koupil. Před pivovarem stáli však pouze selky, čekající na své muže. Písničkáře nebylo lze spatřiti.

Jakub zakroutil hlavou, pomyslíl si: „Co, co! ten přestal dnes tak brzo? Půjdu do pivovaru, tam bude.“

Šel do nálevny. Tam bylo kouře, hluku, křiku, ale žádného písničkáře. Jakub poohledl se ještě jednou po jizbě, aby se přesvědčil, že se nemýlí a šel pak ven a podél kostela k palírně. Na blízku kostela stavívá ďábel rád svou kapličku a žid kořalnu svou nedaleko fary, kam v neděli mnoho lidí chodívá.

Jakub nebyl kořalečnickem, ale doufal, že v židovně toho písničkáře najde. A nemýlíl se. U samých dveří seděl písničkář za stolem a pojídal tvarůžky; žena držela v náručí vřešticí děcko a ukájela je kořalkou.

Písničkář byl již na mol opilý a nevěděl ani, co vlastně jí. Strkal do úst, co mu právě pod ruku přišlo.

„Písničkáři,“ oslovil jej Jakub, „odpusťte, dobrý apetit.“

Písničkář pohledl naň blbýma, červenýma očima a zabručel: „Děkuju, chcete taky?“

„O ne! Jdu k vám k vůli písničce.“

„A k vůli které?“

„Poslechněte, mládenci,“ řekl Jakub. „Koupil jsem ji od vás odpoledne.“

„Koupil?“ zařehotal se písničkář, „líbí se vám?“

„Líbí.“

„No, jak by ne! To je jedna písnička, takové svět nezná! A co chcete ještě jednu?“

„No ne,“ odpověděl Jakub, „mám té jedné dost, ale zapomněl jsem cestou notu; zazpívejte mně ji ještě jednou.“

Kramář vytřeštil naň oči a zakoktal: „Co co, ještě jednou? Kde máte tu písničku?“

Jakub sáhl do kapsy a podal ji kramáři.

Písničkář pohledl na ni a tázal se Jakuba: „Co jste za ni dal?“

„Tři krejčary.“

„Tři, ano, tolik stojí. No a tady ji máte za ty tři krejčary. Není to dost? Co ještě chcete?“

„Co je mně platná písnička,“ řekl Jakub, „když jsem zapomněl notu?“

„Ha, ha! notu,“ zachechtal se kramář, „notu tu by každý chtěl, kdyby ji jen uměl!“

Jakub zamračil se a řekl: „Já ji ale musím umět a proto jsem si tu písničku od vás koupil, abych ji uměl. Cestou jsem ji zapomněl a proto mi ju ještě jednou zazpívejte anebo mi ty tři krejčary vraťte.“

Kramář utřel si rukávem vousy a zapil tu Jakubovu řeč. Za to vyskočila však jeho něžnější polovice a zavřískla: „Co pak si myslíš, ty troubo? Myslíš, že my tu notu prodáme za tři krejčary? My jsme ti prodali jen písničku, nota je frajkumšt; a nemůžeš-li si ji ty volotrku pamatovat, tak táhni, ať ti nehodím tu sklínku do očí.“

Jakub byl chlap dobrák a na světě mu nebylo nic protivnějšího nad mrzutosti. — Sklopil tedy hlavu a odešel s nepořízenou. Šel domů tak smutně jako loterista, který na tabulce u abaldy svých čísel neviděl.

* * *

„Tra, tra, tratarata, tra, tra, tra! — Cinarata, bum! bum! bum!“ tak hrála o posvácení hudba.

Jakub šel s dýmkou v ústech, s kytkou na čepici k hospodě.

Kača dívala se již našořena z okna na něho.

Před hospodou seděli hudebníci nedaleko máje za dlouhým dubovým stolem a foukali do svých nástrojů plnými plicemi. Před nimi skákali stárci držíce levou rukou jeden druhého za krk a pravou rukou plecháč s pivem a výskali z plných hrdel. — Hejno kluků hopkalo okolo rumpálu obecní studně. Babičky stály podél plotu a u zdi, a dobrá polovička odrostlých děvčat očekávala v polokruhu stojíc počátek tance. Držely se za ruce a kolíbaly se v pravo, v levo. Krátké rukávce leskly se jim jako spadlý sníh a pestré sukně hořely všemi barvami.

Jakub přijda k muzikantskému stolu, nazdvihl malinko čepici a pozdravil napřed stárky a pány muzikanty. Muzikanti zahráli intrádu přetrhnuvše

náhle kus, jež právě hráli a klarinetista kýval korpusem příchozímu na přivítanou. Stárci podávali Jakobovi plecháče a volali jeden přes druhého: „Zavdej si, Jakube!“

Jakub vzal plecháč od prvního stárka, tukl s ostatními a napil se na stálé zdraví. Pak upravil si dýmku a ohlížel se po hostinském. Toho nebylo však nikde. Šel si tedy sám do nálevny pro litr, aby nestál tak po suchu.

Děvčat scházelo se ze všech stran víc a více; přicházely i hospodyně a hospodáři, ba sám pan pulmistr přivelebil se vážným krokem. Když byla bezmála celá osada pohromadě, stoupl si první stárek k samému stolu a zavolal: „Páni muzikanti, nyní zazpívám verš nové písničky a potom se dáme do tance. Alou poslouchejte!“ A udeřiv plecháčem o stůl počal plným hrdlem:

„Poslechněte, mládenci,
to moje zpívání —“

Sotva zaslechl Jakub slova a nápěv písně, pro kterou byl až do Hostima na jarmark zaběhl, zatajil se v něm dech a před očima se mu zatmělo. Stál jako sloup, nevida, neslyše ničeho kolem sebe.

Stárek dozpíval a zakřikl: „A nyní pěknou polku!“

Hudebníci spustili a stárek uchopiv první stárku zatočil se s ní do kola. Za ním šli do tance ostatní stárci a kde kdo jiný mohl. Jakub zpatoval se a šel odhodlaně ke Kači. Stála tam jakožto chudá děvečka nedaleko rumpálu. — Nevzal ji posud nikdo do tance; Jakub přišel první.

Jinší dívka byla by jej s radostí uvítala, Kača měla však umíněnou hlavu a když Jakub

důvěrně na ni kývl, aby šla s ním tančit, kývla naň též a zašeptala mu do ucha: „Zazpíváš novou?“

Jakub zakroutil hlavou a vyznal upřímně: „Odpusť Kačo, nezazpívám. Šel jsem pro novou písničku až do Hostima na jarmark a koupil si ji taky — mám ji doma v knížkách — ale slotá stárek už ji také umí, před chvílkou ji zpíval.“

Kača usmála se pohrdlivě, utřela si bílým, naškrobeným šátkem ústa a řekla určitě: „Zůstane při tom, co jsme si udělali: Neumíš-li nové písničky, do kola mne nedostaneš!“

„Opravdu?“

„Opravdu!“

Jakub hleděl na babky u plotu jak s nataženými krky se dívají, co tak dlouho s Kačou rozmlouvá a zašeptal: „Prosím tě, Kačenko, té hanby mi nedělej! Podívej se, jak se lidé na mě dívají. — Co řeknou, nepůjdeš-li se mnou?“

„Ať si řeknou, co řeknou! A co by řekli, kdybych šla s takovým, který nikdy pleché písničky nezazpívá? Jdi si za jinou!“

Odvrátila se od něho a utíkala za kamarádkou na druhou stranu. Babky počaly se lokty štuhati a šeptala jedna druhé jedovaté poznámky.

Nebohý Jakub pohledl smutně za utíkající Kačou, otočil se a šel kolem rumpálu dolů do osady.

„Kubíčku, kam pak?“ volala za ním stará kostelnice, nejjizlivější baba z celé osady. „Hledáš Kačenku? Ta šla tamhle na druhou stranu.“

Jakub neslyšel však uštěpačných těch slov. V hlavě hučelo mu cosi jako mlýnské kolo. Šel přes celou ves až dolů k rybníku. Tam zastavil se

u malé chaloupky, hleděl chvíli zamyšleně na rybník a pak máchl rozhodně rukou, otevřel dvířka a vešel na dvůr. —

Na zápraží seděla v teplém sluníčko obstárlá žena s teplou pokrývkou na kolenou a modlila se růženec.

Když klika u dvířek zacvakala, obrátila hlavu a radostný úsměv přeletěl jí po tváři: „Jakoubku můj, jdeš za mnou?“

„Ano, maminko,“ odpověděl syn chvějícím se hlasem.

„A dnes o posvícení!“ sepjala matka ruce. „Všecka chasa je u muziky, proč tam nejdeš taky?“

„Byl jsem tam,“ řekl Jakub suše, „ale nic po tom. — No jakž, maminko, není vám dnes líp?“

„Je synáčku, je; ale jen trochu. Choditi ještě nemohu. Byla bych ráda šla do Božího kostelíčka, a nyní k muzice, abych tě viděla tancovat, ale nejde to. Nohy nechtějí mi doposud sloužit. Tentokrát mi ty křeče daly co proto.“

„No, když juž je jen zas líp,“ těšil ji Jakub, „dá Pán Bůh, že budete běhati zase jako dříve. — Jsou vaši doma?“

„O ne,“ vzdychla si matka. „Odešlo to všechno a nechali mne samou!“

„To jsem rád,“ přichvátil si Jakub, „aspoň si můžeme porozprávět a žádný nás nebude poslouchati. — Jakž pak, maminko, jedla byste?“

„Nemám ještě hladu.“

„Až dostanete chuť,“ řekl syn něžně, „jen povězte, donesu vám, co budete chtít. Byl bych dnes pěkných pár grošů u muziky utratil; víte co, užijeme těch peněz spolu.“

Jakub usedl vedle matky, nacpal si dýmku, zapálil a hleděl zasmušile na hrušku u plotu, jak s ní list po listě padá. Z osady zaznívala veselá hudba, veselí nebylo však ani v srdci Jakubově ani v srdci jeho matky.

Chudera hleděla na syna dlouho soustrastně, pak ovinula rámě kolem jeho krku a ptala se sladkým mateřským hlasem: „Jakoubku, synáčku můj, tebe něco trápí. Pověz mi, co je ti?“

Jakub položil těžkou svou hlavu na slabé rámě matčino a počal jí žalovati, co mu srdcem bouřilo a radostné hody ztrpčovalo.

V takových chvílích bývá i nejslabší rameno matky oporou skálopevnou a ústa nejprostší matky pronášejí slova tak potěšná, jakých jen v písmě svatém nalezneš.

Když slunko za kostelem zacházelo, řekl Jakub: „Maminko, máte pravdu, byl bych bláznem, pro tu Kaču tak se rmoutit. Ode dneška poradím se na před Pána Boha a potom vás, než něco začnu —.“

Na věži zazvonilo klekání. Jakub vstal, poklekl na zápraží a sejjav ruce hleděl vzhůru k Tomu, jenž vlévá statečnost a sílu do srdce všech těch, kdož na dvěře jeho zaklelou.

* * *

Když zahráli hudebníci u hospody pochod na pacholky a děvečky, že je čas ku krmení dobytka, vstal Jakub, rozloučil se s matkou a šel též domů po své práci. — Kača stála u hospody vedle rum-pálu a šilhalo po něm loudivým očkem. Jakub sice zpozoroval, ale pomyslil si: „Dělej si bláznem koho chceš, já se na to nehodím a topit se pro tě také nepůjdu.“

Číslo XV.

Vzpomínky na P. Pavla Křížkovského.

Často bývají vynikající básníci „slavíky“ nazýváni. Přeju jim toho čestného názvu z plna srdce, ale dle mého náhledu není pro básníky docela vhodný: vždyť básníci „pějí“ či lépe „píšu“ jenom slova, arci že plnozvučná, lahodná. A teď se ptám: kdy slyšel kdo slavíka zpívat slovy? Slavík vyluzuje z kouzelného hrdélka svého zvuky, a tomu jeho nápěvu může každý podložití smysl nebo slova, jaká chce, jak je právě naladěn — slova buď radostná, buď smutná.

Po mém rozumu měli by slavíky nazýváni býti oni muži, kterým Bůh dal dar zpívati zvuky, tvořiti ze zvuků nápěvy, jež jímají srdce každého mimovolně, byť by ani slovům písně nerozuměl, jak nás všechny dojíká sladký zpěv malého slavíčka.

Takovým slavíkem byl P. Pavel Křížkovský. Jeho okouzlující písně ozývají se nejen u nás na Moravě, kde v klášterním zátiší na Starém Brně žil, nejen v Slezsku, kde se narodil, ale i v Čechách, na Slovensku, v Chorvatsku, v Polsku, zkrátka: všude, kde pravého slovanského pěvce milují. A kdekoliv některá z jeho písní zazní, zaleskne se nadšením každé oko, záře vznešeného pocitu svítá na každém čele a srdce tepe mohutněji. Písně Křížkovského vlévají do duše posluchačův život nový, krásnější. Člověku je pojednou, jakoby kráčel za luzné letní noci na pokraji vonného háje po břehu šumné řeky. Z bílých osad, ozářených světlem měsíce zaznívají písně panen a mládenců, tu zádušné až k slzám, tam laškovité, tu zbožné,

tam velebným proudem mohutných zvuků plynoucí. A ty zvuky jsou tak známy a přece tak podivně dojmavy — právě jakby ti byly ze srdce vykvetly. Můžeš je slyšeti tisíckrát a přece se ti vždy líbí — právě jako píseň slavíka.

Nejsem sice schopen, zásluhy Křížkovského o náš národní zpěv dostatečně oceniti a vylíčiti, ale povím vám aspoň v krátkosti, kdy jsem se na svých kukátkářských potulkách s moravským slavíčkem sešel a co jsem viděl a slyšel. Snad vás bude i to zajímati.

Roku 1863 bylo lépe na Velehradě než 1885, úmrtním to roce Pavla Křížkovského. Tenkrát se ještě nikdo sv. apoštolů Cyrilla a Methoda neleká. Na Velehrad putovali poutníci ve velkých průvodech ze všech končin slovanských s nadšením zpívající píseň Křížkovského na slova Soukopova: „Ejhle svatý Velehrad už září.“ Neznal jsem tenkrát ani Křížkovského ani Soukopa, ale když jsem tu píseň poprvé uslyšel, pomyslíl jsme si: „Ti dva jsou jacísi kubíci.“ Kde jaká škola, kde jaký kostel, všude se učili: „Ejhle svatý Velehrad už září.“ — Mistr Zelený aby byl tehdy oběma rukama maloval, tolik měl objednávek na obrazy Cyrillo-Methodějské. A jak by ne, vždyť bylo nadšení pro myšlenku Cyrillo-Methodějskou všeobecné, nejen u kněží, nejen u zbožných venkovanů a věřících vzdělanců, ale u všech Slovanů. Tenkrát bylo: svaté naše apoštoly ctíti a Slovanem býti jedno. Proto hrnul se k Velehradu kde kdo, ba až z dalekého Ruska poslali tam zlatou lampu. Byli by tenkrát zajisté také i národní slavnost na Velehradě zařídili, kdyby tam bylo bývalo.

místa a pohodlí, ale že jich tam nebylo, sosnovali Slované velkou národní slavnost v hlavním městě Moravy — v Brně.

Tenkrát bylo Brno ještě moudřejší, než je dnes a neodepřelo Slovanům ani městského divadla ani redutního sálu, tím méně tedy zemského sadu „Lužánek“. Pěvecké spolky jely k Brnu ze všech končin (počtem přes 1100 P. r.), přijeli tam hudební skladatelé a sbormistři se svými sbory až z Prahy a Vídně. (Förchtgott-Tovačovský, Vojáček, Heller a j. P. r.) A kdo mohl, chvátil té slavnosti se účastniti.

Byl jsem tehdy ještě alumnem. Pamatuji se jako dnes, že jsme chodili večer dne 4. června v alumnátské zahrádce a vypravovali si o té slávě, která bude na Velehradě. Měsíček svítil, večer byl teploučký a mně se počalo pojednou nadšením a touhou srdce chvítí, i musil jsem sednouti. Nebylo mi popřáno tehdy Velehradské prahe políbíti.

Slavnost národní v Brně odbývala se o prázdninách. Náš pan farář chystal se též na ni. Já sám jsem peněz neměl, otec také ne a proto jsem v ten den, když pan farář na slavnost odejeti měl, raději z domu ušel. Báł jsem se, že by mi snad srdce puklo, kdybych ho odcházeti viděl. Šel jsem pěšinkou k lesu a chtěl pak přes silnici dále k myslivcovu rybníčku. Kráčel jsem, co noha nohu mine s hlavou svěšenou, vždyť je mladému vlastneckému srdci tak přesmutno, nemůže-li dosáhnouti toho, o čem dnem i nocí přemýšlí a sní.

Pojednou zaslechl jsem za sebou kroky, ohlednu se a vidím pana faráře. Podíval se na mne, sáhl do náprsní kapsy, v níž měl peníze a nazdvihnuv

levé rameno, jak bývalo u něho zvykem, řekl: „Jak pak, nejel bys se mnou na slavnost do Brna?“

Zapýřil jsem se: „Což o to, já bych jel, ale nemám peněz.“

„No nechť, jdi se domů obléci, a dá-li ti otec nějakou zlatku, dobrá, nedá-li, také tak, — přijď za mnou na novou hospodu, pojedeme!“

Zkrátka jeli jsme. V Brně byli jsme na noc u Padovce. Dole v restauraci hrála tenkrát právě cikánská hudba. Slyšel jsem ji tehdy poprvé. Z počátku se mi líbila, když jsem však byl nucen, celé dvě hodiny ji poslouchati, rozbolela mi z ní hlava.

Druhého dne byla v Minoritském chrámu Páně slavná mše sv., kterouž zpíval nezapomenutelný Sušil, obroditel kněžstva mor.-českého, za četné assistance. Veliký chrám byl zbožnými přeplněn, ale nejen chudší třídou, jak to obyčejně bývá; tenkrát jsem tam viděl též mnoho brýlatých i nebrýlatých pánů, jak by to vždy býti mělo. S kůru zazníval velebný zpěv.

Po službách Božích šli jsme si koupiti lístky do koncertu, jenž měl býti večer v německém divadle. — Jaký to rozdíl! Kdyby tak dnes Češi žádali o dovolení, v městském divadle národní český koncert odbývati, ouvej, — musili by si udělati z oken dvěře a vyskákati — třeba z prvního patra. —

Odpoledne šli jsme do Lužánek. Hrnuly se tam nepřehledné davy. Všude hudba, plesání a nadšené zvuky. Prostorné Lužánky se hemžily slavnostně rozjařenými lidmi, jako mraveniště mravenci.

Ve velikém kolišti bylo postaveno podium (vyvýšeno místo) pro zpěváky. Postavili se tam se svými prapory, a lid spěchal se všech stran a tlačil se kolem tribuny. Každý chtěl nejen zpěv slyšeti, ale též zpěváky viděti.

Pohlížel jsem se zalíbením pátravě na rozmanité obecnstvo. Nedaleko za námi stál pod košatým stromem Sušil s několika kněží. Pojednou rozlehl se jásot, tleskání a volání „Sláva“. Pohlédl jsem rychle na podium. Stál tam před zpěváky zavalitý, ramenatý kněz s plným, zdravím kypícím obličejem. Na očích měl nápadně lesklé brýle. V ruce držel taktovku a hleděl brzy do not na pultě, brzy na zpěváky, jak by byl v rozpacích.

„Křížkovský!“ šeptali si kněží kolem nás.

„Tedy — to jest ten Křížkovský!“ pomyslíl jsem si a hleděl naň ještě bedlivěji.

Když jásot se trochu utišil, dal P. Křížkovský taktovkou znamení a z pozadí za zpěváky zazvzněly hluboké, mohutné tóny pozounu. Byly to přepodivné zvuky, hned souladné, hned zase drané, jakby světlo s temnotou bojovalo. Konečně zřítězilo světlo, zvuky skončily se u velebný chorál a celý mohutný sbor zpěváků zapěl :

„Hvězdy dvě se z východu
berou v svatém průvodu.
To jdou blahou
bratří snahou
k slovanskému národu.“ (Sušil.)

Slyšel jsem tento sbor tehdy poprvé a nikdy více, ba ani v notách jsem ho nikde nespátřil; proto ozývají se velebné, úchvatné melodie jeho

v mé paměti jen jako umírající ozvěna v lese — nezřetelně, tím však dojmavěji. Jen tolik se pamatuji, jasně, že při slovech „duha pní“, t. j. duha míru nad slovanským národem, kterémuž ssv. Cyrill a Method světlo pravdy donesli, — že při těch slovech tony plechových nástrojů, provázejících zpěváky, v nevýslovně krásných a sladkých souzvucích vystupovaly výš a výš a zase sestupovaly, jakby půlkolo nejluznějších, skvělými akkordy zářících zvuků nad zpěváky duhou se klenulo a zářilo.

Ohlédl jsem se mimoděk na Sušila — utřásl si slzy — zajisté jen nejčistší radostí a nejkrásnějším nadšením.

Když byl sbor ukončen, rozproudilo se celé moře potlesku. Pohlédl jsem na podium, jak asi Křížkovský radostí září, — ale byl tentam, jakby mu do toho potlesku pranic nebylo.

Nevím již, které sbory po velké kantatě „Cyrill a Method“ následovaly. Líbily se všechny a byly nadšenou chválou odměněny.

Na programě stálo dále: „Utonulá“ od Křížkovského.

Proslavený mistr objevil se před zpěváky po druhé. Potlesk možná-li ještě větší ho uvítal. Křížkovský uklonil se a chopil se taktovky. Jásající zástup utichl okamžikem a zpěváci zanotili docela prostě národní píseň:

„Bude vojna bade,
Kdo tam na ni půjde?
Která má milého,
sobě upřímného,
ta — ta nařikat bude.“

Zpěv začal, jak praveno, docela prostě, jakoby venkovská chasa zpívala, ale brzy počaly zvuky

stoupati, mohutněti, jeden do druhého prouditi a sladkobolně bědovati:

„Ta — ta — ta nařikat bude — —“

Jednoduchá národní píseň proměnila se jakoby kouzlem ve velkolepé umělecké dílo.

Když poslední akkord dozněl, panovalo ještě několik okamžiků hrobové ticho. Srdce všech posluchačů chvěla se — ustrašená. — Avšak jásot, v jaký pak obecenstvo propuklo, byl ohlušující. Vše tlačilo se k podiu — ale Křížkovský opět zmizel.

Mně zněly zvuky té písně po celý den a po celou noc v hlavě. Slyšel jsem tu píseň od té doby již častokráte, umím ji z paměti, a přece jest její dojem na mne dosud stejně mocný. Byl bych tenkrát radostí Křížkovskému tu ruku, kterou tu píseň psal, zulíbal, nemohl jsem se však k němu dotlačiti.

Pan farář vedle mne volal neustále: „Toto je hlava! Toto je umění!“

„Ba věru,“ přisvědčil mu jakýsi kněz: „Křížkovskému se málokdo vyrovná.“

„Znáte Křížkovského blíže?“ tázal se pan farář.

„O již dávno!“ řekl kněz. „Studoval jsem s ním na gymnasiu v Opavě.“

My přistoupli k neznámému nám knězi blíže a ten jal se vypravovati: „Již tenkrát v Opavě divili se jeho hudebnímu nadání. — Jednou měla býti v chrámu Páně jakási těžší mše provozována; Křížkovský byl tehdy zpěvákem. V určitou dobu byl již celý personál na choře shromážděn, jen varhaník scházel. Regenschori ohlížel se netrpělivě

po dveřích, ale varhaník nešel. Kostelník rozžhal již svíčky na oltáři — a varhaník pořád ještě nešel. Ano, vyšel již i ministrant s misálem, sahal po zvonku — a varhaník nikde! — — Regenschorimu vystupoval strachem na čele pot. Zalomil rukama, pohlédl zoufale na hudebníky a otázel se hledaje rady: „Kdo si sedne za varhany?“

Starý houslista, který Křížkovského dobře znal, ukázal naň smyčcem.

Regenschori tonul, proto se chytal stébla, Priskočil ku Křížkovskému a otázel se ho: „Troufal byste si to vyhráti?“

Mladý zpěvák odvětil skromně: „Není-li žádného jiného, pokusím se.“

„Tedy honem, honem!“

A u sakristie zvonek „cink, cink“.

Všickni hleděli nedůvěřivě a zvědavě na Křížkovského, jak za varhany sedal. Sotva však počal předehtu, otvírali ostatní hudebníci oči a regenschori nejvíce. Varhany jen jen mluvily. Když byla mše ukončena, padl regenschori Křížkovskému kolem krku a celého zulíbal.

„Dobrá kopřiva záhy pálí,“ doložil pan farář zkušeně.

* * *

Za dvě léta na to byli jsme my alumnové-zpěváci jednoho dne zavoláni do světnice, kde stál klavír a kde jsme každodenně mše zkoušeli, které druhého dne zpívány býti měly. Tentokráte však sešli jsme se tam za jinou příčinou. Přišel mezi nás Sušil s Křížkovským. Slavný hudebník složil právě nový sbor na základě národní písně „Zahrada Boží“ ve sbírce Sušilově pod č. 78. otištěné.

Rozdal nám noty, zasedl za klavír a počali jsme zpívati:

„Vím já zahrádku, místečko krásné,
svítí tam slunce převelmi jasné.“

„Pravda a víra, láska, pokora,
do té zahrádky dvéře otvírá.“

„Ach Bože, komu ráčíš to dáti,
ve tvé zahrádce lásky dojiti?“

„V tom věčném ráji, kde starci hrají.“

Andělé pěkné písně zpívají. Amen, alleluja!“

Musili jsme sbor několikráte opakovati, než byl Křížkovský jak tak spokojen.

Když jsme ukončili, podíval se tázavě na Sušila, je-li spokojen? Ten zářil radostí a tiskl mu vřele ruku.

* * *

Od té doby jsem Křížkovského po dlouhá léta nespatriil, leč asi dvakráte docela zběžně. Jednou to bylo ve svatojakubském kostele v Brně, kde při jakémsi pohřbu přísluhoval prelátovi Nappovi u oltáře a podruhé jsem ho potkal na ulici. Šel krokem kvapným se sklopenou hlavou a nepozoroval ani, že ho pozdravuji.

Teprv r. 1884 bylo mi dopřáno, lépe se s ním seznámiti — ano spřáteliti.

A to se stalo takto:

Na radu lékařovu vydal jsem se do Luhačovic. Cestuji-li někam, není to jen tak letmo, jak u druhých lidí bývá, ale já se rád často zastavuji a prohlédnu si vše důkladně, jak to již moje kukátkářské řemeslo žádá. Tu i tam mne chytanou též lidé, dozví-li se náhodou, kdo jsem a nepustí mne hned tak z klepet. Podobně dařilo se mi na té cestě do Luhačovic.

Hned v Přerově čekal na mne povoz hanáka Hanáka — on totiž není pouze upřímný a uvědomělý hanák, který se za své červené „plondre“ nikde a nikdy nestydí, ale jmenuje se též Hanák. Povoz tohoto skrz na skrz hanáka zavezl mne do Moštěnic. Jel jsem jako na svatbu. Koně byly opentleny a kočí kouřil čtyřkrejcarový doutník. Před domem hanáka Hanáka vozka zastavil a já vešel do domu, abych se za pohodlné a pěkné svezení slušně poděkoval. — Nedivte se této mé zdvořilosti. Do Přerova jede se kolem Chropíně, kam od pradávna chodívají lidé „na moresy“ a ta moresnost musí býti též ve Chropínském ovzduší. Poznal jsem to sám na sobě. Jakmile jsem se toho Chropínského vzduchu nadýchal, ocitl jsem převrat v celém těle: stal jsem se jaksi ohybnějším a k poklonám působilejším — šikovnějším.

Hanáka Hanáka mne již očekával a ukázal mi své poklady. Ano — poklady! On vám, milý braši, není hanák jako hanák: v tom Moštěnickém vězí notný kus učence, alespoň tak velký, jak je on sám — a do sáhy mu sotva co chybí. — Věru, vyvaloval jsem u něho podivením oči a já se leda čemu nedivím. Ten člověk vám má rozličných učených knih a přerozmanitých penízů a penízků zlatých, stříbrných, měděných — ba i železných — plné pytlíky. Má starořecké, starořímské, egyptské peníze s přepodivnými nápisy a hlavami králů a císařů, za jejichž panování byly raženy. Na jednom zlatáku viděl jsem hlavu ukrutníka Nerona, kterýž se kdysi procházel mezi za živa hořícími křesťany-mučeníky. Také mi ukázal stříbrňák, za jaké prodal pravzor všech „chytráků“ — Jidáš

svého Pána. Má staročeské groše — podlouhlé, tenounké stříbrné plíšky, — ba má i čínské peníze. Ale kdež pak vám to mohu všechno vypočítati? A kdybych i mohl, přece byste si toho nedovedli představit. Kdo tu sbírku penězů chce viděti, nechť si zajde do Moštěnic, p. Hanák ji každému s radostí ukáže.

Když se mi se vším pochlubil, vedl mne do školy, kde občané moštěničtí vystrojili chudičkému novoknězi skvostnou hostinu. Byl tam též duchovní správce z poblížkého kláštera Přestavlkého. Klášter ten jest vlastně zámek, patřící kardinálu - knížeti olomouckému. Poskytl v něm útulek pannám řádu sv. Voršily, které dobrodinec Bismarck z Německa vypověděl pouze proto, že jsou klášterními pannami. Kdyby byly slavný slib svůj zrušily a řeholní roucho zahodily, mohly pěkně ve své vlasti zůstat a mocný kancléř byl by se zajisté o věrolomné jeptišky dobře postaral, že však nezrušily věrnosti Ženichu svému nebeskému, který není Bismarckovi jaksi po chuti, zahnal je za hranice a cizina přijala je vlídně. Zahřídily si v Přestavlkách vychovávací ústav a účinkují tam blahodárně.

Přestavlký velebný pán mi tedy o prvotinách vypravoval, že jedna z těchto trpítelek pro víru právě zemřela a na zítří že bude míti pohřeb. Kdo vlast svou upřímně miluje, komu rodná země ku srdci přirostla, ten zajisté se slzami v očích a s rozbolestněným srdcem každého rád ku hrobu doprovodí, o kom ví, že bez vlastní viny vyhnancem se stal. Umínil jsem si tedy, že zemřelé, v cizině zemřelé klášterní panně na pohřeb půjdu.

Ráno doprovodil jsem ji k poslednímu odpočinku. V Přestavlkách nemají žádného hřbitova. Občané vynesli zemřelou pannu z klášterní kaple a žádná ze sester její nevykročila přes klášterní prah vyprovodit ji do poslední tiché komůrky. Inu, přísný řád to tak poručí. — Před rakví šli všechny chovanky slavnostně oděné a starší z nich plakaly hořce o dobrou sestru učitelku. Já šel s velebným pánem spirituaelem před rakví a šeptal mu: „Zemřelá byla zajisté velice hodná, že o ni chovanky tak plačou.“

„Byla andělem v lidském těle“ řekl veledp. spiritual.

„Nebohé sestry ji ani vyprovoditi nemohou“ lítoval jsem. „Plačou zajisté doma všechny, že nebožka bude pohřbena do cizí země a ony ani vyprovoditi ji nesmějí.“

„O ne, sestry neplačou; zpívají doma „Te deum“, že jedna z nich navrátila se do svého pravého domova“ odvětil p. spiritual.

Tato slova mne zarazila.

Kdysi jsem četl o věhlasném hudebním skladateli Chopínovi, který byl synem francouzského důstojníka, ale narozen z matky Polky v Polsku, po polsku od ní vychován a pravým, věrným Polákem, což každá nota jeho skladeb dokazuje. Nepříznivým osudem byl nucen do Francie, otčiny svého otce, vystěhovati se. Loučil se s polskou zemí jak se loučívají synové s hrobem své matky. Odcházeje nhrabal si krvavými prsty prsti ze země matičky Polsky. A tuto drahou zemi uschoval kamkoliv přišel ve stříbrném poháru. Před smrtí svou prosil soudruhy, aby mu ji vysypali

do rakve na prsa. Chudák rozloučiv se krvácejícím srdcem se svou rodnou zemí, přál si, aby tatáž země ležela na jeho zemřelém srdci, jako leží posypátko na posledním puntíku knihy života.

Co jsem vám o Chopínovi vypravoval, napadlo mi cestou, když jsem zemřelé klášternici průvodem k hrobu do Staré Vsi poslední čest prokazoval. Kdybych byl doprovázel k hrobu Chopína, vlastence, kterému jest milejší těžká mrtvá země, než věčné živé nebe, bylo by mi snad srdce pukalo, že jsem však doprovázel zemřelou nevěstu Kristovu, myslel jsem si: Co na tom, kam tě, ty liliové semeno věčnosti, uloží? Tvůj domov jest všude. Kde klene se modrá obloha, tam spíš pod střechou otcovskou; kde svítí ve dne slunko a v noci měsíc a hvězdy, tam kmitá lampa tvé dobré matky, Marie Panny a obloha klene se všudy, a proto odpočívá nevěsta Kristova ať již pohrobena ve kterékoli zemi doma u Otce a u laskavé Maminky. Když jsem rakev zemřelé jeptišky moravskou hlinou posypal a za její věčné blaho se pomodlil, nabídl mi p. starosta staroveský přelaskavě povoz do Kroměříže.

Já mám sice boty z toulavého telete, ale sveze-li mne někdo tak krásně jak onen pan starosta, jest mi to přece milejší než každá chůze. Ano, milí braši, jel jsem místo do Luhačovic do Kroměříže.

Že však právě v předešlých dnech v tomto městě byli baťuška Car s naším otcem Císařem se sešli a já jakožto kukátkář dle povolání svého tam jsem si zabrousil, doufám, že mi nezazlíte, pak-li vypravování o slavnému důstojném panu

Pavlu Křížkovském na chvílku přestřihnu a povím, co jsem v tom hanáckém Jerusalemě viděl a slyšel.

V Kroměříži, kam mě staroveský p. starosta zavezl, spustil se hustý déšť. V též chvíli stihlo okolí brněnské strašné krupobití. Když jsem za deště obdivoval nádherné komnaty a sály arcibiskupského zámku, zvláště onu velikou, pamětihodnou dvoranu, v níž zasedal první rakouský říšský sněm, jehož předsedou byl tentýž dr. Smolka, který dnes po 37 letech opět říšskému sněmu předsedá, kde si vydobil první řečnické vavříny náš dr. Rieger, kterého se podnes liberálové lekají, kdykoli v říšské radě mluvití se jme — procházeje těmito slavnými místnostmi nenadál jsem se, že v témž okamžiku kroupy mou úrodu doma ničí.

Přenocoval jsem v Kroměříži a odjel časné ráno drahou do Uher. Hradiště a odtud do Uher. Brodu. Z Uher. Brodu jel jsem do Luhačovic sám a sám, a měl dosti času rozhlížeti se po pahorkovité, lesnaté krajině, kde každým údolím stříbrojasný potok protéká, kde vše tučnější zelení se usmívá, kde vzduch zdravotou voní. Kdyby Luhačovice léčivých vod i neměly, zasluhovaly by, aby dýmem a prachem ochuravělý měšťan, aby člověk po celý rok na svou světlici upoutaný do těch svěžích lesů na nějakou dobu se uchýlil a tam na duchu i na těle osvěžil.

Když jsem v Luhačovicích kufřík svůj do bytu již zamluveného dopravil, vyšel jsem si na procházku podívat se, nenajdu-li mezi lázeňskými hosty někoho známého. Potkal jsem jich skutečně několik. Dali jsme se do hovoru a vypravovali si, jak se komu z nás daří, kde co schází,

a podobné lázeňské rozprávky. Zabral jsem se do řeči tak, že jsem si ničeho a nikoho kolem sebe nevšímal.

Náhle vyrušila mě však ze šplechtu neznámá mi slečna. Ani nevím, kde se vzala, — stála jakby s mračen spadla z nenadání přede mnou, usmívala se šelmovsky a otázala se mě s lehkou úklonou: „Prosím, mám tu čest s panem kukátkářem?“

Já se uklonil taktéž, jen že hloub, smekl klobouk a odvětil: „Ano, jsem toho řemesla. Čím mohu sloužiti?“

Víte, jsem-li někde ve světě, tvářím se po světsku, aby lidé neřekli, že jsem byl nejdál — za humny.

„Důstojný pan P. Křížkovský by rád s vámi mluvil,“ pravila slečna.

„P. Křížkovský?“ zvolal jsem překvapen: „Prosím, kde pak je?“

„Tamhle stojí,“ ukázala slečna k podloubí.

Skutečně: stál tam slavný náš pěvec opřen o hůl a kolem něho několik dam. Pohlížel přes ostré své lesknoucí se brýle na mne a usmíval se vlídně.

Spíchal jsem k němu: „Má nejhlubší úcta, důstojný pane. Těší mne velice, že mám tu čest. — Má poklona,“ pozdravil jsem dámy, jež na mne jako na nějakého cizozemce zvědavě pokukovaly.

P. Křížkovský představil mi dámy — byla takřka každá z jiného kouta Moravy — a doložil pak: „Ty dámy jsou mými milosrdnými sestrami.“

„To je krásné,“ pravím. „A jakým to způsobem jsou milosrdnými sestrami?“

„Podívejte se na mne,“ pravil ubohý Křížkovský, jenž byl na levé straně mrtvicí raněn, „jaký jsem chudák: choditi nemohu, čisti také hodně ne a řeč vážne, — váz — ne. Jsem zde sám a bylo mi hrozně teskně, — čas — dlouhý —, až se ty dámy nade mnou smílovaly. Vodí mne, vypravují mi — —“

„A pěkné věci?“ tážu se.

„O, moc pěkné!“ usmál se Křížkovský.

„Důstojný pane, nevysmívejte se nám, sic vám již ani slovíčka nepovíme!“ zvolala pí. doktorová z Prostějova.

„Má dušičko, to byste ani nedovedla,“ začtvěřil Křížkovský.

„Tak je to dobře!“ pravil jsem. „Jak vidím, baví vás ty dámy výborně.“

„I ano. Hrávají se mnou také v karty.“

„Co, co, snad ne dokonce ferbla?! To nesmí!“

„I Bůh uchovej! My hráváme jen černého Petra anebo mariáš.“

„A důstojný pán nás všechny obehává,“ řekla slečna.

„Ja, když mě schválně vyhrávati necháte.“

„O ne, vy to lépe umíte než my,“ pochlebovala mu dobrotisko.

V tom spustilo několik cestujících cikánů čardáš. P. Křížkovský přetrhl řeč a naslouchal, sotva že však několik taktů přešli, počal se ošklibati, jak by měl bolesti a řekl: „Aha, zajisté je objednáno ředitelství, aby odsud všechny myši zahnali.“

Abychom my silnější pohlaví od slabšího zahnaní nebyli, ošetřovali jsme též a bavili pro-

slaveného výtečníka a miláčka všech zpěvumilovných Čechoslovanů dle možnosti. Považovali jsme to za svou svatou povinnost, ba za čest jsme si to pokládali.

Byli právě tenkrát v Luhačovicích dva olomoučtí p. alumnové na léčení; ti mu ráno a večer při oblékání a svlékání pomáhali, poněvadž byl Křížkovský velmi ostýchavý a obsluhy lázeňských zřízenců se štítil. — Za to oba mladé pány miloval, jako otec své syny, usmíval se zdaleka a oslovoval „Honzíčku“ a „Toníčku“.

Křížkovský byl vždy velmi jemný, pobožný a skromný. Kdykoliv jsem s ním počal o jeho dílech mluvit, obrátil řeč na něco jiného aneb zakroutil hlavou: „To jsou samé hlouposti. Já jsem jen prostý písničkář a vy kukátkář. Nemíchejme se mezi ty učené pány a zůstaňme při svém řemesle. — Ach,“ vzdychl na to, „vy můžete, ale já již ne.“

„A proč byste nemohl?“

„Milý brachu, ztratil jsem všechnu fantasii — nemám paměti — a začnu-li psát — ne, nejde, nejde to!“

A nebohý stařec stanul, svěsil hlavu, opřel se pravou rukou o hůl, máchl levicí beznadějně a doložil s povzdechem: „Nejde to, nejde, nejde!“

„A nemůžete si ani zahrát?“ otázal jsem se opět.

„Nemám v levé ruce vlády, — neposlouchá,“ vzdychl opět. „A kdybych mohl, co platno? odnesli mi doma klavír ze světnice pryč.“

Chudák nepochopoval, že se to stalo pouze z lásky, aby se hrou nerozčiloval.

Jenom jedenkrát se prozradil, že z výsledků svého namáhání v oboru hudebním měl radost.

Bylo to ráno po osmé hodině. Šli jsme spolu po silnici mezi krásnými, vonnými lesy směrem k Horní Lhotě, kde farářuje výborný znatel a popisovatel cikánů, vp. Lysý.

Bylo přerokované jitro. Každý strom voněl, každá travička se smála, potok vedle silnice bublal tak nevinně sladce, že jsem mimoděk zvolal: „Bože, zde musí být z jara, když ptactvo zpívá, krásně jako v ráji!“

Křížkovský nazdvihl významně ruku a zašeptal: „O ptactvo! — Ano jako v ráji!“

Šli jsme na to mlčky vedle sebe, možno-li jeho plíživé kroky chůzí nazvati. Nechtěl jsem ho v rozjímání rušiti.

Po chvíli zastavil se a počal sám vypravovati: „Když jsem převzal řízení kůru v Olomouci, měl jsem trpkou, trdnou práci — o jé! Někteří páni nemohli chorálu ani čut — nerozuměli tomu — chtěli bubny a intrády. Já nedal jsem se však mýlit — a za rok dočkal jsem se radosti. Jednou se nám podařila Palestrinova mše — no — dokonale. Kardinál si mě dal zavolati a řekl mi: „Dnes jsem slyšel anděly zpívat!“ — Tenkrát jsem měl radost — ano, měl.“ —

„A jakž pak, když se povedla při koncertě „Utonulá“ nebo „Dar za lásku“, neměl jste také radost?“

„Ach což — to jsou písničky,“ pohodil hlavou a pošinul se o krok dále.

„Vy na své světské skladby, jak se zdá, velké

váhy nekladete, ale nám je líto, že jste jich více nesložil.“

„Nejde to již,“ zakroutil opět hlavou.

„Jak pak, kdybyste ráčil napsati aspoň několik průvodů k národním písním, jako jste složil k písním „Zahučaly hory“ — „Letěl, letěl roj“?“

Křížkovský nazdvihl hlavu, zamžoural levým okem, jakby se mu to moje neustálé naléhání protivilo.

„Nemám jich.“

„Zaopatřím vám je; hned zítra budou zde a notového papíru hojnost. Pokuste se, ujde vám trochu čas.“

„Pokusím se tedy,“ usmál se Křížkovský, ale více chytrácky, než radostně; chtěl tím slibem mé dotíravosti učiniti konec. — Věděl sám nejlíp, že k práci schopen již není: — nenapsal ani noty!

Že byl Křížkovský opravdově pobožný, je všeobecně známo a bylo to na něm též v Luhačovicích pozorovati. Nemohl sám mše sv. sloužiti: bál se, že by buď kalich převrhl, nebo v něčem jiném pochybil. Za to však byl každodenně v lázeňské kapli jedné neb dvěma mším sv. přítomen a sedával tam někdy dlouho v tiché modlitbě.

Jednou, jda se mnou z kaple, pravil mi: „Zítra tomu bude 36 roků, co jsem sloužil prvním mši sv.“

„Měl byste tedy zítřejší den nějak oslaviti,“ navrhl jsem mu.

„Jak pak? Nemohu ani mši sv. sloužiti.“

„Proč byste nemohl? Máte zde hábit?“

„Mám.“

„Tedy se zítra oblečte, půjdeme s vámi k oltáři, abyste neměl strachu.“

Tak se také stalo. Druhého dne ráno zašli jsme si pro P. Křížkovského, oblekli jej do habitu a zavedli do kaple. Páni alumni ministrovali a dva kněží jej podporovali. Byl při mši sv. velmi dojat, jakby byl tušil, že slaví naposled výroční den svých prvotín.

Důst. pan děkan vystrojil mu k počtě hostinu a pozval nás. Večer jsme objednali lázeňskou hudbu, já poručil, aby hráli samé slovanské skladby a když se setmělo a Křížkovský z naší společnosti odebrati se již chtěl, donesli mu z kuchyně krásnou kytici, hudba zahrála a já pronesl drahému oslavenci srdečnou zdravici. — Připíjeli jsme mu a dobrák plakal radosti. Nemohl ani odpověditi, — pravil jen: „Když jsem pracoval, nevšíml si mne nikdo a teď, když nejsem k ničemu, oslavujete mne —“

Doba pobytu v Luhačovicích uplynula mi rychle, jako krásný den ve společnosti milých přátel. Den mého odjezdu přiblížil se dříve než mi bylo milo.

P. Křížkovský slyše, že chci odjeti, pravil: „Pojedu s vámi.“

„A proč? Vždyť máte času dosti a peníze Vám pošlou. Svědčí vám zde; zůstaňte tady.“

„Co bych zde sám dělal? Odjíždíte jeden po druhém — bylo by mi tady teskno.“

Šel jsem poradit se s lázeňským lékařem mám-li Křížkovského do Brna zavésti, neb mám-li mu přimlouvati, aby pobytí své v Luhačovicích ještě prodloužil?

„Na úplné uzdravení nelze u něho ani pomyšlení,“ řekl lékař. — „Chcete-li jeti domů, račte jej vzít, aspoň bude pod bezpečnou opatrností. Kdyby jel sám, — víte, že je napolo bez vlády, — mohl by na cestě lehce k úrazu přijíti. — Bude-li doma pilně na procházku choditi a častěji studenou vodou se umýváti, prospěje mu tam právě tak, jako zde.“

Tato řeč lékařova zdála se mi rozumnou. Psal jsem tedy, kdy a kterou cestou domů přijedeme, složili své věci, zaplatili všudy, rozloučili se a s Pánem Bohem odjeli.

Zavezl jsem milého Křížkovského až do kláštera. Bylo to právě v pátek ku čtvrté hodině odpolední, když jsem po prvé do jeho pokojů vkročil. Bydlel v přízemí, hned u brány ve dvou světnicích. Okna toho bytu hledí ven na náměstí před chrámem.

Křížkovský děkoval mi co nejsrdečněji za službu mu prokázanou a prosil mě, abych u nich v klášteře přenocoval. Měl jsem v městě práci a proto jsem se za pohostinství mi nabízené poděkoval, slíbil jsem mu však, že ho brzy navštívím.

A dostal jsem také svému slovu: navštívil jsem ho několikráte. Přivítal mě vždy s takovou radostí, jak bych mu byl svou návštěvou největší dobrodiní prokázal. Poctil mě jedenkrát na odvetu také svou milou návštěvou.

Posledně byl jsem u něho 14 dní před jeho smrtí. Dal mi tenkrát výtisk písně „Zahučaly hory“, jím pro jeden hlas a klavír spracované. Prosil jsem jej o nějaký starý rukopis, řekl mi však, že žádného nemá.

Byl tenkrát krásný jarní den a okna byla otevřena. Pojednou uslyšeli jsme venku pod oknem krákorání.

„Aha, již jsou zase tady,“ usmál se Křížkovský radostně a spíchal k oknu. Venku krákoralo několik roztomilých kropenatých kuřat a natahovaly krky k oknu. Křížkovský házel jim chleba a smál se hlasitě jako dítě, když některé kuře prodobret mu podávaný hodně vysoko vyletělo. Rozmlouval s nimi a volal každé jménem.

Hleděl jsem naň s opravdovou úctou. Takový duch a taková něžná, dětinná mysl. —

Když jsem odcházel, objal mě a prosil: „Přijďte zase hodně brzo, Václavku. Ano?“

„Přijdu brzo,“ přislíbil jsem.

A přišel jsem skutečně brzo, ale ne k živému, nýbrž k mrtvému.

Za čtrnáct dní na to, 9. května, nalezl ho po snídání sluha u okna, odkud kuřátka krmíval, bezvědomého na zemi ležeti. Večer před tím řekl: „Dnes tomu jsou dva roky, co mě mrtvice po prvé ranila“ — a ráno na to ranila jej naposled, — smrtelně!

V krásnou vesnu, když vše nejpestřeji kvetlo, když slavíci nejkrásněji zpívali, umřel náš slavíček, pěvec květné vesny, doputoval dobrý pastýř pouť svou vezdejší, utonul v moři věčnosti a mám v Boha pevné doufání, že nebude tam na něho žádné žaloby, ale že jej přijme zahrada Boží. —

Zvěst o jeho úmrtí dotkla se mne velmi bolně. Spíchal jsem ke hrobu jej doprovodit. Bylo to právě v křížové dni. Prostranný starobrněnský chrám byl ctiteli zemřelého naplněn, nazvíce z české společ-

nosti. Sám nejd. pan biskup a mnoho jiných církevních i světských hodnostů přišlo, poslední poctu mu vzdal. Rakev zesnulého byla skvostnými věnci kolem do kola ověšena. Přišli zástupci zpěváckých spolků až z Prahy, Vídně, Olomouce.

Po slavné zádušní mši sv. zazněl s choru přítlumený, hluboký hlas pozaunu, jako dlouhý, chvějící se povzdech bezměrného bolu a pěvecký spolek brněnský zapěl „Zpěv u hrobu“, který složil ten jenž tam teď na márách ležel, na slova Sušilova, za příčinou odhalení pomníku Sušilova na městském hřbitově brněnském, které se konalo dne 26. července 1871.

„Odpociň si v tichém chládku
po dusnotě života,
stálého ti nyní svátku
věčná přeje dobrota.

Ulož se v tom ouzkém loži
s odevzdanou útrobou,
až tě opět anděl Boží
slavnou zbudí spůsobou. —

Tam, kdes nyní, nedosahá,
čím by nitro stonalo,
poslední to byla dráha,
již tvé tělo konalo.

Jinou pouť tam duch tvůj koná,
jiné divy obadá,
pověčných tam dějin clona
před tvým zrakem opadá

Uděl ti Bůh milost svoji,
odpuť, v čem si vyvinul,
otav tvoji duši v zdroji,
jenž se s kříže vyřinul.

Anděla tě svého správou
uved v rajskou zahradu,

a dej, bys tam věčnou slávou
v blahém skvítal omladu!

Odpociň si v tichém chládku,
odpociň! —“

Chvěl jsem se po všem těle. Mohutnost a dojemnost toho zpěvu nelze vylíčiti. Co je člověk? — Duch, jenž tyto velebné zvuky vymyslel, odebral se na věčnost, by naslouchal zvukům novým, na zemi jen jednou u Betléma slyšeným, — zvukům andělským — a schránka tělesná přichystána „konati poslední dráhu“ — do hrobu!

„Odpociň si!“ vzdychl jsem z celé duše a oči se mi slzami zalily. A teď, an toto píšu, padají opět mé slzy na blánu jak venku to podzimní listí. — Žel, že jsem ho dříve blíže nepoznal, až když se podobal tomu vadnoucímu stromu! — Dopravodil jsem jej až na centrální hřbitov, kde ho veld. p. opat uložil „v tom ouzkém loži“.

Když jsme přijeli ke klášteru zpět, běhala kuřata pod okny a vylitovala s teskným křikem.

Ach, ruka, která jim chléb a nám ty čarokrásné písně dávala, ležela již „v tichém chládku“.

Když ta nemá tvář po něm tesknila, neměli bychom my?! —

Památka všech věrných dušiček je přede dveřmi. Každý z Vás půjde pomodlit se za zemřelé: prosím o otčenášek za † dp. Pavla Křížkovského! —

Číslo XVI.

Pravá národní slavnost!

Často již popisoval jsem naše polonářské slavnosti, teď chci jednou vylíčiti také pravou

národní slavnost, v jaké náš lid největší zalíbení má a která účastníkům nikdy z paměti nevymizí.

„V neděli bude milostpán biskup v Dražovicích světití nový oltář a rozšířený a ozdobený kostel,“ vypravovali si lidé v celém vřkolí a kde kdo mohl, strojí se do Dražovic na tu slavnost.

Že jsem také já boty si mastil, rozumí se samo sebou: moje povolání mě k tomu nutilo.

Nepravím nadarmo, že jsem si mastil boty, vždyť bylo blativo, ač jsme byli tenkrátě teprv v srpnu. Ustavičné průšky rozblatily polní cesty až do bezedna — a do takových cest je důkladných juchtovic potřeba.

Připravil jsem se tedy na cestu, ale když jsem v sobotu dne 24. srpna, kdy Jeho biskupská Milost do Dražovic přijeti měl, ráno vstal a z okna ven se podíval, zvolal jsem: „Juž je po slavnosti! Neboží Dražovští! Není možná, aby se pan biskup v tomto úpadě do Dražovic vydal. Jak by tam dojel?“

Nevím, co se tam nahoře právě v ten den stalo, ale hrom vám hučel celé dopoledne hněvivěji než děla u Králové Hradce a z mraků jen jen lilo.

Stál jsem dlouho u okna a čítal na knoflíkách: „Mám, nemám?“ až jsem se sám na sebe dopálil.

„Což pak jsem z marcipánu, abych se deště bál?“ Vzal jsem hůl, do kapsy několik desítníků a šel do Rousinova, kudy pan biskup jeti měl.

V Rousinově čekalo vřkolní kněžstvo a židé i židovky vykukovali — o šábese svátečně oblečení — zvědavě z oken.

„Přijede?“ tázal se mne starý žid.

„Waass ich?“ pokrčil jsem rameny.

„Kde pak by přijel v tom nečase!“ bylo veřejné mínění.

Po chvíli zahučely z daleka rány z hmoždířů. Do všech jak by střelil.

„Co to?“

Jářku: „To střilejí u Tvarožny na kopečku z hmoždířů. Čekali tam, aby nejdůstojnějšího pána, pojede-li, střelbou přivítali. A juž jede!“

„Chudák, v takovém dešti!“ divili se všeobecně. „To by každý neudělal!“

Vše se hrnulo k ozdobenému kříži, kde kněžstvo, c. k. okresní komisař a představenstvo obce na knížete církve čekali, aby ho přivítali a počtu mu vzdali.

Za nedlouho přijel pan biskup, sestoupil s kočáru, vyslechl uvítací řeči, poděkoval vlídně a jel, Podbřežským banderiem doprovázen, Podbřežicemi, přifařenými do Dražovic, kdež slavně uvítán byl od Podbřežských, dále k Dražovicím cestou opravdu bezednou.

Spíchal jsem za ním.

V Dražovicích byl kde který dům a domek kvítím, prapory, chvojím a obrazy slavnostně ozdoben. Švarní banderisté jeli Jeho Milostí vstříc. Hmoždíře hřměly, hudba hrála, zvony slavnostně zvonily, ale s oblaků přšlo bez přestání.

Lid však nedbal deště, kde kdo se shromáždil ve svátečním oděvu na faře: školáci, družičky, muži, ženy, starci, stařeny, vše bylo na prostranném farním dvoře přivítat svého vrchního pastýře. Myslím, že vyjma snad některého nemocného nikdo doma nezůstal.

A jak by nespíchal lid ku svému otci, když on neváhal v takové nepohodě dalekou cestu k němu nastoupiti? Věru zplakati by musil člověk nad lidem, který by takového arcipastýře s jásáním nepřijal! A Dražovickým zářila nadšená radost z očí a ta se proměnila v pravý jásos, když se brzo po příjezdu vzácného hosta obloha vyjasnila. I uvítán zde od obecního výboru, dva nejstarší manželé podali mu chléb a sůl; přivítán pak od kostelního výboru; od pracovníků různých při kostele, od místního p. učitele a posláze od p. faráře.

Po krátkém odpočinku zanesl nejdůstojnější pán ostatky svatých, které na zítří do hlavního oltáře zazděny býti měly, na hřbitov do kaple. Jsou to tuším ostatky svatého Vincence, Urbana, Valentina a blahosl. Jana Sarkandra. V kapli u ostatků modlil se pak p. biskup s kněžstvem hodinky ku sv. mučovníkům. Na to vykonal slavné posvěcení krásně upraveného hřbitova, prosloviv napřed slovy nad míru důmyslnými, apoštolskými, že bez mála všechny posvátné obřady biskupům výhradně zůstavené již vícekrát vykonal, jenom konsekraci hřbitova že bude konati poprvé. Pak vyložil význam sv. pole pro každého křesťana a posvětil je, vykonav u pěti křížů předepsané modlitby a zapáliv na každém tři svíce.

Po svěcení hřbitova měl u nového kříže Frenštátek dp. farář Josef Fúsek, dřívější o stavbu chrámu Páně velmi zasloužilý farář Dražovický, dojmavou řeč, načež nejdůstojnější pán dva kříže od manželů Vlachových a Rolkových založené posvětil a hned na to sochu Panny Marie Lurdské, v kapli od bývalého učitele K. Březovského a jeho

manželky postavené, před níž pak lid s pány alumný z Brna a Olomouce litanie Loretánské překrásně zapěli.

Zatím se přiblížil večer. Lid se rozešel domů a kněží šli do fary.

Ale oslava téhož dne nebyla ještě u konce.

Sotva se setmělo, zazářily celé Dražovice světlem. Kde bylo jaké okno, v každém hořela svíce nebo lampa. I věž byla osvětlena. Vypadalo to, jak by byly obrovské svatojanské mušky tam nahoře na věž posedaly. Stál jsem dlouho ve tmě, díval se na věž a přemýšlel, co to tam je nahoře asi za světla?

„Snad nezavedl váš nový pan farář, P. Stojan, tady již i elektrické osvětlení?“ řekl jsem člověku, jenž stál před farou nedaleko mne.

„I ne. Co vám napadá, člověku? To tam zavěsili naši zedníci lucerny a teď je rozžehli.“

„Vida, na všechno je správa! Na to bych byl sám nepřišel a jsem světa přece zběhlý.“

Z osady zazněla hudba.

„Podívejte se, pochodňový průvod, lampiony“ řekl můj soused.

A skutečně, pochodňový průvod krácel k faře. Tam se postavili a střídavě hráli hudebníci „kavatiny“, jak primista ujišťoval, a zpěváci se školáky zpívali písně. Rovněž okolní učitelstvo zapělo několik sborů.

Nejdůstojnější pán a hosté ve faře stáli u oken a tleskali hudebníkům i zpěvákům pochvalou.

Zastaveníčko trvalo až k 9 hodině. Pak zahlaholil s věže slavně velký zvon a celé shromáždění před farou počalo se modliti Anděl Páně

Když se domodlili, zazněl do tmavé noci děvět-kráte mohutný hlas rohu „hút, hút, hút — —“ a kdosi, nevím, zda pomocný neb někdo jiný zapíval hlubokým vážným hlasem:

1. Chval každý duch Ho-spo-di - na i Je-
 ži - še Je - ho Sy - na; bi - la de - vá - tá
 ho - di - na.

2. Zapačíte světlo, oheň,
 aby nebyl lidem škoden,
 odpočiňte s Pánem Bohem!
3. Milý svatý Floriáne,
 proti požáru patrone,
 chraň nás od věčného ohně.
4. Blahoslavená Rodičko,
 Krista Ježíše Matičko,
 opatruj naše místočko!
5. Svatý Jene, náš patrone,
 svatí Vincenci, Urbane,
 ochraňte úrody země!
6. Blahoslavený Jene Sarkandre,
 i ty svatý Valentine,
 skrze svou smrt mučednickou,
 chraňte Církev katolickou.
7. Pochválen buď Ježíš Kristus
 až na věky věkův. Amen.

A opět zněl, mohutný, až strašný hlas rohu devětkrát do tiché, černé noci.

Nejdůstojnější pán naklonil se z okna a zavolał: „Děkuji vám uctivě. S Pánem Bohem a dobrou noc!“

A lid se tiše rozešel do svých tichých domků, z nichž okny světlo zářilo, jako radost očima ze šťastného srdce. —

Viděl jsem již mnoho na světě: viděl jsem velebné průvody, krásné výjevy na divadle, velkolepé národní slavnosti, ale vyznávám upřímně, že mne nic tak nedojalo, jak ona chvíle v Dražovicích.

Všechn lid modlil se k Hvězdě mořské. Po celé krajině hustá, neproniknutelná tma, jen nahoře mezi roztrhanými mraky zářila tu a tam vlídná hvězda. A u okna stál velepastýř a modlil se se svým stádcem, jedno srdce, jedna mysl! A když pak zahučel mocný hlas rohu a ztrácel se v neznámých tmách a zazněla zbožná, prosebná píseň nápěvem tklivým, jaký jen naši předkové vytvořiti dovedli, vzdychl jsem: „O proč vymizel tento krásný zvyk v našich osadách! Když probudil za stara mocný hlas rohu starostlivého hospodáře, těšila jej píseň ponocného, že je majetek všech pod ochranou svatých; zazněl-li hlas ten nemocnému, na lůžku se svíjejícímu, byla mu nábožná píseň útěchou, balsámem — a zahučel-li hlas rohu do ucha nešlechetníka, připomenul tím na soud Boží a slova: „Chraň nás od věčného ohně!“ zatřásala jeho svědomím. Za našich dob odpíská si obyčejně ponocný hodinu na píšťalce, aby roh dětí nepolekal — a o písni nábožné ani zmínky. Ta by mnohému pánu ještě spánek přerušila.

Škoda dobrých starých časů! Kdybych měl k tomu moc, poručil bych, aby ten starý zvyk všude obnoven byl.

„Už je slůnko z tej hory ven!“ (Bartoš) zajásaly s národní písní celé Dražovice, když v neděli ráno slunce jasně vycházelo. Na zemi bylo sice bláto, kam jen oko pohledlo a noha stoupla, všude samé bláto, ale to lidem nevadilo, jen když bylo nahoře krásně. A to bylo. Po půlnoci vymetl ostrý větřík kde který mrak a mráček a obloha byla čistounká a slunce zářilo jásavě.

Od časného rána sloužili kněží ve hřbitovně kapli a pod širým nebem mše sv. Stál jsem na kopečku u kostela a rozhlížel se po okolí. Se všech stran spíchali lidé k Dražovicím na slavnost. Světlo-červené a modré sukně venkovanek a bílé košilky hořely v slunečním lesku. Zvony z vůkolních osad zněly ve vlhkém, čistém vzduchu jasně, dojemně, jak by se světem nesly zvuky varhan nebeských.

A moje srdce jásal. Vzduch dýchal sváteční radostí a radostnou zbožností. Zdálo se mi, že je celý svět ze jha vypřáhnut a vykračuje volně, svobodně, sebevědomě, — královské dítko Boží!

K osmé hodině započal nejdůst. pan biskup obřady svěcení chrámu Páně a oltáře. Obřady tyto jsou zajisté ze všech nejdělsí — trvaly se slavnou mší sv. bez odpočinku až přes jednu hodinu. Divil jsem se, jak Jeho Milost takovou námahu vydržel? Obřadů těch zde popisovati nebudu, — byla by z toho celá kniha — a pak té krásy a velebnosti, toho vznešeného zpěvu popsati ani nelze. Člověk to musí vlastním očima viděti a vlastním ušima slyšeti, pak ale na tu velebnou krásu nezapomene nikdy!

Radím každému, až bude v jeho okolí některý pan biskup světit kostel, jdi tam třebaš pět mil pěšky a litovati těch kroků nebudeš.

„Aspoň by nám mohl říci, co z těch obřadů bylo nejkrásnější,“ řekne snad některá zvědavá čtenářka.

Inu, takový obřad je jako z jednoho kusu litý, vše je na něm velebné a krásné, ale na mě učinil největší dojem slavný průvod s ostatky svatých mučenníků, jež nesli čtyři kněží v červených mešních rouchách na ozdobených nosítkách kolem chrámu za velebného zpěvu, a pak zapalování kadidla nejdůst. panem biskupem na oltáři. Z pěti míst vystupoval vonný dým kadidla vzhůru k Otci, jako zásluhy z pěti ran Kristových. Mladý kněz chodil pak bez ustání s kadidelnicí kolem oltáře. Připomínal mi anděla, jež bez ustání klečí před trůnem Božím, drže v ruce zlatou nádobu naplněnou vonnými modlitbami věřících.

Ano, abych nezapomněl: pak se mi líbil ještě nad míru zedník, jež ostatky svatých do oltáře zazdíval. Nezapomene na to zajisté do nejdělsí smrti a kladivo a lžici, kterých při tom užíval, uschová potomkům jako vzácné dědictví.

Po jedné hodině udělil konečně velepastýř apoštolské požehnání. Byl však již nejvyšší čas.

Chrást byl věřícími přeplněn a lidé počali již omdlévati.

Mezi obřady kázal před chrámem opět Frenštátský dp. farář Josef Fussek, napomenuv ku konci farníky a vzav jim slavný slib, že s radostí a bez reptání přinesou oběti na svůj chrám Páně, jemuž dnešního dne spasení se stalo.

Odpoledne byla ve farské stodole, důstojně ozdobené a připravené, slavnostní hostina. Hostí bylo plno, mezi nimi arcí též moje maličkost. Ku

konci přišli páni učitelé z celého okolí a zapěli několik sborů. Pak se dostavili všichni hospodáři z celé farnosti.

Dp. A. C. Stojan povstal, připomenul něco z dějin Dražovských, o šťastné stavbě kostelní, poděkoval předchůdci svému, kostelnímu výboru, farníkům všem za oběti přinesené. Na to děkoval nejdůst. p. biskupovi za neobyčejnou obětavost a námahu, započínaje slovy: „Aquaе multae non poterunt extinguere charitatem.“ Vody mnohé nestačily udusit lásku! Tím poukázal na velikou pastýřskou lásku nejdůst. p. biskupa, který přes husté včerejší deště přece do Dražovic dojel. —

Nejdůst. pan biskup uchopil se slova a děkoval hlasem slzami udušovaným všem, kteří zbudováním tak krásného chrámu ku slávě Boží přispěli, zvláště pak mužům, kteří dnes v hojném počtu ku stolu Páně přiklekli a tak svatou víru svou slavně veřejně vyznali. Pak děkoval novému dp. faráři Stojanovi, který neobyčejnou obětavostí, dovedností a rázností tak brzo tak krásné dílo dokonat. Všem těm pak připil na zdraví.

Hlučný souhlas rozléhal se po těch slovech.

Co to? Venku zazněla hudba a zpěv. Vše se hrnulo na dvůr. Na dvou vozech přijížděli po starodávnu krásně vystrojené hospodyně a vezly nejdůst. pánu a vzácným hostem z Brna koláč.

Zpívali píseň po předcích zděděnou:

„U Tebe jest darů dosti,
Pane, hojnost nad hojnosti,
Ty z dvou ryb a pěti chlebě
nasytil's pět tisíc lidu —
a to ze Svě moci Božské.

U Tebe nic nemožného,
ani nic nepodobného,
poněvadž Ty všechny věci
z ničeho ráčil's stvořiti
a tak dobře učiniti“ atd.

Nejdůst. pán vyšel jim vstříc. Hospodyně Podbřežské i Dražovské podaly mu krásně pentlemi, rozmarinou, praporky vyzdobenou buchtu, poděkovaly mu pěkně za všechnu jeho lásku, milost a námahu a slíbily mu, že se za něho budou vždycky modlívati a že na dnešní slavnost nikdy nezapomenou.

Řečníci šel jazýček jinak, nežli starostovi, když biskupskou Milost vítal. Myslíl jsem si: „Ženská, tys měla být kazatelem! Ty by ses ani jednou nepřekla.“

A teď se shrnulo vše kolem nejdůst. pána, kde kdo mu chtěl políbiti ruku a on se všemi laskavě, ba radostně se bavil a rozdával jim památky. Hudba vesele hrála, ženy a panny zpívaly a kolik očí, tolik hvězd zářících radostí.

Teprv v sám předvečer Jeho Milost cdejel. Lid se s ním loučil — v jednom oku slzu, v druhém úsměv. —

„Ach Bože můj, proč pak již musíš, chudinko, odjet!“ volala za ním stařena.

Střelba, hlahol zvonů, hudba. —

Když kočár biskupský zmizel, vrátili se sousedé do stodoly a přichvalovali si: „Toto byla přece slavnost!“

Já pak vyskočil, unešen radostí, na bednu a zvolal: „Byla! A viděli jste, jak se nejdůstojnějším pánu váš národní kroj líbil? Važte si ho!“

Věřte mi, je krásnější stokrát, než ty městské módy. Pokud se toho držeti budete, zůstanete též věrni starým dobrým mravům a starému Pánu Bohu. Kdykoliv mám potkati stařenu neb starce, jenž má na sobě starý národní kroj, jsem jist, že mě pozdraví s „Pochválen buď Ježíš Kristus“, — a nezmýlíl jsem se nikdy. A pokud bude náš národ chváliti Ježíše Krista, nebude zahanben!

Proto zůstaňte věrni svému národnímu kroji, svým mravům, své víře, abyste byli ve cti! Dnešní překrásná, právě národní slavnost jest nejlepším důkazem, jak krásný jest náš národ a co dovede! V něm jest ještě ryzí zlato, vše ostatní je pozlátko!“

* * *

Druhého dne dovezly ženy buchtu nejdůst. pánu až do Brna. Brňáci vyvalovali oči a psali o tom v novinách. Nevěděli co to.

Číslo XVII.

Rozjímání v den dušiček.

Smrt jest pravda — — spravedlivá, nepřemožitelná, svatá pravda! —

Smrt jest pravda spravedlivá! — Podívej se za mrtvolu pána kdysi nejmocnějšího, podívej se za mrtvolu člověka nejnepatrnějšího; jsou sobě rovny; obě ti kážou bledýma, mrtvýma ústama: prach jsme a bídni a divadlo hrozné! —

Smrt jest pravda nepřemožitelná! — Umírající milionář má u lůžka nejmoudřejších doktorů na mandele: u žebráka, který umírá ve struze u cesty, nestojí nikdo, než ta planá vrba, a přeče

milionářovi nepomohou všickni lékaři celého světa se všemi lékárnami více, než ten vrbový list, který chudákovi na studené čelo padá, nebo ten vrabčík, který s haluze mu švitofí. —

Smrt jest pravda svatá! — Stoupni si k mrtvole kterékoli, ať je zahalena hedbávím nebo roztrhaným rubášem, každá tě naplní svatou hrůzou a zajisté vzdychneš z nehlubšího nitra: „Chudáku, teď jsi na Boží pravdě, na pravdě Boha nejsvětějšího!“

Smrt jest pravda! — A proto nerad chodívám na hřbitovy v městech, kde bývá mam, klam a lež!

V městech lhávají hned, jakmile někdo umře. Noviny roztrubují do světa: „N. N. usnul libě v Pánu!“ a zemřelý v posledních okamžicích na Boha snad ani nepomyslel, tím méně jeho příbuzní, kteří pomýšleli více na dědictví, nebo na pěkné smuteční šaty, skvostný pohřeb, než na kněze a a zavolali-li toho černého muže, učinili to více pro „slušnost“, než pro duši nebožtíkovu.

A což teprv při pohřbech! Největší bídník, lichvář, vyžilý nemrava, utlačovatel spravedlnosti bývá, má-li jen dost peněz, pochován s nádhernou pompou, jakoby byl býval dobrodincem človenstva. Kladou jej do kovové rakve, pokryjí věnci a vezou za zvuků hudby. plápolu fakul, jako nějakého triumfatora, vítěze — na hřbitov! Je-li jen dosti peněz! Za peníze koupíš v městech vše: — slávu, čest, chválu (ovšem že samo falšované zboží): — jak by sis nekoupil krásný pohřeb, když ho teď prodávají křtění i nekřtění židé?!

Po pohřbu pokrčí přibuzní, místo pláče a modliteb, rameny a řeknou: „Jak to změnit, co osud určil? —

Nebožtík patří teď dějinám a my živí učinili jsme vše, seč jsme byli. Dostal dvacet věnců a za rakví jelo čtrnáct kočárů. Mohli jsme učiniti více? Teď mu postavíme ještě pěkný pomník a necháme ho pak spáti v pokoji. Mrtvé slušno nechati v pokoji.“

To by bylo všecko pěkné, kdyby jen ty věnce a kočáry jely s mrtvým na věčnost a tam mu zjednaly kus vážnosti — ale tak je vše jen klam a mam!

A ty pomníky! Nestydaté odznaky lidské nadutosti a chlouby! Proč se dere bohatství též na poli, kde smř svou kosou všechny urovnala a srovnala, do popředí? Kdyby boháči, kteří stavívají nádherné, pyšné pomníky na hroby svých zesnulých, věděli, co si rozumný člověk, pohlížeje na ně myslívá, nehonosili by se svým mamonem na místě, kde nemá ceny a váhy, kde je zlato jen hroudou.

A ty nápisy na pomnících! „Věčná sláva památce jeho!“ — Kdo má tu věčnou slávu hlásati? Lidé? Ti zapomenou, než hrob trávou zaroste. Či ten kámen? Jest ovšem stáležší a věrnější, než lidé — ale za nedlouho se rozpadne a vyhozen bude na cestu. Kde jest tu věčnost slávy?! — Podívej se vzhůru k modré obloze; tam napsal Bůh hvězdovým písmem: „Já jsem život a odměna věčná!“

Nemůže-li však boháč lásku svou vyjevit jinak, než plýtváním penězi na pomníky nádherné, ať

to pak činí aspoň způsobem křesťana důstojným, aby mimojdoucí chudák pohledem na bohatý náhrobek nebyl roztrpčen, nýbrž povznesen.

V loni jsem si zaskočil do Mnichova se podívat. Kdo můžeš, jdi tam také a uvidíš mnoho krásných pomníků, zvláště na hřbitově. Chodil jsem vám po tom Mnichovském Božím poli dobré dvě hodiny. Donesl jsem si odtud krásnou vzpomínku. Poslyšte!

Kolem okolo hřbitova jsou arkády čili podloubí, v nichž jsou pochováni bohatci a věhlasní mužové. Jest tam také jeden s roztomilým náhrobkem. Dole je malá zahrádka nejkrásnějšího kvítí a nad ní na stěně je vymalován malířem A. v. Haklem (1874) překrásný obraz. V pravo dole stojí postýlka. Z bílých poduštiček beře zlatohlavý anděl spící dítě, aby je zanesl vzhůru k Jezulátku, které s otevřenou náručí k němu dolů se snáší. Nad Jezulátkem v pravo hrají a zpívají dívky a vlevo rozsvěcují těkaví andílci svíčky na vánočním stromku. Docela dole je jednoduchý nápis: „Našemu vroucně milovanému, jedinému dítěti Matildě. Zemřela na štědrý večer 1872.“

Není to krásné? V štědrý večer umřelo dítě a obrazem projevují rodičové pevnou víru, že je andělé zanesli do věčného Betlema k Jezulátku nebeskému. A hledí-li chudá matka, již též umřelo sladké nemluvně, na ten obraz, nepocítí-li sladkou radost v srdci svém a neřekne-li sama u sebe: „Též mé chudé dítě raduje se s Jezulátkem jako to boháčovo.“

Tak myšlénka křesťanská ničí všecek rozdíl mezi chudásem a boháčem a smíruje každou trpkost.

Podobné pomníky by měli bohatci stavěti, ač lepším pomníkem zemřelému je modlitba s almužnou.

Nejkrásnější pomník jest ovšem ten, který staví Pán Bůh sám; zelený strom, vonné kvítí, hraví větéřkové a ptáčekové zpěváčkové anebo za večera ty malé hvězdičky a ten vlídný měsíc.

Klekni si o dušičkách na vesnickém hřbitově do svadlého listí, pohledni vzhůru k obloze, kde šedé mraky těkají jako po spasení teskní duchové; pomodli se vroucně za své milé zemřelé a učinil jsi více, než kdybys byl sta věnců navěšel pyšně na hroby boháčů v městě. —

Číslo XVIII.

Vánoční stromek.

(Obrázek na líc i na rub.)

I.

Jak mile se to na štědrý večer v rodinném kruhu za stolem sedí! Lampa svítí jasněji, kamna hřejí příjemněji, ba světnice si není ani podobna, tak je krásna! Ubrus na stole skví se slavnostní bělostí, pokrmy voní, sklínky cinkají, radost září ze všech očí, usmívá se na tvářích a když se všichni nasýtili, zatroubí venku v mrazivé, hvězdnaté noci pastýř, zapraskne bičem a otec pak počne dítkám vypravovati o pastýřích Betlemských, o zjevení andělském a o tom přemilém, milostném Jezulátku.

Tak bylo také u pana učitele Rozšafného v městýsi Ž....

Seděli v přítulné lásce za pokrytým stolem a panu učiteli, jenž nejmladší tříletou Aničku na

klíně držel, plynula slova z úst jako med. Děvčátko zahrávalo si s jeho tmavou bradou a hledělo chrpovými očima na matku blaženě se usmívající. Druhé tři děti, Josef, Vladimír a pak dvanáctiletá Ludmila tulily se k matce a babičce, která seděla na prvním místě v novém čepci.

Za vypravování otcova vstala matka a odešla jakoby po práci do vedlejšího pokoje.

Když hodiny odbily sedm, zacinkal zvonek, dvěře k druhému pokoji se otevřely a dítky zajasaly. Veliký zářivý vánoční stromek kynul jim dary sterými. Hrnuly se k němu. Otec s babičkou za nimi. Divili se těm pozlaceným ořechům, krásným jablkům a rozmanitým hračkám. Žádné však se neopovážilo stromku se dotknouti; stály okolo něho se svatou úctou. Hleděly dolů na zem, kde na zeleném mechu stál z lepenky chlív a v něm Ježíšek v jesličkách a sv. Josef a Panna Maria.

„Vidíte,“ řekl otec, „to vám poslal Ježíšek, patří vám to všechno — babička má prý vás podělití. Ale napřed poděkujte pánu Ježíškovi a zapívejte mu.“

Zasedl ku klavíru, zahrál vánoční předeheru a zpíval pak v radostném roznícení, jakby posud dítětem byl, se svými dětmi. Matka i děvečka, jež stála mezi dveřmi, zpívaly s nimi:

„Narodil se Kristus Pán,
Veselme se!
Z růže kvítek vykvet' nám.
Radujme se!“ atd. —

Babiče řinuly slzy a sám pan učitel, pohlednuv ku konci písně na jesličky pod stromkem, kousal se do dolního rtu a přestal basovati.

Když dozpívali, rozdala babička dítkám dary. Po chvilce řekl starší chlapec Vladimír: „Tatínku, někdo se nám dívá do okna.“

„Marjánko,“ poručil p. učitel děveče, „podívej se, kdo to je, — ale nezaháněj ho.“

Děvečka odskočila a vrátivši se, řekla: „Stojí tam Ferdáv Tondák.“

„Nebohé dítě,“ vzdychla babička, „matky nemá a tatík se jistě někde po kořalnách toulá!“

„Zaveď ho sem, ať se s námi raduje,“ kývl pan učitel děveče. „Dnes Betlemští chudou Marii Pannu přijmouti nechtěli — nesmíme býti jak oni.“

Děvečka přivedla asi desítiletého, polozkřeblého chlapce.

„Co pak děláš venku pod oknem?“ tázal se ho p. učitel, „proč nejsi doma?“

„Doma není zatopeno a tatínek Bůh ví kdy přijde!“ žaloval hošík.

„A jedls juž?“ ptala se paní učitelová.

„Tatínek mi dal 2 krejcare,“ šeptal chlapec pláčem udušeným hlasem, „koupil jsem si žemličku.“

„Ubohý sirotku! neplač, dám ti jísti hned.“

A posadili jej za stůl, snesli mu všeho, co sami měli a když se chlapec najedl, nacpali mu kapsy ovocem a poslali jej domů. Když babička ulíhala, pomodlila se za Ferdu „otčenáš“, by mu Pán Bůh vnuknul lepší lásku k vlastnímu dítku.

II.

V tomto městečku je továrna. A pan továrník je velice bohatý muž! — V jeho bytu byla téhož dne tučná hostina. Hostů bylo plno a žampaňské jen teklo. (Děti jedly s guvernankou ve svém pokoji.)

Když odbila sedmá, zazvonila milostpaní stříbrným zvonkem. Sluha odkvapil, děti přišly, matka je představila hostům, ty se jim uklonily a na opětné zazvonění stříbrným zvonkem rozlítly se dveře a velký, velikánský vánoční strom zazářil sterými pestrými světly.

„Ah, to je krásné!“ tleskaly děti ručkami.

„Skutečně čarokrásné!“ přichvátili páni hosté.

„Gratulujeme, milostpaní.“

Milostpaní se jim na poděkování uklonila, vstala a šustěla v hedbávných šatech ku stromu.

Dvorný pan rytmistr dragonský, který byl též u večere a milostpaní po pravici seděl, uchopil ji pod páži a vedl po voskované podlaze jako po ledě.

Děti chtěly mlsky se stromu trhati, ale guvernanka je po francouzsku okřikovala.

Za stromem stál veliký stůl a na něm rozličných darů. Milostpaní stoupla ke stolu a počala rozdávat; napřed dětem, pak pánům hostům: špičky na doutníky, peněženky, zlaté knoflíčky, jehlice atd. Host po hostů bral dary a líbali měkkou ruku jako na hromnice knězi u oltáře, když rozdává voskovice.

Konečně byli všickni poděleni — též služebnictvo. Pan továrník zatleskal vesele a pravil: „Dnes mají se všichni těšiti, proto jsem nechal ještě jeden strom přistrojiti. — Franc, dones jej!“

Sluha odběhl a donesl jedličku, na níž viselo uzenek a cerbulátů jako šišek. Postavil ji na podlahu vedle prvního stromu.

„Pro koho je to?“ tázali se udivení hosté.

„Hned, pánové, uvidíte. — Franc, ať je Josef pustí!“

Franc odkvapil. Za okamžik rozléhalo se po chodbě kňučení a vrčení. Pan továrník zahvízdl.

Dvěře se rozlítly a smečka psů vběhla.

„To vám doneslo Jezulátko,“ řekl rouhavě boháč a ukázal psům na uzenky.

Vrhli se na stromek jako vzteklí, povalili jej a nastala rvanice a štěkot — až hrůza.

Celá společnost se smála, až se za břicha popadali.

„To je ženiální nápad!“ volali.

Tak slavili štědrý večer u pana továrníka! —

Kdo slavil narození Krista Pána slušněji — ten nezámožný p. učitel anebo bohatý továrník? Komu je záhodněji popřáti radosti: psům anebo chudému dítěti?

Možná, že milostpaní věnovala nějakou zlatku na vánoční stromek pro chudé děti, to však učinila proto, aby se skvělo jméno její v novinách. Ano v novinách se skvělo — nikoliv ale mezi hvězdami.

Číslo XIX.

Milá vzpomínka.

Jest předvečer památky všech věrných dušiček. — Venku jest smutno a pochmurno; smutno a pochmurno je též v každém citlivém, křesťanském srdci.

Děšť padá na uvadlé listí a listí padá k černé zemi. A lidem tekou po tvářích slzy a padají k černé zemi na uvadlé listí za ty, kteří pod ním mrtvi leží.

S věže hlaholí zvony smutným, mocným hlasem: „Modlete se, modlete se!“ A lidé spěchají na

hřbitov pomodlit se, a kteří nemohou, poklekají doma a duše jejich zalétají na perutích modlitby k milým jim zemřelým do světa nám ještě tajuplného.

I já jsem vykonal svou pobožnost a teď vzpomínám zemřelé matky, bratřů, sester a známých, a zvláště těch, kteří umřeli letos. —

Mezi všemi vybavuje se mi obraz miloucké, čtrnáctileté dívky, která v máji svého života letos umřela a pochována byla v krásném měsíci máji na hřbitově Starovesském. — S rozkvetlých stromů vůkolních zahrad nosil teplý vánek opadající květ na její mladý hrob a tyto řádky budtež také skromným kvítkem, jež na kolébku jejího věčného blaha, na její hrob kladu.

* * *

V kapli panenského kláštera v Př. . . . je oltář sama záře a sám květ. Kněz slouží ve svátečním, lesklém ornátě mši svatou. S kúru, hustým mřížovím zakrytého, zaznívá zbožný zvuk varhan a jasné, libozvuké hlasy ctihodných sester, jakoby se snášel zpěv andělů s nebeských výšin.

Dole u kaple klečí děvčátka v bílých šatech a s věnečky na hlavách. Každé leskne se na prsou křížek. Klečí s ručkama zbožně sepjatýma, majíce krásné, nevinné hlavinky pokorně nakloněné a oči na modlitební knihu upřené.

Jarní slunko září do oken radostně, slavnostně, jakoby se krásné podívané nemohlo dočkati, jako matky děvčátek, které vzadu u kaple čekaly.

Několik chovanek mělo dnes poprvé přistoupi ke stolu Páně. To byla ta podívaná, na kterou se celý dům, na kterou se i nebe těšilo.

Po přijímání kněžském modlily se děti hlasitě veřejnou zpověď, kněz jim dal rozhřešení, vzal pak kalich, obrátil se, nazdvihl jednu sv. hostii a promluvil zvučným hlasem: „Ecce Agnus Dei. — Ejhle, Beránek Boží, ejhle, Jenž snímá hříchy světa. — Ejhle, chléb nebeský, po němž i andělé marně touží! Ejhle, zázrak lásky Boží! Ejhle, Ježíš Kristus s Božstvím i člověčenstvím ukrytý pod nepatrnou způsobou chleba! Ejhle, Vykupitel vás, Jenž za vás prolil krev Svou a teď Svým Tělem nasytiti a posvětití touží srdce vaše. Ejhle, budoucí Soudce vás, Jenž chce se spojití s vámi, aby vás láskou k Sobě rozplamenil, a někdy mezi Své vyvolené vřaditi mohl. — Ejhle, ženich duší vašich, Jenž se k vám snižuje a přibližuje! Jásej duše vaše radostí a chvěj se zároveň svatým nadšením, jako se chvějí vaši sv. andělé strážní, kteří neviditelně vedle vás klečí.

Dnešní den je nejkrásnější vašeho života. Vyproste si v tento tak slavný den, kdy sám Spasitel vás s vámi se spojuje, od něho každá nějakou zvláštní milost, kterou by vám rád dáti mohl. Dnes jste Jeho dítkami, v nichž se Mu zalíbilo, dnes vám prosby neodepře! — —“

Podobně mluvil kněz ještě chvíli. V kapli bylo svaté ticho; děvčátka hleděla na kněze velikýma, jasnýma očima. Z každého zářila hluboká, radostná víra a blaženost.

Bůh má na takových dětinných očích zalíbení, jako my lidé na krásném, útlém kvítí.

Největší mezi děvčátky byla správceva Anděla. Rodiče její bydleli a bydlí až po dnes v klášterní budově a otec spravuje statek majiteli klá-

štera patřící. Anděla bývala po celé dni v klášteře u ctihodných sester, jenom k jídlu a na noc chodila domů.

Byla dítě jako květ: tváře ruměnné, oči plné ducha, tělo krásné, souměrné a pružné. Kaštanové vlasy vlnily se jí přes ramena dolů a jak tak před oltářem klečela, podobala se skutečnému anděl. Jména svého neměla nadarmo.

Správceva klečela stranou u dveří, hleděla na dcerušku krásou a zbožností jak ozářenou, utírala si slzy mateřské radosti a vzdychala co chvíle: „Bože, co z toho dítěte bude? Jaký osud čeká jí na světě?“

Co tak matka vzdychala, hleděla Anděla u vytržení na sv. Hostii a prosila Spasitele o zvláštní milost. — —

Když po sv. přijímání chovanky do kláštera se vrátily, objaly a políbily se jako sestry ve svaté radosti a Ludmila, nejvěrnější družka Anděličina, tázala se jí šeptmo:

„Jakou milost vyprosila jsi sobě dnes?“

Anděla se zapýřila a zašeptala Ludmilce cosi do ucha, pohrozila jí však prstíčkem, aby o tom mlčela.

* * *

Otec Ludmilčin jest nadlesním v hornaté krajině nedaleko Radhoště. Jeho myslivna stojí na pokraji krásného lesa. Čistfouk, chladivý potok teče kolem veliké zahrady.

Před prázdninami vyprosila si Ludmilka od správcových Andělu za hostě aspoň na čtrnáct dní.

Správcevi svolili rádi, vždyť mohla změna vzduchu Andělce jen prospěti.

Když se prázdniny přiblížily, přijel Ludmilčin otec a odvezl si dcerku s Andělkou.

To bylo plesání, když se přiblížily ke krásným, zeleným horám, když je ovanul svěží, vonný lesní vzduch!

Nadlesňová přijala Andělku jako vlastní dceru s otevřenou náručí, a obě děvčátka byly opravdu jako v ráji.

Po celé bez mála dni chodily lesem, v němž Andělka znala hned od mala každou cestičku, naslouchaly ptačímu zpěvu, trhaly kvítí a jahody, vypravovaly si, sedíce někde na balvaně nad hrčícím potůčkem, pohádky o zakletých princeznách, o lesních pannách, o pídimužících, kteří hluboko v horách mají poklady zlata a drahého kamení ukryté; nebo vystoupily na některou vyšší horu a když tam tak stály ve svatém tichu, zem a dědiny hluboko dole pod sebou — tak malé, nepatrné — a modré, jasné nebe nad sebou tak blízko, blízoučko, pak se často objaly a Anděla zvolala: „Ludmilko, kým bychom mohly vyletětí vzhůru do nebička!“

„Až nás Pán Bůh bude chtít, však nás povolá,“ řekla Ludmilka.

„Já bych tam letěla hned,“ šeptala Anděla, položila hlavu na Ludmilčino rameno a zahleděla se v sladkém světazapomenutí blouznivě ku modré obloze. — —

Nadlesná psala správce, aby Andělku u nich nechala po celé prázdniny. Ale i ty celé prázdniny uplynuly jako krásný sen.

Těžce se loučily dívky s krásnými horami a milou myslivnou, když zase do kláštera odjížděly.

Andělka vrátila se domů zdravá a svěží, jako rozkvetlá lesní růže. Matka ji radostí celou zulíbala.

Ale s podzimem počala Andělka jaksi chřadnouti a vadnouti. Ustrašená matka ptávala se jí častěji: „Andělko, nebolí tě něco?“

„Maminko, nic mne nebolí,“ odpovídala Andělka vesele.

V chování nebylo na ní žádné změny pozorovati, byla veselá a pilná jako jindy, jen že klekávala teď častěji o samotě v klášterní kapli.

Napadl sníh, udeřily mrazy a Andělka počala pokašlávati.

Ctihodné sestry v klášteře počaly se o ni opravdu obávati. Radily správcové, aby Andělku přestala do školy posylati, že jí to bezpochyby namahá; děvče však nechtělo o tom ani slyšeti; pravila, že by bez milé školy snad umřela a slibovala, že se nebude pranic namáhati, jen aby jí ve škole nechaly.

Chodila tedy do školy i dále, dokud mohla; když však zavály jarní větry a sníh roztál, opustily Andělu síly a musila zůstatí doma. Spolužačky ji navštěvovaly, zvláště Ludmila, a bavily se s ní.

Když jedenkrátě správce Ludmilku vyprovázela, řekla jí v síni se slzami v očích:

„Milá Ludmilko, prosím vás, modlete se za Andělku, aby nám neumřela.“

„Milostpaní, my se bez toho všechny za ni modlíme, ale nevím, bude-li naše modlitba vyslyšena.“

„Proč pochybujete?“

Ludmila sklopila oči. „Chtěla jsem vám to, milostpaní, již dávno říci, ale Andělka mě prosila, abych toho nevyzrazovala. Teď však mi nedá srdce již pokoje, musím vám to pověděti.“

Správčová uchopila Ludmilku úžasem za rameno:

„Prosím vás, rychle mi povězte, co se stalo?“

„Andělka si tu smrt při prvním přijímání vyprosila.“

„Smrt!?“ trhla sebou správčová.

„Ano, buďto smrt, aneb aby se stala ctihodnou sestrou, jedno nebo druhé — a Pán Bůh ji chce vzít k sobě.“

Správčová přitiskla ruku na oči a dala se do usedavého pláče: „Nebohé dítě, proč nám to neřekla? Byla bych všechno vynaložila, by jí tatínek dovolil vstoupiti do řádu. Ale smrt — smrt!“

A správčová opřela se o zeď.

Ludmilka hladila jí ruku a prosila: „Milostpaní, nevaďte se s ní.“

„Jak pak bych se mohla vaditi, vždyť je — chudinka — již jen jako pára?“

Z kláštera zazněl zvonek.

„Musím domů,“ trhla sebou Ludmilka a odběhla.

Správčová si utřela oči a šla k nemocné. Postavila se k posteli a hleděla na dceru smutně, káravě.

Tu bodl ten pohled až u srdce. Vztáhla po matce hubenou, vlhkou ručku: „Maminko, proč se tak divně na mne díváte?“

„Andělko, ty jsi nebyla k mamince hodná!“

„Já, maminko?“ leklo se dítě.

„Ano, ty. Proč pak si's vyprosila u prvního svatého přijímání buďto státi se sestřičkou nebo smrt?“

Andělka pohlédla na ni překvapeně: „Jak to víte?“

„Ludmilka mi všechno řekla. — Tedy je ti Ludmilka milejší, než maminka? Té to řekla's a mně ne?“

„Maminko, bála jsem se vám to říci,“ omlouvala se Ludmilka chvějícím se hlasem.

„A když si's vyprošovala smrt,“ pravila správčová měkkým hlasem, „nepomyslela's na to, že budou tatínek a maminka plakati?“

„Na to jsem zapomněla,“ šeptala Andělka a slzy vystoupily jí do velkých očí. „Maminečko, odpusťte mi! Poprosím Ludmilku a ostatní, aby se za mě k Panně Marii Hostýnské modlily, by mě Pán Bůh uzdravil. Maminko, nehněvejte se na mě, nechtěla jsem vám býti nevděčnou, chtěla jsem jen býti u Pána Boha.“

Správčová přitiskla její hlavu na svá prsa, pohlédla na kříž nad postelí a šeptala chvějícím se hlasem: „Já se nehněvám, mě jen srdce bolí!“

Od té doby sedávala Andělka s růzencem v rukou na posteli a modlila se za uzdravení, aby matičku potěšila, ale její i modlitby ostatních nebyly vyslyšeny.

„Pán Ježíš svého slibu nechce zrušiti,“ šeptávala, cítíc, že jí sil ubývá.

Když rozkvetl máj, nesl k ní kněz Ježíše ve Svátosti. Očekávala Ho s usmívavou tváří.

Za tři dni na to ležela v bílých šatech, v nichž byla u prvního svatého přijímání, mrtvá na loži.

Na hlavě měla vonný věnec panenství a na tvářích stín klidu a blaha věčného.

Teď leží na hřbitově a tyto řádky kladu jako kvítko na její hrobek.

Andělko, tam mezi anděly, vzpomeň též na mě!

OBSAH.

	Stránka
Pozdrav do věčnosti	VI
Dr. Matěj Procházka. Životopisný nástin od Vlad. Štastného	IX
Nade hrobem M. Procházky, báseň Vl. Štastného	XXIX
Kukátko:	
Číslo I. Jak ten čas utíká	1
„ II. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 a 12	5
„ III. Dvě snadné odpovědi	13
„ IV. Svatba na vsi	18
„ V. Sklamaná	23
„ VI. Komédie světa:	
Výstup I. Intrada	31
„ II. Proslov	35
„ III. Král	38
„ IV. Úředník	47
„ V. Sedlák	56
„ VI. Demokrat	62
II. řada:	
Důkladně vzdělaná slečna dcera (Sidonie)	69
Číslo VII. O ptačí svatbě	127
„ VIII. Starý učitel	131
„ IX. Pomoc v nouzi	137
„ X. Chyba tak i tak	142
„ XI. Nešťastím nezlomený	151
„ XII. Kouř	62
„ XIII. Novověké modly	171
I. Modla Puci	172
II. Trumf	182
III. Puška	200
IV. Modla „Marš“	307
V. Moda	273

	Stráuka
Číslo XIV. Statečné srdce	384
„ XV. Vzpomínky na P. Pavla Křížkovského . .	398
„ XVI. Pravá národní slavnost	421
„ XVII. Rozjímání v den dušiček	432
„ XVIII. Vánoční stromek. (Obrazek na líc i na rub)	436
„ XIX. Milá vzpomínka	440

STANOVY

Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje v BRNĚ.

§ 1. Účel Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje.

Dědictví pečuje o zvedení lidu moravského, jakého náš čas požaduje; o zvedení všestranné, avšak na základě víry katolické s vyloučením všeliké politiky.

§ 2. Prostředky k dosažení účelu tohoto.

Spisování a vydávání knih a sice netoliko výhradně náboženských, nýbrž vůbec vzdělávacích a k duchovním potřebám věku našeho prohlédajících, zvláště dějepisu, zeměpisu, poznání vlasti, přírody, řemesel a orby, atd. — I v zábavných spisech obsažena býti má buď obrana, buď utvrzování pravdy některé katolické, jížto se odpor časový dotýká.

Vydávati se budou dědictvím pokud jmění stačí:

1. Obšírné životopisy svatých,
2. Spisy poučné,
3. Spisy zábavné,
4. Časopisy a všeliké listy běžné,
5. Předměty umělecké, na př. obrazy, zeměvidy čili mapy a t. d.

Poznámka: Orgánem Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje jest »Hlas«, časopis církevní

§ 3. Šetření zákonův tiskových.

Při vydávání časopisův, knih běžných, obrazů atd. budou se stávající zákony tiskové zevrubně zachovávat.

§ 4. Zřízení Dědictví.

1. Spoluúdem Dědictví může se státi každý, kdo za sebe jedenkrát na vždy zaplatí 10 zl. r. m.

2. Vklad tento může se zapraviti buď najednou, aneb ve dvou po sobě jdoucích ročních lhůtách po 5 zl. r. m., které až do dne 30. září každého roku vyplaceny budtež. Kdo by do té doby vkladu nezaplatil, přestává býti údem Dědictví.

3. Kdo však témuž ústavu 100 zl. věnuje, považován bude za spoluzakladatele a obdrží 4 výtisky věcí Dědictvím vydaných zdarma.

4. Kdo jednou na vždy dá 50 zl., bude téhož ústavu spoluúdem I. třídy a obdrží 3 výtisky. Kdo 20 zl. dá, stane se spoluúdem II. třídy a obdrží 2 výtisky. Kdo 10 zlatých r. m. položí, bude spoluúdem III. třídy a obdrží jeden výtisk zdarma.

Spojí-li se manžel s manželkou v jeden toliko základ o 10 zl., vydávati se jim budou knihy jen do úmrtí toho, který první v diplomu poznamenán jest,

Poznamenání. Bylo-li by potřebí druhého neb třetího vydání některé již vydané knihy, spoluúdom jí dostávati nebudou, nýbrž knihy ty prodávati se budou ve prospěch pokladnice Dědictví, aby se nákladnější díla vydávati mohla.

Abý úmrtí spoluúda přišlo ústavu tomuto ve známost, žádají se vpp. duchovní pastýřové, aby úmrtí takové pokladníkovi Dědictví třebaš přímo poštou oznámili ráčili. Podobného oznámení písemného potřebí jest, kdykoliv spoluúd některý buď k vyšší důstojnosti vynikl, nebo se jinam přestěhoval.

5. Řehole, děkanství (vikariáty), osady, knihárny, školy, rodiny, spolky, bratrstva atd. vstupují dvojnásobným vkladem za spoluzakladatele nebo za spoluúdy věčné do Dědictví podle tříd svrchu jmenovaných.

6. Každému volno, doplněním vkladu u vyšší třídu postoupiti. Zaslě-li tudíž na př. spoluúd III. třídy k prvním 10 zl. opětne 10 zl., stane se spoluúdem II. tř. a t. d. Avšak spoluúdství postoupiti jinému se nedovoluje.

7. Každý přistupující račíž jméno a místo přebývání svého, jakož i biskupství a děkanství (vikariát) a poslední poštu zevrubně udati.

8. Každý kněz, který jest údem Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje, bře na sebe povinnost, buď ve slavnost, buď některý den v oktávě sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje každoročně sloužiti mši svatou za všechny živé a mrtvé spoluúdy dotčeného Dědictví; a bude-li libo a možno-li, jinou mši sv. za obrácení národův slovanských, od jednoty církevní odloučených, kterouž pobožnost jistě každý spoluúd jakožto věrný katolík spolu konati neopomine.

9. Zemřeli, za které někdo vklad k Dědictví učinil, tak jako ti, kteří na smrtelné posteli nejméně 10 zl. za sebe do Dědictví odkázali, stávají se účastnými duchovních milostí, v pedešlém (8) čísle jmenovaných.

Každý, jenž byl vklad ten učinil za mrtvého, pokud živ jest, knihy bez ohledu na velikost vkladu, ovšem nejméně 10 zl. r. m., po jednom výtisku dostávati má.

10. Správu Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje vede výbor sestávající z kněží, kteří buď v Brně, buď na blízkú přebývají.

11. U jiných osob a úřadů zastupuje Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje starosta, a nemá-li prázdné od jiného zaměstnání, jeden z jednatelů.

12. Výbor scházíva se čtvrtletně a k vyzvání starosty i častěji v Brně, aby čeho potřebí v poradě bral a většinou hlasů přítomných výborníků o náležích pro celé Dědictví platných rozhodoval. — Výbor má právo počet úduv svých odcházejících doplniti nebo i rozmnožovati, avšak ne jinak než katolickými kněžími, a každoročně uveřejňuje zprávu o činnosti své.

13. Každý spoluúd Dědictví má právo písemně návrhy své činiti a přání svá projevovati dotčenému výboru, kterýžto při svých shromážděních zavázán jest, jich svědomitě v úvahu bráti a dle nich, pokud potřebno, prospěšno a možno jest, se zachovati.

14. Ve sporech, z poměru spolkového snad vzniklých, děje se odvolání k starostovi, a v domněle nedostatečném vyhovění ku příslušcím c. k. úřadům.

15. Kdo témuž Dědictví obětuje práce své literární neb umělecké, obdrží na výslovnou žádost honorář podle výbornosti, obšírnosti a důležitosti spisu svého, o čemž výbor úsudek pronese.

§ 5. Rozesílání knih a výtvorův uměleckých.

O rozesílání knih, spisův a jiných předmětův, Dědictvím vydaných, postará se výbor. Každý přistupující k Dědictví hned račiž oznámí, ze které z ustanovených expedic si knihy bráti bude.

Poznámání I. Pravidlem v této věci ostane, co na lístku tištěno jest: že na poukázání lístku svého každý spoluúd v hlavní komisi u p. K. Winikera, knihkupce v Brně, Frant. Řivnáče v Praze a Bedřicha Grosse v Olomouci knihy sobě vybíráti má. Kdo by však chtěl poštu knihy své dostati, račiž se obrátíti frankovaným listem na jmenovaná knihkupectví a přiložíž 3 kr., kterýžto peníz přísluší knihkupci za práci a obálku, mimo to ještě 6 kr. na kolkovaný list nákladní.

Poznámání II. Všeliké dopisy v záležitostech Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje buďtež posílány pod adresou: Vladimír Štastný, tit. konsistr. rada, professor gymn. v Brně, starosta Dědictví; zásilky peněz pak buďtež činěny v listech frankovaných pod adresou:

Pokladnictví Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje

v Brně, ulice dominikánská, biskupský alumnat.

§ 6. Poměr k vládnímu řízení.

1. Vládnímu řízení se ponechává, nahlédati v jednání spolku, bdíti nad zachováním nařízení v propůjčeném potvrzení daných aneb všeobecnými předpisy stanovených, a uzná-li toho potřebu, přidati spolku od příslušícího úřadu určeného císařského komisaře.

2. Kdyby se spolek rozejíti měl, rozhodne výbor o jmění v duchu Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje a podá o tom předběžnou zprávu vys. c. k. místodržitelství a svému P. T. nej důstojnějšímu panu biskupovi.

Stanovy tyto potvrzeny jsou výnosem nejd. bisk. konsistoře v Brně ze dne 7. srpna 1879 č. 2297 a výnosem vys. c. k. místodržitelství v Brně ze dne 2. srpna 1879, č. 23 376.

Poznámka redakce. Dle §. 5. stanov přijímají se rody položením 20 zl.; k tomu podotknouti třeba, že rod se béře, dokud jméno se netratí. Dcery provdané, synů-li není, odbíráti budou knihy, pokud žijí; ditky pak jejich, jiné jméno nesoucí nemají už práva toho.

* * *

Údů stavu kněžského snažně žádáme, aby, jak stanovami určeno jest a jak veškeré údstvo očekává, o slavnosti ss. Apoštolů Cyrilla a Methoděje, aneb v některý den v oktávě téže slavnosti mši sv. za živé a zemřelé spoluúdy sloužili; mimo to, je-li možná a libo-li, druhou mši sv. za obrácení národů slovanských od jednoty církve odloučených. Ostatní údové nekneží konejtež s tímže nábožným úmyslem v naznačeném čase vroucí modlitby.

Nesmí se také mlčením pominouti fundace, kterouž učinil první starosta Dědictví František Sušil u ctih. otců Minoritů v Brně, aby totiž v jejich chrámě každoročně v oktávě ss. Cyrilla a Methoděje dvě mše sv. za údy Dědictví se sloužily.

Údům, kteří o slavnosti ss. Cyrilla a Methoděje aneb v oktávě téže slavnosti svátosti hodně přijmou, některý kostel navštíví a na úmysl sv. Otce se pomodlí, udělil papež Pius IX. brevem ze dne 21. listopadu 1856 plnomocné odpustky, které se i duším v očistci přivlastniti mohou.

Seznam spisů,

které Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně za 40 roků své činnosti vydalo:

R. 1851. — Moravan, kalendář na r. 1852, (pofadatel v r. 1852—1859. B. M. Kulda)	ve 5.000 výt.
" 1852. — Moravan, kalendář na r. 1853, ...	" 2.000 "
" 1853. — Moravan, kalendář na r. 1854, ...	" 2.000 "
" Podíl č. 1. Procházka Tom., Putování Krista Pána	" 2.000 "
" Mapa Palaestiny od J. B. Fáborského	" 2.000 "
" 1854. — Moravan, kalendář na r. 1855, ...	" 4.000 "
" Podíl č. 2. Fr. X. Škorpík, Missie tichomořské, ...	" 3.000 "
" Mapa Černé Hory od J. B. Fáborského	" 3.000 "
" 1855. — Moravan, kalendář na r. 1856, ...	" 4.500 "
" Podíl č. 3. Procházka J., Montalembertův Život sv. Alžběty, ...	" 3.500 "
" 1856. — Podíl č. 4. Sušil Fr., Josefa Flavia O válce židovské	" 4.000 "
" Moravan, kalendář na r. 1857, ...	" 8.000 "
" Mapa Palaestiny 2 vyd.	" 2.000 "
" Procházka Jak., Život sv. Alžběty 2 vyd.	" 2.000 "
" 1857. — Moravan, kalendář na r. 1858, ...	" 10.000 "
" Podíl č. 5. Štule V., Život sv. Cyrilla a Methodia	" 8.000 "
" Obraz sv. Cyrilla a Methodia od Hellicha	" 8.000 "
" Podíl č. 6. Novotný V., Fabiola od Wisemana	" 8.000 "
" Mapa Itálie stř. od J. B. Fáborského	" 8.000 "
" Obrázek sv. Cyrilla a Methodia (8 ⁹) od Hellicha	" 24.000 "
" 1858. — Moravan, kalendář na r. 1859, ...	" 10.000 "
" Podíl č. 7. Valou h Fr., Život sv. Jana Kapistrana	" 10.000 "
" Podíl č. 8. Dudík A., Prav dějiny sv. mučovníků vých.	" 10.000 "
R. 1859. — Moravan, kalendář na r. 1860, poř. B. M. Kulda a Ig. Wurm)	ve 12.000 výt.
" Podíl č. 9. Dr. Bílý J., Dějepis sv. kat. církve	" 12.000 "
" Obraz sv. Vojtěcha od Hellicha, ...	" 12.000 "
" 1860. — Moravan, kalendář na r. 1861 (poř. v r. 1861—66 Ig. Wurm)	" 15.000 "
" Podíl č. 10. Procházka Jak., Život sv. Františka Borg.	" 13.000 "
" 1861. — Moravan, kalendář na r. 1862, ...	" 15.000 "
" Podíl č. 11. Procházka Mat., Život Bl. Jana Sarkandra	" 15.000 "
" 1862. — Moravan, kalendář na r. 1863, ...	" 14.000 "
" Podíl č. 12. Procházka Jak., Život sv. Angely z Mer.	" 13.000 "
" 1863. — Moravan, kalendář na r. 1864, ...	" 14.000 "
" Podíl čís. 13. Dr. Hošek Fr. X., Život a spisy sv. Augustina	" 13.000 "
" 1864. — Moravan, kalendář na r. 1865, ...	" 13.000 "
" Podíl č. 14. Ronovský Fr., Hospodářská kniha	" 13.000 "
" 1865. — Moravan, kalendář na r. 1866, ...	" 15.000 "
" Podíl č. 15. Dr. Chmelíček Jos., Cesta do sv. země I.	" 13.000 "
" 1866. — Moravan, kalendář na r. 1867 (poř. Ig. Wurm a Jan Kř. Vojtěch)	" 12.000 "
" 1867. — Moravan, kalendář na r. 1868 (poř. v r. 1868—73 Jan Kř. Vojtěch)	" 14.000 "
" Podíl č. 16. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do sv. země II.	" 13.000 "
" 1868. — Moravan, kalendář na r. 1869, ...	" 12.000 "
" 1869. — Moravan, kalendář na r. 1870, ...	" 14.000 "
" Podíl č. 17. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl I.	" 13.000 "
" 1870. — Moravan, kalendář na r. 1871, ...	" 13.000 "
" 1871. — Moravan, kalendář na r. 1872, ...	" 15.000 "
" 1872. — Podíl č. 18. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl II.	" 13.000 "
(Moravan, kalendář na r. 1873 vydán byl již nákladem Bedřicha hraběte Sylva Tarouccy.)	
" 1873. — Podíl č. 19. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl III. a Soukop Jan, Výlet do Solnohradu	" 13.000 "
" 1874. — Podíl čís. 20. Poimon Fr., Žena křesť. dle Marchala	" 12.000 "
" 1875. — Podíl č. 21. Procházka Mat., Křesť. muž od Marchala	" 12.000 "
" 1876. — Podíl č. 22. Kosmák V., Kukátko I.	" 13.000 "

R. 1877. — Podíl č. 23. Dumek J., Hospodářská čítanka	ve 11 800 výt.
„ 1878. — Podíl č. 24. Kosmák V., Kukátko II.	„ 11.500 „
„ 1879. — Podíl č. 25. Procházka Jak., Život sv. Františka Sal. I.	„ 10.000 „
„ 1880. — Podíl č. 26. Procházka Jak., Život sv. Františka Sal. II.	„ 10.000 „
„ 1881. — Podíl č. 27. Hakl Boh., Cesta do Říma	„ 9.500 „
„ 1882. — Podíl č. 28. Dobrý J., Haringera Život cth. Klem. M. Hofbauera	„ 9.500 „
„ 1883. — Podíl č. 29. Kosmák V., Kukátko III.	„ 9.500 „
„ 1884. — Podíl č. 30. Procházka Mat., Sborník Sv. Methodějský	„ 9.550 „
„ 1885. — Podíl č. 31. Rejzek A., Sv. Josafat	„ 9.050 „
„ 1886. — Podíl č. 32. Dr. Procházka Mat., Missie jezuitské	„ 9.050 „
„ 1887. — Podíl č. 33. Eichler K., Poutní místa I. díl, 1. část	„ 9.050 „
„ 1888. — Podíl č. 34. Eichler K., Poutní místa I. díl, 2. část	„ 9.050 „
„ 1889. — Podíl č. 35. Rejzek A., Bl. Edmund Kampian	„ 9.050 „
„ 1890. — Podíl č. 36. Kosmák V., Kukátko IV.	„ 9.100 „

Prošba k velebnému duchovenstvu.

Stává se nejednou, že po úmrtí horlivého šířitele knih našeho Dědictví, jenž pro všechny jeho členy ve farnosti a v okolí obstarával vyzvedání ročního podílu v knihkupectví k tomu ustanoveném, odběrací lístky na tyto podíly přicházejí na zmar a že tím členové, kteří dle stanov povinni jsou na odběrací lístky své v dotčeném knihkupectví roční podíl vyzvednouti, ve veliké nesnáze uvedeni bývají, nevědouce co sobě počítí. Obrátí-li se podílníci ti na představenstvo Dědictví, na starostu a pokladníka, jsou i tito v nemenších nesnázích, zvláště ztratily-li se podílníkům ve větším počtu i diplomy, v nichž čísla podílníků a rok, v němž do Dědictví vstoupili, zaznamenány jsou. Pak nezbyvá leč pracně vyhledávati v repertoiru jména podílníků těch, vystopovati v matrice Dědictví rok a vklad jejich, a v knihkupectví, k němuž přikázání byli, vyšetřovati, kolik ročních podílů již sobě vyzvedli a kolik ještě vyzvednouti právo mají. To vše však s velikou ztrátou času a spolu s výlohami poštovními i s výlohou za nově vystavený lístek odběrací spojeno jest. A což teprv, když se ztratily nejen lístky a diplomy s čísly podílníků, nýbrž i jména jejich nejsou známa a na představenstvu Dědictví se žádá, aby najednou veliký počet všech údů Dědictví z celého okolí anebo

celé rozsáhlé farnosti, jichž ani jména ani čísla nebyla udána, v matrikách vyhledalo a jim nové lístky vydalo!

Abyste se takovými zmatkům a obtížím předešlo, prosíme velebné duchovenstvo, kteréž vyzvedání ročních podílů pro členy Dědictví z děkanství, z farnosti nebo z okolí obstarává, aby lístky odběrací na bezpečném místě, totiž v archivu farním uschovávalo a k němu i úplný seznam všech tamních členů Dědictví i s čísly diplomů přiložiti a tak zachovávatí ráčilo. — Zároveň se p. t. velebné duchovenstvo česko-slovanské snažně žádá, aby Dědictví Cyrillo-Methodějské opět, jak bývalo jindy, mezi lidem hojně šířiti, rovněž i samo do Dědictví hojně přistupovati ráčilo.

Vladimír Štastný,
starosta Dědictví.

Řídící výbor.

Vladimír Štastný, tit. konsist. rada, professor gymn. v Brně, starosta. — **Dr. Jak. Hadr**, skut. kons. rada, professor bohosloví v Brně, jednatel. — **Antonín Adamec**, tit. konsist. rada, spiritual na bisk. bohoslov. ústavě v Brně, pokladník. — **Bačák Karel**, auditor, archivář a registrátor bisk. konsistoře, český kazatel u sv. Michala v Brně. — **Dr. Josef Chmelíček**, skut. kons. rada, emer. prof. pastorálky v Brně. — **Dr. Karel Eichler**, tit. kons. rada, farář ve Veverské Bytčce. — **Jan Fáborský**, tit. kons. rada, farář v Pohořelicích. — **Tomáš Hájek**, farář v Záhlenicích. — **Ferd. Harna**, farář ve Chvalkovicích u Olomouce. — **Alois Hruďička**, tit. kons. rada a farář v Telči. — **Dr. Fr. Hošek**, tit. konsist. rada, emer. prof. bohosloví v Meranu. — **Josef Klíma**, tit. konsist. rada, farář v Kloboukách. — **Václav Kosmák**, tit. kons. rada, člen. c. k. okr. škol. rady a farář v Tvarožně. — **Beneš Method Kulda**, kanovník na Vyšehradě v Praze. — **Ed. Karlik**, kanovník a děkan v Mikulově. — **Frant. Korec**, farář v Reznovicích. — **František Maršovský**, č. kanovník kr. kapitoly Brn., arcikněz, skut. kons. rada, děkan a farář u sv. Maří Majdaleny v Brně. — **Peregrin Obdržálek**, tit. kons. rada a farář v Břestu. — **Frant. Poimon**, tit. kons. rada, č. děkan a farář na odpočinku v Polné. — **Em. hrabě Poetting**, praelat inful. a probošt kapitoly Olomoucké, protonotar apošt., arcib. gener. vikář v Olomouci. — **Dr. Jos. Pospíšil**, skut. kons. rada, prof. theologie a regens biskup. alumnátu v Brně. — **Jak. Procházka**, skut. kons. rada, emer. prof. katechetiky a metodiky v Brně, duchovní správce v klášteře Voršilek. — **Fabian Roháček**, tit. kons. rada a farář ve Fryšavě. — **Jan Soukup**, tit. kons. rada a farář v Doubravici. — **Eduard Stuchlý**, tit. kons. rada, č. děkan a farář v Podivíně. — **Jos. Svoboda**, tit. kons. rada, děkan a farář v Luči. — **Msrgr. Robert Suderla**, síd. kanovník král. kapitoly Brněnské a papežský komoří, revisor účtů Děd. ss. Cyr. a Meth. — **Jos. Šum**, dom. praelát Jeho Svatosti p. p. Lva XIII. a protonotar apošt., rytíř c. k. rak. řádu želez. koruny III. tř., skut. kons. rada kons. olom., inful. probošt, arcikněz a děkan v Opavě, člen rytířského řádu něm. — **Ignát Wurm**, vikář Olomoucký, kons. rada Dakovarský a Stanislavský, rada říšský. — **Msrgr. Jos. Vykydal**, kons. rada, děkan v Cholíně a papežský komoří. — **František Weber**, farář v Miloticích, posl. zemský a na radě říšské. — **Jan Křesť. Vojtěch**, síd. kanovník, emerit. prof. theologie v Brně. — **Theod. Wolf**, tit. kons. rada a c. k. prof. v Brně. — **Msrgr. Dr. Fr. Zeibert**, praelat inful. a arcijáhen stol. chrámu Páně v Brně, papežský komoří, rytíř c. k. řádu Františka Josefa.

Příjem a výdaj Dědictví ss. Cyr. a Meth.

od 1. ledna až do 31. prosince 1889.

Číslo	Příjem a výdaj	Na	
		úpisecch	hotovosti
		zl.	zl. kr.
	Zbytek od roku 1888:		
	A. Ve veřejných fondcích . . .	84600	—
	B. Na hotovosti	—	2091 65
	Nový příjem:		
I.	Úroky	—	3680 25
II.	Vklady nových údů, dary a doplátky*, ...	—	610 29 1/2
III.	Za odprodané knihy	—	155 04
IV.	Koupené jistiny	2100	—
V.	Rozličné příjmy	—	2 85
	Souhrn příjmů	86700	6540 08 1/2
	Výdaj:		
I.	Za tisk a papír	—	2109 49
II.	Honorár	—	300 30
III.	Za vazbu	—	961 —
IV.	Na daně (aequivalent popl.)	—	95 10
V.	Na zakoupení nových jistin	—	1828 83
VI.	Povozné a poštovné	—	54 44
VII.	Rozličné výdaje	—	326 49
	Souhrn výdajů	—	1675 65
	Bilance:		
	Když se od příjmů	86700	6540 08 1/2
	odpočítá vydání	—	5675 65
	zbývá koncem roku 1889	86700	864 43 1/2

V Brně, dne 31. prosince 1889.

Vladimír Štastný,
t. č. starosta.

Robert Šuderla,
t. č. skoumatel účtů.

Antonín Adamec,
t. č. pokladník.

*) Maria Nováková z Kokor dar 10 zl.; dp. Josef Zekl, far. v Pravlově, odkaz 5 zl. 29 1/2 kr.; vdp. Ant. Suchánek, ředitel bohosl. ústavu v Hradci Králové, dar 5 zl.; Viktorie Sabáková ve Starém Městě, odkaz 10 zl.

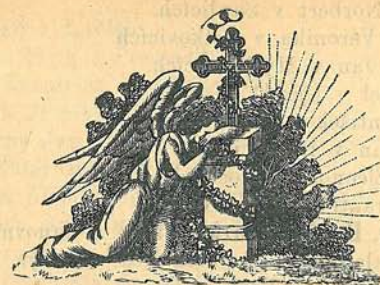
Výprodej knih

z našeho Dědictví za cenu velmi sníženou.

Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje má, jak z níže položeného seznamu spatřiti lze, hojnost knih na skladě, kteréž za velmi levnou, v témž seznamu naznačenou cenu prodává. I vybízí všechny ušlechtilé podporovatele dobrého čtení, aby si neobtěžovali tu neb onu knihu aneb i více knih z našeho Dědictví buď pro sebe nebo pro místní knihovnu objednat. Poslouží tím předně sobě samým, neboť obdrží knihy obsahu dobrého, velmi poučného a na mnoze i mile zábavného, na nichž spolu nelpí nic z onoho kalu jedovaté nevěry a nemravnosti, jímž za našich dnů mnohé knihy potřísněny jsou; poslouží tím však také našemu Dědictví a umožní, aby se budoucně údům větší podíly dávati mohly. — Kdo si řečené knihy opatřiti hodlá, ať se obrátí ústně nebo písemně na pokladníka téhož Dědictví, vp. **Antonína Adamec**, spirituala na bohoslovec. ústavě v Brně, Dominikánská ulice, biskupský alumnat. — Kdo již napřed peníze posílá, přidejž ku ceně knih také 6 kr. na kolkovaný nákladní list. — Zároveň vybízí ctěné příznivce dobrého tisku, aby hojně za údy přistupovali. Vklad pro osobu doživotně obnáší 10 zl., pro rod, pro knihovny a podobné věčné údy na vždy 20 zl. a mohou vklady i v ročních lhůtách po 5 zl. aneb i v menších jakýchkoli lhůtách dle možnosti se spláceti. Každý nově přistouplý úd obdrží ihned kromě posledního podílu ještě 3 knihy nádavkem v odměnu a členové kněží slouží každoročně za všechny živé i zemřelé spoluúdy mše sv.

Seznam knih, které Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje
na skladě má a za snížené ceny prodává.

Jméno díla	Počet exempl. na skladě	Přv.	Sníž.
		cena zl. kr. zl. kr	cena zl. kr. zl. kr
Život sv Alžběty, II. vydání	376	- 70	- 50
Život sv Jana Kapistrána	527	1 60	- 50
Děje sv. mučenků východních	399	- 70	- 30
Dějepis církve katolické	959	2 —	- 80
Sv. Fr. Borgiaš	472	1 20	- 50
Blah. Jan Sarkander	2146	2 —	- 80
Život sv. Angely	361	- 60	- 30
Život sv. Augustina	259	2 —	- 50
Hospodářská kniha	334	1 —	- 50
Cesta do sv. země, I. díl	362	1 50	- 50
II. „	659	1 50	- 50
Cesta do Francie a Španěl, I. díl	397	1 —	- 40
II. „	1512	- 75	- 30
III. „	2006	- 50	- 20
Žena křesťanská	1158	- 60	- 20
Muž křesťanský	1146	- 80	- 50
Kukátko, I. díl	269	- 80	- 60
II. díl	431	- 80	- 60
Hospodářská čítanka od Dumka	1801	- 80	- 50
Sv. František Saleský, I. díl	619	- 80	- 50
II. díl	817	- 80	- 50
Cesta do Říma a do Neapole	761	1 —	- 70
Život ctih. Klem. Hofbauera	723	- 90	- 70
Kukátko, III. díl	347	- 80	- 60
Sborník svato-Methodějský	846	- 90	- 70
Sv. Josafat	852	1 —	- 80
Missie	1174	- 90	- 70
Poutní místa, I. díl, 1. část	1049	- 80	—
I. díl, 2. část	1544	1 20	—
Bl. Edmund Kampian	1711	1 20	—
Mimo to je na skladě:	—	—	—
Moravan, kalendář od r. 1861.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1862.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1863.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1864.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1865.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1867.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1868.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1869.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1870.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1871.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1872.	—	- 36	- 15
„ „ „ „ 1873.	—	- 36	- 15
Obráz sv. Vojtěcha	—	- 36	- 30
Mapa Černé gory	—	—	3

Seznam zemřelých údů
Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje.*)

Z diecése Brněnské :

- Dp. Benešek Antonín, farář v Brtnici.
 Blaha Jan v Kobyli.
 Vdp. Dědek Karel, děkan v Drásově.
 Drápal František v Koválovicích.
 Vdp. Dudík Beda, OSB, č. praelát, historiograf moravský, člen výboru D. sv. C. a M.
 Florian Peregrin v Holubicích.
 Vdp. Havránek Jan, č. kanovník, arcikněz a děkan v Jimramově.
 Hein Josef v Rouchovanech.
 Vdp. Hellebrand Petr, k. rada a farář v Bučovicích.
 Houdková Anna Maria v Jezeřanech.
 Chmelova Marie v Novém Rousínově.
 Dp. Koktavý Jan, farář v Huníně.
 Kopuleť Paulina ve Stropěšíně.
 Kostíková Barbora ve Přívěsti.
 Kuchynka Matěj v Hor. Dunajovicích.
 Laštovička Susanna v Třebíči.

*) Uctivě se žádají všichni příznivci našeho Dědictví, aby úmrtí spoluúků správě Dědictví rychle oznamovali, jelikož se to u mnohých teprve po letech stává.

Lesovský Norbert v Šardicích.
Letfusová Veronika v Četkovicích.
Macháček Jan v Myslibořicích.
Mílek Pavel v Újezdě.
Musil František v Senetářově.
Nahodil Jan v Bystřici.
Novotná Eleonora v Rosicích.
Polický František z Přesovic.
Vdp. **Msgr. Dr. Procházka Matěj**, č. kanovník v Brně,
spoluzakladatel a starosta Děd. sv. Cyr. a Met.
Randula Martin v Boskovicích.
Ryšavý Václav v Neslovicích.
Dp. Říha Jan, farář v Bystřici.
Schneider Karel v Třebíči.
Soukalova Kateřina v Žabčicích.
Staňa František v Újezdě.
Stloukal Martin ve Zbešově.
Strouhal Tomáš v Bohuslavicích.
Svěrákova Barbora v Boskovicích.
Svítavský František v Bystřici.
Dp. Svoboda Jan, farář v Kostelním Vidří.
Šebesta Tadeáš ve Střelčicích.
Šidlo Filip v Ostrově.
Šidlo Anna v Ostrově.
Vdp. Msgr. Dr. Škorpík Fr., děkan v Kučerově, člen
výboru Děd. sv. C. a M.
Štourač František z Lesenovic.
Umlásek František v Sokolnicích.
Vdolečková Barbora v Dražovicích.
Višinka Kašpar v Šitbořicích.
Vlach Kašpar v Dražovicích.
Vorelova Kateřina v Jaroměřicích.
Vdp. Wolf Alois, č. kanovník, arcikněz a děkan ve
Sloupě, první úd do Dědictví sv. C. a M. zapsaný.
Vdp. Zekl Josef, farář v Pravlově.

Z arcidiecése Olomoucké:

Balcarova Jenovefa ve Světlově.
Baran Jan z Kokor.

Bartík Jan z Lověsic.
Běhalova Marie z Přestavlk.
Beránek František ve Starém Městě.
Broschová Josefa v Uh. Hradišti.
Vdp. Černý Jan, děkan v Jaktáři.
Deabis Matěj, učitel v Myslivicích.
Dolečková Alžběta ve Studnicích.
Dvořáčková Anna z Rokatnice.
Filka Veronika z Malenovic.
Gořalka František ze Žerůvek.
Helikova Anna z Holice.
Horáková Marie v Joachymově.
Hrozkova Johanna ve Vlkoši.
Dp. Hrubý Vincenc, farář ve Zděchově.
Chlachulova Viktorie ze Starého Města.
Chrástek Valentin ze Starého Města.
Jedlička Jan v Kelčanech.
Jelínek Marie z Rokatnice.
Jurka Antonín z Dřevohostic.
Karlík Josef v Dolní Vsi.
Koenigová Barbora z Dolan.
Krampl Vendelin z Rokatnice.
Krejčí Josef z Odrůvek.
Kubáček Josefa v Roštíně.
Kunča Kateřina z Kokor.
Molčík Anežka ve Vlkoši.
Molčík Vincenc ve Vlkoši.
Mrlíkova Františka z Tečovic.
Nekoksa Josef z V. Újezda.
Němeček Jarolím z Lověsic.
Dp. Nesvadba Václav, farář v Bojkovicích.
Nováková Marie z Kokor.
Nováková Teresie v Nové Bělé.
Orálek Eva z Ondratic.
Plachy Apollonie v Bilavsku.
Řihák Josef z Malenovic.
Rosypalkova Anna v Sarově.
Sabáková Viktorie ve Starém Městě.
Sládeček Sylvester z Rokatnice.
Šmutný Bartoloměj v Němčicích.

Smutná Františka v Némčicích.
Střelec Josef z Dřevohostic.
Střelcova Rosalie z Dřevohostic.
Štolfová Karolina ze Starého Města.
Trefil Antonín z Vrážného.
Trněný Cyrill ze Studnic.
Vybíralová Antonie v Majetíně.
Vyvážilova Klára v Bilovicích.
Zatloukal Jan v Bystročicích.

Z arcidiecése Pražské:

Blecha František ze Strašic.
Dp. P. Hnízdo Marcel Alois, převor řádu sv. Augustina u Sv. Dobrotivě.
Lipnický Josef v Kouřimi.
Novák Matěj v Budkově.
Vdp. Rajský Jan, děkan ve Svojsčicích.
Vodičkova Anna ve Slaném.

Z diecése Litoměřické:

Vdp. Pelc Josef, b. vikář v Ranné.

Z diecése Královéhradecké:

Beneš František z Kaliště.
Drahorad Jiří z Bohuslavic.
Filipova Terézie z Jamného.
Dp. Henč Petr, farář ve Skubrově.
Hrubý Václav v Opočně.
Kašparova Antonie v Hořicích.
Koubek Josef z Bílého Újezda.
Marvan Jiří v Trnově.
Paďour Jan v Ronově.
Pachovský František v Bystřem.
Pavlova Barbora z Kvasic.
Pittermann Josef z Hradce Králové.
Škoda Kateřina ze Sendráži.
Vdp. Zima Antonín, kanovník v Hradci Králové.

Z diecése Budějovické:

Vdp. Hájek Karel, děkan v Domažlicích.
Vdp. Holý Vojtěch, děkan v Pelhřimově.
Chalupný František ze Strašíně.
Chlajnová Magdalena ve Veselí.
Dp. Královec Jan, farář v Melnici.
Dp. Mrazík Frant, farář v Bělčicích.
Rozum Josef v Bošilci.
Sladký Emanuel v Budějovicích.
Ulovцова Marie z Janovic.
Vonášek Martin z Břeží.

Tito v Pánu zesnulí údové poručení buďtež nábožným modlitbám údův živých.

Modleme se! Bože, všechvěrných Stvořiteli a Vykupiteli, dušem služebníků a služebnic svých odpuštění všech hříchů rač dáti, aby prominutí, kterého vždycky žádali, pobožnými prosbami dojíti mohli. Skrze Krista Pána našeho. Amen.

Odpocinutí věčné dejž jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí! Ať odpočívají v pokoji. Amen.

Škola božského srdce Páně

v Brně, Dominik. ulice č. 4.

Časopis pro katolický lid, zvláště ale pro bratrstva.

Vychází měsíčně o dvou arších velké osmerky, s četným obrazy a v hezké úpravě. Celoročně i s poštovní zásylkou 1 zl. 60 kr. — Přílohy ku „Škole B. S. P.“ bývají ve zvláštním předplacení následující:

Zábavná bibliotéka, sbírka povídek, vedených v duchu katolickém, vychází v ročnících o 20 sešitech tříarchových a předplácí se na ročník 2 zl. Předplatitelé na ročník mohou si za premii vybrati za doplatek 80 kr. jeden z našich obrazů barvotisku, které na obálce jednotlivých sešitů uvedeme.

Ascetická bibliotéka, sbírka spisů vedoucích a povzbuzujících ku zdravé zbožnosti, vychází v ročnících v předplacení za 2 zl., krámské ceny 3 zl.

Anděl Strážný, časopis pro křesťanskou mládež, hojně obrázky vykrášený, vychází měsíčně o 1½ archu v barevné obálce a stojí v předplacení celoročním 80 kr. Za premii (bez doplatku) dán krásný obraz barvotisku.

Květy Marianské, list měsíční ctitelů P. Marie. Vychází měsíčně o 1½ archu v barevné obálce a stojí v předplacení celoročním 80 kr.

Hlídky literární. Vychází každého měsíce o dvou arších v barevné obálce a předplácí se na ni celoročně 2 zl.

Přítel dítek, časopis pro vychování a zachránění křesťanské mládeže. Každý sešit má přílohu pro děti. Ročně vyjdou 4 sešity. Předplatné 40 kr. ročně.

Obecné noviny a Dělník, listy čtrnáctidenní, vycházejí střídavě každý týden po sobě. Celoroční předplatné s pošt. zásylkou na každý list 1 zl., za oba 2 zl.

U administrace Školy a Zábavné bibliotéky jest též na skladě:

Výběr rozmanitých menších obrázků, vzpomínek na I. sv. zpověď a přijímání, sv. biřmování, sv. křtu, symbolických názorů obětí mše sv., měsíční sv. patronové atd., jakož i medailky sv. Otce Benedikta, Srdce P. Ježíše, bl. Sarkandra a Anežky České, růžence rozmanité, Neposkv. P. M. Lurdské atd.

Ročník 42. „HLAS“, Ročník 42.

1890

časopis věnovaný zájmům našeho lidu vůbec a jednotlivých stavů zvláště, psán jest slohem řízným, srozumitelným a jasným.

Týž přináší články úvodní o všech událostech sběhnuvších se na poli politickém, národním, církevním, národohospodářském a společenském. Dále přehledy politické, různé zprávy, dopisy, články hospodářské, literární, bursu, trhy, loterii atd. — Části zábavné věnuje se obzvláště péče. Jmenovitě píše pod čáru oblíbený u našeho lidu proslulý spisovatel V. Kosmák, Dostál, Křen, Veselý a m. j.

Pro velikou svou rozšířenost hodí se „Hlas“ pp. obchodníkům, živnostníkům k ohlášení inzerátů nejrozmanitějšího druhu. Ceny levné.

„Hlas“ vychází jako denník a týdeník.

Denník stojí poštou měsíčně 1 zl. 25 kr., ročně 15 zl., týdeník čtvrtletně 1 zl., ročně 4 zl.

Administrace „Hlasu“ v Brně v Besedním domě.

